

**BOŞ ZAMAN LİTERATÜRÜNÜN DÜNYA'DAKİ GELİŞİMİ:
LEISURE SCIENCE DERGİSİNDE YAYIMLANAN
MAKALELER ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Taki Can METİN
(Yüksek Lisans Tezi)
Eskişehir, 2013

**BOŞ ZAMAN LİTERATÜRÜNÜN DÜNYADAKİ GELİŞİMİ: LEISURE
SCIENCE DERGİSİNDE YAYIMLANAN MAKALELER ÜZERİNE BİR
İNCELEME**

Taki Can METİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Nazmi KOZAK

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eylül, 2013

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Taki Can METİN'in "Boş Zaman Literatürünün Dünya'daki Gelişimi: Leisure Science Dergisinde Yayımlanan Makaleler Üzerine Bir İnceleme" başlıklı tezi 26 Eylül 2013 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca toplanan **Turizm İşletmeciliği** Anabilim Dalında, **yüksek lisans tezi** olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Prof.Dr.Nazmi KOZAK

Üye : Doç.Dr.Mesut KURULGAN

Üye : Yard.Doç.Dr.Mehmet Han ERGÜVEN

Prof.Dr.B.Zafer ERDOĞAN
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Yüksek Lisans Tez Özü

BOŞ ZAMAN LİTERATÜRÜNÜN DÜNYADAKİ GELİŞİMİ: LEISURE SCIENCE DERGİSİNDE YAYIMLANAN MAKALELER ÜZERİNE BİR İNCELEME

Taki Can METİN

Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eylül 2013

Danışman: Prof. Dr. Nazmi KOZAK

Bu çalışma boş zaman literatürü üzerinden alanın bilimsel temelleri ve diğer alanlar ile etkileşiminin ortaya çıkarılmasını amaçlamaktadır. Bu kapsamda *Leisure Science* dergisinde 1997-2012 yıllarında yayımlanan 349 makalenin künye ve kaynakça bilgileri kullanılmıştır. Boş zaman literatürüne ilişkin verilerin derlenmesi ve analizi için bibliyometrik çalışmalarda yaygın olarak kullanılan atıf analizi ve sosyal ağ analizine başvurulmuştur. Elde edilen bulgulara göre boş zamanın bilimsel temellerini besleyen alanlar, kurumlar, yazarlar, konular ve yayımlara ilişkin bibliyometrik veriler ortaya çıkarılmıştır. Bu bağlamda boş zamanın teorik temelde bir çok alan ile etkileşim içinde görünmesine karşın, bu etkileşimin yeterli yoğunlukta olmadığı ve turizm ve spor alanlarının boş zaman literatürünün oluşumunda önemli katkılar sağladığı görülmüştür. Ayrıca *Leisure Science* dergisinin boş zaman alanında küresel bir öneme sahip olmasına karşın, makalelerin hazırlandığı kurumlar bakımından Kuzey Amerika kıtası ile sınırlı kaldığı ve farklı bölgelerdeki kurumlarda hazırlanan yayımların oldukça az sayıda bulunduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda, *Leisure Science* dergisinin Kuzey Amerika kıtasındaki kurumlara ilişkin yayımlara yer vermesi nedeniyle bölgesel izolasyon probleminin bulunduğu anlaşılmaktadır. Bunun dışında boş zaman literatürünün genellikle alan içindeki dergilere verilen atıflar ile beslendiği, disiplinlerarası bir alan olmasına karşın, alanın diğer alanlardaki dergilerde yeterince uygulama konusu haline getirilmediği ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca alanın bilimsel temellerinin sosyoloji, psikoloji, işletme bilimleri ve sağlık bilimleri gibi temel alanlar tarafından doğrudan etkilendiği saptanmıştır. Bununla birlikte, temel alanlar dışında yer alan turizm, spor ve çevre bilimleri gibi çok disiplinli alanların boş zaman literatürüne en çok katkı sağlayan alanlar olduğu tespit edilmiştir. Son olarak boş zaman literatürünün yarı yaşamı bulunmuş, buna bağlı olarak boş zamanın oldukça genç ve geliştirilmeye açık bir alan olduğu görüşü ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Boş zamanın gelişimi, Boş zaman çalışmaları, Bibliyometri, Sosyal ağ analizi, Atıf analizi

Abstract

EVALUATION OF LEISURE LITERATURE IN THE WORLD: A RESEARCH ON LEISURE SCIENCE'S ARTICLES

Taki Can METİN

Department of Tourism Management

Anadolu University, Graduate School of Social Sciences, September 2013

Adviser: Prof. Dr. Nazmi KOZAK

This study aims to reveal scientific foundations of the leisure field and its interaction with other scientific fields by analyzing leisure literature. Within this scope, citation and bibliographic information which was obtained from 349 articles that were published in Leisure Science Journal between 1997 and 2012 were used. In order to compile and analyze data regarding leisure literature, bibliometric studies and social network analysis which are widely used in bibliometric studies were utilized. Based on the findings, bibliometric data on the areas, institutions, authors, subjects and publication that broadens scientific basis of leisure were revealed. In this context, despite leisure science appears to be related with many scientific fields in theoretical context, the interaction between these fields were found to be insufficient, and sports and tourism fields have significant contribution to the development of leisure literature. Although the Journal of Leisure Science has a global importance in the field of leisure, it was found that in terms of institutions in which the articles were prepared were limited to the institutions in North America and institutions in different regions have published only small number of articles. As a result, it can be inferred that Journal of Leisure Science has a regional isolation problem since it mainly publishes articles only from the institutions located in North America. Apart from this, although leisure literature is often fed by citations from the journals in the same field, it has been found that leisure was not become a subject in the journals of the other fields. Also it has been identified that the foundations of the leisure field were directly influenced by main fields such as sociology, psychology, management and health sciences. Lastly half-life of leisure literature is found, and due to this fact the view that sees leisure as a very young field which is open to new developments has emerged.

Keywords: Evolution of leisure, Leisure studies, Bibliometrics, Social network analysis, Citation analysis

02/10/2013

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tez/proje çalışmasının bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumunda bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Talci Can Metin

Özgeçmiş

Taki Can METİN

Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans	2008	Yakın Doğu Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu, Turizm ve Otel İşletmeciliği
Lise	2000	İzmir Namık Kemal Lisesi

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri/ yılı: 23.09.1983/Ankara Cinsiyet: Erkek Yabancı dil: İngilizce

İçindekiler

	<u>Sayfa</u>
Jüri ve Enstitü Onayı	II
Öz	III
Abstract	IV
Önsöz	V
Özgeçmiş	VI
Tablolar Listesi	X
Şekiller Listesi	XI
Kısaltmalar Listesi	XII
1 Giriş	1
1.1 Araştırmanın Önemi ve Katkısı	1
1.2 Problemin Tanımı	2
1.3 Araştırmanın Amacı ve Kapsamı	3
1.4 Araştırma Soruları ve Hipotezler	4
1.5 Araştırmanın Yöntemi	5
1.6 Araştırmanın Düzeni	6
2 Boş Zamanın Gelişimi ve Boş Zaman Çalışmaları	8
2.1 Tarihsel Süreç İçerisinde Boş Zaman Kavramının Gelişimi.	8
2.2 Boş Zaman Üzerine Kuramsal Yaklaşımlar	11
2.3 Boş Zaman Davranışını Açıklayan Teoriler	16
2.4 Boş Zaman Literatürünün Gelişimi	21
3 Bibliyometri Çalışmalarında Temel Kavramlar	30
3.1 Temel Kavramlar	30
3.1.1 Bibliyometri	30
3.1.2 Atıf	31

3.1.3	Atıf indeksleri ve veritabanları	33
3.1.4	Ortak yazarlılık	36
3.2	Bibliyometrik Yöntemler	37
3.2.1	Atıf analizi	37
3.2.1.1	Bibliyografik eşleştirme	39
3.2.1.2	Bibliyografik haritalama	41
3.2.2	Sosyal ağ analizi	42
3.3	Bibliyometrik Yasalar	44
3.3.1	Bradford yasası	44
3.3.2	Lotka yasası	46
3.3.3	Zipf yasası	47
3.3.4	Price yasası	48
3.3.5	Erdős numarası	49
3.3.6	Pareto yasası	50
3.4	Atıf Veritabanları	51
3.4.1	ISI ve Scopus veritabanları	52
3.4.2	SCIE, SSCI ve A&HCI (ISI indeksleri) ve indekse kabul kriterleri	57
3.4.3	İndeks ve çalışmalarda bibliyometrik parametrelerin elde edilmesine ilişkin sorunlar	59
3.5	Bibliyometrik Göstergeler	62
3.5.1	Yayın sayısı ve atıf sayısı	62
3.5.2	Etki faktörü	63
3.5.3	Güncellik değeri	65
3.5.4	Literatür eskimesi (Atıf yarılanma süresi)	66
3.5.5	H-İndeksi	67
3.5.6	SNIP (Source Normalized Impact per Paper)	70

4	Yöntem	72
4.1	Araştırmanın Amacı	72
4.2	Araştırmanın Tasarımı	73
4.3	Veritabanı	74
4.3.1	Leisure Science dergisi	80
4.4	Evren ve Örneklem	82
4.5	Veri Parametreleri	82
4.5.1	Veri seti 1'i oluşturan değişkenler	84
4.5.2	Veri seti 2'yi oluşturan değişkenler	87
4.5.3	Simetrik veri matrisi	88
4.6	Verilerin Derlenmesi	89
4.7	Veri Girişi	91
4.8	Verilerin Analizi	93
4.8.1	Sosyal ağ analizi	96
4.9	Yöntemsel Varsayımlar, Sınırlılıklar ve Sınırlamalar	98
5	Bulgular ve Değerlendirme	101
5.1	Bibliyometrik Profil (Veri seti 1)	101
5.2	Atıf analizi (Veri seti2)	119
5.2.1	Çok değişkenli istatistiksel analiz bulguları	131
5.2.2	Literatürün Yarı Yaşamı (Literatür Eskimesi)	140
5.3	Sosyal Ağ Analizine İlişkin Bulgular	141
5.3.1	Kurumlar arası işbirliği ağı	141
5.3.2	Bölümler arası işbirliği ağı	154
6	. Bölüm Sonuç	168
	Kaynakça	177
	Ekler	197

Tablolar Listesi

Tablo1: Web of Science İndekslerinde Taranan Dergi Sayısı ve Zaman Dilimi	57
Tablo2: <i>Leisure Science</i> dergisi indeks ve veritabanı bilgisi	81
Tablo 3: Makalelerin Sayfa Sayıları	103
Tablo 4: Makalelerin Yazar Sayıları	104
Tablo 5: Makalelerin Yayın Yıllarına göre Çok Yazarlılık Durumları	105
Tablo 6: Yazarların Görev aldığı Bölümler/ Fakülteler	107
Tablo 7: Yazarların Görev Aldıkları Kurumlar	109
Tablo 8: Makalelerin Dayandığı Yaklaşımlar	110
Tablo 9: Makalelerde Kullanılan Yöntemler	111
Tablo 10: Makalelerin Konuları	113
Tablo 11: Makale Konularının Yer Aldığı Temel Alanlar	115
Tablo 12: Makalelerde Kullanılan Kaynak Sayıları	116
Tablo 13: Makalelerde Kullanılan Kaynakça Türleri	118
Tablo 14: Atıf Yapılan Kaynağın Yayın Yılları	121
Tablo 15: Atıf Yapılan Yazarların Adları	123
Tablo 16: Atıf Yapılan Kaynağın Yazar Sayıları	124
Tablo 17: Atıf Yapılan Kaynağın Türü	125
Tablo 18: Atıf Yapılan Akademik Yayınların Adları	127
Tablo 19: Atıf Yapılan Makalelerin Sayfa Sayıları	128
Tablo 20: Atıf Yapılan Kaynakların İncelediği Alanlar	130
Tablo 21: Makalelerin Dili	131
Tablo 22: İncelenen Makalelerin Yayın Yıllarına göre Dergiler Bazında Atıf Dağılımı	133
Tablo 23: İncelenen Makalelerin Yayın Yıllarına göre Birinci Yazar Bazında Atıf Dağılımı	135
Tablo 24: Yıllara göre Makale Konularının Dağılımı	137
Tablo 25: Kurumlara arası İşbirliği Derece Merkezliği	144
Tablo 26 Kurumlar arası İşbirliği Arasındalık Merkezliliği	147
Tablo 27: Kurumlar Arası İşbirliğine ilişkin Hiyerarşik Kümeleme Analizi	153
Tablo 28: Bölümler Arası İşbirliği Ağı Ego Analizi	156
Tablo 29: Bölümler Arası İşbirliği Yakınlık Merkezliliği	159
Tablo 30: Bölümler Arası İşbirliği Arasındalık Merkezliliği	162
Tablo 31: Bölümler Arası İşbirliği Derece Merkezliliği	165

Şekiller Listesi

Şekil 1: Simetrik Veri Matrisi	92
Şekil 2: Kurumlar arası İşbirliği Derece Merkezliği Ağı	145
Şekil 3: Kurumlar arası İşbirliği Arasındalık Merkezliliği Ağı	149
Şekil 4: Kurumlar Arası Hiyerarşik Kümeleme Analizi (Clique)	152
Şekil 5: Fakülteler/Bölümler Arası İşbirliği Ağı	157
Şekil 6: Bölümler / Fakülteler Arası İşbirliği Arasındalık Merkezliliği Ağı .	163
Şekil 7: Bölümler / Fakülteler Arası İşbirliği Derece Merkezliliği Ağı	167

Grafik Listesi

Grafik 1: SJR Değeri	76
Grafik 2: Etki Faktörü Değeri	77
Grafik 3: Dergilerde Atıf Alan Makalelerin Oranı	78
Grafik 4: H-İndeks Değeri	78
Grafik 5: Atıf Verilebilen Yayın Barındırma Değerleri.....	79
Grafik 6: Yıllara göre Makalelerin Yayınlanma Sıklıkları	102
Grafik 7: Yıllara göre Makale Başına Düşen Ortalama Atıf Sayısı	120
Grafik 8: Yıllara göre Akademik Dergi ve Kitap Bazında Atıf Sayısı	
Dağılımı	139

1. Giriş

1.1 Araştırmanın Önemi ve Katkısı

Disiplinlerarası bir alan olan boş zamanın, bir bilim dalı oluşturacak niteliklere kavuşması uzun yıllar alan bir süreçtir. Bu anlamda boş zaman alanı pek çok disiplin ile etkileşim halinde temellerini geliştirmiştir. Öyle ki birbirinden çok uzak bilim alanlarının bile boş zamana ilişkin çalışma konuları bulunmaktadır. Ancak bu alanların boş zaman alanı altında nasıl bir bilimsel iletişim geliştirdikleri tam anlamıyla bilinmemektedir. Dolayısıyla boş zaman alanında bilimsel iletişimin ya da etkileşimin boyutlarının ortaya çıkarılması, alanın boyutlarının anlaşılması ve alanın yoğun bir biçimde temellerini oluşturan parçaların güçlendirilmesine, başka bir ifade ile boş zaman alanının bir bilim dalı özelliği göstermesi sürecine katkı sağlayacaktır.

Bibliyometri, matematiksel ve istatistiksel yöntemlerin belgeler ve diğer tüm iletişim araçları üzerinde uygulanmasıdır (Pritchard, 1969:348). Bibliyometride amaç kitap, belge gibi dokümanların belirli özelliklerinin çözümlenerek bilimsel iletişime ilişkin çeşitli bulgu ve yorumların geliştirilmesini sağlamaktır (Osareh, 1996:149). Bu kapsamda herhangi bir konuda en verimli unsurlar belirlenirken, bu unsurların arasındaki etkileşimin boyutları göz önüne serilebilmektedir. Diğer taraftan genellikle kütüphanecilik ve bilgibilim alanı tarafından kullanılan bibliyometri yöntemleri, bilimin gelişimini ve bilimsel iletişimin boyutlarının, kurumlar, yayınlar, yazarlar, bölümler vb. konular temelinde incelenmesine olanak tanımaktadır.

Yukarda sözü edildiği üzere boş zaman alanına ilişkin iç unsurların ya da aktörlerin (yazarlar, bölümler/fakülteler, kurumlar, konular, yayınlar vb.) çok disiplinli bir temelde ve geniş bir alana yayılmış biçimde bulunması nedeniyle bibliyometrik araştırmaların bu alanda kullanılması önem arz etmektedir. Dolayısıyla bu araştırma, boş zaman alanındaki temel aktörlerin gelişimi, etkileşimi ve iletişimini ortaya koyarak, alanın gelişim temellerini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

1.2 Problemin Tanımı

Belli bir bilimsel alanın araştırma örneklerini ve temel özelliklerini ortaya koymak için, o alanda yapılan araştırmalarda en büyük etkiye sahip çalışmaların, en çok çalışılan alt alanların, en fazla atıf alan yazarların vb. incelenmesi gerekmektedir (Al ve Doğan, 2012; Zan, 2012; Tonta ve Ünal, 2008, Asröm, 2007; Small, 1973). Boş zaman alanının geniş ve çok disiplinli yapısına karşın; alanda yapılan çalışmalar, içerik bakımından temel disiplinler ya da çok disiplinli diğer alanlarda eğitim almış yazarlar tarafından üretildiği gözlenmektedir (Mommaas, 1997). Bu anlamda boş zaman alanı belirli disiplin ya da alanların bakış açısıyla kısırlaştırılmaktadır. Oysa ki boş zaman, tam anlamıyla tek başına bir bilim dalı olma özelliği göstermemesine karşın, disiplinlerarası bir alandır. Bu düşünceye paralel olarak; Boş zaman alanının temel özelliklerini ve araştırma örneklerini kapsamlı bir biçimde inceleyen ulusal boyutta yapılmış bir çalışma bulunmamaktadır. Bunun en önemli nedeni boş zaman alanındaki araştırmacıların kendi disiplinlerinde yer alan temel özelliklerden yola çıkarak çalışmalar hazırlamalarıdır. Bir diğer ifadeyle spor alanındaki bir araştırmacının boş zamanın değerlendirme biçimlerini kapsayan

rekreasyonu sadece fiziksel boyutuyla anlaması ve değerlendirmesi örnek olarak verilebilir (Metin vd., 2013). Bunun yanı sıra bu tür araştırmaların emek yoğun bir çalışma gerektirmesi ve kullanılan yoğun analiz yöntemlerine ihtiyaç duyması, bu konuda araştırmaların ortaya çıkmamasındaki bir diğer nedeni oluşturmaktadır. Diğer taraftan uluslararası anlamda boş zamanla ilgili bibliyometrik verilere dayanan az sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalarda genellikle boş zamanın temel özelliklerinin tamamını kapsamlı bir şekilde ortaya çıkarmamakta ve alanın hangi bilim alanlarından beslendiğinden söz edilmemektedir.

1.3 Araştırma Amacı ve Kapsamı

Bu çalışmada, boş zaman alanındaki makaleleri üreten temel aktörlerin ve ilişkili olduğu temel alanların ortaya çıkarılmasını, diğer bir ifade ile boş zaman alanındaki yayınlara ait yazarlar, konular, yazarların görev aldığı bölümler, bilim dalları ve kaynakça bilgileri üzerinden alana ilişkin temel unsurların ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Çalışmanın amacı doğrultusunda, *Leisure Science* dergisinde 1997-2012 yılları arasında yayımlanan makalelere atıf analizi ve sosyal ağ analizi gibi analizler uygulanmıştır. Çalışmanın amacı, boş zaman alanı ve bibliyometri ile ilgili akademik çalışmalardan hareket ile disiplinin gelişim dinamikleri, özellikleri ve bilimsel statüsünü değerlendirecek kapsamlı bir araştırma yapmayı gerektirmektedir. Bu bağlamda, *Leisure Science*'da 1997-2012 yılları içinde yayımlanan 349 makalenin künye ve kaynakça bilgileri araştırma kapsamına alınmıştır.

Bu çalışma, boş zaman alanını oluşturan temel unsurların bibliyometrik yöntemler ile incelenmesi bakımından yapılmış ilk çalışmadır. Bu yönüyle, konuyla ilgili yapılacak çalışmalar için başlangıç niteliğinde bir araştırma olarak düşünülebilir. Bunun dışında atıf analizi ve sosyal ağ analizi ile elde edilebilecek sonuçların neler olduğunu göstermesi açısından önem taşımakta, içerik analizi, durum analizi vb. gibi yöntemler dışında atıf analizi ve sosyal ağ analizi gibi yöntemlerin belirli bir disiplin ya da alanın incelenmesinde kullanılabileceğini göstermesi bakımından da önem arz etmektedir.

1.4 Araştırma Soruları ve Hipotezler

Bu çalışmada yanıt aranan temel sorular şunlardır:

- Boş zaman ile ilgili akademik çalışmalar hangi bilim dallarındaki çalışmalardan faydalanarak ivme kazanmıştır?
- Boş zaman alanında yapılan akademik çalışmalardan en çok hangi bilim dallarına atıf verilmektedir?
- Boş zaman alanındaki çalışmaların sayısında periyodik olarak artan ya da azalan bir ivme var mıdır?
- Boş zaman alanındaki çalışmaların sayısında periyodik olarak bir artış var ise, nedenleri neler olabilir?
- Boş zaman daha çok hangi alanlarda inceleme konusu yapılmıştır?
- Boş zaman alanında en çok atıf alan yazarlar ve kurumlar nelerdir?
- Boş zaman alanında daha çok hangi üniversitelerin bölümlerinde yayın üretilmektedir?
- Boş zaman çalışmalarında daha çok hangi akademik dergilerden ve kaynaklardan yararlanılmıştır?
- Boş zaman alanındaki literatürün eskimesi nasıl ortaya çıkmaktadır?

Araştırmanın temel hipotezi “Boş zaman, turizm, çevre bilimi ve spor gibi çok disiplinli alanlar başta olmak üzere psikoloji, sosyoloji, sosyal psikoloji, eğitim, peyzaj, ekonomi ve işletme bilimleri, antropoloji (pazarlama, yönetim) gibi temel bilim alanları tarafından beslenen disiplinlerarası bir alandır” şeklinde oluşturulmuştur.

Alt hipotezler ise şu şekildedir:

- a) Boş zaman alanını besleyen disiplinlerarası bilim alanları içinde turizm alanı en fazla katkıyı sağlamaktadır.
- b) Boş zaman alanına ilişkin yayınlarda atıflar, en çok sosyal psikoloji bilim alanının incelediği yayınlara yapılmaktadır.
- c) Boş zamana ilişkin yayınlarda atıflar, alana ilişkin üç dergide yoğunlaşmaktadır.
- d) Boş zaman alanı, süreç içerisinde çok disiplinli bir bilim dalı olma özelliğini artırmaktadır.
- e) Boş zaman alanı içerdiği aktörler (yazarlar, kurumlar, yayın konuları) bakımından da çok disiplinli bir alan olma özelliğine sahiptir.

1.5 Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada 1997-2012 yılları arasında *Leisure Science* dergisinde yayımlanan 349 makalenin künye ve kaynakçalarına ilişkin bilgiler veri olarak kullanılmıştır.

Çalışmada bibliyometrik yöntemlerden, verilerin sayısal olarak incelenmesine olanak tanıyan atıf analizi kullanılmıştır. Ayrıca elde edilen

veriler bibliyometrik veriler üzerinden sosyal ağ analizi de gerçekleştirilmiştir. Sosyal ağ analizinin yorumlamak ve ağ haritalarını elde edebilmek için sosyal ağ analizinin temelini oluşturan, merkezlilik, yoğunluk ve hiyerarşik kümeleme analizleri kullanılmıştır. Yöntem ile ilgili ayrıntılı bilgi Bölüm 4’te verilmiştir.

1.6 Araştırmanın Düzeni

Araştırma altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın konusu, önemi, kapsamı, soruları, hipotezleri, yöntemi ve amaçlarını kısaca açıklayan bir giriş bölümü hazırlanmıştır.

İkinci bölümde boş zamanın gelişimi ve boş zaman çalışmalarına ilişkin değerlendirmeler, tarihsel biçimde ele alınıp, kuramsal temeller, teoriler ve boş zaman çalışmalarının değerlendirilmesine ilişkin çalışmaları inceleyen bir içerikte hazırlanmıştır.

Üçüncü bölümde bibliyometri konusunda temel bilgiler verilerek bibliyometrik yasalar, göstergeler ve yöntemlerden bahsedilmiş, bibliyometrik verilerin yer aldığı atıf veritabanları ile ilgili değerlendirilmelerde bulunulmuştur.

Dördüncü bölümde araştırmanın yöntemi doğrultusunda verilerin toplanması, veri girişi, verilerin analizi için kullanılan yöntemlerden söz edilerek, veri seti parametrelerinin oluşturulmasına ilişkin bilgiler açıklanmıştır. Bunun yanı sıra örneklemin seçimi ile ilgili olarak; boş zaman alanındaki diğer büyük dergiler ile *Leisure Science* dergisine ilişkin sayısal karşılaştırmaların yer aldığı bilgilere yer verilmiştir. Bunun dışında

araştırmanın yöntemsel kısıtları ve sınırlılıkları da bu bölüm içerisinde verilmiştir.

Beşinci bölümde 1997-2012 yılları arasında *Leisure Science* dergisinde yayımlanan 349 makaleden elde edilen bibliyometrik veriler üzerinden tek değişkenli, çok değişkenli analizler yapılmış, sözü edilen verilerin içerisinde yer alan parametrelerden bazıları ile sosyal ağ analizine ilişkin bulgular ve değerlendirmelere yer verilmiştir.

Altıncı bölümde çalışma kapsamında elde edilen sonuçlar verilmiş ve bazı önerilerde bulunulmuştur.

2. Boş Zamanın Gelişimi ve Boş Zaman Çalışmaları

2.1 Tarihsel Süreç İçerisinde Boş Zaman Kavramının Gelişimi

Boş zaman kavramı, genellikle işten arta kalan zaman olarak tanımlanmaktadır. Bu yüzden boş zaman olgusunun ilk ortaya çıkışı, insanların yerleşik düzene geçip düzenli iş hayatlarına sahip olmalarına dayandırılmaktadır. Boş zaman kavramının gelişim süreci literatürde endüstriyel dönem öncesi ve sonrası şeklinde adlandırılarak, iki aşamalı olarak incelenmektedir. (Bull, Hoose ve Wheet, 2003).

Endüstriyel dönem öncesinde boş zamanın ilk olarak ortaya çıkışı, insanların göçebe hayatından yerleşik düzene geçmelerinde ortaya çıkmaktadır. Yerleşik düzende temel ekonomik aktivitenin tarım olması dolayısıyla iş hayatı tarım faaliyetleri çerçevesinde şekillenmiş ve boş zaman olgusu da tarımsal faaliyet dışı zamanlar olarak görülmüştür. Bu dönemde belirli işleri kendi arasında paylaşan insanların, birey olarak kendi payına düşen kısmını yerine getiren kişi boş zamana, yani serbest zamana kavuştuğu gözlenmiştir (Ken, 2006).

Antik Yunan döneminde ise boş zaman daha çok aristokratlara ait olan bir ayrıcalıktı. Vücut ve zihnin geliştirilmesine çok önem veren Yunanlı filozoflar ve soylular boş zamanlarını sanat, bilgi ve güzelliklerle uğraşmaya ve fiziksel ve sosyal olarak gelişmeye harcamışlardır. Antik tiyatrolar, heykeller, olimpiyatlar gibi spor etkinlikleri bu dönemin boş zaman değerlendirme faaliyetleri olarak görülmektedir (Bull, Hoose ve Wheet, 2003).

Antik Roma döneminde ise boş zaman değerlendirme faaliyetleri siyasal amaçlarla kullanılan bir araç haline dönüşmüştür. Bu dönemde boş zaman faaliyetleri halka açık genel bir faaliyet olarak gerçekleşmektedir. Roma imparatorları boş zaman faaliyetlerini halkı eğlendirerek yatıştırmak ve böylece kendi hükümdarlıklarını korumak için bir politik araç olarak kullanmışlardır (Bull, Hoose ve Wheet, 2003).

Orta Çağda ise Katolik Kilisesi'nin tembellik ve israf olarak gördüğü boş zaman olgusu yerini tamamen tanrıya adamaya ve çalışmaya bırakmıştır. İnsanların sanat, müzik, dans gibi boş zaman faaliyetlerinde bulunması pagan öğeler taşıdığı için yasaklanmıştır. İnsanlar Katolik Kilisesi'nden uzaklaşıp Protestanlığa yönelmeleri ile boş zaman faaliyetlerinde yeniden artışlar yaşanmıştır (Chick, 1984:623-26).

Luther'ın dinsel yorumu etrafında şekillenen Puriten iş etiği de bu dönemde aylaklığı, hedonizmi, harcamayı günah ve boş vakti başıboşluk ve israf dönemi olarak nitelendirmiştir. Bu dönemde de boş zaman toplumsal olarak kabul görmeyen bir olguya dönüşmüştür (Shivers ve Deisle, 1997).

Endüstriyel Dönem sonrasında ise boş zaman çok farklı biçimlerde algılanan bir olguya dönüşmüştür. Başlangıcı İngiltere'de Sanayi Devrimi ile başlayan bu süreçte Taylorist yaklaşımın boş zaman kavramını şekillendirdiği gözlenmektedir. Taylorist anlayışla iş hayatı giderek kuralcı, eşgüdümlü, metodik ve baskıcı bir niteliğe kavuşmaktadır. Bu anlayışlar sayesinde çalışmadan kazanç sağlayan, kar elde eden çıkar grupları ve patronlar kitlesel çalışmayı organize ederek toplumu bir çalışma kampına dönüştürmüşlerdir. Uzun mücadeleler ve sendikal hareketler sonucunda işçilerin durumunda görece iyileşmeler olmuştur. Bu sayede tarihsel olarak ilk defa boş zaman net bir anlama kavuşmuş ve iş ve iş-dışı olmak üzere ikili bir sosyal alan oluşmuştur

(Juniu vd., 2000: 70). İlk dönemlerde kapitalist etik tarafından pek hoş karşılanmayan boş zaman hakkının üretim verimliliğine olan etkisi kanıtlanması ile, planlı bir şekilde çalışanlara boş zaman hakkı tanınmıştır. Sosyal bilimcilerin de bu alanda çalışmaya başlamaları ile artık boş zaman kavramı bireyin varoluşunu sağlayacak bir alan olarak görülmeye başlanmıştır (Shivers ve Deisle, 1997).

Bugünkü anlamda örgütlü boş zaman değerlendirme faaliyetlerinin gelişimi ise 1. Dünya Savaşı'ndan sonra 1929 yılında ortaya çıkan ve "Great Depression" adıyla anılan ekonomik krize dayandırılmaktadır (Currel, 2005:51). Pek çok aile üzerinde trajik etkileri olan Büyük Buhran'ın sonrasında, Amerikan hükümeti hem insanlara iş sağlamak, hem de insanlara moral kazandırmak amacıyla rekreasyon tesisleri ve boş zaman değerlendirme hizmetleri oluşturmuştur. Ülke çapında yapılan bu faaliyetler sonucunda organize bir şekilde boş zaman hizmetleri sunan işletmeler ortaya çıkmıştır. Bu nedenle boş zaman hareketinde 1929 Ekonomik Krizi'nin önemli bir dönüm noktası olduğu söylenebilir (Currel, 2005:51).

19. yüzyıl'dan bu yana, bir yandan sürekli değişen turizm olgusu, bir yandan da sanayileşme ve kentleşme sonucu, değişen insan davranışları ve 20. Yüzyıl'da gerçekleşen demografik, politik, ekonomik, sosyal, teknolojik ve bilimsel gelişmeler "modern boş zaman" denilen yeni bir kavramın çıkmasına yol açmıştır. Bu kavram dinlence, eğlence ve özgür kılma gibi işlevlerin gerçekleşmesi için gerekli zamanın sağlanmasına olanak sağlamıştır (Sağcan 1986; Godbey, vd. 2005).

Günümüzde ise boş zaman işletmeler, hükümetler ve halklar tarafından da desteklenen bir hal almıştır. İşletmelerde "Corporate Wellness" adı altında yürütülen faaliyetlerle işletmeler çalışanlardan daha fazla verimlilik almaya ve

daha fazla kar etmeye başlamışlardır. Örneğin Travellers Corporation adlı şirket, çalışanların sağlıklı yaşama programlarına yaptıkları 1\$'lık yatırıma karşılık 3.40\$ geri dönüş sağlandığını ve toplamda sağlık harcamalarına ödenen masraflardan 7.8\$ milyon bir azalma sağlandığı tespit edilmiştir. Bu durum işletmeleri çalışma zamanı içerisinde de çalışanlarına boş zaman sağlamalarının aslında işletmeye yararlı olacağını göstermektedir. Ayrıca işletmeler artık spor organizasyonları, konserler, filmler gibi boş zaman faaliyetlerine sponsor olarak halkla ilişkilerini daha iyi gerçekleştirebileceklerini görmüşlerdir. Bu sebeplerden dolayı bugün artık boş zaman toplumlar, işletmeler ve hükümetlerce bireyin sahip olması gereken bir hak olarak görülmektedir (Shivers ve Deisle, 1997).

2.2 Boş Zaman Üzerine Kuramsal Yaklaşımlar

Klasik yaklaşımlardan ilki, Marksist yaklaşımdır. Marksist yaklaşıma göre boş zaman insanların gelişim alanıdır ve boş zamanı olmayan insan kapitalist sisteminin yükünü taşıyan bir yük hayvanından farksızdır. Dumadizier da Marx'ın bireylerin boş zaman hakkını savunan ilk düşünürlerden biri olduğunu kabul eder, ancak Dumadizier'e göre boş zaman her zaman insan gelişimine hizmet etmez. Toplumsal süreç içerisinde boş zaman bazen insanın aşağılanmasına, bazen de kültürel gelişimine hizmet eder (Dumazedier, 1967).

Lafargue'ın "Tembellik Hakkı" adlı eseri de boş zaman üzerine yazılmış bir manifesto niteliği taşımasından dolayı önemlidir. Lafargue insanların çalışmak için yaratılmadıklarını ve çalışmanın çılgınlık boyutlarına ulaştığını

savunmaktadır. Buna karşın Lafargue tamamen çalışmanın ortadan kaldırılmasını istememektedir. Bunun yerine tüm insanların eşit şekilde en fazla günde üç saat çalışması gerektiğini savunmaktadır (Lafargue, 1999).

Klasik boş zaman kuramcıları içerisinde ilk kez sistematik bir biçimde boş zaman olgusunu değerlendiren yazar “Veblen”dir. “Aylak Sınıfının Kuramı” adlı eserinde Veblen, kapitalist düzeni hedonist ve irrasyonel bir sistem olarak tanımlamaktadır. Veblen’e göre boş zaman değişik toplumsal kesimlerin statü ve saygınlık kazanmak amacıyla israf boyutlarına varan gösterişçi ve kısıktırıcı tüketimler gerçekleştirdikleri alanlardır ¹.

Genellikle klasik boş zamanın gelişimi, kapitalist uygarlık üzerindeki etkileri ile değerlendirilmektedir. Bu anlamda boş zaman, çalışmanın yeniden üretimi için gerekli bir süreç ya da yaşam alanıdır (Aytaç, 2002). Aytaç’a (2002) göre boş zamanın artmaya başlamasıyla birlikte; turizm, spor, oyun, hobiler, tüketim, dinlence ve eğlenceye dayalı endüstriyel alanlarda etkinliğe dayalı rekabet artmıştır. Bu durum bireyleri ya da toplumu endüstriyel alanda hedef haline getirerek, endüstrinin koyduğu kuralların toplum tarafından içselleştirilmesine neden olmaktadır. Bu anlamda aslında endüstri kollarının bir araya gelmesinden çok daha büyük bir boş zaman endüstrisinin ortaya çıktığı söylenebilir. Aytaç (2002: 233), modern boş zamandaki değişimin etkilerini şöyle özetlemektedir:

“Modern toplumda boş zamanın değişen anlamı ve bu alanda ortaya çıkan etkinliklerin ideolojik ve ticari sömürüye yatkın doğası, boş zamanı bir yaşam hakkı olmaktan çıkarmakta bu alanın ticari/endüstriyel/siyasi ve ideolojik bir av

¹ <http://www.wilsonsd.org/cms/lib01/PA01000270/Centricity/Domain/185/Theory-Leisure-Class.pdf> Erişim Tarihi: 04/03/2012

sahası olarak görülmesini beraberinde getirmektedir.”

Boş zaman kavramına yönelik modern yaklaşımların özü John Neulinger tarafından yapılan şu tanımlama ile karakterize edilebilir. Neulinger (1974:3) “Boş zaman nedir? Belki de en iyisi boş zamanı anlamaya yönelik tek bir doğru cevabın olmadığına farkına varmaktır. Zaten tanımlar insanların yarattığı şeyler değil midir?” demiştir. Bu ifadenin taşıdığı belirsizlikten de anlaşılacağı üzere farklı akademik disiplinlerce yapılan boş zaman araştırmalarında öznellik ön plana çıkmaktadır (Neulinger, 1974).

Boş zaman alanında önemli eserlerden biri olan “Of Time, Work and Leisure” isimli kitabıyla Sebastian De Grazia (1964) pek çok araştırmacı ve öğrencinin boş zaman çalışmalarına önderlik eden isimlerden biridir. De Grazia’ya göre boş zaman insanların kendi iyilikleri için yaptıkları faaliyetleri kapsar. Örneğin kişi için alışveriş yapmak hem hobi hem de gereklilik olabilir. De Grazia’ya göre hobi olarak yapılan alışveriş boş zaman aktivitesidir ve bireye haz verir. Ancak alışveriş bir gereklilikten ortaya çıkıyor ise serbest zamanda yapılan bir iştir ve boş zaman olarak değer kazanmaz. Kitabında boş zamanla ilgili olarak şunu söylemektedir: “Serbest zaman çalışma zamanının zıttı olarak tanımlanmaktadır. Ancak boş zaman bu şekilde tanımlanamaz. Serbest zaman ve boş zaman iki farklı dünyada yaşarlar. Herkes serbest zamana sahip olabilir ama herkes boş zamana sahip olamaz.” Grazia’ın tanımı teoride boş zamanı değer ile tanımlayan ilk yaklaşım olarak görmekteyiz (Grazia, 1964). Bu teoriye göre serbest zaman bireyin kendisi için pozitif amaçlara erişmekte kullanılırsa boş zaman niteliği kazanmaktadır.

Gary Cross’a göre ise boş zaman serbest zamandır ve boş zaman iş için ayrılan süre ile belirlenir (Cross, 1990). Cross çalışmalarında boş zaman kavramının son üç yüz yıllık süre için gösterdiği değişimi incelemiş ve boş

zaman kavramındaki değişimlerin değişen çalışma şartlarına bağlı olarak gerçekleştiğini ortaya koymuştur. Cross'un boş zaman teorisine göre; boş zaman ilk olarak yıl içerisinde döngüsel nitelik taşıyan tarım faaliyetleri dışında kalan zamanlar olarak ortaya çıkmıştır (Cross, 1990). Yaz sonu hasat bittikten sonra kalan zamanlarda insanlar yazlık evlerinde ve ev temelli, aile merkezli boş zaman faaliyetlerinde bulunmuşlardır. Sanayileşme dönemi sonrası için ise insanların fabrikayla olan ilişkilerine bağlı olarak tahmin edilebilen günlük ve haftalık boş zaman alanları gelişmiştir. Günümüzde ise boş zaman kavramını daha iyi anlamak için teknolojiye bağlı değişikliklerin işgücü üzerindeki etkilerini incelemek daha yararlı olacaktır (Aytaç, 2002).

Pek çok boş zaman teorisini inceleyen John Neulinger (1974) ise boş zamanın tek doğru tanımının subjektif olarak yapılmış olan tanımı olduğunu belirtmektedir. Grazia'nın temel boş zaman anlayışını alarak boş zaman kavramı için iki temel trend olduğunu söylemektedir. Bunlar serbest zaman olarak boş zaman ve var oluş ya da insan olma zamanı olarak boş zamandır. Neulinger'e göre boş zaman kavramını objektif olarak, sübjektif olarak ya da psikolojik olarak tanımlanmak mümkündür. Nesnel olarak tanımlandığında boş zaman var olma ve çalışma zamanı dışında arta kalan zaman (residual time) olarak tanımlanır. Ancak boş zamanın var olabilmesi için bireyin kendi takdirinde olan ve özgürce yapabileceği faaliyetlere katılması gereklidir (Neulinger, 1974). Bu da boş zamanın hem özne hem de psikolojik yanının varlığını ortaya koymaktadır. Boş zamanı psikolojik unsurlarını araştıran çalışmalar insanların boş zamanlarındaki faaliyet tercihlerini ve bunların nedenleri üzerinde yoğunlaşmaktadır.

James Murphy (1974) ise boş zaman kavramının altı boyutta incelenmesini önermektedir. Bunlar:

- İsteğe bağlı kullanılabilen ihtiyari boş zaman,
- Sosyal araç olarak kullanılan boş zaman,
- Toplumsal sınıf, ırk ve mesleğe yönelik kullanılan boş zaman,
- Klasik iş dışında kalan zaman olarak tanımlanan boş zaman,
- Fayda gözetmeden kullanılan boş zaman (Anti-utilitarian),
- Bütünsel boş zaman olarak belirtilmektedir.

Henderson ve diğerleri (1989) “Bireyin Kendine Ait Boş Zaman: Kadınların Boş Zamanlarına Feminist Bir Yaklaşım” adlı çalışmalarında boş zaman kavramına sosyal psikoloji açısından yaklaşarak, algılanan özgürlük çerçevesinde değerlendirmektedirler. Yaptıkları tanımlarda özgürlüğün boş zamanı yaşamada elzem bir unsur olduğu vurgulanmaktadır. Çalışmalarında boş zaman kavramı için özgürlüğün önemini şu cümleyle belirtmektedirler: “Boş zaman zorunluluklardan bağımsız zaman ise birey kendi boş zamanını nasıl kullanacağına kendi karar vermelidir.” (Henderson vd., 1989)

Henderson ve diğerleri, yaptıkları bu çalışmada kadınların boş zamanla ilişkilerinin tarihsel süreç içerisinde nasıl geliştiği de açıklanmaktadır. Kadınların iş gücü ve dolayısıyla birey olarak tanımlanmasını endüstri devrimine bağlanmaktadır. Endüstri devrimiyle kadınların hem evde hem de iş hayatında değerli bir işgücü olarak görülmeye başlanmasının ardından onlar içinde iş dışında eğlenmek için kullanabilecekleri boş zamana sahip olmaları gerektiği fikri doğmuştur. Feminist yaklaşımda boş zaman kadınların hayatlarını pek çok yönden etkilemektedir. Bu yaklaşım kadınların kişisel gelişimlerinde ve özgürleşmelerinde boş zamanın kolaylaştırıcı bir etkisi olduğunu savunmaktadır (Henderson vd., 1989).

Bir diğer taraftan, Watkins (2010) boş zamanın gelişiminde boş zamanın anlamsal değişimini ele alan çalışmasında değişimin kaynağı olarak; kişilerin

boş zaman konusundaki eğitimi ve kişisel davranışları hedef gösterilmiştir. Buna göre kişilerdeki boş zaman algısı boş zaman eğitimi almadan önce ve sonrasında büyük bir oranda değişmektedir.

2.3 Boş Zaman Davranışını Açıklayan Teoriler

Greenwood'un² boş zaman teorisi ve uygulamaları üzerine yaptığı çalışmada, boş zaman hizmetlerinde teori ve uygulama arasındaki ilişkiyi saptamaya çalışmıştır. Bu anlamda boş zaman hizmetleri iki temel noktaya yoğunlaşmaktadır. Birinci nokta, boş zaman hizmetlerinin uygulamadaki genişliği ve doğasını belirlemektir. Bunlar, boş zaman hizmetlerini gerçekleştiren bireylerin rolleri ve sorumlulukları, bilgileri, yetenekleri ve bu kabiliyetlerinin üstlendikleri rol ve sorumluluğu nasıl doldurdıkları ile ilgilidir. İkinci nokta ise, boş zaman hizmeti uygulayıcılarının rol ve sorumluluklarının en verimli şekilde nasıl dolduracakları ile ilgilidir. Bu anlamda hangi teori ve disiplinlerin boş zaman hizmet uygulayıcıları için gerektiği önemlidir. Bunlara psikoloji, organizasyon davranışı, danışmanlık ya da rehberlik, ekonomi gibi disiplinler ya da bu disiplinlerdeki mevcut teoriler örnek olarak gösterilebilir³. Bu anlamda kişilerin boş zaman davranışlarını açıklayan teorilerin psikoloji disiplini tarafından üretildiği görülmektedir.

Boş zaman davranışlarını açıklayan teorilere bakıldığında, modern toplumlarda boş zamanın insanların tecrübeleri ve davranışlarını nasıl ve ne yönde etkilediklerini açıkladıkları görülebilmektedir. Bu nedenle bu teorilerin

² http://lin.ca/Uploads/cclr9/CCLR9_04.pdf Erişim Tarihi: 04.07.2013

³ http://lin.ca/Uploads/cclr9/CCLR9_04.pdf Erişim Tarihi: 04.07.2013

neler olduğunu ve neleri açıkladığını bilmek önemlidir. Psikoloji disiplini temelli bu teoriler “Aristocu teori”, “telafi etme teorisi”, “dağılma teorisi”, “içtenlik teorisi”, “kişisel topluluk teorisi” ve “kendini geliştirme teorisi” olarak sıralanmaktadır ⁴. Bunlara ek olarak; “kendini keşfetme teorisi” (Ryan, 2000; Crawford, 1991), “otokontrol teorisi”, “akış teorisi” (Baltes,1997, Akt: Godbey vd., 2005:152), “ciddi boş zaman teorisi” (Stebbins, 1982: 256-258; Stebbins, 1992, Akt: Godbey vd., 2005:152) ve “kısıtlar teorisi” (AAHPERD, 2011) psikoloji ve sosyal psikoloji disiplinlerinde yer alan ve boş zaman davranışlarını açıklayan diğer teorilerdir.

Aristocu teori (Aristotelian Theory)⁵: Buna göre toplumda keskin bir sınıfsal ayırım vardır. Boş zamanın tüketimi ancak belirli bir kültür ve sınıfsal üstünlükle mümkün olabilir. Aristocu yaklaşımda toplumun devamlılığı için boş zaman tüketimindeki bu sınıfsal farklılık sürdürülmelidir. Ancak bu anlayış boş zamanın özerk bir alan olarak algılamaktan uzaktır.

Telafi etme teorisi (Compensatory Theory)⁶: Teorinin temel eksen, çalışmayı yaşamdaki baskın güç olarak algılar. Boş zaman ise, iş alanındaki eğlence ve sıkılmalıkların her ikisini de telafi eden bir unsurdur. Modern toplumun boş zaman davranışı bu teori ile açıklanabilmesine karşın; bazı meslekler boş zamanda yapılan etkinlikleri içerdiği için bu teorinin bunu açıklaması mümkün değildir. Örneğin bir beden eğitimi öğretmeni mesleğini gerçekleştirdiği sırada spor ile iç içedir.

Dağılma teorisi (Spillover Theory)⁷: Bu teori aslında telafi etme teorisinin tam tersidir. Telafi etme teorisinde çalışmanın tam tersi bir yaşam biçimi

⁴ <http://www.grin.com/en/e-book/106712/the-meanings-of-leisure> Erişim Tarihi: 05.07.2013

⁵ <http://www.grin.com/en/e-book/106712/the-meanings-of-leisure> Erişim Tarihi: 05.07.2013

⁶ <http://www.grin.com/en/e-book/106712/the-meanings-of-leisure> Erişim Tarihi: 05.07.2013

⁷ <http://www.grin.com/en/e-book/106712/the-meanings-of-leisure> Erişim Tarihi: 05.07.2013

gerçeklenirken; dağılma teorisine göre çalışma yaşamına paralel olarak boş zamanda da çalışma yaşamındaki yapılan iş yönünde davranışların ve rollerin şekillenmesi söz konusudur. Örneğin bir öğretmenin boş zaman değerlendirme sırasında da sürekli olarak eğitime istekli davranışlar göstermesi vb..

İçtenlik teorisi (Familiarity Theory⁸): Bu teoriye göre bir etkinlikten iyi bir deneyim sağlamış birisi, ikinci kere veya daha fazla aynı deneyimi gerçekleştirmek isteyecektir. Ancak yaz tatilinde güzel bir yere gitmiş olan bir kişi bir sonraki sene aynı yere gitmek istemeyebilir. Çünkü modern toplumda boş zaman ve boş zamana ayrılan bütçe oldukça fazladır. Bu nedenle daha hareketli bir toplum söz konusudur.

Kişisel topluluk teorisi (Personal community theory⁹): Bu teoriye göre kişilerin boş zaman davranışları bazı etki grupları tarafından etkilenecek şekilde şekillenir. Bu gruplar arkadaş çevresi, aile ya da komşular olabilir. Ayrıca insanın sosyal bir varlık olması nedeniyle, içinde bulunduğu çevresi iletişimsel anlamda doğal olarak boş zaman davranışını etkileyecektir.

Kendini geliştirme teorisi (Self-development theory¹⁰): Bu teoriye göre boş zamanın üç büyük fonksiyonu vardır. Bunlar, rahatlama, eğlence ve kişisel gelişimdir. Dumazedier'e göre kişisel üretim yaşamak için çalışma anlamına gelmez. Kişisel üretim kişilerin içsel tatminlerini gerçekleştirmek ve istedikleri şeye ulaşmak için gerçekleştirilir. Örneğin lisede okuyan bir öğrenci meslek sahibi olmak ve yaşamını sürdürebilmek için kariyerine devam etmektedir. Ancak kariyerini kendi istediği ve kendini layık gördüğü alanda geliştirmektedir.

⁸ <http://www.grin.com/en/e-book/106712/the-meanings-of-leisure> Erişim Tarihi: 05.07.2013

⁹ <http://www.grin.com/en/e-book/106712/the-meanings-of-leisure> Erişim Tarihi: 05.07.2013

¹⁰ <http://www.grin.com/en/e-book/106712/the-meanings-of-leisure> Erişim Tarihi: 05.07.2013

Kendini keşfetme teorisi (Self-determination theory): Kendini keşfetme teorisi, yaratılıştan var olan davranışların daha fazla ortaya çıkarılması için dışarıdan gelen ödüllerin (örneğin, teşvikler) neden ve nasıl içselleştirmiş olmasına ek olarak insan doğasında var olan motivasyonun anlaşılmasında yardımcı olmaktadır (Ryan, 2000). Kendini keşfetme teorisi, boş zaman davranışlarının kısıtlamalara rağmen nasıl mevcut sürenin üzerinde sürdürüldüğü ve teşvik edildiğinin anlaşılmasında yardımcı olmaktadır. Kısıtlamalar genel olarak üç yönde toplanmaktadır (Crawford, 1991). Bunlar ferdi iç kısıtlamalar, davranışlar, kişisel faktörler ve alçakgönüllülük gibi bireysel ve içerden gelen psikolojik şartlardır. Ferdi dış kısıtlamalar, arkadaşlar, aile üyeleri ve iş arkadaşları gibi diğerleri ile etkileşim ile ortaya çıkmaktadır. Yapısal kısıtlamalar çevredeki dış koşullardan ortaya çıkan aktivitelerin maliyeti ve fırsatların kesilmesi gibi faktörleri içerir.

Oto-kontrol Teorisi (Self-regulatory theory): Oto-kontrol teorisi telafi ile en iyisini seçme yoluyla boş zaman davranışlarını doğrudan amaçlayarak inceleyen önemli bir çerçeveyi sağlar. Boş zaman hedeflerinin seçimi süreci (bahçecilik, binicilik vb. aktiviteler), aktivitelerdeki kısıtlamaların üstesinden gelinmesi ve kişilerin deneyiminin en üst düzeye taşınması bu teori tarafından çok iyi bir şekilde açıklanmıştır (Baltes,1997, Akt: Godbey vd., 2005:152).

Akış Teorisi (Flow theory): Csikszentmihalyi'nin(1990'dan Akt: Godbey vd., 2005:152) akış teorisine göre davranışlar sürdürülür ve icra edilir. Çünkü kolay bir şekilde kendiliğinden değer biçilen performans da geribildirim ve basit çarpıcı hedefler vardır ve birinin beceri seviyesi aktivitelerin doğurduğu mücadele ile karşılaşması için yeterlidir. Akış başarılı olduğunda, birinin tecrübeleri tatminkârlık ve eğlencede heyecanı yükseltir, böylece katılımdaki devamlılık kolaylaşmış olacaktır.

Ciddi boş zaman teorisi (Serious leisure theory): Stebbins'in (1992'den Akt: Godbey vd., 2005:152) teorisine göre, boş zaman "ciddi boş zaman" veya "amatör" olarak da gerçekleştirilmiş olsa ikisinde de boş zaman davranışları aynı niteliğe sahip olan özellikleri taşımaktadır. Katılımcılar daha becerili olabilirler, aktivitelere karşı daha fazla sorumluluk gösterebilirler, dilde, araçlarda ve tekniklerde ihtisaslaşma olabilir ve kendi algılarına göre katılımlarını adapte edebilirler. Stebbins (1982: 256-258) ciddi boş zamanı açıklayan nedenleri şöyle sıralamıştır:

"Ciddi boş zamanda gerçekleştirilen faaliyet konusunda sebat edilmesi, bu faaliyetin, çeşitli başarıların kazanılması ve belirli bir bağlılığın duyulması gibi özelliklerle karakterize olan bir kariyer fırsatı sunması, özel bir bilgi ve beceriye dayanan kişisel bir çaba gerektirmesi, kendini gerçekleştirme, başarı duygusu ve aidiyet hisleri gibi sürekli ödüller içermesi, kendine özgü bir değerler sistemi olması gerekmektedir."(Stebbins, 1982: 256-258)

Kısıtlamalar Teorisi (Constraints Theory): Bu teori boş zaman içerisinde gerçekleştirilen rekreatif aktivitelere katılımı ilgili sınırlılık ya da diğer bir ifade ile kısıtlamaları açıklamak için kullanılır. Boş zamanla ilgili kısıtlılıklar, boş zaman etkinliklerine katılım sıklığını azaltan, katılımı tamamen engelleyen ya da süresini kısaltan ve elde edilen deneyimi ya da memnuniyeti olumsuz etkileyen unsurlardır. Bu unsurlar kişilerin boş zamanlarını boş zamanın motivasyonuna uygun olmayan bir biçimde değerlendirerek kendilerini olumsuz olarak etkilemesine neden olmaktadır. Bu anlamda kısıtlamalar teorisi bu kısıtlılıkların nedenlerini açıklayan bir kavramsal bütün sunmaktadır (AAHPERD, 2011: 16).

2.4 Boş Zaman Literatürünün Gelişimi

Williams (2006) çalışmasında “suç ve boş zaman” üzerine akademisyenler için yeni bir alan olması gerekliliğinden bahsetmiştir. Çalışmada, suç işlenen boş zamanın, Stebbins’in “ciddi boş zaman”, Rojek’in “normal ve sapkın boş zaman” şeklinde tanımlamalarını kapsadığından söz edilmektedir. Boş zaman çalışmalarının çok disiplinli yapısı söz konusu olduğu için yine suç ile ilgili boş zaman çalışmalarının da pek çok fiziksel, biyolojik ve sosyal bilimlerin alt dallarını kapsayan disiplinlerarası çalışmaları kapsayacağı vurgulanmaktadır.

Colter (1997) boş zaman çalışmalarının İngiltere ve Kuzey Amerika’da farklı yaklaşımlarla değerlendirildiğinden bahsetmektedir. Colter, Kuzey Amerika’da boş zaman bilimi, İngiltere’de ise boş zaman çalışmaları şeklinde ifade edilen kavramların farklı epistemolojik, metodolojik ve teorik kapsamı içermesine karşın; iki kavramında boş zamanın bireysel anlamlarını kavrama, sosyal ve kültürel açıdan çalışmaları geliştirmede aynı hataya sahip olduklarını iddia etmektedir. Sosyolojinin ağırlıklı olarak baskın olduğu çalışmalarda boş zamanın kişisel anlamının, psikolojik çalışmalarda ise aşırı pozitivist yaklaşımdan kaynaklı olarak boş zamanın sosyal ve kültürel değerler içeren bir kavram olmasından uzaklaştığından söz edilmektedir. Bu anlamda Colter, boş zaman çalışmalarında iki kavramın yarattığı boşluğu doldurmak ve boş zamanın çeşitliliği ve anlamının kavranabilmesi için nitel metotların yaygın bir biçimde boş zaman çalışmalarında kullanılması gerektiğinden söz etmektedir.

Stebbins (1997) boş zaman çalışmalarında ortaya konulan sav ve teorilerin, genellikle boş zamanı tanımlama çabaları ve genelde boş zamanın

anlaşılmasına yardımcı olduğu düşünülen aktiviteleri tanımlamayı ya da göstermeyi amaçladığından söz etmektedir. Stebbins boş zaman çalışmalarında oluşan bu belirsizlikleri, boş zamanın şu dört farklı karakteri ile açıklamak istemiştir (Stebbins, 1997: 281):

1. Spor, turizm, tüketim, kültür gibi konularda çalışma yapan araştırmacılar, boş zamanın aktivite alanlarının belirli bölümlerinde yer almalarına karşın; kendi alanları dışında boş zaman hakkında genel çıkarımlarda bulunurlar. Böylece bu çıkarımlar boş zaman çalışmaları adına yetersiz kalabilir.
2. Boş zaman akılda yer alan özel bir olgu olduğu için boş zamanın tanımı belirsizdir. Bu nedenle her topluma ya da kişiye göre boş zamanın karşılığı farklı olabilir.
3. Boş zamanın tanımındaki belirsizlik, boş zamanın bir bilim dalı olması gibi bir ihtimali mümkün olmayan bir hale getirmektedir.
4. Bugün bile hala boş zaman kelimesi sosyal bilimciler tarafından sık sık kötü olarak yer bulan protestan ahlakının baskısında bir kavram olarak algılanır.

Diğer taraftan Stebbins (1997) Coalter'in (1997) psikolojik çalışmalarda ise aşırı pozitivist yaklaşımdan kaynaklı olarak boş zamanın sosyal ve kültürel değerlerini atlayan bir yapıda olduğu görüşüne eleştirmektedir. Stebbins bu eleştirisini boş zamanda yapılan tüm aktivitelerin gerçekleşmesini sağlayan bir boş zaman davranışı olduğunu, bu davranışın psikolojik, eğitimsel, sosyal, fizyolojik, rahatlamayı ve estetiği içeren bir yapıyı oluşturduğunu söylemektedir. Bu yüzden Coalter'in bu yöndeki iddialarının fazla kötümser olduğundan bahsetmektedir.

Stebbins (2011) bir diğer çalışmasında boş zaman alanının bir bilim dalı olması konusundaki problemleri ve bu problemlerin çözümlerini ele almıştır. Stebbins'e göre boş zaman hizmetleri giderek daha ticari bir yapılanma almaktadır. Devlet ve sivil otoriteler maddi bir yapısı olmayan boş zaman hizmetlerinden uzaklaşmaktadır. Ancak tüm paydaşlar boş zaman hizmetlerinin ticari getirisinin farkındadır. Bu yüzden akademik alanlarda boş zamana ilişkin ders ve programların geliştirilmesi gerekir. Bunun yanı sıra boş zaman çalışmaları çok disiplinli bir temelde kültür, müzik, sağlık vb. alanlarla ortak çalışmalar ve projeler geliştirilerek ilerletilmelidir. Bu anlamda Stebbins kendi geliştirdiği ciddi boş zaman alanının gelişimi için aşağıdaki alanlarda yapılan çalışmaların, boş zaman çalışmalarının yapısının ifade edilebileceğinden bahsetmektedir (Stebbins, 2011: 6):

- Turizm,
- Etnisite,
- Yaşam kalitesi (Wellbeing),
- Boş zaman eğitimi,
- Cinsiyet,
- Emeklilik / İşsizlik,
- Engelliler / Terapötik rekreasyon,
- Kütüphanecilik ve bilgi bilimleri,
- Eğlence ve popüler kültür,
- Sanat yönetimi,
- Tüketim,
- Tasarım,
- Yetişkin eğitimi / Yaşamboyu eğitim,
- Kar amacı gütmeyen sektör (STK),
- Gençlik / Suç,
- Sosyal girişimcilik.

Tüm bunların yanı sıra Stebbins (2011) boş zaman çalışmaları her ne kadar Batı’da 40-50 senedir yükselişte olan bir bilim alanını oluştursa da, bu alanda geliştirilen küçük teoriler ve savların, boş zaman teorisinin gelişimindeki belirsizlikleri ortadan kaldırarak geliştirilmesine katkı sağlayacağını söylemektedir.

Mommas (1997) Avrupa’da boş zaman çalışmalarının tarihsel gelişimini değerlendirdiği çalışmasında, boş zaman çalışmalarının sosyolojik bir bakış açısı tarafından baskılandığı görüşünü savunmaktadır. Diğer taraftan Mommas 1970’li yılların sonlarında eğitimsel projelerde boş zamanla ilgili olarak; zaman, tüketim, oyun ve zevk gibi konuların daha fazla çalışılmaya başlandığını, ancak bu konuların sosyolojik bakış açısından mahrum bir şekilde değerlendirildiğinden söz etmektedir. Bu yönüyle boş zaman işletme disiplinleri temelinde ilerlemekte olup, pragmatizmin etkisi altında kaldığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle boş zaman küresel etkilerin altında bireyselleştirilmiştir. Bu bağlamda Mommas boş zaman çalışma konularının toplum düşünülmeden birey bazında olmasına karşıdır. Boş zaman her ne kadar kişilerin algılarına göre şekillenmiş olsa da, bir toplumun özellikleri düşünülmeden irdelenemez. Bir diğer taraftan Mommas’ın çalışmasında boş zaman (leisure) veya serbest zaman (free time) kavramlarını ayırt etmeden kullanması ve ikisini de aynı perspektiften değerlendirmesi dikkat çekmektedir.

Henderson (2010) 21. yüzyıl’daki boş zaman çalışmalarını değerlendirdiği çalışmasında, boş zaman çalışmalarının bir disiplin olarak algılanması konusunda dönüm noktasına geldiğinden bahsetmektedir. Henderson’a göre bu dönüm noktası hem kurumsal hem entellektüel bir alandaki değişimle ilgilidir. Bu anlamda entellektüel alanın öneminin

kavranması için boş zaman çalışmaları iki öncelikli içeriğe sahip olmalıdır. Bunlar boş zamanın kollektif (çok disiplinli yapıda, sadece tek bir disiplinin bakış açısıyla değil) bir biçimde tanımlanması ve toplum ve boş zaman arasındaki bağın ortaya konmasıdır. Diğer taraftan kurumsallaşma bu kollektif tanımlamalar ışığında ilerleyebilecektir. 21. yüzyıl'da boş zaman çalışmaları bir düşüşe geçmemiştir. Ancak boş zaman çalışmalarını gerçekleştiren araştırmacıların ve akademisyenlerin gerek toplumdaki değişimlere, gerekse boş zaman konusunda ki yeni gelişmelere karşı esnek ve kollektif bir biçimde yaklaşması gerekmektedir. Böylece değişim kaçınılmaz bir durum ortaya koyduğu için boş zaman çalışmalarının değişimi ve gelişimi de ilerletilebilecektir.

Rojek (2013) boş zaman kavramının geçirdiği evrimlere değinerek Marx'ın boş zamanla ilişkisini ve günümüzde boş zamanın nasıl algılandığı ile ilgili ilişkilendirmelerde bulunmuştur. Rojek'e göre boş zaman çalışmalarında Marksizm'i işleyen konular Berlin Duvarı'nın yıkılması ve Marksist ideolojinin çöküşü ile düşüşe geçmiş, ancak 2008 yılında yaşanan küresel ekonomik kriz ve bankaların çökmesi ile tekrar gündeme gelmiştir. Bu noktada Rojek, Marksist ideolojinin aslında 20. yüzyılda erken doğmuş bir bebek olarak kaldığını ve tam anlamıyla uygulanmadığını vurgulayarak; boş zaman konusunda Marksist bakışı esas alan çalışmalardaki düşüşü eleştirmiştir. Ayrıca Marx'ın düşüncelerinin boş zaman ile olan ilgisini Marksizm'in toplumsal eşitsizlik, ekonomide eşit paylaşım ve bu yolla toplumsal refahın sağlanmasına, dolayısıyla boş zamanı değerlendirebilen ve yaşam kalitesini toplumsal refah temelinde yükseltebilen bir topluma vurgu yapmasına bağlamaktadır. Bu anlamda boş zamanın toplumsal refaha olan katkısının yadsınarak; neo liberal politikaların sonucu olarak; etkinlik yönetimi temelli olarak kurumlarda karşılığını bulduğunu söylemektedir. Bu yüzden etkinlik yönetimi mantığının,

neoliberal politikanın esaretinde yereli ya da toplumu değil, müşterilerin yaşam kalitesini ve ihtiyaçlarını tatmin ettiğinden söz etmektedir. Bu nedenle boş zaman kişilerin ve toplumun refahını ve yaşam kalitesini yükseltmeyi hedefleyen bir kimlikte olması ve doğasının bu şekilde inşa edilmesi, Marx'ın hedeflediği yüksek refaha ve eşit toplum amacıyla paralellik göstermektedir. Sonuçta Marx'ın düşünceleri doğrudan boş zaman kavramsalının ulaşmak istediği amaçla ideolojik bir biçimde örtüşmektedir.

Kelly (1997) post yapısalcılığın sosyal ortamda var olan tüm bilgilerin tarihsel, kültürel ve sosyal içeriğe sahip olduğu, dolayısıyla bu bilgilerin kalıcı olmadığı fikrini ileri sürerek sosyal bilimler alanında reform niteliğinde değişikliklere sebep olduğunu vurgulamıştır. Bu nedenle, Kelly, boş zaman araştırmacılarının da bu değişime uyum sağlaması gerektiğini ifade etmektedir.

Henderson ve diğerleri (2004) boş zaman alanındaki *Leisure Science*, *Journal of Leisure Research*, *Journal of Park and Recreation Administration* ve *Theapeutic Recreation Journal* dergilerinde literatürün gelişimi ve boş zaman teorisinin geleceği üzerine bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. *Leisure Science* ve *Journal of Leisure Research* dergileri diğer boş zaman alanındaki dergilere göre daha fazla ABD dışında yer alan çalışmalara yer vermektedir. Bu durum boş zamana ilişkin çalışmalar yapılırken en önemli unsurlardan biri olan toplum davranışlarının anlaşılması anlamında büyük önem arz etmektedir. Nitekim diğer dergiler sadece Amerikan toplumunun boş zaman davranışına ilişkin verileri değerlendirmekte ve bu yönde çalışmalar oluşturmaktadırlar. Bu nedenle global anlamda boş zaman alanının gelişimi izlenememekte ve çalışmalara yansıtılamamaktadır. Diğer taraftan Henderson ve diğerleri, 90'lı yıllardan 2000'lere doğru boş zaman ile ilgili teori geliştirme çalışmalarında önemli bir artışın olduğu tespit edilmişlerdir. Boş zaman değerlendirme

teorileri oldukça karmaşık bir yapıya sahiptir. Boş zaman alanında karmaşık teorilerin üretilmesi ve model geliştirme çabaları, boş zaman alanında postmodernizm ve postyapısalcılığın etkisinin arttığını göstermektedir.

Jackson (2004), bir çalışmada boş zaman literatürüne, yazar ve kurum anlamında sağlanan katkıları incelemiştir. Çalışmada, boş zaman alanındaki yazarların literatüre katkısının yayılım göstermediği, bir diğer ifadeyle çekirdek bir grup yazarın sadece yayın ürettiği, ancak 90'lı yılların ortasından itibaren yeni araştırmacılarında boş zaman literatürüne katkı sağlamaya başladığı vurgulanmaktadır. Bunun yanı sıra boş zaman alanında sektörde yer alan makale yazarlarının, boş zaman alanına ait dergilerin bazılarında yayın yaptığı, *Leisure Science* ya da *Journal of Leisure Research* gibi dergilerin genel olarak akademisyen yazarlar tarafından tercih edildiği belirtilmiştir. Bunun dışında boş zaman alanının çok disiplinli bir yapıya sahip olmasına karşın iki önemli konuda zayıf özellik gösterdiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda Jackson alanın entellektüel ve coğrafik anlamda izole olduğunu ifade etmektedir.

Jackson'un sözünü ettiği entellektüel izolasyon, Samdahl ve Kelly (1997) tarafından açıklamıştır. Samdahl ve Kelly'nin çalışmada boş zaman alanında yayın yapan akademisyenlerin sadece kendi alanları içerisindeki dergilerde yayın yaptığından söz edilmektedir. Bir diğer ifade ile, boş zaman alanındaki akademisyenler, boş zaman alanı ile ilintili temel disiplinler ya da diğer alanlara ait büyük dergilerde yayın yapmadığı gözlenmiştir. Bu durum diğer alanlardaki dergilerde boş zaman alanı ile ilgili yayınların kısıtlı durumda kalmasına, dolayısıyla boş zaman alanıyla ilintili diğer disiplinlerdeki akademisyenlerin boş zaman alanında çalışmalar yapmamasına neden olmaktadır. Dolayısıyla bu gelişmelerin boş zaman alanında çok disiplinli bir bakış açısının gelişimini engellediği söylenebilir. Jackson'un sözünü ettiği coğrafik izolasyon ise Henderson ve diğerlerinin (2004) ve Valentine diğerlerinin (1999) çalışmalarında belirtilmiştir. Bu iki çalışmada da, dünyada

boş zaman alanına ilişkin literatürü oluşturan dergilerin Kuzey Amerika merkezli olduğu ve bu dergilerde yayımlanan makalelerin genellikle Kuzey Amerika'daki sosyal yapı üzerinden inceleme oluşturacak biçimde bir içeriğe sahip olduğundan söz edilmektedir. Bu yönüyle boş zamanın teorik bağlamda en önemli unsuru olan boş zaman davranışları kısmen göz ardı edilmektedir. Öyle ki boş zaman davranışlarını etkileyen en önemli unsurlardan biri, toplum kültürüne bağlı olarak gelişen bireyin davranışlarıdır. Bir diğer ifade ile bireyin boş zaman içerisindeki davranışları başka coğrafyalarda farklı toplumsal davranışlar ve eylemlere sahip olacağı için boş zaman üzerine yapılan akademik çalışmalarda da farklı sonuçlar ve bulgular elde edilebilecektir. Bu nedenle, boş zaman alanındaki yayınlar sadece Kuzey Amerika ile sınırlı kalmamalıdır. Sözü edilen coğrafik izolasyonun kaybolması halinde dünyanın diğer bölgelerinde boş zaman ile ilgili çalışmalar literatürün gelişimini ve mevcut bilimsel alt yapının daha fazla güçlenmesini sağlayacaktır.

Vallentine ve diğerleri (1999), boş zaman literatürünün gelişimini *Leisure Science*, *Journal of Leisure Research* ve *Leisure Studies* dergilerinde yayımlanan makaleleri inceleyerek ortaya çıkarmaya çalışmışlardır. Çalışmada, küreselleşmenin iş, ekonomi, aile ve boş zaman değerlendirme biçimlerine etkisinin devam etmesine karşın boş zaman alanındaki dergilerin bu değişimi yansıtan bir yapıya sahip olmadığı vurgulanmıştır. Öyle ki bu dergilerde yapılan yayınların Batı tekelinde gerçekleşmesi, özellikle doğu toplumlarındaki boş zaman davranışları, politikaları ve pratikleri hakkında çok az bilginin bilinmesine neden olmaktadır. Bu nedenle bu coğrafik sınırlamanın kaldırılması ve akademik işbirliklerinin Doğu-Batı eksenli olarak da geliştirilmesi, boş zaman literatürünü küresel dünya gerçeklerine daha uyumlu hale getirebilecektir. Buna paralel olarak kültürler arası çalışmalarda artışlar turizm alanındaki çalışmalarda farklılaşmalara yol açtığı gibi boş zaman

alanındaki çalışmalarda da boş zamanın ve boş zamana ilişkin toplum davranışındaki rollerin ortaya çıkmasına katkı sağlayabilecektir.

3. Bibliyometri Çalışmalarında Temel Kavramlar

3.1 Temel Kavramlar

3.1.1 Bibliyometri

Bibliyometri kavramı ilk olarak “istatistiksel bibliyografi” terimi şeklinde kullanılmıştır. 1922 yılında E. Wyndham Hulme Cambridge Üniversitesi’nde verdiği derslerden yola çıkarak; hazırladığı kitapta bu terime yer vermiştir. Aslında Cole F.J. ve Eales N.B. 1917 yılında “Karşılaştırmalı Anatominin Tarihi” başlıklı eserinde alan literatürünü istatistiksel anlamda analiz eden bir çalışma ortaya koymuşlardır. Ancak istatistiksel bibliyografi terimi bu çalışmada kullanılmamıştır. 1943 yılında Gosnell (1969, Akt: A. Pritchard) kütüphane kitap koleksiyonlarında literatürün eskimesini inceleyen doktora tezi çalışmasında istatistiksel bibliyografi terimini tekrar kullanmıştır. 1962 yılında ise Raising (1969, Akt: A. Pritchard) “sağlık bilimlerinde istatistiksel bibliyografi” başlıklı makalesinde istatistiksel bibliyografiyi doğrudan çalışmanın başlığı olarak kullanmıştır. 1969 yılına kadar istatistiksel bibliyografi, bilim ve teknolojinin gelişimini, dokümanların miktarı üzerinden değerlendirmeye imkan veren bir özellik taşımaktaydı. Bu tarihten sonra Pritchard (1969) istatistiksel bibliyografi terimi yerine bibliyometri terimini kullanmaya başlamıştır. Pritchard (1969: 132) bibliyometrinin amaçlarını iki şekilde tanımlamaktadır:

“1. Bir disiplinin veya yazılı dokümanın (dergi, kitap, makale vb.) gelişim sürecini, yazılı dokümanların çeşitli değişkenler ile analizi veya sayılmasıyla aydınlatılması,

2. Kitap ve dergilerin genel kullanım nedenlerini aydınlatmak, kitap ve dergi kullanımında ulusal ve evrensel araştırmaları saptamak ve kitap ya da dergi içeriğinde tarihsel gelişimi yansıtmak için süreli yayınlar ve kitaplara ilişkin istatistiklerin yorumlanması ya da toplanması”

Özetle; günümüze kadar bibliyometrinin tanımı, Pitchard tarafından “kitaplar ve iletişim ortamlarına istatistiksel ve matematiksel yöntemlerin uygulanması” şeklinde tanımlanmıştır (Pitchard, 1969: 132)

Bibliyometri kitap, yayın, belge ya da akademik eserlerin bilimsel çalışmaların, yazar, konu, yayın bilgisi, atıf yapılan yazar, atıf yapılan kaynaklar, yazarın çalıştığı kurum ya da ülke vb. özellikleri içeren parametrelerin esas alınarak; niceliksel biçimde analizini içermektedir. Bu analiz doğrultusunda belirli bir disiplinde, belirli bir ülkede ya da kurumda çalışılan konu başlıkları, bu konuları çalışan yazarlar, yazarlar arası işbirliği, ortak yazarlılık durumu, fazla ya da az çalışma yapılan konu başlıkları vb. konulara ilişkin bulgular ortaya konulabilmektedir (Broadus, 1987; Al ve Tonta, 2004; Tartar, 2010; Zan, 2012). Böylece bibliyometri ile bilimsel araştırmalarda ki literatürün incelenmesi ve gelişim süreci ortaya çıkarılabilmektedir.

3.1.2 Atıf

Bilim insanlarının yazdıkları eserlerde daha önceki çalışmalarını kaynak

göstermeye başlaması 19. Yüzyıl'da başlamıştır (Egghe ve Rousseau; 1990). Hiçbir zaman bir bilimsel eserin içerdiği bilgiler bakımından tamamının yazara ait olduğu söylenemez. Çünkü mutlaka o bilimsel eserin oluşmasında, eserin ortaya konduğu bilim alanında ya da çevrede ortaya çıkan gelişmelerden ve literatürden yararlanır. Yapılan çalışmalarda, çalışma alanını içeren literatürün kullanımı, çalışmayı gerçekleştiren yazarın önceki yazarların ortaya koyduğu argümanları desteklemesi ya da çürütmesi biçiminde gerçekleşmektedir. Bu anlamda ortaya çıkarılan çalışma artık sonradan bu alanda çalışacak kişiler için literatürün bir parçası haline gelmiştir (Zan, 2012).

Boston College kütüphanesinde hazırlanan terimler sözlüğüne (2013) göre; atıf, bilginin kaynağı hakkındaki temel bilgiyi sağlar. Kitap için verilen bir atıf, yayım yılını, yayıncıyı, yayımlanan yeri, başlığı ve yazarın adını içermektedir. Süreli bir yayın için verilen atıf ise kitap için verilen künye bilgilerinin yanı sıra yayın periyodu, cilt ve sayı numarası ve sayfa sayısını içermektedir. Bu anlamda biblografya, atıfları içeren bir gruba verilen isimi teşkil etmektedir.¹¹ Kavramsal anlamda atıf, bir çalışmanın yazarı tarafından başka bir çalışmada kullanılan bir bilginin alınması sonucunda belirtilen, bilginin kaynağı konusunda bilgi veren ve yazarın çalışmasını etkileyen kaynakları gösteren yazılı bilgilere verilen isimdir. Bir çalışmada kullanılan bu bilgiler yani atıflar, o çalışmanın bibliyografisini oluşturmaktadır (Macroberts ve Macroberts, 1989). Bununla birlikte; Garfield (1979) atıfların, ortak noktaya sahip çalışmalar arasındaki bağlantıyı açıklayan biçimsel araçlar olduğu üzerinde durmuştur. Bu anlamda atıf vermek büyük önem taşımaktadır.

Çalışmalarda atıf vermenin gerekçeleri şöyle sıralanabilir:

- Başkalarının çalışmalarıyla çalışmanın temellerini desteklemek,

¹¹ <http://www.bc.edu/libraries/help/howdoi/howto/glossary.html> (22.05.2013)

- Başkalarının yaptığı çalışmalara saygı göstermek,
- Başkalarının çalışmaları hakkında bilgi vermek,
- Başkalarının çalışmasına ek katkı sağlamak veya düzeltmek,
- Önceki çalışmaları eleştirmek ve tartışmak,
- Çalışma konusu hakkında geçmişe yönelik bilgi vermek,
- Çalışma alanına en büyük etki eden çalışmaları göstermek,
- Gelecekte yapılacak çalışmalar hakkında bilgilendirmek,
- Okuyuculara çalışmada kullanılan kaynaklara ulaşma imkanı sağlamak,
- Kullanılan bilgilerin belgelenmesini sağlamak (Garfield, 1955,^{12 13}).

Diğer taraftan bir çalışmaya, başka çalışmalarda atıf verilmesi, o çalışmanın kalitesi konusunda kesin bir fikir vermez. Nitekim, Cole ve Cole (1973) atıfların bir çalışmanın mutlak kalitesini gösteren ölçütler sayılamayacağını ancak çalışmaların sosyal olarak bilinirliği konusunda yeterli bir kalite ölçütü olabileceğini savunmaktadır. Bu bağlamda atıf almak, yazarlar için önem arz etmektedir. Çünkü atıflar bilimsel yayınların etkisinin ölçülmesinde önemli bir yer tutmaktadır.

3.1.3 Atıf indeksleri ve veritabanları

1873 yılında hukuk alanında “Shepard’s Citations” adı altında bir çalışma yayımlanmıştır. Shepard’s Citations, Amerika Birleşik Devletleri’nde 48 eyaletteki hukuki içtihatları atıf indeksi adı altında toplayan bir yayındır. Kısaca Shepard’s Citation, ABD hukuk içtihatlarını basit bir kodla tarih

¹²<http://www3.iam.metu.edu.tr/iam/images/2/21/Wolfgangbibliometrics.pdf> Erişim Tarihi: 23.05.2013

¹³ http://keithstanger.com/apa_style.pdf Erişim Tarihi: 22.05.2013

sıralamasıyla oluşturulan bir indekstir. Yayımlanan her hukuki karar metninin altında bu indeksteki yargı kararı ya da konusu referans olarak verilir. Böylece her yargı kararı daha önce benzer davalara ilişkin verilen karardan etkilenir ve desteklenir. Bu durum aynı zamanda hukukçular içinde özel öneme sahiptir (Garfield, 2006).

Bilimsel kurumlar tarafından yayımlanan tüm yazılı materyaller atıf içermektedir. Atıflar belirli bir alanda ortak düşünceleri içeren çalışmalar arasındaki bağlantıları açıklamaktadır. Bir atıf indeksi bu bağlantıların etrafında şekillenmektedir (Garfield, 1979; Geist, 2009). Aslında atıf indekslerinin gelişimi de bibliyometrik yöntemleri geliştirme amacıyla ortaya çıkmıştır. Garfield'ın (1979) bibliyometriyi geliştirme amacıyla atıf indeksinin önemini vurgulayarak gelişimine katkı sunan bir çalışması bulunmaktadır. Bu çalışmada atıf indeksinin kuramsal altyapısı oluşturularak uygulamaya yönelik bulgular ortaya konulmuştur. Ayrıca Dr. Eugene Garfield, 1958 yılında ISI'yı (The Institute for Scientific Information) yani atıf indekslerini içeren ilk veritabanını yaşama geçirmiştir (Asan, 2005). Paranas Zunde (1971:8) atıf indekslerinin başarısını şöyle özetlemiştir:

- Bilim insanı, yayıncılar ve bilim kurumları niceliksel ve niteliksel olarak değerlendirilebilir hale gelmiştir.
- Bilim ve teknolojinin tarihsel gelişimi öngörülebilir hale gelmiştir.
- Bilgiye ulaşma ve geri kazanım desteklenmiştir.

Atıf indeksleri bilim insanlarının değerlendirilmesinde çok önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle akademik yükseltmelerde kişilerin yaptığı çalışmaların atıf alması, o çalışmanın ne kadar önemli olduğunun göstergesi olarak görülmektedir. Ancak bir kişinin kendi çalışmalarının nerelerden atıf aldığını bulması oldukça zordur. Çünkü binlerce akademik dergi ve kitap

arasından kendi çalışmasının künyesini ya da kendi adını aramak neredeyse olanaksızdır. Bu nedenle bu gereksinimlerin karşılanması, atıfların kolayca bulunmasını sağlamak amacıyla atıf endeksleri geliştirilmiştir. Sadece bu işi yapmak için kuruluşlar ortaya çıkmıştır. Söz konusu kuruluşlar kendi ilkeleri ve kurallarına tabi tutarak; kapsamı içine aldığı çok sayıda akademik dergiyi kimin hangi çalışmasına kimin atıfta bulunduğu, hangi kurumların birbirleri ile etkileşimli çalışmalar yaptığı vb. konuları belirleyen ve sistematik bir biçimde arşivleyen bir düzen oluşturmaktadır. Bu kuruluşlar günümüzde akademik çevrelerce yükseltmeler ve akademik nitelikte kalite değerlendirmeleri yapabilmeleri açısından oldukça büyük önem taşımaktadır (Tankut, 2008).

Veritabanları, atıf indekslerini içeren büyük platformlardır. Dünyadaki ilk veritabanı şirketi ISI (Institute for Scientific Information) adıyla 1958 yılında kurulmuştur. SCI (Science Citation Index), SCIE (Science Citation Index-Expanded), SSCI (Social Science Citation Index) ve AHCI (Arts and Humanities Citation Index), ISI'nın kullandığı indekslerdir (Asan, 2005:222). Bir diğer büyük veritabanı ise Scopus'tur. Scopus alt içeriğini sağlık bilimleri (health sciences), sosyal bilimler (social sciences), temel bilimler (physical sciences) ve yaşam bilimleri (life sciences) olmak üzere dört temel başlık altında toplamaktadır. Ayrıca bu başlıklar kendi içerisinde pek çok alt başlığa bölünmekte ve o alt başlıklarda kendi içlerinde yüzlerce konu başlığına bölünmektedir (Zan, 2012). İnternetin akademik çalışmalarda kullanılmaya başlamasıyla birlikte bu iki büyük veritabanı organizasyonunun dışında pek çok yeni veritabanı platformu ortaya çıkmıştır. Bu veritabanlarının pek çoğu uluslararası dergileri taramaktadır. Ancak veritabanlarının çoğunda başvuru için katı kriterler görülmemektedir.

ISI ve Scopus'a ait indekslerde taranan dergilerin diğer veritabanlarından ayıran en önemli özelliği çok katı kriterleri yerine getirmiş olmalarıdır (Tankut, 2008; Asan, 2005). Bu kriterler dergideki yazarların atıf alma sayıları, derginin devamlılığı, derginin İngilizce yayımlanıyor olması veya etki faktörü vb. değişkenleri yerine getirmesine kadar uzanmaktadır (Asan, 2005, ¹⁴). Dolayısıyla bir derginin herhangi bir uluslararası veri tabanında taranması, o derginin atıf, etki faktörü ya da bilinirlik vb. seçim kriterlerini yerine getirdiğini göstermez.

3.1.4 Ortak yazarlılık

Bibliyometride kullanılan kurum, yazar vb. işbirliği çalışmalarının en önemli örneklerinden biri ortak yazarlı çalışmalardır (Glänzel ve Schubert, 2005). Ortak Yazarlı çalışmalar modern bilimin yapısal değişimlerinin en iyi göstergesi olabilir niteliktedir (Rodriguez ve Pepe, 2008).

Ortak yazarlı bilinen ilk çalışma 1665 yılında yayımlanmıştır (Lukkonen, Persson ve Sivertsen, 1992). Ortak yazarlı yayınların sayısı, önceleri yavaş yavaş artarken, 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren büyük bir artış göstermiştir. Yapılan bibliyometrik araştırmalar tüm bilim dallarında ve tüm coğrafi bölgelerde ortak yazarlı çalışmalarda artış olduğunu göstermektedir (Wray, 2002; Glänzel ve Schubert, 2004; Rodriguez ve Pepe, 2008; Mali, Kronegger ve Ferligoj, 2010).

¹⁴ <http://wokinfo.com/essays/journal-selection-process> Erişim Tarihi: 25.05.2013

Ortak yazarlı çalışmaların bilimsel sürece kattığı pek çok avantaj ortaya çıkmaktadır. Bilimsel çalışma sırasında hem araştırmamanın girdileri hem de ürünlerin alınması, bilim insanlarının farklı bilgi ve becerilerle donanımlı olması ve ortak yazarlı çalışmaların daha fazla atıf alma eğiliminde olması bu olanaklardan bazıları olarak sıralanmaktadır (Zan, 2012).

3.2 Bibliyometrik Yöntemler

Bibliyometrik yöntemler bibliyografik çalışmalarda kullanılan yöntemlerdir. Bu yöntemler atıf analizi içerisinde kullanılan teknikler ile uygulanabilmektedir. Ancak son yıllarda ikinci bir yöntem olarak sosyal ağ analizi de kullanılmaktadır. Bu nedenle bu yöntemler iki başlık altında incelenebilecektir.

3.2.1 Atıf analizi

Atıf analizi, karşılıklı fikirleri seslendiren bir konudur. Atıf analizinde nicel olarak geçmiş performansın tespiti sağlanır. Van Raan (1996) atıf analizi ile tespit edilen geçmiş performansın, gelecekteki performansın iyi bir habercisi olduğu üzerinde durmuştur. Diğer taraftan Moed (2005), bibliyometrik değerlendirmeleri, akademisyenlerin çalışmalarının niceliksel analizinden ortaya çıkan araştırma performansı yapısını resmeden nicel bilim ve teknoloji çalışmalarının bir alt alanı olarak görmektedir. Atıf analizi, bibliyometrik değerlendirmelerin anahtar niteliği taşıyan parçalarından biri olarak kabul edilmektedir (Moed, 2005).

Moed (2005) atıf analizinin zayıf ve güçlü yönlerini değerlendirirken aynı zamanda atıf analizinin pratik kullanımı, teorisi ve doğruluğunu da açıklamaya çalışmıştır. Moed (2005) çalışmasında, eş çalışmalar ve atıf analizini içeren yaklaşımları, araştırma çalışmalarının beşeri bilimler, sosyal bilimler ve fen bilimlerindeki rolleri ve Web of Knowledge (ISI)'in indekslerini ele almıştır.

Holmes ve Oppenheim (2001) atıf analizinin, atıf sayımını esas alarak personelin değerlendirilmesi için kurumlara yol gösteren kullanışlı bir yöntem olduğunu söylemektedir. Bir diğer taraftan Van Raan (2005), bibliyometrik yöntemlerin araştırma performansını değerlendirmek için yetersiz bir araç olduğunu; bu yöntemlerle araştırma kurumları sıralamasının yapılmasının da doğru olmayacağına ilişkin görüş belirtmiştir. Van Raan, nitelikli bibliyometrik göstergelerin yanı sıra değerlendirme prosedürlerinin yer aldığı bir sistemin işletilmesi gerektiğini iddia etmektedir. Bu görüşe göre atıf analizinin başlı başına bir argüman olmasının yanı sıra ISI indekslerine girmek için gerekli prosedürler gibi nitelikli prosedürlerin araştırma performansı değerlendirmesinde gerekli olduğu kaçınılmaz hale gelmektedir.

Atıf analizinin gelişimine bakıldığında temelde atıfların sayımının yapılması gerekmektedir. Atıf sayımı, bir çalışmanın zaman içerisinde ya da belirli bir dönemde ne kadar atıf aldığının ortaya çıkarılmasını sağlamaktadır. Atıf sayımı bir akademik dergi için kullanıldığında, belirli bir zaman aralığında bir dergide yayımlanan makaleler tarafından alınan atıfların ortalama sayısını gösteren etki faktörünün hesaplamasıyla daha sınırlı bir hale getirilebilir. Bu gösterge ile makalelerin farklı sayılarda yayımlandığı dergilerin etkisi kıyaslanabilir hale gelmektedir (Smith, 1981). Bu doğrultuda, Pinski ve Narin (1976) atıf sayımlarını, farklı referans karakteristiğine sahiplik, atıf verilen

dergilerin prestiji ve çalışmaların uzunluğunu esas alacak bir şekilde sınırlayarak, yöntemsel anlamda geliştirmiştir.

Erken dönemde, atıf sayımları ve bibliyografik eşleştirmeler atıf analizinin temel karakterlerini oluşturmaktaydı. Ancak 1970’lerde ortak atıf analizi, atıf analizinin bibliyografik yöntem olarak gelişiminde hızla kullanılan bir teknik haline gelmeye başlamıştır (Smith, 1981). Son olarak; ülkelerin, dergilerin, kurumların ya da araştırmacıların çıkardığı ürünlerin değerlendirilebilmesini sağlamak için bibliyografik haritalama tekniği gündeme gelmiştir (Noyons, Van Raan, 1998).

3.2.1.1 Bibliyografik eşleştirme

Bibliyografik eşleştirme, ilk olarak 1963’te Kessler tarafından kullanılmış olan bir kavramdır. Bibliyografik eşleştirmeyi ilk olarak çalışmasında kullanan Kessler olsa da, Fano (Akt: Wallin, 2005: 265), bibliyografik eşleştirme kavramını formül haline getiren kişidir. Daha sonraları bu kavram Sen ve Gan (1983) tarafından matematiksel olarak formüle edilmiştir. Small (1974) ise atıf verilerinin eşleştirmesini iki grupta toparlamak istemiştir. Bu gruplar ortak atıf analizi ve ortak referans analizi şeklinde ele alınmaktadır. Literatürde bibliyografik eşleştirme ve ortak atıf analizi aynı kategoride farklı iki yöntem şekliyle gösterilse de Small’ın bahsettiği iki kategorinin çok daha doğru olduğu söylenebilir. Çünkü ortak atıf analizi neticede referans analizinin ilişkisel olarak ters yönünü ifade etmekte ve bibliyografik bir eşleştirmenin kullanıldığı bir teknik olma özelliğine sahiptir. Bu nedenle bibliyografik eşleştirme hem referans analizi hem de atıf analizini içeren bir temel teknik olarak görülebilir.

a) Referans analizi

Referans analizi, farklı iki kaynaktan aynı yayına atıf yapılması olarak tanımlanmaktadır (Small, 1974; Smith, 1981). Kessler (1963) bibliyografik eşleştirme (referans analizi) sayesinde konularında birbirleri ile olan ilişkilerinin gösterilebileceğini ifade etmiştir. Garfield (1980) çalışmasında bu görüşe olumlu yaklaşarak desteklemiştir. Boyack ve Klavans (2010) çalışmalarında bibliyografik eşleştirmenin atıf ve ortak atıf analizine göre daha geliştirilebilir ve kesine yakın sonuçlar verdiğini destekleyecek bulgulara ulaşmışlardır. Diğer taraftan Martyn (1964) konuların birbirleri ile olan ilişkileri konusunda bibliyografik eşleştirmenin yetersiz kalacağından söz etmektedir. Martyn' e göre iki çalışmanın daha önceden yayımlanmış bir çalışmayla konu açısından var olan ilişkisi farklı konularda da cereyan etmiş olabilir. Bu nedenle Martyn (1964) bibliyografik eşleştirmenin tutarlı olmadığını öne sürmektedir.

b) Ortak atıf analizi

Ortak atıf, bir kaynakta farklı iki yayına atıf yapılması olarak tanımlanabilir (Smith, 1981, Zan, 2012). Ortak atıf analizinin ortaya çıkması için kullanılan; ortak atıf frekansı, iki belgenin ortak atıf verilme sıklığı şeklinde tanımlanmaktadır (Nicolaisen, 2005). Martins (2011) Ortak atıfla birlikte iki kaynak arasındaki ilişkinin olduğu ve sözü edilen iki kaynağa yapılan atıflar çoğaldıkça ortak atıf gücünün daha da güçleneceğini öne sürmektedir. Öte yandan Hicks (1987), bu tekniğin yeni çıkan konular ya da disiplinler üzerine uygulandığında hatalı sonuçlara ulaşabileceğini vurgulamıştır.

Ortak atıf analizi aslında bibliyografik eşleştirmenin ilişkisel anlamda ele aldığı tam tersidir. Ortak atıf analizinde tek kaynaktan verilen iki atıfın

¹⁵ <http://webla.sourceforge.net/javadocs/pt/tumba/links/CoCitation.html> Erişim Tarihi: 26.05.2013

arasındaki ilişkiyi, referans analizinde ise iki ayrı çalışmada verilen aynı atfın üzerinden iki çalışma arasındaki ilişkinin ölçümü sağlanır. Yani referans analizinde verilen atf, ortak atf analizinde alınan atfa ilişkin iki ya da daha çok çalışma arasındaki ilişkinin analizi yapılır.

3.2.1.2 *Bibliyografik haritalama*

Bibliyografik haritalama belirli bir bilim ve teknoloji alanındaki araştırmacıların üretim performanslarını izlemek için geliştirilmiş bir atf analizi tekniğidir. Bir haritalama çalışması yapıldığı alanın iç yapısını gözler önüne getirmektedir (Noyons ve Van Rann, 1998). Bu yöntemin temel kullanım amacı, ülkelerin, kurumların ya da araştırmacıların bilimsel ürünlerinin değerlendirilmesidir. Haritalama tekniği pek çok alanda uygulanabilmekle beraber çoğunlukla bir bilim alanının yapısının değerlendirilmesi amacı ile kullanılmaktadır (Noyons ve Van Raan, 1998). Atf analizi ile elde edilen verilerden yola çıkılarak bibliyografik haritalama yapılabilir. Örneğin; yazarların üretkenliğine ait bir ağ çıkarılması planlandığında, ortak yazarlı çalışmalara ait istatistik ve yazarlar arası işbirliklerini de ortaya konulabilir. Bu örnekten yola çıkarak yapılacak bir haritalama çalışmasında, haritadaki yazarları simgeleyen dairelerin büyüklüğü, yazarın yayın sayısının; yazarlar arasındaki bağı oluşturan okların kalınlığı ise yazarlar arasındaki ortak çalışmaların çokluğunu işaret etmektedir (Zan, 2012).

3.2.2 Sosyal ağ analizi

Sosyal ağ analizinin gelişimi incelendiğinde oldukça karmaşık ve çeşitli aşamalardan geçerek ortaya çıktığı görülmektedir. Öyle ki grafik teorisi gibi aşırı teknik beceri gerektiren, sosyo-metrik analizler, 1930'lu yıllarda Harvard Üniversitesi'ndeki araştırmacıların keşfettiği kişilerarası ilişkiler ve grup formasyonu modelleri ve Manchester Üniversitesi antropologlarının geliştirdiği köy toplulukları ve liderlerinde toplumsal ilişkilerin yapısını ortaya koyan modeller, sosyal ağ analizinin gelişimindeki üç ayrı aşama olarak görülmektedir. Sosyal ağ analizini ortaya çıkaran çalışmaların disiplinler anlamda temeli, 1930'lu yıllarda grup dinamikleri, bilişsel algı ve sosyal psikoloji kapsamındaki çalışmalara dayanmaktadır.

George Simmel ve Jacob Moreno gibi sosyologlar ve Manchester Üniversitesi antropolog ve sosyologları yaptıkları çalışmalarda toplumun yapısını ve toplum sistemini, toplumdaki kişilerarası etkileşimi incelemiştir (Scott ve Davis, 2003). Jacob Moreno ilk defa kişiler arası ilişkileri ortaya koyan bir sosyogramı geliştirmiştir (Freeman, 2004)¹⁶. Sosyogramlar da ifade edilen semboller ve bu semboller arasındaki ilişkileri gösteren grafiksel oklar altında karmaşık bir ağ özelliği göstermektedir. Bu ağ sosyal aktörleri ve bunlar arasındaki karmaşık ilişkileri ortaya koyduğu için sosyal ağ ismini almıştır (Wasserman ve Faust, 1994). Öte yandan, matematik ve sosyal psikoloji konularında çalışmalar yapan Harrison White (1977) sosyo-metrik grafikler ve sosyogramlardan faydalanarak toplumsal yapıyı ve bu yapı içerisindeki aktörlerin ilişkilerini matematiksel bir formda geliştiren bir çalışma ortaya

¹⁶ Sosyogram sosyolojik verilerin, grafiksel ya da çizelge biçimde semboller ile gösterildiği çalışmalara verilen isimdir.

koymuştur. Sonuç olarak; White'in ortaya koyduğu argümanlar ve daha önceki araştırmaların birleşiminden sosyal ağ sisteminin analizi mümkün hale gelebilmiştir (Scott, 1988).

Sosyal ağ analizi, belirli bir disiplin ya da alanda araştırma konuları, yazarlar ve kurumlar arası ilişkilerinin incelenmesi ile bu ilişkinin ne şekilde olduğunun gösterilmesi ve yorumlanmasında kullanılan bir yaklaşımdır (Scott, 2000). Sosyal ağ analizi, hem sosyal aktörlere hem de bu aktörlerin arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmaktadır (Yüncü, 2012). Sosyal ağ analizi için temel olarak dört bileşene ihtiyaç vardır. Bunlar (Freeman, 2004: 21):

- Sosyal aktörler arasındaki bağlantılara ilişkin biçimsel sezgiler,
- Sistematik ampirik veriler,
- Yoğun grafiksel çizimler,
- Matematiksel ve bilgisayar destekli modellerin kullanımıyla sağlanabilir.

Sosyal ağ analizi ile bilgiler arasındaki bağıntılar ortaya çıkarılabilmektedir. Bu nedenle bu yöntem, yönetim ve organizasyon, pazarlama, eğitim ve turizm gibi farklı alanlardaki araştırmacılar tarafından tercih edilmektedir (Yüncü, 2012). Bir diğer taraftan; sosyal ağ analizi ile bilgi ve nitelikler görselleştiği için araştırmacılar açısından detayların görülmesi de daha kolay hale gelmiştir (Ying ve Xiao, 2011). Bu bağlamda bir bibliyografik yöntem olarak sosyal ağ analizi, ortak yazarlılık durumu ve kurumlar arası işbirliği gibi birbirine bağlı ağlar arasındaki ilişkilerin çıkarılması, bu ağ içerisinde ön plana çıkan aktörlerin (yazar, kurum vb.) ortaya çıkarılmasında oldukça önemli bir rol oynamaktadır.

3.3 Bibliyometrik Yasalar

3.3.1 Bradford yasası

Bradford yasası, bilimsel dergilerde kullanılan kaynakların taranma alanını geniştirerek azalan verimlilik esasını saptayan bir bibliyometrik yasadır. İlk olarak 1934 yılında Samuel C. Bradford tarafından tanımlanmıştır (Black, 2004, Akt: Shanton, Hay-Gibson, 2009). Dağılım Yasası olarak da bilinen Bradford Yasası, Bradford'un jeofizik ve yağlama konularında üretilen makaleler üzerinde yürütmüş olduğu gözlemlerine dayanmaktadır. Bradford bu yasası ile belirli bir alandaki dergileri; az sayıda derginin olduğu çekirdek dergi grubu, daha fazla derginin olduğu ikinci bölge grubu, yığın halinde dergilerin bulunduğu üçüncü bölge grubu olmak üzere üç grupta toplandığını ortaya çıkarmıştır (Zan, 2012).

Bölgelerdeki dergi sayıları artsa da, içerdikleri ilgili makale sayıları, her bölge için birbirine yakın değerler vermektedir. Bradford ilgili dergi sayıları ile makale sayıları arasındaki tutarlılığı fark etmiş ve bu durumu hesaplanabilir hale getirmiştir (Drott, 1981). Bradford'un çalışmasında 326 adet jeofizik dergisini incelenmiştir. Çalışmada çekirdek grubu oluşturan dokuz derginin 429 makale, ikinci bölge grubu 59 derginin 499 makale ve üçüncü grubu oluşturan 258 derginin 404 makale içerdiği ortaya konmuştur. Çalışmayla birlikte çekirdek grupta bulunan dokuz derginin ilgili literatüre ait makalelerin üçte birini kapsadığı tespit edilmiştir. Her ne kadar istatistiksel olarak Bradford Yasası doğru sonuçları vermese de, dergilerin içindeki makalelerin dağılımını veren ve bu konuda en çok kullanılan yasa olma özelliğini taşımaktadır (Potter, 1998).

Bradford Yasası kütüphane vb. kurumlarda koleksiyon yönetiminden atıf analizine kadar pek çok alanda kullanılmaktadır (Tonta ve Al, 2007). ISI'nın kurucusu Garfield, 1969 yılında SCI tarafından dizinlenen 2200 dergide yayımlanan makalelerin kaynakçalarında yer alan yaklaşık bir milyon atıfı incelemiştir. Bunun sonucunda atıfların yarısının 152 dergide yayımlanan makalelere, %70'ini 500 dergide yayımlanan makalelere yapıldığını ortaya koymuştur (Garfield, 1972). Bu sonuçtan hareketle Garfield, çeşitli disiplinlerden yaklaşık 1000 derginin bütün bilimsel disiplinlerin ihtiyacını karşılamaya yeteceğini öne sürmüştür.

Brookes (1968), Bradford Yasası'nın belirli bir konuda oluşan koleksiyonun dışında tüm konuları içeren bir kütüphane ya da koleksiyona uygulanıp uygulanmayacağına ilişkin bir çalışma ortaya koymuştur. Çalışmaya göre Bradford dağılımı Poisson (Olasılık kuramı) dağılımına benzer bir şekilde işletilebilir. Poisson dağılımı, belirli ve sabit bir zaman dilimi aralığında herhangi bir olayın gerçekleşme olasılığını ifade eder. Buna göre olay meydana gelme sayısının bilindiği ve herhangi bir olayla onu hemen takip eden olay arasındaki zaman farkının, önceki zaman farklarından bağımsız olduğu kabul edilir (Kesici ve Kocabaş, 1998). Buna örnek olarak; yarım saat içerisinde bir çağrı merkezine gelen telefon sayısının sonraki yarım saatte gelen telefon sayısı arasında farklı zaman aralıklarının ve görüşme sayısının bulunması verilebilir. Brookes bu durumu şöyle özetlemiştir:

“Farklı konularda yayınlar içeren bir koleksiyon ve bu koleksiyondaki her bir konudaki dergilerin atıfı veya kullanımı farklı aritmetik ortalamalara sahipse; yani Poisson dağılımları gösteriyorsa, o koleksiyondaki bütün dergilerin kullanımı da bir Poisson dağılımı oluşturmaktadır. Dolayısıyla Bradford dağılımı da

gösterebilir” (Akt: Tonta ve Al, 2008 : 45)

3.3.2 Lotka Yasası

Lotka Yasası ya da kanunu, 1926 yılında Alfred J. Lotka isimli bir araştırmacı tarafından ortaya çıkarılmıştır. Lotka Yasası adı, 1935 yılında George K. Zipf’in çalışmasında ilk kez kullanılmıştır. Lotka (1926) çalışmasında daha sonradan kendi ismini taşıyacak kanunu, bilimsellik performansını değerlendirme üzerine temellendirmiştir.

Lotka Yasası ilk zamanlar sadece fizik ve kimya alanında uygulanabilmekteydi. Ancak sonraları Lotka Kanunu’nun geçerliliği, beşeri bilimlerdeki çalışmalarda da test edilerek tüm alanlar için kullanılabilir bir yasa olduğu ortaya konmuştur (Murphy, 1973; Schorr, 1975). Nicholls (1973) çalışmasında bibliyometrik modelleme işleminde Lotka Yasası’nın ampirik geçerliliğini test ederek bibliyometrik çalışmalarda kullanılabilir bir yasa olduğunu ispatlamıştır.

Lotka Yasası, belirli bir literatüre katkıda bulunan yazarların, söz konusu katkıyı kaç yazı ile sağladıklarını belirleme imkanı sunmaktadır. Lotka Yasası’yla bir alanda eser çıkaran yazarların literatüre katkılarının ne olduğu ve yazdıkları eserlerin literatürde niceliksel olarak nasıl bir dağılım gösterdiği belirlenmeye çalışılmaktadır. Böylece bu yasa, bilimsel verimlilik performansını değerlendirmede kullanılabilmektedir (Yılmaz, 2002; Poiter, 1981; Nicholls, 1973).

3.3.3 Zipf Yasası

Zipf Yasası, matematiksel istatistik bilimi kullanarak ortaya çıkartılan bir yasa olarak formüle edilmektedir (Adamic ve Huberman, 2002). Yasaya ad olarak, Amerika'da Harvard Üniversitesi'nde dilbilim profesörü olan George Kingsley Zipf tarafından yayımlanması üzerine, onun adı verilmiştir. Zipf 1932 yılında yazdığı kitapta, kendisinden önce ortaya çıkan Lotka'nın Ters Kare Kanunu'nun Lotka'ya referans vermeden kullanmıştır. Ancak bu kitapta yer alan Zipf Kanunu bugünkü şekli ile kelimelerin kullanım sıklıkları üzerine değildir. Zipf Kanunu, Zipf'in kendi çalışmasını geliştirmesiyle; 1935 yılında ilk kez bugünkü anlamında kullanılmıştır (Adamic ve Huberman, 2002).

Zipf, yaptığı araştırmalar sonucunda, bir sözcüğün uzunluğunun, o kelimenin kullanım sıklığı ile yakından ilişkisi olduğunu belirtmiştir. Bu durumda bir kelime ne kadar az harften oluşursa kullanım sıklığının o kadar arttığını, yaptığı çalışmalar sonucunda tespit etmiştir (Montemurro, 2001; Zan, 2012). Buradan hareketle; Adamic ve Huberman (2002) Zipf kanununun olgular ortaya çıkma sıklıklarına ilişkin olarak sıralandığı zaman bir olgunun ortaya çıkma sıklığı ve olgunun tekrar gerçekleşmesi arasındaki ilişkiyi ortaya çıkardığını söylemektedir.

Zipf Yasası başka bir ifade ile Zipf dağılımı sadece dilbilimi gibi alanlarda değil aynı zamanda ekonomi gibi alanlarda da kullanılmaktadır. Örneğin; Fujiwara (2004) 1997 yılında iflas eden Japon firmaları üzerine yaptığı çalışmada, bu firmaların borçlarının Zipf dağılımına paralellik gösterdiği, iflas eden firmaların yaşam sürelerinin, piyasaya yeni giren firmalar ile arasında Zipf dağılımına benzer bir korelasyon bulunduğundan söz etmektedir. Zipf'in

kendi adını taşıyan kanundan hareketle yerleşim alanları ile ilgili yaptığı çalışmalar, coğrafik ve ekonomik çalışmalardaki yeni gelişmelere öncülük etmiştir (Gabaix, 1999; Ioannides ve Overman, 2003; Okuyama, Takayasu ve Takayasu, 1999; Fujiwara, 2004).

3.3.4 Price Yasası

Price Derek de Solla'nın kendi adını taşıdığı yasaya ilişkin çalışmasını 1963'te yayımlamıştır. Ancak Price, günümüzde bazı çevrelerce kabul edilen Price Yasası'nın özgün halini matematiksel bir formül şekline çevirmemiştir. Günümüzde yasanın özgün hali Glänzel ve Schubert (1985) tarafından formül haline getirilmiştir

Price, bilim insanlarının performanslarını karşılaştırarak etkin bilim insanlarının sayılarını tahmin etmek için çeşitli incelemelerde bulunmuştur. Bu incelemelerin sonucunda, karekök yasası olarak bilinen yasayı oluşturmuştur. Price'ın karekök yasasına göre, belli bir konu alanında yayımlanmış yazıların yarısı, o alanda yazı yazan yazarların toplam sayısının kareköküne eşit olan verimli yazarlarca üretilmektedir (Sengupta, 1992; O'Conner ve diğerleri, 2001; Yılmaz, 2010). Yani $\sqrt{N}$ adet elit yazarın, toplam N adet yazar tarafından üretilen yazıların yarısını ürettiği anlaşılmaktadır (Yılmaz, 2010). Örneğin; turizm alanında makale yazan yazarların sayısı 400, bu alanda yazılan makalelerin sayısını da 800 olarak varsayarsak, turizm alanındaki 800 makaleden 400'ü yalnızca 20 yazar tarafından yazıldığı teorik olarak kabul edilmektedir.

Price, araştırmacıların bilimin gelişimine niceliksel olarak ne oranda katkı sağladıklarına ilişkin kendi adını taşıyan yasayı oluşturmak için Lotka Yasası'ndan faydalanmıştır (Glänzel ve Schubert,1985). Ancak bu noktada Price yasasının geçerliliği konusunda literatürde birtakım tartışmalar bulunmaktadır. O'Conner ve diğerlerine (2001) göre Price Yasası kütüphane biliminde kullanılan en önemli yasalardan biri olarak kabul edilmiştir. Ayrıca Dutton (2001) çalışmasında Price Yasası'nın kabul edilebilir oranlar ortaya koyduğunu öne sürmüştür. Öte yandan, Yılmaz (2010) çalışmasında Price Yasası'nın kuramsal temellerini irdeleyerek; bu yasanın Lotka Yasası'nın değişik bir formu olduğunu öne sürmektedir. Çalışmada pek çok araştırmacının farklı çalışmalarla Price'ın öne sürdüğü yasanın sonucuna vardığı vurgulanmaktadır. Ayrıca Yılmaz'ın (2010), Türkiye'de fikri mülkiyet hakları ile ilgili yazılan makaleler üzerine yaptığı çalışmasının bulguları, bu yasanın desteklenmediğini ortaya koymaktadır. Özetle, yasanın geçerliliği tartışılmaya devam ettiği için Price Yasası'nın halen bibliyometrik yasaların içerisinde yer aldığı söylenebilir.

3.3.5 Erdős Numarası

Paul Erdős 20. yüzyılın en ünlü matematikçilerinden Erdős Numarası'nın yaratıcısıdır. Matematik alanında Erdős ile ortak yayın üretmek pek çok yazar için büyük bir onur ve kalite göstergesi anlamına gelmektedir (Newman, 2001).

Erdős Numarası, bilimsel yayınlarda yazarlar arası işbirliği çalışmalarını kullanarak bilim insanları ve Paul Erdős arasındaki işbirliği uzaklığını tanımlamakta kullanılmaktadır. Bir bilim insanına Erdős numarası atanabilmesi

için o bilim insanının Erdős Numarası atanmış başka bir bilim insanı ile ortak yayın oluşturması gerekmektedir. Buna göre Paul Erdős, Erdős Numarası 0'a eşit olan tek isimdir. Erdős Numarası, Erdős ile ortak yayın yapmış bilim insanına 1, Erdős ile ortak yayın yapan biri ile ortak yayın yapan bilim insanına 2 şeklinde uzayan bir numara ataması şeklinde uzayıp gitmektedir (Zan, 2012).

Erdős Numarası'nı bibliyometrik bir yasa olarak ele alındığında, tüm alanlar için geçerli bir anlam taşımayacağı anlaşılabılır. Çünkü Erdős matematik biliminde yer almış bir bilim adamı olduğu için Erdős merkezli kullanılan bir yöntem sadece Matematik bilimi için geçerli sonuçlar üretebileceği ortaya çıkmaktadır.

3.3.6 Pareto Yasası

Pareto Yasası ya da ilkesi, 80/20 yoğunlaşma kuralı olarak da bilinmektedir. Yasa, adını İtalyan ekonomist Vilfredo Pareto'dan almıştır. 1897'de servet dağılımına ilişkin incelemelerde bulunan Pareto, İtalya'daki servetin % 80'ine İtalyan nüfusunun % 20'sinin ve İngiltere'deki toprakların %80'ine de İngiltere nüfusunun % 20'sinin sahip olduğunu gözlemlemiştir (Yılmaz, 2005). Pareto bu azınlık ve çoğunluk yoğunluğu durumuna ilişkin gözlemleri sonucunda matematiksel bir modelin var olabileceğini ortaya koymuştur (Craft ve Leake, 2002).

Ekonomi ve diğer alanlarda kendine yer bulan Pareto Yasası bilgi bilimi literatüründe de kullanılmaktadır. Bilgi bilimi alanına 80/20 kuralını kazandıran ise Richard Trueswell olarak bilinmektedir. Kural bu alan

içerisinde; belirli alanlarda yazmakta olan yazarların yüzdelik oranlara göre verimliliklerinin analiz edilmesini ifade etmektedir (Polat, Sağlam ve Sarı, 2013).

Bu kuralın, alanın literatürü kapsamında teorik temeli ise Burrell (1985) ve Egghe (1986) tarafından incelenmiştir. İnceleme ise kütüphanedeki dolaşım sıklığı göz önüne alınarak gerçekleştirilmiştir. Burrell tespitini (1985), "...dolaşımın % 80'inden kaynaklanan asgari kaynakların, ortalama ürün oranıyla ters orantıda değiştiğini ve bu değerlerin de genellikle % 20'den fazla olduğu..." şeklinde açıklamıştır (Akt: Yılmaz, 2005: 312).

3.4 Atıf Veritabanları

Günümüzde akademik yayınları indekslerine dahil eden pek çok veri tabanı bulunmaktadır. Bilinen en eski veri tabanı ISI'dır. ISI'nın yanı sıra internet ve dijital ortamın genişlemesiyle birlikte pek çok veri tabanı ortaya çıkmıştır. Ancak bunları belirli kriterlere göre kendi indeksine dahil eden veritabanları oldukça az sayıdadır. Literatüre bakıldığında veritabanları üzerine yapılan karşılaştırma çalışmaların daha çok ISI ve Scopus üzerine yoğunlaştığı söylenebilir (Fingerman, 2006; Norris ve Oppenheim, 2007; Gavel ve Iselid, 2008; Ball ve Tunger, 2006; Enfanmanesh ve Didegah, 2013; Ball, 2010; Vieira ve Gomes, 2009; Abrizah ve diğerleri 2013; Ahaei ve diğerleri, 2013). Bunun temel nedeni, en eski ve en köklü çalışmaları indekslerinde tarayan ISI'nın ve ISI ile rekabet edebilecek derecede geniş bir alana sahip Scopus veritabanlarının varlığı ile açıklanabilir. Bu nedenle özellikle ISI'nın veritabanlarının gelişimi açısından incelenmesi önem arz etmektedir. Bu

kapsamda bu başlık altında, Scopus ve ISI hakkında kısa bilgiler verildikten sonra ISI ve ISI indeksleri konusunda açıklama yapılacaktır. Ayrıca indeksler ve akademik çalışmalarda bibliyometrik parametrelerin elde edilmesine yönelik sorunlarda bu başlık altında incelenecektir.

3.4.1 ISI ve Scopus veritabanları

Scopus, 2004 yılında Elsevier şirketi tarafından ortaya çıkarılan büyük bir veritabanıdır. Nitekim Scopus'un verilerine göre; dünya üzerindeki 5000 yayıncıdan 20.500 üzerinde başlığı, % 78 i özet olmak üzere 49 milyon kayıtlı içeriği, 5.3 milyonun üzerinde kongre bildirisi, mevcut tıp literatürünün % 100'üne erişim sağlanmaktadır (Scopus, 2013¹⁷). Rakamların bu kadar geniş olması Scopus'un Elsevier şirketinin sahip olduğu ScienceDirect, Engineering Village ve Reaxys gibi veritabanlarındaki tarama havuzuna alması ile açıklanabilir. Scopus araştırmacılara temel bilimler, sağlık bilimleri, sosyal bilimler ve yaşam bilimleri adı altında dört ana konudaki eserlere erişim olanağı sağlamaktadır (Scopus, 2013¹⁸). Kasım 2012 verilerine göre Scopus'un içeriği % 33 sağlık bilimleri, % 30 temel bilimler (fizik, kimya vb.), % 22 sosyal bilimler ve % 15 yaşam bilimleri şeklinde dağılım göstermektedir (Scopus, 2013¹⁹). Ayrıca Scopus bu dört temel başlık altında birisi genel kategori olmak üzere 27 ana konu başlığını 300 alt başlık halinde gruplandırmıştır (Scopus, 2013²⁰).

ISI, 1958 yılında Dr. Eugene Garfield tarafından kurulmuştur. E.

¹⁷ <http://www.info.sciverse.com/scopus/> Erişim Tarihi: 20.06.2013

¹⁸ <http://www.info.sciverse.com/scopus/scopus-in-detail/facts> Erişim Tarihi: 20.06.2013

¹⁹ <http://files.sciverse.com/documents/pdf/ContentCoverageGuide-jan-2013.pdf> Erişim Tarihi: 20.06.2013

²⁰ http://www.info.sciverse.com/documents/files/scopus-training/resourcelibrary/xls/title_list.xls Erişim Tarihi: 20.06.2013

Garfield, 1952-2005 yılları arasında ISI'nın kullandığı indeksler, etki faktörü ve buna benzer bibliyometrik araştırma konularında toplam 418 makale yayımlamıştır (Asan, 2005). 1992 yılında Thomson Yayın Grubu ISI'yı satın almıştır. ISI hizmet anlamında kendi indekslerine belirli kriterler dahilinde aldığı dergileri tarayarak, bunlar ile ilgili içerik ve bibliyometrik verileri okuyucularına sunmaktadır (Asan, 2005). Current Content dergisi daha önceleri haftada bir olmak kaydıyla, basılı dergi, CD, disket ve internet yoluyla araştırmacılara hizmet vermekteydi (Asan,2005; Wikipedia, 2013²¹). Ancak günümüzde Current Content Connect adı altında, hem basılı hem de internet üzerinden günlük olarak erişim hizmeti vermektedir (WOK, 2013²²; Wikipedia, 2013). Current Contents Connect içerik olarak yedi farklı alanda tarama yapmaktadır. Bunlar tarım, biyoloji ve çevre bilimleri (1040 dergi), sosyal ve davranış bilimleri (1620 dergi), klinik tıp (1120 dergi), yaşam bilimleri (1370 dergi), temel bilimler (1050 dergi), mühendislik, bilgisayar ve teknoloji bilimleri (1100 dergi) ve sanat ve insan bilimleridir (1120 dergi). Ayrıca Current Contents Collections adı altında İşletme koleksiyonu (240 dergi), elektronik ve telekomünikasyon koleksiyonu (210 dergi) bulunmaktadır (WOK 2013 verileri). Günümüzde ISI, WOS (Web of Science) adı altında SCI, SCIE, SSCI ve AHCI indekslerini içeren bir veritabanı platformu haline gelmiştir. WOS, Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler Sanat ve İnsani Bilimleri konu alan 12.000'den fazla dergi ve 148.000 konferans bildirisini düzenli olarak tarayarak araştırma alanlarının prestijli yayınlarına ulaşma imkanı sunmaktadır (Asan, 2005; WOS info, 2013²³).

²¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Current_Contents Erişim Tarihi: 21.06.2013

²² http://images.webofknowledge.com/WOK45/help/CCC/h_database.html#ec Erişim Tarihi: 21.06.2013

²³ http://wokinfo.com/media/mtrp/wok5_wos_qrc_tk.pdf Erişim Tarihi: 21.06.2013

ISI'nın Tarihsel Gelişimi

Böylesine geniş bir organizasyon olan ISI'nın gerek veritabanı oluşumunda bir ilk olması, gerekse sunduğu hizmet çeşitliliği ve bibliyometrik araştırmalara imkan veren verileri sunması bakımından kronolojik gelişiminin verilmesi önem arz etmektedir. Asan (2005: 224-226) yaptığı çalışmada ISI'nın kronolojik gelişimini şöyle özetlemiştir:

1958: Dr. Eugene Garfield, ISI'yi kurdu. Current Contents (CC) of Chemical, Pharmaco-Medical and Life Sciences yegane üründü. Bu dönemde her sayısı 32 sayfa olan bir dergiyle, 200 derginin içeriği okuyucularına duyuruluyordu.

1960: ISI Current Abstracts of Chemistry and Index Chemicus kuruldu.

1961: ISI Atıf indeksi kurmak amacıyla Ulusal Sağlık Enstitüsü'nden bir kaynak buldu ve daha sonra SCI'nin öncüsü olacak Genetics Citation Index üretilmeye başlandı. Önce büyük bir interdisipliner indeks geliştirildi. Science Citation Index (SCI) bu tarihte kuruldu. Bu dönemde 562 dergi taranıyordu ve 2 milyon atıf hakkında bilgi vardı. SCI 1964 yılında 5 cilt halinde ilk defa yayımlandı; Bu tarihte 613 dergi taranıyor ve 1,4 milyon atıf içeriyordu.

1966: Atıflar teyp bandıyla elde edilebilir hale geldi.

1967: Yılda 1,800 dergi taranıyordu. Her hafta 5,800 kaynaktan çıkan yaklaşık 65,000 atıf sisteme kaydedilmeye başlandı. CC Chemical Sciences sisteme.girdi.

1969: CC Education, CC Behavioral, Social and Management'la beraber kuruldu.

1970: CC Agricultural, Food, and Veterinary Sciences, and CC

Engineering and Technology yayımlandı.

1971: Currents Contents 4,000 dergi tarıyor, her hafta 650 sayfalık dergi içerikleri sisteme dahil oluyordu.

1972: Tahminen 1 milyon bilim adamı, ISI'nin bilgi bankasına ulaşmaya başladı. CC Life Sciences'in bireysel abonelikleri % 90 oranında yenileniyordu. Haftalık okuyucu sayısı tahminen 200,000 kişiden fazlaydı.

1973: Social Sciences Citation Index (SSCI) kuruldu.

1975: ISI, JCR (= Journal Citation Reports®)'u yayınlamaya başladı.

1978: ISI 20. yılını kutladı. ISI'nin 9 ülkedeki ofisinde 470 kişi çalışıyor, 31 ayrı dilde yayın yapan 5,200 dergi taranıyordu. Arts and Humanities Citation Index (AHCI) başladı.

1988: ISI, Current Contents'i diskette sunmaya başladı (Current Contents on Diskette). Bu dönemde şirket gelirlerinin % 85'i basılı materyal üyeliklerinden, % 15'i ise elektronik üyeliklerden kaynaklanıyordu.

1989: Science Citation Index'in CD versiyonu, Online Inc. Şirketi'nden "Yılın Ürünü" ödülünü aldı.

1990: ISI'de çalışan personel sayısı 550'ye çıktı.

1992: ISI, Thomson Şirketi'nin bir yan kuruluşu olan Thomson Business Information'e geçti.

1996: 20 yıldan daha az bir süre içinde, şirket gelirlerinin % 34'ü basılı materyal üyeliklerinden, % 66'i ise elektronik üyeliklerden kaynaklanır hale geldi.

1997: ISI'nin internet hizmeti olan ISI Web of Science kuruldu.

1998: ISI 40. yılını kutladı. 7 ülkedeki çalışan sayısı 800'e çıktı. 35 ayrı dilde 8,000'den fazla dergi taranmaya başladı. Bu dönemde, Amerika Birleşik Devletleri Kütüphaneler Birliği'ne bağlı araştırma

kütüphanelerinin % 53'ü ISI Web of Science'e üye idi. Leslie Singer, ISI'nin ilk kadın başkanı ve CEO'su oldu. 1999: Current Contents Connect'in bir bileşeni olan ISI Current Web Contents kuruldu. ABD Kütüphaneler Birliği'ne bağlı araştırma kütüphanelerinin ISIWeb of Science'e üyelik oranı % 70'e çıktı. Derwent Innovations IndexSM kuruldu. 2000: ISI bu yılla birlikte yeni bir asra girdi. 2001: Çalışmaları en çok atıf alan bilim adamlarının listesinin yer aldığı ve ücretsiz hizmet veren ISIHightlyCited.comSM başladı. Ülkeler, araştırmacılar, enstitüler, şirketler ve dergilerin performansını bilimsel olarak ölçen ve güçlü bir değerlendirme yapabilen ISI Essential Science IndicatorsSM kuruldu. Dergi kaynaklı literatür, patent, kimyasal bileşikler ve genetik sıra, kongre kitapları ve diğer basılı materyaller ve elektronik kaynaklardan oluşan, yegane karmaşık ve gelişmiş bir platform olan ISI Web of Knowledge geliştirildi. 2002: Current Drugs Ltd., Delphion Research Site ve Wila Werlag GMBH Thomson şirketine geçti. Thomson ISI Marketing Takımı, 2002 Benjamin Franklin Ödülü'nü aldı. 2003: Techstreet Inc. Thomson şirketine geçti. 2004: BIOSIS Publishing'in tüm varlıkları Thomson Şirketi'ne geçti.

3.4.2 SCIE, SSCI ve A&HCI (ISI indeksleri) ve indekse kabul kriterleri

ISI indeksleri günümüzde Web of Science platformunda toplanmıştır. Thomson şirketi farklı birkaç indeksi WOS içerisine dahil etse de WOS'ta taranan bir dergi nitelik itibariyle alanında en çok atıf alan ve önde gelen bir dergi imajına sahip olabilmektedir (Asan, 2005). Bu yorumsal indeksler üzerine yapılmış çalışmalarla desteklenebilmektedir. Eugene (2006) yılında dergilerde etki faktörlerinin tarihsel gelişimini incelediği çalışmasında atıf alan dergilere ilişkin değerlendirmelerde bulunmuştur. Ayrıca indeksler için ISI tarafından geliştirilen seçim kriterleri (Garfield, 1990) ve indekslerde yer alan dergilerin seçim kriterine bağlı olarak dergi editörleri ve danışma kurulu üyelerinin uluslararası düzeyde yayınları ve atıfları olan bilim insanları üzerinden seçilmeleri (Garfield, 2003) indekslerdeki akademik performansa yönelik olumlu imajı açıklayabilmektedir.

Diğer taraftan WOS'da yer alan indeksler içerik ve kapsadığı zaman açısından da olumlu olarak değerlendirilebilir. Tablo 1'de indekslerde taranan dergi sayısı ve hangi süreleri kapsadığı gösterilmektedir.

Tablo 1: Web of Science İndekslerinde Taranan Dergi Sayısı ve Zaman Dilimi

İndeks Adı	Taranan Dergi Sayısı	Zaman Dilimi
Science Citation Index Expanded (SCIE)	8500	1900 -
Social Sciences Citation Index (SSCI)	3000	1900-....
Arts and Humanities Citation Index (AHCI)	1700	1975-...

Kaynak: http://wokinfo.com/media/pdf/wos_fs_en.pdf Erişim Tarihi: 22.06.2013

WOS indekslerinin tercih edilme nedeni, alanında en özel ve en önemli sonuçlara ulaşmış bilim insanlarına ait yayınlarının bulunduğu dergileri dizinlemesidir. WOS, bu dergilere ulaşabilmenin çözümünü Bradford Yasası'na dayandırmaktadır (WOS, 2013²⁴). Thomson Reuters 2008 yılında yayımladığı Journal Citation Report'ta 7621 dergiyi analiz etmiştir. Bu analizde, tüm dergiler içinde 300 tanesinin verilen atıfların % 50'sini ifade ettiği sonucuna ulaşmıştır. Buna ek olarak, bu 300 seçilmiş dergi tüm dergilerde yayımlanan makalelerin % 30 unu ürettiği sonucu ortaya konmuştur. Ancak bu sonuçlar sabit değildir. Akademik yazarların seçtikleri çalışma başlığı ve yayın politikalarının değişmesi sonucu değişebilmektedir.

ISI indekslerine (SCI, SCIE, SSCI, AHCI) seçim kriterleri hem kantatif hem de niteliksel olarak geliştirilen özelliklere sahiptir. "Derginin temel yayın standartı, editöryal içerik, yazarların uluslararası çeşitliliği ve atıf verilerinin tümü seçim kriterlerini oluşturmaktadır (WOS, 2013)". İndekse girmek için başvuru sürecinde bu kriterlerin tamamı birbirleri ile ilişkili olarak kontrol edilmektedir.

a) Temel Yayın Standartları

- a. *Sürelilik:* Derginin süreli olarak kesintiye uğramadan yayımlanması.
- b. *Uluslararası Editöryal İçerik:* Bu içerik, dergi başlığında bilgi verici içeriğin olması, makale başlıklarının ve makale özlerinin tam tanımlı olması, tüm referanslar için bibliyografik bilgilerin tamamlanması ve her yazar için yazar adres bilgilerinin tam verilmesini kapsamaktadır.

²⁴ http://wokinfo.com/media/essay/journal_selection_essay-en.pdf Erişim Tarihi: 24.06.2013

- c. *İngilizce Dili Kullanımı*: Dergilerin tüm içeriği İngilizce olması gerekmektedir. Bibliyografyada dil kısıtlılığı olmamasına karşın az sayıda da olsa İngilizce kaynaklar gösterilmelidir.
- d. *Bilimsel Makale Değerlendirme Süreci*: Dergi standardının tutturulması ve sunulan çalışmanın kalitesini değerlendirmek üzere farklı bilim insanları tarafından çalışmaların değerlendirilmesi gerekir.
- b) *Editöryal İçerik*
- c) *Uluslararası Çeşitlilik*
- d) *Atıf Analizi*

3.4.3 İndeks ve çalışmalarda bibliyometrik parametrelerin elde edilmesine ilişkin sorunlar

Çalışmalarda kullanılan kaynakçaların içerisindeki her türlü bilgi atıf parametresi olarak ele alınabilmektedir. Bilimsel çalışmalarda kullanılan kaynakçaları incelediğimizde; yazar adı, yayın yılı, eser adı, dergi adı, sayfa sayısı gibi parametreler olduğu görülmektedir. Buna ek olarak; bir makalenin künyesinde yazarın çalıştığı kurum ve bölüm bilgilerine de ulaşılabilir. Ayrıca kitap gibi dokümanlarda yayınevi, kaçınıcı baskısı olduğu ve editör adına ilişkin parametrelerin olduğu da görülmektedir. Bu parametrelerin girilmesi ile ortaya çıkan atıf analizi ya da bibliyometri çalışmaların da yayıncı veya yazarın eserine ilişkin künye bilgilerinden kaynaklı sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Bu sorunlar bibliyometri çalışmaları veya atıf analizine ilişkin yanlış verilerden kaynaklı hataların artmasına neden olmaktadır.

Bir eserde yazarın adı bazen iki isimden oluşabilmektedir. Bunun yanı sıra aynı soyadı ve isimlerinin baş harfi aynı harf ile başlayan çift ya da daha çok yazarlı eserlerde bulunmaktadır. Ayrıca bazı çalışmalarda yazarlar ya da yayıncı dergi, çift ya da daha fazla ismi olan yazarların isimlerini eksik girebilmekte, bazen de isimlerde kısaltma yaparak aynı soyadı ve isim baş harfleri aynı olan yazarların karıştırılmasına sebep olabilmektedir. Dolayısıyla yazar adında yapılan bir hata, yazar eserlerinin aldığı atıfların sayılarak değerlendirileceği bir çalışmada bulguların yanlış çıkmasına neden olabilecektir (Smith, 1981). Ayrıca atıf konusunda yapılan hatalar, temel işlevi dünyada atıfları sürekli değerlendiren ve raporlar hazırlayan, belirli bir yazara, makaleye ya da atıf yapan yayınlara erişimi sağlamak olan atıf dizinlerini de (indeksleri) etkileyebilir. Dolayısıyla bu hatalar atıf dizininin temel işlevlerini etkileyerek bilgi erişiminden bir takım problemlere neden olabilecektir (Pandit, 1993). Öte yandan, Bell ve Speer (1988) yaptıkları çalışmada atıf hatalarının boyutlarını çarpıcı bir şekilde ortaya koymuşlardır. East Carolina Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Kütüphanesi'ne gelen kütüphaneler arası ödünç verme istekleri üzerine yapılan çalışmada, gelen kitapların künyesinde % 48 oranında hata tespit etmişlerdir.

Borgman ve Siegfied (1992) yaptıkları çalışmada kişi isimlerinde yapılan hata çeşitlerine ait örnekleri tespit etmişlerdir. Bunlar, kültürel ve tarihi gelenekler (Örneğin; Asya kültürlerinde kızlık soyadının kullanılmaması), Başka dil ve alfabelerden çevrilen isimler, kişilerin soy isimleri kayıtları (medeni durum değişikliği ya da isim değişikliği) ve dizgi ve fonetikteki hatalar (yazarın ikinci ismini yok sayması, birleşik soyadı ya da matbaada baskıdaki problemler) olarak sıralanmıştır.

Bibliyometri çalışmalarında en çok kullanılan parametrelerden biri de, kurumsal ortaklık ya da bağların tespitini yapabilmek için faydalanılan kurumsal adreslerdir.. Bu nedenle kurumsal adreslerin doğru kullanımı ve girişlerin doğru yapılması önem arz etmektedir. Bu adresler yazarın bağlı bulunduğu kurumu, alt kurumu ya da bölümü kapsamaktadır.

Moed (akt: Zan, 2012: 37) kurumsal adresler konusunda yapılabilecek hataları şöyle sıralamıştır:

- Yazarların bulundukları kurumların ve bölümlerin isimlerini eksik ya da yanlış bildirmeleri,
- İki farklı kurumda bulunan yazarların ya da yazarın tek bir kurum adresi belirtmesi,
- Adres girişlerinde ülke isimlerinin girilmemesi,
- Çok uluslu kurumların giderek çoğalması dolayısıyla ülke isminin girilememesidir.

Kurum adresleri konusunda indekslerde (SCI, SSCI ve AHCI) yapılan hatalar azımsanmayacak boyuttadır. 1993-2002 yılları arasında SCI’da yer alan eserlerin % 2,4 ü, SSCI’dakilerin % 14’ü, ve AHCI’de kilerin % 49’unun adres girişlerinin olmadığı tespit edilmiştir (Moed, 2005, akt: Zan, 2012). Buradan hareketle yapılacak bir bibliyometri çalışmasında kurumlar arası ilişkilerin incelenmesinin kısıtlı biçimde gerçekleşebileceği söylenebilir.

Öte yandan bibliyometrik parametrelere ilişkin bir diğer önemli konu ise, disiplin ve alt disiplin sınırlamalarıdır. Her disipline ait çekirdek dergiler kendi içinde bir konu altında gruplanabilmektedir. Ancak disiplinlerarası dergiler belirli bir konunun altında toparlanamamaktadır. Ayrıca çekirdek dergi olsa dahi belirli konu gruplarına ayrılmış dergiler, birden fazla konuyla

örtüştüğü de görülmektedir (Moed, 2005, akt: Zan,2 012). Aynı şekilde dergilerde yayımlanan makalelerde de çok disiplinli yaklaşımlar söz konusu olduğunda belirli bir konu altında gruplamanın oldukça güç olduğu söylenebilir.

Bibliyometrik parametrelerin bibliyometri çalışmalarında kullanılması ile ilgili en genel sorun, atıf indekslerinde verilerin yeterli olmamasıdır. Özellikle sosyal ve beşeri bilimlerde sürekli değişkenlik gösteren konular ve çok disiplinli çalışmalara imkan veren esnek bir yapının olması nedeniyle bibliyometrik parametreler ile yapılan analizlerin performansı yeterince yüksek olamamaktadır. Moed (2005, akt: Zan,2012) sosyoloji, eğitim, siyasal bilimler ve antropoloji gibi alanlarda ulusal yayın politikalarının var olduğunu ve atıfların aynı uluslu yazarlar için de verildiğini tespit etmiştir. Dolayısıyla Moed (2005) bu alanlarda çekirdek bir grup dergi oluşmadığını ve atıf analizlerine negatif etkiler getirdiğini öne sürmektedir.

3.5 Bibliyometrik Göstergeler

3.5.1 Yayın sayısı ve atıf sayısı

Bir kurumun akademik başarı yakalaması için yayın sayısını yükseltmesi gerekir. Ancak bu yayınların nitelikli olması da önemlidir. Bu niteliği belirleyen ve etki faktörü vb. birçok bibliyometrik verilerin hesaplanması için yayın atıflarının sayılması önemlidir (Boyack ve Börner, 2003). Garfield (1979, akt: Zan, 2012) yayın ve atıf sayılarının bilimsel dergilerin performansını değerlendirmede başat bir rol oynadığını söylemektedir. Ayrıca hem bilimsel

literatürün hem de dergilerin etki değerlendirmesinde atıf sayımı oldukça büyük önem arz etmektedir.

Smith (1981) atıf sayımının atıf analizi içerisinde temel olduğunu ve dergiler üzerine belirli bir zaman aralığı için yapılacak bir çalışmada performans gibi değerlendirmelerde kullanılabileceğinden söz etmektedir.

3.5.2 Etki faktörü

Etki faktörü, bir süreli yayında, hesaplandığı ana kadar olan belirli zaman dilimi temel alınarak, o süreli yayına ortalama olarak hangi sıklıkta atıf yapıldığı veya atıf olarak kullanılma sıklığını gösteren orandır. Bu anlamda süreli yayında yayımlanan çalışmalar ne kadar çok atıf alırlarsa etki faktörü o kadar yüksek çıkacaktır (Garfield, 1996; Asan, 2005; Tonta ve Ünal, 2008) . Örneğin, A dergisinin 2013 yılındaki etki faktörü şöyle hesaplanabilir: 2011 ve 2012 yılında dergideki çalışmaların aldığı toplam atıf sayısı / 2011 ve 2012 yılında dergide yayımlanan başlık sayısı. Toplam atıf sayının 44 olduğu, toplam başlık sayısının 40 olduğunu düşünürsek, etki faktörünün 1,1 (44/40) olduğu görülebilir.

Eugene Garfield ve Irving H. Sher, “Genetics Citation Index” ve “Science Citation Index” üzerine yaptığı ilk bibliyometrik araştırmalarda, aynı konuları işleyen dergilerin verimlilik açısından birbirleri ile kıyaslanması ve ilişkilendirmesi konusundaki soru işaretleri, onları etki faktörü kavramını bulmaya itmiştir. Örneğin “Journal of Biocigal Chemistry” dergisine göre daha küçük içeriğe sahip “Annual Rewiev of Biochemistry” dergisinin verimlilik açısından kıyaslandığında etki faktörü öncesinde içeriği ve yayın

sayısı daha fazla olan dergi lehine bir sonuca ulaşılabilirdi. Dolayısıyla bir derginin indekse dahil edilmesi için bakılan yayın sayısı ve atıf sayısı o dergi için başarılı bir ölçüt gibi görülse de, içerik olarak daha kısa zamanda daha az yayın yapan dergiler için yeterli bir ölçüt oluşturmuyordu. Etki faktörünün ortaya çıkması ile birlikte içerik olarak daha küçük bilimsel dergilerin lehine bir çözüm geliştirilerek; daha doğru bir sonuca ulaşılabilmesi sağlanmıştır (Garfield, 2003). Böylece bir derginin indekse (ISI) dahil edilmesi için gerekli kriterlerden birisi oluşturulmuş olmaktadır. Ancak bilindiği üzere etki faktörü verimliliğin değerlendirmesinde kantatif araçlardan sadece biridir. Tek başına bibliyometrik bir değerlendirme aracı olarak görülmemelidir.

Etki faktörü ile ilgili bir değerlendirme yapabilmek için bazı koşullar bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi etki faktörünün iki yıllık periyotlarda gerçekleştirilmesidir. Garfield (2003) önemli ve güncel çalışmaların etkilerinin günümüz araştırmacılarının dikkatine sunmak için iki yıllık periyotların olması gerektiğini vurgulamıştır. Aynı zamanda Garfield (2003) bazı süreli yayınların uzun yıllardan beri yayın sundukları, bazılarının ise yayına yakın bir zamanda başlaması sebebiyle, eski çalışmaların daha fazla atıf alacağını bu nedenle iki yıllık periyotun kullanılması gerektiğini ifade etmiştir.

Öte yandan Bordons, Fernandez ve Gomez (2002) , etki faktörünün kısıtlılıkları ve farklı dillerde üretilen bilimsel çalışmaları belirleyen bir ölçüt olmadığını vurgulamaktadır. Özellikle İspanyolca'nın dünyada yaygın bir dil olarak kullanılmasına rağmen, ISI indekslerinin sadece İngilizce eserleri değerlendirmesi, bu dilde ortaya çıkan bilimsel çalışmaların değerlendirme dışında tutulmasına neden olmaktadır. Bu nedenle ulusal dillerinde yayın yapan dergiler, ISI indeksleri'nin kapsamındaki dergiler tarafından ağır bir baskıya maruz kalmaktadır. Aynı zamanda ISI, etki faktörü ve benzeri

uygulamalar ile bilimsel araştırmalarda verimliliğin değerlendirilmesinde bilim çevrelerince kabul görmüş bir platformu oluşturmuş olmasına karşın, farklı dillerde yapılan çalışmaları indeksine dahil etmemesi nedeniyle uluslararası verimliliğin tespitinde yeterli olamamaktadır (Bordons, Fernandez ve Gomez, 2002). Buna karşın Garfield (2003) etki faktörü hesaplamasının ISI indekslerine dahil olan dergiler içerisinde yapılmasını savunmuştur. Çünkü evrensel bilim dilinin İngilizce olduğu, İspanyolca'nın kullanımı çok yaygın bir dil olmasına karşın bilimsel üretim anlamında etkin olmadığı görülmektedir. Aynı zamanda Garfield (2003) bilim dili günümüzde İngilizce, daha öncesinde Fransızca, eski zamanlarda ise Almanca ve Latince olduğunu özellikle yaratılan bir İngilizce baskısının bulunmadığını ifade etmiştir.

3.5.3 Güncellik değeri

Güncellik değeri, bir yıl içinde bir akademik dergide yayımlanmış makalelerin aldığı atıfların ortalamasını ifade etmektedir. Güncellik değeri hesaplaması hızla gelişen çalışma konuları ve dergilerin atıf alma hızının değerlendirilmesi amacıyla ISI tarafından geliştirilmiş bir ölçüttür (Glossery of Thomson Scientific Terminology, 2013²⁵). Hesaplama bakımından etki faktörü ile aynı özelliğe sahip olsa da, etki faktörü hesaplamalarında dergide yayımlanan tüm başlıklar (editörün yazısı, yeni duyurular, yorumlar ve bilimsel araştırmalara verilen cevaplar) yer almasına karşın, güncellik değeri hesaplamalarında sadece dergideki makalelerin toplamı esas alınmaktadır. Örneğin; yıl içerisinde bir dergide toplam 16 makale yayımlandığını ve o

²⁵ <http://ip-science.thomsonreuters.com/support/patents/patinf/terms/#I> Erişim Tarihi: 26.06.2013

makalelere ait toplam atıf sayısının 40 olduğunu düşünürsek; makale başına düşen güncel değerin 2,5 (40/16) olduğu sonucuna ulaşılabilir. Ancak bu hesaplamalarda da etki faktörünün hesaplanmasında da belirtildiği üzere çok sık yayın yapan süreli yayınlarda makale sayısı fazla olacağı için güncellik değerinin düşük çıkması da mümkün olabilecektir. Dolayısıyla bu değer de tek başına performans değerlendirmesi yapılabilmesi için yeterli bir ölçüt değildir.

3.5.4 Literatür eskimesi (Atıf yarılanma süresi)

Literatür eskimesinin hesaplanmasında amaç, bir eserin yayımlandıktan sonra ne kadar süre atıf olarak kullanılabileceğinin tespitidir (Tsay ve Chen, 2005). Burton ve Kebler (1960) literatür eskimesini sayısal anlamda ele alarak, yarı yaşam ifadesini kullanmışlardır. Burton ve Kebler yarı yaşamı, herhangi bir literatüre yapılan atıfların yayın yılına göre sıralanıp, yapılan atıfların yarısının yayımlandığı süre olarak ifade etmektedir.

Akademik dergilerde yayımlanan makalelerin yayımlanma tarihinden uzaklaştıkça atıf için kullanım sıklıkları azalmaktadır (Meadows, 1967; Al ve Coştur, 2007). Bu nedenle çalışma alanları ya da yayın türlerine göre atıf verilen çalışmaların belirli bir ortalama yaşı olmaktadır. Bu anlamda yarı yaşam, atıf ya da istek yapılan kaynakların ortanca yaşı olarak ifade edilmektedir (Earle ve Vickery, 1969; Line 1970).

Literatürün eskime hızı her disiplinde ve alanda farklılık gösterebilmektedir (Brookes, 1970; Akyıldız, 2013; Moed ve Diğerleri, 1998). Örneğin matematikte atıf yarılanma süresi diğer bilimlere göre daha uzundur. Daha çok, en eski ve ilk çalışmalara atıfta bulunmaktadır. Diğer bilim

dallarında ise tam tersine daha yakın ve güncel çalışmalara atıf verilmektedir (Akyıldız, 2013). Bunun yanı sıra çok sayıda, diğer bir ifade ile, yüksek atıf almış çalışmalarda yaşlanma daha yavaş gerçekleşmektedir (Aksnes, 2003). Ayrıca kısa sürede genişleyen dergilerin, sabit sayıda ya da azalan sayıda makale üreten süreli yayınlara göre daha yüksek atıf yarılanma (literatür eskimesi) ömrüne sahip oldukları görülmektedir (Moed, 2005, Akt: Zan, 2012)

Al ve Coştur (2007) Türk Psikoloji Dergisi'nde yayımlanan makalelerdeki atıfların yarı yaşamını hesaplayarak psikoloji literatürün yaşlanma hızını tespit etmişlerdir. Bunun için 1995-2005 yıllarında makalelerde yer alan 4495 atıf, atıf yapılan eserin yayımlandığı yıllara göre sıralanmıştır. Atıf veren makalenin yayım yılından, atıf yapılan eserlerin yayım yılı çıkarılarak, her makale için atıf yapılan kaynakların ortanca yaşı tespit edilmiştir. Tüm makaleler için bulunan bu ortanca rakamların ortalaması alınarak psikoloji literatürünün yarı yaşamı tespit edilmiştir. Buna göre psikoloji literatürünün yarı yaşamı 9,7 yıldır.

3.5.5 H-İndeksi

H-Index her akademisyen ya da bilim insanının yayımlanmış çalışmalarının hem etkilerini hem de verimliliğini belirleyen ölçütleri ortaya koyan bir indekstir. H-İndeksi bilim insanlarının diğer çalışmaları ve en çok atıf alan eserlerinin sayımına dayanmaktadır. Ayrıca sadece bir bilim insanının değil, bir grup akademisyenin, bir bölümün, üniversitenin ya da ülkenin verimlilik ya da etki değerlendirilmesi H-İndeksi'yle uygulanabilmektedir (Hirsch, 2005). Jorge E. Hirsch (2005) fizik alanındaki bilim insanlarının

verimliliğini saptamaya çalıştığı çalışmasında, h-indeksini kuramsal ve matematiksel olarak keşfetmiştir. H-indeks'i Hirsch (2005) tarafından, bir akademisyenin yayımladığı toplam makale sayısı kaç tane ise her makalesinin ortalama yayımladığı ortalama makale sayısı kadar atıf aldığı şeklinde tanımlanmaktadır.

Hirsch (2010) H-İndeksini diğer bibliyometrik göstergelerle kıyasladığında (Etki faktörü vb.), daha başarılı bir bireysel verimlilik yöntemi olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca verimlilik konusundaki diğer göstergelerin tek başına bir değerlendirme aracı olmadığını, H-İndeksi'nin tek başına bir değerlendirme ölçütü olarak kullanılabildiği üzerinde durmaktadır. Fersht (2009) ise H-İndeksinin etki faktörü gibi bir bibliyometrik gösterge ile kıyaslandığında, bilim insanının verimliliğinin değerlendirilmesi adına daha esnek ve demokratik bir uygulama olduğunu söylemektedir.

Diğer taraftan Hirsch'in çalışmasına getirilen en büyük eleştiri, H-İndeksinin ortak yazarlı çalışmalarda yazar sayısının hesaba katılmamasıdır (Hirsch, 2010). Bu nedenle Hirsch 2010 yılında H-İndeksinin kapsamını geliştirerek bu eleştirilere göre yeniden bir düzenleme gerçekleştirmiştir. Bu yeni düzenlemede H-indeks'i için daha önce bir bilim insanının verimliliğini tanımlayan rakam H-Core olarak ifade edilmiştir. H-İndeksi'nin ortak yazarlı çalışmalarında katılarak hesaplanması, H-Core'un hesaplanması ve buna göre ortak yazarlı çalışmalarda diğer yazarların H-İndeks rakamlarına göre değerlendirilip eksiltilmesi ya da artırılması temeline dayanmaktadır. Karmaşık gibi görünen bu hesaplamayı Hirsch (2010: 2-3) şu şekilde bir örnekle açıklamıştır:

"A araştırmacısı 20 h-core (h-indeks'in ortak yazarlı çalışmalar için geliştirilmemiş hali) rakamına sahiptir (yani 20

çalışması bulunmakta ve bu çalışmaların her biri 20 ya da 20 den daha fazla veya eksik atıf alma rakamına sahiptir). 20 çalışmayı numaralandırarak düşündüğümüzde, 1 numaralı çalışmanın atıf alma sayısı 20 den azdır. Bunun yanı sıra, 20. çalışma tek yazarlı (sadece A'nın yazdığı) olup 21 atfa, 19. Çalışma ise 25 atıf almış olup A ve h indeksi 5 olan bir yazar tarafından hazırlanmıştır. Bu çalışmalar H sayısı (yeni geliştirilen H-İndeks rakamı) olarak muhafaza edilir. 18,17 ve 16. Çalışmalar sırasıyla 28,30 ve 35 tane atıf almış ve yine sırasıyla B (H-İndeks:45), C (H-İndeks: 55) ve D (H-İndeks:40) yazarları ile birlikte yazılmıştır. 15. Çalışma sadece D yazarı ile ortak yazılan bir çalışma olup, 43 tane atıf almıştır. Bu durumda 18,17 ve 16 numaralı çalışmalardaki diğer yazarların H-İndeks rakamları A yazarınkinden yüksek olması nedeniyle, H rakamının tespiti için (Ortak yazarlı çalışmaların dahil edildiği yeni h indeks hesaplaması), H-Core rakamının (eski H-İndeks değeri) tekrar hesaplanması gerekmektedir. Diğer taraftan 15. Çalışma 43 atıf alma sayısına sahip olduğu için yani D'nin H-İndeksi olan 40 rakamından büyük olduğu için D'nin H-Core rakamına katkı sağlayabilecektir. Böylece, 20 sayısından düşük atıfa sahip 1 numaralı çalışma, A'nın kendisinden düşük H-İndeksine sahip bir yazarla ortak hazırladığı 20 numaralı çalışma, A ile birlikte D'nin ortak yazdığı 15 numaralı çalışma (atıf alma sayısı D'nin H-İndeks rakamından düşük olduğu için) ve A'nın tek başına yaptığı çalışmaların tamamı A'nın H-Core rakamını ifade edecektir. Orjinal H-İndeks rakamı ise (Ortak yazarlı diğer çalışmaların dahi edilmesi) 18,17 ve 16 numaralı üç çalışmanın H-Core rakamından çıkarılması (20-3) ile 17 şeklinde bulunacaktır. Bundan sonra A yazarının tek başına yaptığı 21 numaralı çalışma 19 atıf, B (h-indeks: 45) yazarı ile

yaptığı 22 numaralı çalışma yine 19 atıf ve yine tek başına hazırladığı 23 numaralı çalışma 17 atıf almıştır. Bu durumda da 21 numaralı çalışmanın aldığı atıf sayısı (19) H-indeks rakamı olan 17’den büyük olduğu için H-İndeks rakamını 18’e çıkartmalıdır. 22 numaralı çalışmadaki atıf sayısı ortak yazar olan B’nin H-indeks rakamından (45) düşük olduğu için A’nın H-İndeks rakamı etkilenmez. 23 numaralı çalışmanın atıf alma sayısı 17 olup, H-İndeks rakamı 18’den (A yazarının güncel H-indeksi) küçük olduğu için H-İndeksi değişmez. Böylece A’nın bu durumdaki orjinal H-indeks değeri 18 olarak hesaplanmıştır”

3.5.6 SNIP (Source Normalized Impact per Paper)

SNIP, Henk Moed (2010) tarafından etki faktörü temelinde geliştirilen bir bibliyometrik göstergedir. Bu gösterge etki faktöründen farklı üç yıllık bir dönemin etki faktörünün hesaplanmasını gerektirir. Üç yıllık bir periyodun hesaplanmasının nedeni, matematik (Akyıldız, 2013) ve bazı disiplinler için daha kullanışlı veriler elde etmek olarak açıklanmıştır (Moed, Van Leeuwen ve Reedijk, 1998). SNIP rakamını bulmak için etki faktörünün hesaplanması sonrasında, alanla ilgili çalışmalara ait atıf potansiyeli taşıyan çalışmaların oransal olarak hesaplanması gerekmektedir (Leydesdorff ve Opthof, 2010; Moed, 2010).

Bir konuda atıf potansiyelin saptanabilmesi, o konudaki kaynakları içeren veritabanının (ISI , Scopus vb.) geniş ve nitelikli olmasına bağlıdır (Leydesdorff ve Opthof, 2010). Bunun nedeni atıf potansiyelinin nasıl

hesaplandığının gösterilmesi ile anlaşılabilir. Bir konu alanının atıf potansiyeli bir konudaki tüm kaynakların aldığı atıf toplamına oranlanması ile bulunmaktadır. Yani bir konudaki yayın başına düşen ortalama atıf, atıf potansiyelini ifade etmektedir (Moed, 2010). Bu durumda örnek olarak; SNIP şu şekilde formül edilmektedir:

A dergisinin 2013 yılındaki üç yıllık dönemi kapsayan etki faktörü (2010-2011-2012) / A dergisinin 2013 yılındaki atıf potansiyeli (2010-2011-2012 yıllarında A dergisine atıf yapan yayınların referans listelerindeki 2010-2011-2012 tarihli yayınların sayılması ve bunların ortalamasının bulunması ile atıf potansiyeli bulunur.)

4. Yöntem

4.1 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı *Leisure Science* dergisinde yayımlanan makalelerin bibliyometrik özelliklerini ortaya çıkararak; boş zaman çalışmalarının literatürdeki gelişimi ve bu alandaki bilimsel performansı ortaya koymaktır. Bu anlamda çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır;

1. Boş zaman ile ilgili akademik çalışmalar hangi bilim dallarındaki çalışmalardan faydalanarak ivme kazanmıştır?
2. Boş zaman alanında yapılan akademik çalışmalardan en çok hangi bilim dallarına atıf yapılmaktadır?
3. Boş zaman alanındaki çalışmaların sayısında periyodik olarak artan ya da azalan bir ivme var mıdır?
4. Boş zaman alanındaki çalışmaların sayısında periyodik olarak bir artış var ise, nedenleri neler olabilir?
5. Boş zaman daha çok hangi alanlarda uygulama alanı haline gelmiştir?
6. Boş zaman alanında en çok atıf alan yazarlar ve kurumlar nelerdir?
7. Boş zaman alanında daha çok hangi üniversitelerin bölümlerinde yayın üretilmektedir?
8. Boş zaman çalışmalarında daha çok hangi akademik dergilerden ve kaynaklardan yararlanılmıştır?
9. Boş zaman alanındaki literatürün eskimesi ya da yarı yaşamı nedir?
10. Boş zaman alanında en sık atıf yapılan kaynak türü nedir?
11. Boş zaman alanında üretilen makalelerde hangi araştırma yöntemleri

ağırlıklı olarak kullanılmaktadır?

4.2 Araştırmanın Tasarımı

Bu çalışma betimsel niteliğe sahip tarama modelini esas alınmıştır. Bilindiği üzere betimsel araştırmalar var olan durumu tanımlarken; tarama modelleri var olan durumu, tümünden nesnel bir bakış açısıyla ortaya koyan bir yaklaşım benimsemektedir (Ekiz, 2009).

Betimsel araştırmalarda olayların, durumun ya da problemlerin ne olduğu betimlenmeye ve açıklanmaya çalışılır. Bu tür araştırmalar, mevcut durumun önceki durum ile ilişkisi ve etkileşimini de açıklamayı amaçlamaktadır (Özdamar vd., 1999:9).

Kelly ve Samdahl (1999) çalışmalarında boş zaman alanındaki çalışmaların, boş zaman alanında yayımlanan *Journal of Leisure Research* ve *Leisure Science* dergileri ile diğer alanlardaki akademik dergiler arasındaki yayımlanma oranlarını incelemişlerdir. Çalışmada ISI'nın yayınladığı Journal Citation Report'ta yer alan verilerden faydalanılarak; dergilerin atıf sayılarına ilişkin tanımlayıcı veriler kullanılmıştır. Kelly ve Samdahl, boş zaman alanında yayın yapan *Journal of Leisure Research* ve *Leisure Science* dergileri üzerinden boş zaman konusundaki çalışmaların alan içindeki dergiler ve alan dışındaki dergiler tarafından hangi ölçüde işlendiğini betimleyen bir çalışma ortaya koymuşlardır. Bu çalışmada da 1997-2012 yılları arasında *Leisure Science* dergisinde yayımlanan makalelerin bibliyometrik profilleri ve kaynakçaları üzerinden yapılan atıflar incelenmiştir.

4.3 Veritabanı

Boş zaman alanına ilişkin makro değerlendirmelerin yapılabilmesi için 1997-2012 yılları arasında *Leisure Science* dergisinde yayımlanan makaleler derlenmiştir. Bu çalışma kapsamında *Leisure Science* dergisinin inceleme konusu yapılmasının gerekleri aşağıda açıklanmıştır.

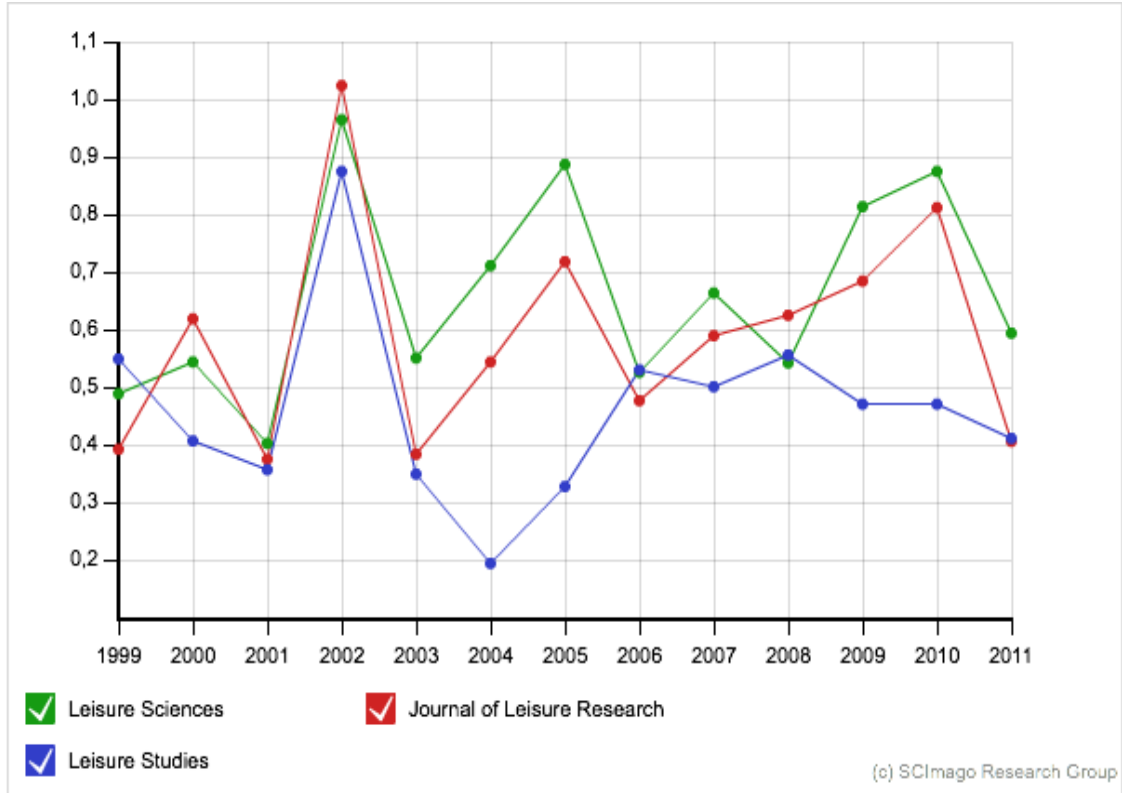
Leisure Science dergisi boş zaman alanında SSCI indeksinde en eski ve en uzun süre yer almış bir dergidir. 2012 yılı Journal Citation Report verilerine göre *Leisure Science*, ağırlama, boş zaman, spor ve turizm başlıkları altında yer alan 35 dergi içerisinde 17., sosyoloji alanındaki 137 dergi içinde ise 55. en yüksek performansa sahip dergi olarak rapor edilmiştir²⁶. Bu çalışmanın üçüncü bölümünde yer aldığı üzere SSCI indeksinde bir derginin yer almasına ilişkin çok nitelikli kıstaslar bulunmaktadır. Bu nedenle SSCI’da yer alan bir derginin bilimsel alandaki performansının yüksek olduğu söylenebilmektedir. Bununla birlikte boş zaman alanında SSCI tarafından taranan “Leisure” yani boş zaman kelimesini başlığında taşıyan dergi sayısı dördüttür. Bunlar *Journal Of Hospitality Leisure Sport & Tourism Education*, *Journal of Leisure Research*, *Leisure Science* ve *Leisure Studies* dergileridir. İçerik ve kapsam bakımından *Journal Of Hospitality Leisure Sport & Tourism Education* hariç diğer dergilerin tamamı hem internet ortamında hem basılı halde yayımlanmaktadır. Ayrıca *Journal Of Hospitality Leisure Sport & Tourism Education* yılda iki sayı yayınlamakta ve SSCI’da yeni taranmaya başlamış bir dergi durumundadır. Bunun yanı sıra dünyada boş zaman literatürüne ilişkin yapılan çalışmalara bakıldığında,

²⁶http://www.tandfonline.com/action/journalInformation?show=aimsScope&journalCode=ulsc20#.Ug_0sRYQTyk Erişim Tarihi: 17.08.2013

Leisure Science ve *Journal of Leisure Research* dergilerinde yayımlanan makalelerin, boş zaman alanına ilişkin literatürün çok büyük bir bölümünü oluşturduğu görülmektedir. (Valentine vd. 1999; Henderson vd, 2004, Samdahl ve Kelly, 1997)

Tüm bu bilgiler ışığında yukarıda sözü edilen dört dergiden *Journal of Leisure Research*, *Leisure Science* ve *Leisure Studies* dergilerinin akademik alandaki performans değerlendirmelerine ilişkin verilerin incelenmesi, *Leisure Science* dergisinin bu araştırmada neden kullanıldığını açıklığa kavuşturabilecektir. *Journal of Hospitality Leisure Sport & Tourism Education* dergisine ilişkin değerlendirme verileri yukarıda sayılan nedenler dolayısıyla aşağıda ki grafiklerde yer almamaktadır.

SJR, Scopus veritabanı tarafından etki faktörüne benzer biçimde geliştirilmiş bir metriktir. SJR, etki faktörü ile aynı özellikleri göstermesine karşın etki faktöründen farklı bir biçimde atfın nitelikli dergilerden gelmesinin performansa etkisini karmaşık bir formülle ifade eden bir değerdir. Grafik 1’de görüldüğü üzere göre son üç yıl için *Leisure Science* dergisinde yayımlanan akademik çalışma başına düşen ortalama değer diğer dergilere göre daha yüksektir.

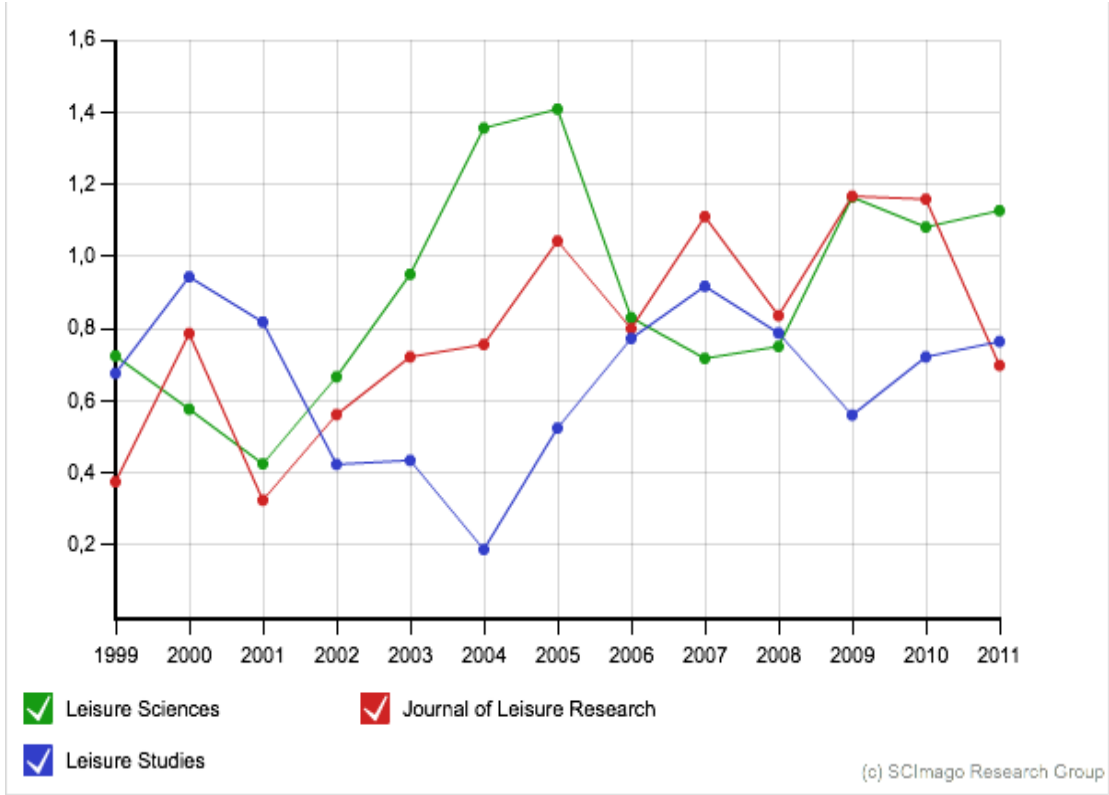

Grafik 1: SJR Değeri

Kaynak: <http://www.scimagojr.com/compare.php> Erişim Tarihi: 21.08.2013

Grafik 2’de görüldüğü üzere *Leisure Science*’in hesaplandığı yılda son iki yılı ifade eden eser başına atıf ortalaması (etki faktörü değerleri) 2011, 2006, 2005, 2004, 2003, 2002 ve 1999 yıllarında diğerlerinden üstün 2009 yılında ise *Journal of Leisure Research*’ün değerine eşit durumdadır. *Leisure Science*’in 2012 yılı etki faktörü değeri ise 1,018’dir ²⁷. Bu değerlere göre etki faktörü son iki yıldaki makale başına düşen atıf sayısını verdiği için bu sayının birden büyük olması derginin etki değerinin yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir. Nitekim beş yıllık makale başına düşen atıf değerinin hesaplandığı Eigen Factor’de bile değerin birden büyük olması durumunda derginin etkisinin yüksek olduğu görüşü benimsenmiştir (Asan, 2010: 51).

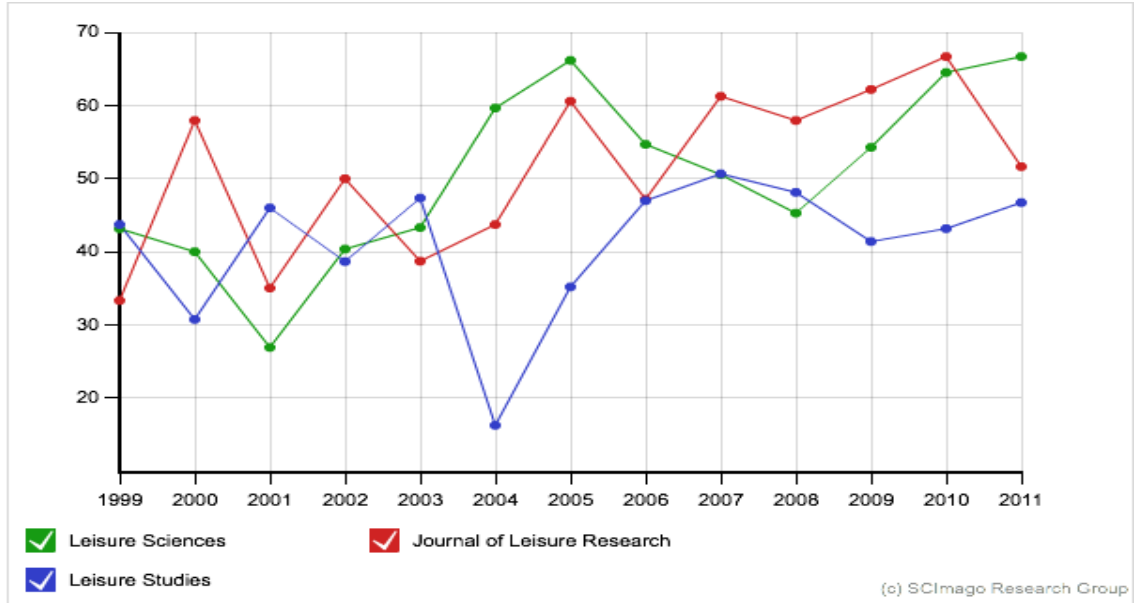
²⁷http://www.tandfonline.com/action/journalInformation?show=aimsScope&journalCode=ulsc20#.Ug_0sRYQTyk Erişim Tarihi: 18.08.2013

Grafik 2: Etki Faktörü Değeri

Kaynak: <http://www.scimagojr.com/compare.php> Erişim Tarihi: 21.08.2013

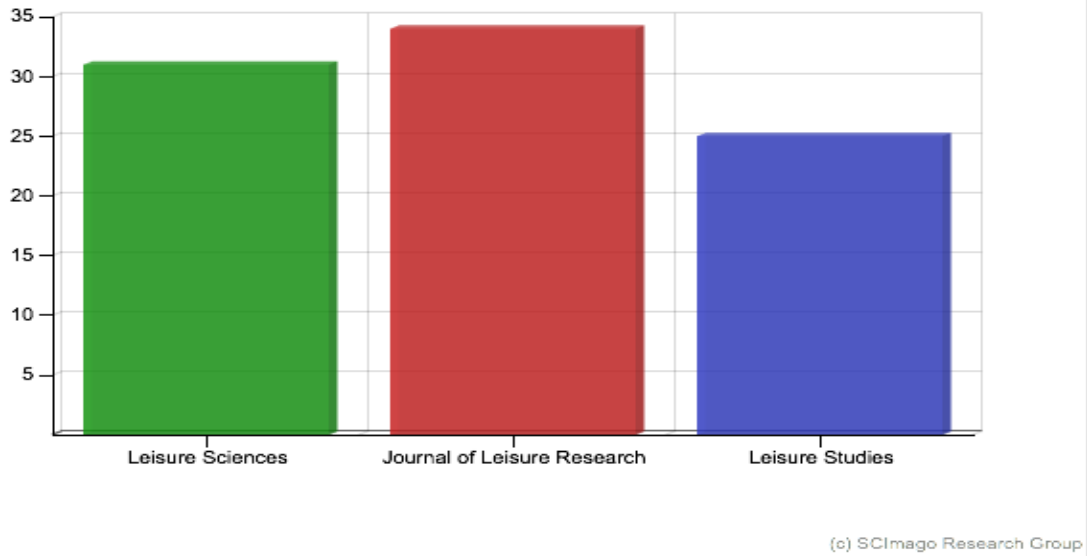
Grafik 3 incelendiğinde, *Leisure Science* dergisinin 2011 yılına kadar gelen süreçte yükselen bir şekilde yayımladığı makalelerin atıf aldığı görülmektedir. 2011 yılında *Leisure Science* da yer alan makalelerin %66,67'si atıf almıştır. Bu grafikte *Journal of Leisure Research* dergisinde yükselen bir şekilde seyrettiği görülmektedir. 2007-2010 yılları arasında *Leisure Science*'dan daha yüksek bir değere sahip olduğu görülen *Journal of Leisure Research* dergisi'nin *Leisure Science* dergisine göre bu kategoride daha istikrarlı görüldüğü söylenebilir.

Grafik 3: Dergilerde Atıf Alan Makalelerin Oranı

Kaynak: <http://www.scimagojr.com/compare.php> Erişim Tarihi: 21.08.2013

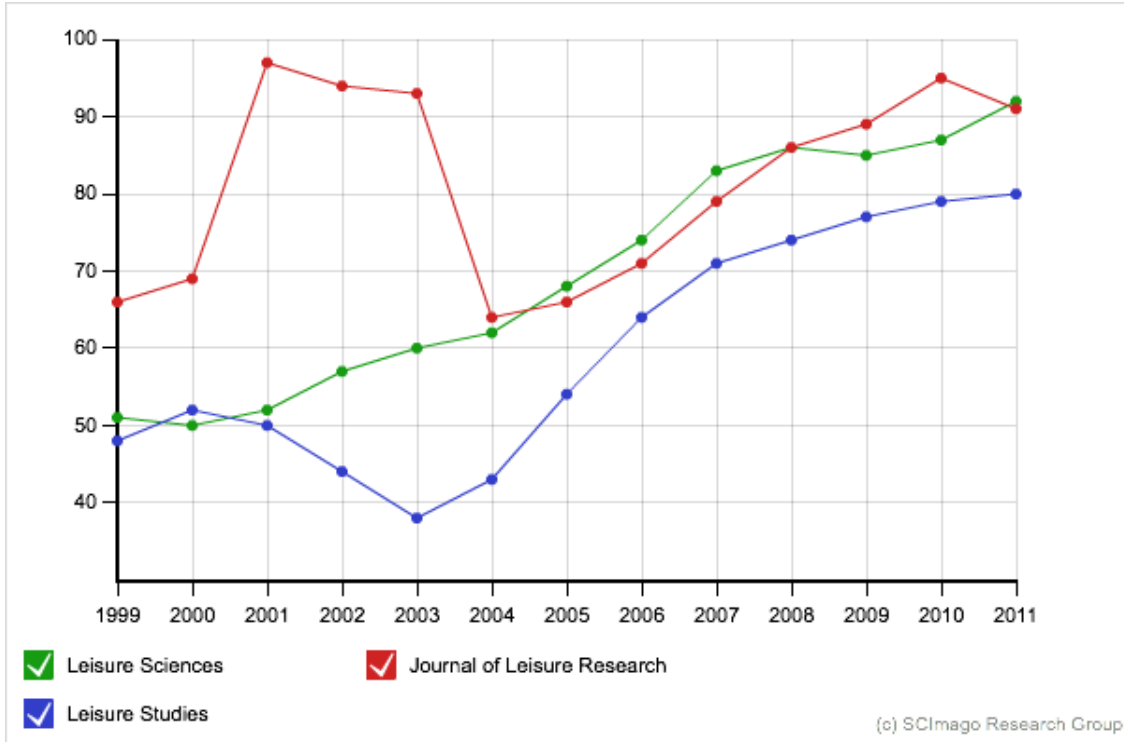
Grafik 4'e bakıldığında yazarlar üzerinden performans değerlendirmesi yapılmasına olanak tanıyan H-İndeks değerleri, *Leisure Science* (31), *Journal of Leisure Research* (34), *Leisure Studies* (25) birbirine yakın olarak seyretmiştir. Özellikle *Leisure Science* ve *Journal of Leisure Research* dergilerinin H-İndeks değerlerinin *Leisure Studies*'e göre birbirlerine daha yakın olduğu görülmektedir.

Grafik 4: H-İndeks Değeri

Kaynak: <http://www.scimagojr.com/compare.php> Erişim Tarihi: 21.08.2013

Grafik 5 incelendiğinde, *Leisure Science* diğer dergilere göre istikrarlı bir biçimde atıf verilebilen yayın barındırma oranını yükseltmiş, 2011 itibariyle diğer dergileri geçmiştir. Bu anlamda *Leisure Science* dergisinin istikrarlı bir grafik çizmesi derginin diğerlerine göre daha olgun ve oturmuş bir yapıya sahip olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Grafik 5: Atıf Verilebilen Yayın Barındırma Değerleri

Kaynak: <http://www.scimagojr.com/compare.php> Erişim Tarihi: 21.08.2013

Yukarıda açıklanan bibliyometrik veriler ve bilgiler ışığında *Leisure Science*'in alandaki diğer iki dergiye göre performans bakımından daha üstün ve köklü bir dergi olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle bu araştırmada *Leisure Science* dergisine ilişkin veriler kullanılmıştır. Elbette diğer dergilere ilişkin verilerinde yer aldığı bir çalışma çok daha kapsamlı olabilecektir. Ancak bazı araştırma kısıtları nedeni ile bu çalışmada diğer dergilerin verilerine yer verilememiştir.

4.3.1 Leisure Science Dergisi

Leisure Science, sosyal bilimlerin içinde yer alan boş zaman, rekreasyon, park, seyahat ve turizm çalışmaları ile ilgili bilimsel içeriğe sahip bir dergidir. Dergideki makaleler, boş zaman çevresi ile ilgili planlamaları, boş zaman yaşlılık çalışmalarını, seyahat ve turizm davranışını, boş zaman ekonomisini, boş zamanın etkisindeki sosyal ve psikolojik olayları ve kentlerde boş zamanın kullanımı gibi konuları işlemektedir. Ayrıca metodoloji geliştirmeye yönelik notlar, felsefe ve politika ile ilgili yazılar, konferans ve akademik buluşma duyuruları ve notları ve kitap analizleri dergide yayımlanan diğer unsurlardır. Dergideki çok disiplinli içeriğe sahip başlıklar, başta akademisyenler olmak üzere, öğrenciler, bürokratlar, araştırmalarda yer alan araştırmacılar gibi özel ilgi grupları tarafından disiplinlerarası ve çok uluslu bir forum yaratmaktadır.

Dergi künyesindeki editör bilgisine bakıldığında, kurucu editörler University of Illinois 'den Rabel J. Burdge ve Texas A&M University 'den Carlton S. Van Doren şeklinde belirtilmiştir. Derginin şu anki baş editörü Texas A&M University'den Gerard Kyle'dir. Ayrıca dergi içeriğinde geçmişe yönelik makalelere bakıldığında, makale yazarları arasında ön plana çıkan University of North Carolina'dan M. Deborah Bialeschki, North Carolina State University'den Karla A. Henderson ve Texas A&M University'den Robert B. Ditton gibi isimlerin derginin eski baş editörleri olduğu görülmektedir ²⁸²⁹.

²⁸<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01490409009513104?journalCode=ulsc20#.UhdJyxble8U> Erişim Tarihi: 23.08.2013

²⁹ <http://www.tandf.co.uk/journals//boards/ulsc-edbrd.asp> Erişim Tarihi: 23.08.2013

Leisure Science dergisi uluslararası alanda oldukça geniş bir veritabanı ve indeks ağına sahiptir. Derginin indekslendiği ya da özetlerinin yer aldığı veritabanı ve indeks listesi Tablo 2’de sıralanmıştır:

Tablo2: *Leisure Science* dergisi indeks ve veritabanı bilgisi

CAB Abstracts CSA EBSCOhost Online Research Databases OCLC PAIS International PsycINFO/ Psychological Abstracts Research in Higher Education Abstracts Sage Human Resources Abstracts SPORT Database & SPORT Discus SwetsWise All Titles Ulrichs Periodicals Directory	CIRET- Centre International de Recherches et d Etudes Touristiques Elsevier’s Scopus Elsevier GEOBASE ISI: Current Contents - Social & Behavioral Sciences and Social Science Citation Index PsycFirst Thomson Reuters© Current Contents: Social & Behavioral Sciences Thomson Reuters© Social Science Citation Index Family Index Database
--	---

Kaynak: <http://www.tandfonline.com/action/journalInformation?show=abstractingIndexing&journalCode=ulsc20#.Ui2hBhble8U>

2012 Journal Citations Report’ a bakıldığında *Leisure Science* dergisinin 1.018 impact factor değeri ile SSCI’da yer alan sosyoloji kategorisindeki 137 dergiden 55. sırada yer aldığı, konaklama, boş zaman, spor ve turizm gibi sosyal bilimler alanları içindeki kategoride 35 dergiden 17. sırada yer aldığı görülmüştür³⁰.

Dergi, yılda dört sayı şeklinde yayımlanmaktadır. Bunun yanı sıra belirli zaman dilimi olmaksızın rekreasyon ve boş zaman ile ilgili güncel konular ya da orijinal konu başlıkları konusunda makaleler hazırlanması için çağrı usulü ile özel sayılar çıkartabilmektedir. Derginin tüm sayılarına Taylor and Francais veritabanından ulaşılabilir. Aynı zamanda dergi basılı olarak da elde

³⁰<http://www.tandfonline.com/action/journalInformation?show=aimsScope&journalCode=ulsc20#.UhdDzBble8U> Erişim Tarihi: 23.08.2013

edilebilmektedir. Dergi künyesi incelendiğinde; derginin okuyucu kitlesi sosyal bilimciler, park işletmecileri ve yöneticileri, açık alan rekreasyon planlamacıları, boş zaman hizmetleri sağlayan kişiler ya da kurumlar, çevreciler ve çevre ile ilgili araştırmacılar, açık alan peyzaj yöneticileri ve araştırmacıları, eğitmenler ve akademisyenler olarak belirlendiği görülmektedir ³¹.

4.4 Evren ve Örneklem

Leisure Science dergisinin kuruluş tarihi olan 1977 yılından bu yana çıkardığı tüm sayılar araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem seçiminde derginin seçim nedenlerinde açıklanan nedenlerden kaynaklı olarak zaman kesiti alınmıştır. Bu zaman kesiti *Leisure Science* dergisinin 1997-2012 yılları arasında çıkardığı sayılarda yer alan tüm makaleleri kapsayıp, araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

4.5 Veri Parametreleri

Veri girişi için kullanılacak parametreler iki ayrı veri setini oluşturacak biçimde tasarlanmıştır. Birinci veri seti, *Leisure Science* dergisinde 1997-2012 yılları aralığında yayımlanan makalelerin künye bilgilerini kapsamaktadır. Bu kısımda; makalelerin yayım yılı, sayfa sayısı, yazar sayısı, yazarların çalıştığı

³¹<http://www.tandfonline.com/action/journalInformation?show=readership&journalCode=ulsc20#.UhdIlhble8U> Erişim Tarihi: 23.08.2013

bölüm ve kurumlar, makalenin yaklaşımı, yöntemi, konusu, ilişkili olduğu temel bilim alanı, kaynakçadaki eser sayısı ve türüne ilişkin değişkenleri içeren bir veri girişi yapılmıştır. Bunun yanı sıra incelenen bu makalelerin kaynakçalarında yer alan makale ve kitap türündeki eserlerin künyeleri atıf analizi için kullanılacak ikinci veri setinin oluşturulmasına imkan vermiştir. İkinci veri setinde sırasıyla kaynakçanın yer aldığı makalenin yayın yılı, kaynakçayı oluşturan yazarların çalıştığı kurum verildikten sonra kaynakçadaki makale ya da esere ilişkin künye bilgilerine geçilmiştir. İkinci veri setindeki künye bilgileri, makale ya da kitabın yayın yılı, yazar isimleri, yazar sayısı, kitap ya da makale kategorisinden hangisine girdiğini belirten kod bilgisi girilmiştir. Kod bilgisi sonrasında künye bilgileri girilen eser eğer makale ise; makalenin yayımlandığı akademik derginin adı, makalenin sayfa sayısı, makalenin tetkik edildiği bilim dalı ve makalenin diline ilişkin veri girişi yapılmıştır. Böylece araştırma konusu birinci veri setindeki veriler ışığında *Leisure Science* dergisinin bibliyometrik profilini yansıtan bilgilere, ikinci veri setindeki veriler ışığında ise atıf analizini gerçekleştirebilecek bilgilere ulaşılmıştır. Bunun dışında, birinci veri setinin “yazarların görev aldığı kurumlar” ve “yazarların görev aldığı bölümler” parametreleri kesit halinde alınarak farklı bir veri seti oluşturulmuştur. Bu veri seti bir bibliyometrik analiz yöntemi olan sosyal ağ analizi yapılması için hazırlanmıştır. Sosyal ağ analizinin gerçekleştirilebilmesi için veri seti, simetrik bir matris oluşturacak biçimde şekillendirilmelidir. Ayrıca iki ayrı parametre analiz edileceği için iki ayrı matrise ihtiyaç duyulmaktadır. Birinci ve ikinci veri setinde veri girişi için oluşturulan parametrelerin içeriğine ilişkin bilgiler ve sosyal ağ analizinde kullanılan simetrik veri matrisine ilişkin parametre bilgileri aşağıda yer almaktadır.

4.5.1 Veri seti 1 'i oluşturan değişkenler

Veri seti 1'de yer alan değişkenler ve açıklamaları aşağıdaki gibidir:

1. **Makalenin Yayın Yılı:** Makalelerin yayın yıllarını içermektedir.
2. **Makalenin Sayfa Sayısı:** Makalelerin sayfa sayılarını içermektedir.
3. **Makalenin Yazar Sayısı:** Makalelerin tek yazar ya da çok yazarlık durumunu sayısal olarak ifade eden parametredir.
4. **Makalenin Yazarları / Yazarına İlişkin Bilgiler**

4.1 Yazarların/Yazarın Görev Yaptıkları Üniversite Bölümleri: *Leisure Science* dergisinde yayımlanan makalelerin yazar ya da yazarlarının görev yaptıkları üniversite bölümlerine ilişkin bilgiler bu parametrede incelenmiştir. Bu bölümlerin isimleri, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Ulusal Rekreasyon ve Park Kurumu'nun (NRPA) altında faaliyet gösteren Park, Rekreasyon, Turizm ve İlgili Alanları Akreditasyon Konseyi tarafından onaylanan bölümleri içermektedir. ABD'nin boş zaman ve rekreasyon çalışmalarında öncü olması ve ABD'de boş zaman ve rekreasyon konusunda ders müfredatının akreditasyonunda NRPA'nın yer alması nedeniyle bölüm isimleri bu şekilde belirlenmiştir. Disiplinlerarası çalışmaların yoğunluğu nedeniyle veri girişi sırasında farklı bölüm isimleri ile karşılaşıldığından yeni bir parametre değişkeni olarak ekleme yapılmıştır. Bu parametre için kullanılan 199 adet bölüm isimi Ek-1'de yer almaktadır.

4.2 Yazarların/Yazarın Görev Yaptıkları Kurumlar: Bu parametre altında makale yazarlarının görev yaptığı kurumlar; üniversite, vakıf/dernek, sivil toplum kuruluşu, özel sektör ve kamu kurumu

değişkenleri esas alınarak incelenmiştir. Değişkenler kurumların ismi yazılarak belirlenmiştir.

5. **Makale İçeriğinde Elde Edilen Verilerin Analizinde Kullanılan Yöntem (Kavramsal/Araştırma):** Makalelerde konu belirli bir araştırmaya ya da ikincil verilerden elde edilen kavramsal bir çalışmaya dayanabilmektedir. Dolayısıyla bu parametre altında makalenin özet ve yöntem kısımlarına bakılmak suretiyle; kavramsal ya da araştırma değişkenleri belirlenmiştir.
6. **Makalede Kullanılan Yöntem:** Bu parametre için öncelikle makalede yapılan veri analizleri incelenmiştir. Veri analizlerinin türüne göre değişkenler, nitel ya da nicel şeklinde belirtilmiştir.
7. **Makalenin Konusu:** Tanımsal bir çerçevede rekreasyon ve boş zaman alanı çok disiplinlidir. Bu nedenle boş zaman ve rekreasyon konusunda hazırlanan akademik çalışmalar psikoloji, planlama, coğrafya, sosyoloji, antropoloji, hareket bilimi alanları (disiplinleri) bu alanın bilimsel tetkikine katkı sağlamaktadır (Godbey vd., 2005). Bunun dışında boş zaman kavramının gelişim süreci göz önüne alındığında konusu toplumu ilgilendiren pek çok makale boş zaman çalışmalarının konusunu oluşturmaktadır. Dolayısıyla toplumun bireylerine yönelik eğitim, ekonomi, sosyal psikoloji gibi konular rekreasyon ve boş zaman çalışmalarının akademik anlamda inceleme konularını oluşturabilmektedir. Tüm bunların dışında turizmin ufak bir bölümü hariç başlı başına bir boş zaman aktivitesi olması nedeniyle turizm ile ilgili çalışmalarda boş zaman çalışmalarının konusunu oluşturabilmektedir.

Boş zaman ile ilgili çalışmaların konu bakımından incelenmesi, görüldüğü üzere oldukça geniş bir alana yayılmıştır. Bu alan için parametrelerin oluşturulması birtakım zorluklar oluştursa da; özellikle dünyada rekreasyon ve boş zaman çalışmalarını içeren lisans ve lisansüstü akademik bölümlerin ders programlarının incelenmesi, bu alandaki

çalışmaların konusu ile ilgili fikirler sağlamıştır. Dolayısıyla makale konusu ile ilgili parametreler boş zaman çalışmalarına ilişkin akademik makaleler ve üniversitelerin akademik programlarında verilen ders içerikleri göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Bu parametre için kullanılan 29 konu isimi Ek-2’de yer almaktadır.

8. Makalenin Konusunun Yer Aldığı Temel Alan: Bu parametrenin belirlenmesinde makalenin konusunun yer aldığı alanı belirlemek için makalenin başlığı, anahtar kelimeleri ve özet kısımları incelenmiştir. Anatomi, Arkeoloji, Antropoloji, Biyoloji, Eğitim, Coğrafya, Fizik Tedavi, Fizyoloji, Halk Sağlığı, Hareket Bilimi (Spor), İktisat, İstatistik, İşletme, Kamu yönetimi, Kinesioloji, Mimarlık, Muhasebe/Finans, Biyo-Mühendislik, Peyzaj, Planlama, Psikoloji, Sosyoloji, Sosyal Psikoloji, Turizm, Ziraat vb. mikro ve makro alanlar baz alınarak bir değişkenler listesi hazırlanabilirdi. Ancak araştırma sonuçları anlamında, yapılan çalışmaların hangi temel alanlarla ilgili olduğu ve geçmişten günümüze çalışmaların hangi alanlara doğru gelişme gösterdiğinin cevabını elde edebilmek için makro değişkenlerin esas alınması doğru olabilecektir. Bu nedenle; Eğitim, Ekonomi, Pazarlama, Peyzaj, Psikoloji, Sağlık Bilimleri, Sosyal Psikoloji, Sosyoloji, Yönetim, Yöntembilim şeklindeki temel makro değişkenler bu parametrenin altında yer almıştır.

9. Makalede Kullanılan Kaynak Türü ve Sayısı: Makalenin kaynakça kısmında yer alan kaynakların toplamının sayısal olarak belirlenmesi bu parametre altında incelenmiştir. Kaynakçada yer alan kaynakların hangi nitelikteki kaynaklar olduğu birtakım değişkenler ile gruplanması sağlanmıştır. Bu ana parametre altında; kitap, akademik dergi, dergi, tez, elektronik kaynak ve diğer yayınlar değişkenleri işlenmiştir. Kitaplara ve bildiri kitaplarına yapılan atıflar “kitap”; denetimli olarak yayımlanan makaleleri içeren akademik dergiler “akademik dergi”; günlük ya da

haftalık popüler gazete ve dergilere yapılan atıflar ve güncel dergilerde yayımlanan makaleler “aktüel dergi”; denetimli dergiler dışında internette yayımlanan makaleler ve internetteki diğer tüm kaynaklar için “elektronik kaynak”, yüksek lisans, doktora ve doçentlik tezlerine yapılan atıflar “tez”; yayımlanmamış basılı belgelere, teknik raporlara, arşiv belgelerine ve görüşmeler ile görsellere yapılan atıflar “diğer yayınlar” olarak belirlenmiştir. Her bir kaynak türü alt parametrelere ayrılarak; yukarıda gösterildiği gibi altı grup halinde sıralanmıştır.

4.5.2 Veri Seti 2’yi oluşturan değişkenler

Veri seti 2’yi oluşturan değişkenler ve açıklamaları aşağıdaki gibidir:

1. **Makalede Atıf Yapılan Kaynağın Yayın Tarihi:** Makalenin kaynakçasında yer alan her kaynak için yayımlandıkları tarih bu parametrede belirtilmiştir.
2. **Makalede Atıf Yapılan Kaynağın Yazarları/Yazarı:** Makalenin kaynakçasında yer alan her kaynak için yazar ya da yazarların isimleri bu parametre altında sıralanmıştır.
3. **Makalede Atıf Yapılan Kaynaktaki Yazar Sayısı:** Makalenin kaynakçasında yer alan her kaynak için niceliksel olarak toplam yazar sayısı bu parametre altında belirtilmiştir.
4. **Makalenin Atıf Yaptığı Kaynak Türü:** Kaynakçada yer alan kaynakların hangi nitelikteki kaynaklar olduğu birtakım değişkenler ile gruplanması sağlanmıştır. Bu parametre adı altında, birinci veri setinde yer alan dokuzuncu parametredeki altı alt parametreden kitap ve makale niteliğindeki eserler alınarak veri girişi için hazır hale getirilmiştir.

5. **Makalede Atıf Yapılan Derginin Adı:** Kaynakçada yer alan kaynak türünün akademik dergilerde yayımlanan makale olması koşuluyla; makalenin yayımlandığı derginin adı bu parametre altında belirtilmiştir.
6. **Makalede Atıf Yapılan Makalenin Sayfa Sayısı:**Kaynakçada yer alan kaynak türünün akademik dergilerde yayımlanan makale olması koşuluyla, söz konusu makalenin sayfa sayısı bu parametre altında belirtilmiştir.
7. **Makalenin Kaynakçasında Atıf Yapılan Kaynağın Yer Aldığı Temel Alan:** 1997-2012 yılları arasında *Leisure Science* dergisinde yayımlanmış tüm makalelerin kaynakçalarında belirtilen kaynakların tamamına ulaşılması mümkün olmadığı için makale başlığına bağlı olarak; Eğitim, Sosyoloji, Psikoloji, Turizm, Spor Bilimi, Ekonomi, Sağlık bilimleri, Çevrebilim, Peyzaj, Antropoloji, Yönetim, Pazarlama, Yöntembilim, Bos Zaman ve Sosyal Psikoloji şeklindeki 15 makro değişken bu parametrenin altında yer almıştır.
8. **Makalenin Dili:** Tüm dillerin birer değişken olarak belirlenmesi durumunda, eserin hangi dile ait olduğu konusu araştırmacı için sınırlılık teşkil edecektir. Dolayısıyla akademik eserlerde kullanılan ağırlıklı dillerin ve diğer dillerin gruplandırılması gerekmektedir. Bu parametre için değişkenler İngilizce, Fransızca, Almanca, İspanyolca ve diğer diller şeklinde belirlenmiştir.

4.5.3 Simetrik veri matrisi

Simetrik matrisler satır ve sütun sayıları birbirlerine eşit olan matrislerdir. Sosyal ağ analizinde istenilen sonuçlara ulaşabilmek için simetrik veri matrisinin kullanılması gerekir. Bu kapsamda hazırlanan birinci matris çok

yazarlı yayınlarda *Leisure Science* dergisinde yayımlanan makalelerin hangi kurumlarda yer alan yazarlar tarafından ne kadar tercih edildiği ve kurumlar arası işbirliğinin nasıl geliştiği gibi sorunsallara cevap niteliği taşıyan analiz verilerini içermektedir. Bu matriste kurum adlarını içeren değişkenler olduğu gibi girilmiştir. Dolayısıyla matris için farklı değişkenler kullanılmamıştır. İkinci matriste ise bölüm isimleri 49 ana gruba ayrılmıştır. Bunun nedeni birbirleri ile ayrı isimleri taşıyan; ama bölüm ya da disiplin olarak aynı sınıfta yer alan bölüm isimlerinin bulunmasıdır. Bu gruplamanın yapılması verilerin daha sağlıklı biçimde analiz edebilecek çıktıları sunabilecektir.

4.6 Verilerin Derlenmesi

Çalışmanın verileri atıf analizi tekniği ile derlenmiştir. Atıf analiziyle ilgili yapılan çalışmalarda yararlanılan kaynaklar ve bu kaynaklara ilişkin künye bilgileri araştırmanın verileri olarak kabul edilmektedir (Al ve Tonta, 2004). Bu veriler ile çalışma konusuna ilişkin bibliyometrik yasaların test edilmesi veya araştırmanın amacına uygun istatistiksel testlerin uygulanması sağlanabilecektir (Broadus, 1987: 128).

Çalışmada 1997-2012 yıllarında *Leisure Science* dergisinde yayımlanan makalelerin tümü taranmıştır. Toplamda belirtilen zaman aralığı içinde *Leisure Science* dergisinde yayımlanan 72 sayıda yer alan makalelerin künye bilgileri toplanmıştır. Ayrıca bu makalelerin kaynakçalarında yer alan kitap ve makale türündeki kaynakların künye bilgileri, belirli parametreler doğrultusunda veri olarak işlenmiştir.

Verilerin elde edilmesi için *Leisure Science* dergisinin haklarını satın alan Taylor & Francis Online veritabanından yararlanılmıştır ³².

Sosyal ağ analizinde her bir aktörün ağdaki ilişkilerini betimleyebilmek için simetrik veri matrislerine ihtiyaç duyulmaktadır (Boorman ve White, 1976. Bu nedenle bölüm isimleri sütun ve satırları oluşturacak biçimde hücrelere yerleştirilmiştir. Bölüm isimlerini içeren bu gruplar aşağıda verilmektedir.

- Antropoloji
- Boş Zaman
- Boş Zaman ve Spor
- Boş Zaman ve Turizm
- Coğrafya
- Çevrebilim
- Eğitim
- Eğitim ve Sosyal İş
- Felsefe
- Gelişim Bilimleri
- Halk Sağlığı
- Hareket Bilimi
- Hukuk
- İşletme Bilimleri
- Kamu Yönetimi
- Kumar Araştırmaları
- Mimarlık ve Kent Planlaması
- Park
- Rekreasyon
- Rekreasyon Park ve Turizm
- Rekreasyon Sağlık ve Turizm
- Rekreasyon Spor ve Sağlık
- Rekreasyon Spor ve Turizm
- Rekreasyon ve Boş Zaman
- Rekreasyon ve Ergen Gelişimi
- Rekreasyon ve Liderlik
- Rekreasyon ve Park
- Rekreasyon ve Park
- Rekreasyon ve Spor
- Rekreasyon ve Turizm
- Sağlık Bilimleri
- Sağlık Spor Rekreasyon ve Dans
- Sağlık Spor ve Boş Zaman
- Sağlık ve hareket bilimi
- Sağlık ve Spor
- Sosyal Araştırmalar
- Sosyoloji
- Sosyoloji Antropoloji ve Sosyal İş
- Spor Bilimleri
- Teknoloji Bilimleri
- Toplum Tarım Rekreasyon ve Doğal Kaynaklar
- Toplumsal Çalışmalar
- Turizm
- Turizm Boş Zaman ve Spor
- Yaşlılık Çalışmaları
- Ormancılık
- İletişim
- Psikoloji
- Spor ve Hareket Bilimi

³² <http://www.tandfonline.com/toc/ulsc20/current>

4.7 Veri Girişi

Veri seti 1 ve veri seti 2'nin oluşturulması için MS Excel ve SPSS 20 programlarından yararlanılmıştır. Veriler iki ayrı veri seti oluşturacak biçimde toplanmıştır. Birinci veri seti için veritabanının internet sitesinde ilgili yıl ve sayıya girilerek sayıdaki makalelere tek tek erişilmiş, künye bilgilerini içeren parametreler MS Excel sütunlarına girilmiştir. Birinci veri seti için toplam 349 makale derlenmiştir. Bir diğer veri setinde (Atıf veri seti) erişilen makalelerin kaynakça kısımları dikkate alınarak; kaynakçada yer alan kitap ve makale niteliğindeki eserlerin künye bilgilerini içeren parametreler farklı bir MS Excel dosyasına girilmiştir. İkinci veri setinde birinci veri setinde derlenen 349 makalenin kaynakçasındaki 17214 kitap ve makalenin girişi sağlanmıştır. Kaynakçadaki verilerin taranması sonrasında o kaynakçaya ait eserlerin türüne (kitap, makale, internet, tez vb.) ilişkin sayısal bilgiler o makalenin künye bilgilerinin girildiği diğer veri seti için derlenmiştir.

Veri setini oluştururken derginin bazı sayılarında yer alan kitap tanıtımı, yazar yorumu vb. Bilgilerin yer aldığı içerik dikkate alınmamış ve veri olarak girişi yapılmamıştır.

Verilerin toplanması sonrasında veri analizinin doğru ve sağlıklı bir biçimde yapılabilmesi için MS Excel'de hatalı giriş ya da parametre girişlerinde yapılan teknik hatalara ilişkin bir kontrol yapılmıştır. Nitekim bir eserde yazarın adının iki isimden oluşması ve aynı yazarın başka bir eserinde tek isimle belirtilmesi gibi bir durumda veri girişi sonucu veri analizinde hatalı sonuçlar ortaya çıkabilecektir. Bunun yanı sıra aynı soyadı ve isimlerinin baş harfi aynı harf ile başlayan çift ya da daha çok yazarlı eserlerde de benzer

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ

Şekil 1: Simetrik Veri Matrisi

Veri matrisine ilişkin girişler tamamlandıktan sonra veriler, sosyal ağ analizi programlarından biri olan UCINET 'e (Trail Ver.) aktarılmıştır. UCINET programına aktarılan veri matrisi basit bir işlem ile simetrik hale getirildikten sonra veriler analiz için hazır hale gelmiştir. Kurumlar arası işbirliğini ortaya çıkaran ağın oluşumu içinde aynı veri girişi yöntemi izlenmiştir. Veri girişi 1 Ağustos 2012- 30 Ocak 2013 arasında gerçekleştirilmiştir.

4.8 Verilerin Analizi

Leisure Science dergisinin 1997-2012 yılları arasında yayımlanan makale niteliğindeki yayınlarına ait bibliyometrik verilerin analizinde atıf ve sosyal ağ analizi kullanılmıştır. Atıf analizine ilişkin veriler MS Excel ve SPSS 20 programları ile analizi sağlanmıştır. Atıf analizinden elde edilen sonuçları özet biçiminde tablolastırmak için tek değişkenli frekans analizleri ve iki değişkenli çapraz tablo analizlerinden faydalanılmıştır. Veri seti 1'e ait frekans analizleri ve çapraz tablolar, *Leisure Science* dergisinde yayımlanan makalelerin künye bilgilerinden yola çıkarak derginin ve rekreasyon çalışmalarının bibliyometrik profilini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Bu analizler, makalelerin yayım yılları, sayfa sayısı, yazar sayısı, yazarların görev aldığı kurumlar, yazarların görev aldığı bölüm, makalenin yaklaşımı, yöntemi, konusu, ilgili bilim dalı, kaynakça sayısı ve kaynakça içeriğine ilişkin değişkenlerden oluşturulmuştur. Veri seti 2'de yer alan analizler ise belirtilen dönemde *Leisure Science* dergisinde yayımlanan makalelerin kaynaklarındaki künye bilgilerini kapsamaktadır. Künye bilgileri üzerinden veriler girilerek atıf sayımı yapılmış ve tek ve çift değişkenli analizler ile sonuçlar tablolastırılmıştır. Yapılan atıf incelemesinde

betimlemeler yorumlanarak sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada elde edilen verilere dayalı olarak yürütülen bir diğer analiz biçimi sosyal ağ analizidir. Yapılan analiz *Leisure Science* dergisinde yayımlanan 349 makale içerisinde çok yazarlı olanları kapsamaktadır. Bu doğrultuda yazarların çalıştıkları kurumlar ve bölümler arası işbirlikleri incelenmiştir. Analiz için UCINET Trail programı kullanılmıştır. İşbirliği çalışmalarının sosyal ağ analizinde incelenmesi için öncelikle başat öneme sahip değerlendirme ölçütlerinden biri olan merkezlilik (derece, arasındalık, yakınlık) durumu analiz edilmiştir. Elde edilen ağdaki kurum ve bölümlere ait merkezlilik değerleri derece merkezliliği, arasındalık merkezliliği ve yakınlık merkezliliği kapsamında değerlendirilmiştir. Bunun yanı sıra kurumların fazlalığı nedeniyle daha verimli bir sonuç alabilmek için öncelikle altgruplama yöntemlerinden kümeleme analizine (Clique) sonrasında çok değişkenli istatistiksel analiz yöntemlerinden hiyerarşik kümeleme analizine başvurulmuştur. Çok boyutlu kümeleme analizi sonuçları, üç ayrı biçimde sunulan merkezlilik analizleri ile birlikte yorumlanmıştır. Bunun dışında hem kurumlar arası işbirliği hem de bölümler arası işbirliği ağının genel değerlendirmesini yapabilmek için ağ yoğunluğu analiz edilmiştir. Ağın yoğunluk değeri diğer yapılan analizlerle birlikte analiz edilerek bulgular ortaya çıkarılmıştır.

Sosyal ağ analizi ile verilerin analiz edilmesindeki bir diğer önemli boyut verilerin görsel olarak analiz edilmesidir. Bunun için veriler Netdraw isimli programa aktararak hem kurumlar hem de bölümler arası işbirliğini ölçen çok değişkenli veriler, yukarda sözü edilen merkezlilik çeşitlerine göre görselleştirilmiştir. Ayrıca görsellerin ön izlemesi yapılmadan önce çekirdek kurum ve bölümlerin ağdaki konumlarını görsel olarak ifade etmeye yardımcı olan K-Core analizi gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmanın atıf analizi bölümüyle veri ve analiz bakımından benzerlik gösteren çalışmalardan birisi Singh, Sharma, Kaur'un (2011) *Journal of Documentation* dergisi için gerçekleştirdiği atıf analizidir. Çalışmada Scopus veritabanından dergiye ilişkin veriler çekilmiş ve tek ve çift değişkenli analizler ile sonuca ulaşılmıştır. Ancak veri analiz biçimi bu çalışma ile paralellik göstermiş olsa da, verilerin dijital ortamdan alınması önceki bölümde sözü edilen atıf veritabanları ile ilgili bazı sorunları gündeme getirebilmektedir.

Konuyla ilgili benzer çalışmalardan bir diğeri ise Samdahl ve Kelly'nin (1999) boş zaman ve rekreasyon alanında yer alan *Journal of Leisure Research* ve *Leisure Science* dergileri üzerine yaptıkları çalışmadır. Çalışmada iki dergiye ait bibliyometrik veriler tek ve çift değişkenli olarak incelenmiş ve iki derginin profile ortaya çıkarılarak boş zaman alanının disiplinlerarası yapısı olmasına karşın; dış kaynaktaki dergilere atıf verme ve dergilerden atıf alma düzeyinin düşüklüğüne dikkat çekilmiştir. Bu anlamda daha çok boş zaman alanına ilişkin yayınların kendi yazarları tarafından değerlendirildiği bu nedenle de alanın yayılım göstermediği eleştirisi yapılmıştır. Ancak bu çalışmada da veri seti küçük bir dönemi kapsamakta olup, dijital veriler üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır.

Stokowski (1990), sosyal ağ analizini rekreasyon ve boş zaman alanında kullanıldığı araştırmasında, rekreasyon davranışlarının kişiler arası ağlar yoluyla birbirine bağlanarak toplum seviyesinde sosyal gruplar oluşturulabileceğinden bahsetmektedir. Bu anlamda bireysel davranışlar sosyal ağdaki aktörün kendisini doğrudan etkileyen büyüklükleri ifade ederken; diğer kişiler ile olan etkileşimi ile davranışların aktarılması ve geliştirilmesinin mümkün olabileceği üzerinde durmaktadır. Ayrıca rekreasyon araştırmacılarının sosyal ağ analizi metotlarını boş zaman ve rekreasyon çalışmalarında kullanımının, bu alanda yer alan araştırma konularındaki

potansiyelleri saptamaya yardımcı olabileceğini vurgulamıştır.

Stokowski ve Lee'nin (1991) sosyal ağ analizi ile ilgili yaptığı bir başka çalışmada ise, yapısal ağ modellerinin sosyal ilişkilere ilişkin çıktılar sunan bir modeli ifade ettiğini, buna bağlı olarak boş zaman davranışlarının da bu tip bir ağ modeli ile incelenebileceğinden söz etmiştir. Bu anlamda Stokowski ve diğerleri, sosyal ağ analizinin kullanıldığı sosyo yapısal araştırmalardaki gibi, boş zamanda rekreatif etkinliklerin seçimi ve ihtiyaçların oluşumu içinde sosyal ağ analizinin kullanılabileceğini ifade etmiştir.

4.8.1 Sosyal ağ analizi

Sosyal ağ, içinde barındırdığı aktörleri arasındaki kurumsal, ailevi, siyasal, resmi ve resmi olmayan ya da herhangi başka bir şekilde ilişkilerin sonucunda var olabilmektedir. Sosyal ağ farklı toplulukların birleşmesi ve etkileşimini sağlamaktadır. Buradan hareketle pek çok farklı alanda çözüm sağlamaktadır.

Emile Durkheim ve Ferdinand Tönnies ile sosyal ağ üzerine yapılan çalışmaların 1800'lerde başladığı söylenebilmektedir. Bu noktada Tönnies ve Durkheim birbirinden farklı olarak konuyu ele almışlardır. Ferdinand Tönnies'e göre sosyal gruplar kişisel gruplar olduğu kadar kişiden bağımsız gruplar da olabilmektedir (Aydoğan, 2012:4). Durkheim ise sosyal ağ konusu için bireyden uzak bir yaklaşımı benimsemiştir. Topluluğun sosyal etkisinin bireyin sosyal etkisi toplamından farklı olduğunu vurgulamıştır (Aydoğan, 2012:4). Yukarıda belirtilenler her ne kadar sosyal ağ konusunun başlangıcı olsa da 1930'larda sosyal ağ kavramı asıl gelişimini göstermiştir.

Sosyal ağ analizi kavramını açıklamadan önce bu analiz kapsamında büyük önem taşıyan grafik teorisinin (çizge teorisi / graph theory) açıklanması yararlı olacaktır.

TDK sözlüğü içerisinde grafik “değişkenler arasındaki ilişkiyi göstermeye yarayan çizgisel anlatım şekli” olarak tanımlanmaktadır. Nooy ise sosyal ağ analizi cephесinden grafik kavramını; “...bir aktörler grubundan ve bu aktör çiftleri arasındaki ilişkiler kümesinden oluşmaktadır.”, şeklinde açıklamıştır (aktaran: Aydoğan, 2012: 5). Kendine özgü matematiksel ölçüm teknikleri ve kavramlara sahip olan bu teori sosyal ağların ifade edilmesine yardımcı olmaktadır.

Sosyal ağ analizi ise birbirine etkileşimde bulunan grupların birbiri arasındaki ilişkisinin önemini varsayılmasına dayanmaktadır (Said vd., 2008: 2177; Birinci, 2008: 354). Bu şekilde birbiri ile ilişkili olan yapıların analizinde sosyal ağ analizi yöntemi kullanılabilir. Al ve diğerleri (2010: 9) sosyal ağ analizini; “... bireyler, nesneler ya da kurumlar arasındaki ilişkilerin sayısallaştırılarak sunulmasını sağlayan bir yöntemdir.”, şeklinde açıklamışlardır.

Demir ve Taktak (2011:8); “sosyal ağ analizi, bir sosyal yapı içindeki kurumlar, kişiler gruplar ya da birbiriyle ilişki içinde olan her türden yapıyı analiz etmek ve birey veya bir gruba ilişkin çıkarımlar yaparak bilgi üretmek amacıyla kullanılmaktadır.”, açıklamasıyla sosyal ağ analizi kavramını ve kullanımını basit ama kapsamlı bir şekilde yorumlamıştır.

Sosyal ağ analizi içerisinde önemli olarak görülebilecek ölçüm birimleri kullanılmaktadır. Bu ölçüm birimlerinin en önemlisi olarak merkezilik kavramı olarak görülmektedir. Merkezilik, ağ üzerinde diğer aktörlerle yoğun bir ilişki içerisinde olan önem seviyesinde en yüksek aktörleri belirleyen bir ölçüt olarak bilinmektedir (Aydoğan, 2012:30). Derece, yakınlık ve arasındalık kavramları en önemli ölçümlendirme kavramları olarak görülmektedir.

Ağda bulunan diğer aktörlerle sağlanmış olan ilişkiyi derece kavramı açıklamaktadır. İçe yönelik ve dışa yönelik olarak derece kavramı ikiye ayrılmaktadır (Indegree / Outdegree). Belirlenmiş bir ilişkide aktörün kendine yönelik bağ sayısı içe yönelik, kendinden dışarıya yönelik bağ sayısı ise dışa yönelik olarak tanımlanmaktadır (Demir ve Taktak, 2011:9).

Yakınlık ise mesafe kavramına dayandırılmaktadır. Bir aktör ağda yer alan tüm aktörlere eşit bir uzaklıkta ise ağda yer alan herhangi bir aktöre erişmek için diğer aktörlerle ilişki içinde bulunmasına gerek olmamaktadır. Bu ölçüm ağda bulunan bağımsızlığı ve etkinliği ölçmektedir (Demir ve Taktak, 2011:9; Aydoğan, 2012:30) .

Arasındalık kavramı ise ağda yer alan bir birimin diğer birimler arasında bulunmasının derecesi olarak görülmektedir. Arasındalık kavramı aynı zamanda belirlenmiş olan bir birimin birbirleriyle doğrudan bir bağlantısı olmayan birimlerle ilişkisinin düzeyini açıklamaktadır. Ağ içindeki birimin önemi arasındalık katsayısı ile anlaşılabilir (Al vd., 2010:9).

4.9 Yöntemsel Varsayımlar, Sınırlılıklar ve Sınırlamalar

Araştırmanın yöntemi ile ilgili karşılaşılan bir takım sınırlamalar bulunmaktadır. Bunun yanı sıra zaman ve maddi kısıtlılıklardan kaynaklı sınırlamalar yapılmıştır. Tüm bu kısıtlılıklar üzerinden araştırmada birtakım varsayımlarda bulunulmuştur. Bu sınırlılıklar ve varsayımlar aşağıda yer almaktadır.

Çalışmada zaman ve maddi sınırlılıklar sonucu birtakım sınırlamalara gidilmiştir. Bu sınırlamalar şöyledir:

- ✓ *Leisure Science* dergisinin 1978 yılından bu yana yayımlanan sayıları tam sayıma tabi tutulmamıştır. Bunun yerine 1997-2012 yılları arasındaki sayılar taranmıştır. 1997-2012 tarih aralığının seçiliş nedenleri şunlardır:
 - 90'lı yıllar ve öncesinde bilimsel yayınlarda faydalanılan kaynakların gazete akademik dergiler dışındaki dergiler vb. niteliğe sahip; bilginin test edilip doğrulanmadığı kaynaklardan oluşması
 - Veri girişi sürecinin uzun sürmesi nedeniyle zaman kesidinin alınması
 - Veritabanı aboneliğinin 1997 yılı itibariyle başlatılmış olması ve önceki dönemleri kapsayan kaynağa ulaşamaması
 - 1997 yılı öncesi için veritabanı aboneliğinin büyük maddi külfet oluşturması
- ✓ Çalışmada atıf analizi tekniği kullanıldığından; *Leisure Science* dergisinde yayımlanan atıf için bilimsel makalelerin dışındaki diğer yazılar çalışmanın dışında tutulmuştur.
- ✓ Bazı makalelerde yazarların kurum adı ve bölüm adı bilgilerine ulaşamamıştır. Bu nedenle hem veri seti 1 hem de veri matrisine ait bazı girdiler sağlanamamıştır.
- ✓ Kaynakçalarda yer alan künyeler için makale konusunun tetkik edildiği alana ilişkin parametre makalenin künye bilgisinde yer alan makale başlığı ve dergi adı gibi bilgilerden yola çıkarak elde edilmiştir. Makalelere ilişkin öz bilgisi veritabanı aboneliklerinin tam olmaması ve süre kısıtı nedeniyle yapılmamıştır.

Çalışmada bu sınırlılık ve sınırlamalara bağlı olarak birtakım varsayımlarda bulunulmuştur. Bu varsayımlar şöyledir:

- ✓ *Leisure Science* dergisinin indeksteki konumu ve bilimsel performansı nedeniyle boş zaman alanını yansıtabilen bir profile sahip olduğu varsayılmıştır.
- ✓ Makalelerde belirtilen yazar adı, kurum adı, bölüm adı, dergi adı, sayfa sayısı vb. parametrelerin yayıncı tarafından doğru yazıldığı varsayılmıştır.
- ✓ Veri girişi için hazırlanan parametrelerden konunun tetkik edildiği bilim dalı ve makalenin konusu, öz, anahtar kelimeler, makale başlığı gibi kısımlardan anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu nedenle bu değişkenlerin makalenin konusu ve bilim dalını yansıttığı varsayılmıştır.
- ✓ Atıf analizi için oluşturulan veri setinde kaynakçada yer alan künye bilgileri ile makalenin tetkik edildiği bilim dalının anlaşılacağı varsayılmıştır.

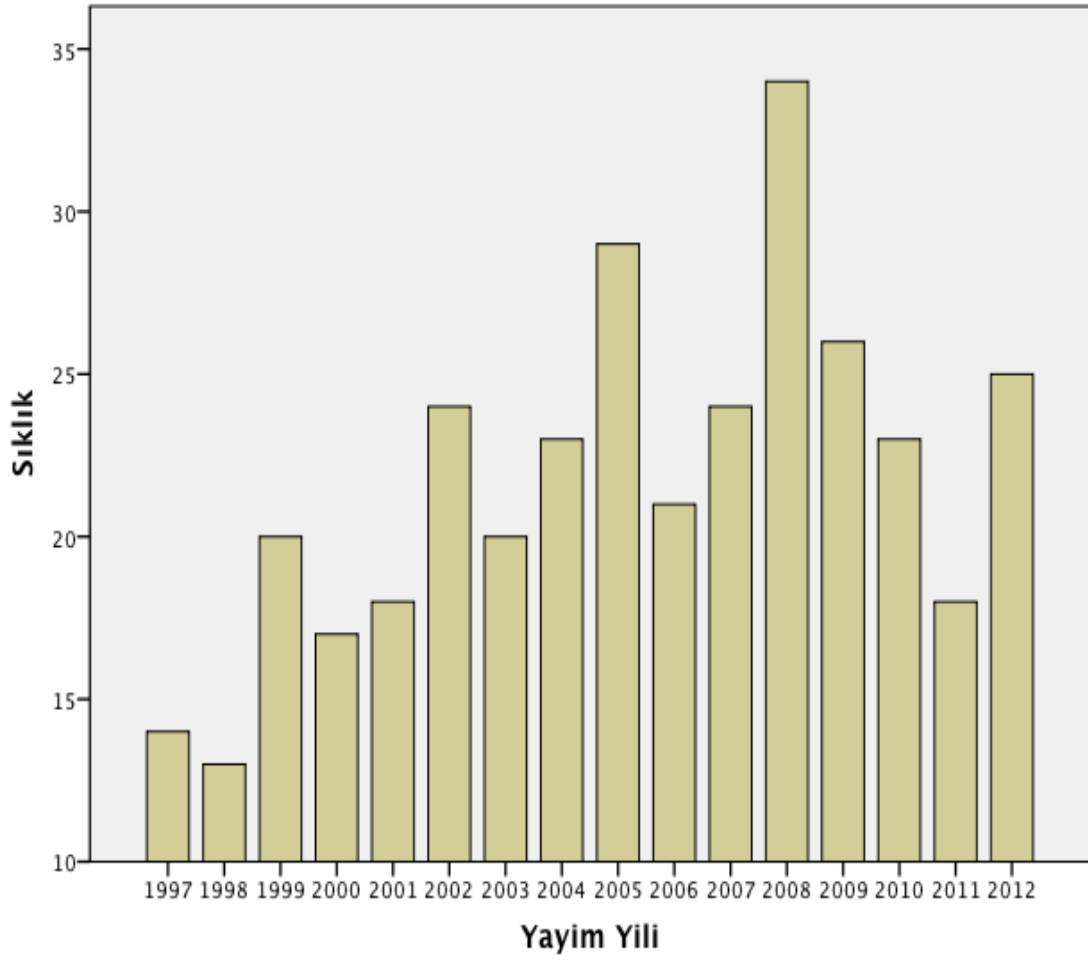
5. Bulgular ve Değerlendirme

5.1 Bibliyometrik Profil (Veri seti 1)

Aşağıda 1997-2012 yılları arasında *Leisure Science* dergisinde yayımlanan makalelere ilişkin tek değişkenli ve iki değişkenli tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

Leisure Science dergisinde yayımlanan makalelerin yıllara göre niceliksel dağılımının bilinmesi, veri seti 2’de yer alan analizlere yardımcı olmasının yanı sıra, derginin somut olarak içeriğini genişletmesi konusunda fikir sağlayabilecektir. Bu nedenle aşağıda *Leisure Science* dergisinde 1997-2012 yıllarında yayımlanan makalelerin yıllara göre dağılımı verilmiştir.

Grafik 6’ya göre dergide yayımlanan makale sayısının yıllara göre dağılımında sure gelen bir yükseliş ya da düşüş görülmemektedir. Ancak 2000’li yıllardan sonra dergi sayılarında yayımlanan makalelerin arttığı görülmektedir. Ayrıca 2008 yılında 9,7 % ile en çok makalenin yayımlandığı görülmektedir. Buna göre belirli bir trendde bir grafik ortaya çıkmasa da, Grafik 6’ya genel olarak bakıldığında 2000’li yıllar sonrasında makale sayılarının yüksek seyrettiği göze çarpmaktadır.

Grafik 6: Yıllara göre Makalelerin Yayınlanma Sıklıkları

Leisure Science dergisinde yayımlanan makalelerin kaç sayfa olduğu ile ilgili veriler, boş zaman alanında yazılan makalelerin niceliksel olarak ne kadar genişlikte olabileceği konusunda fikir verebilecektir. Bu nedenle Tablo 3'te atıf yapılan makaleye ilişkin sayfa sayıları niceliksel veriler üzerinden değerlendirilmiştir.

Tablo 3'e göre 11-20 (%80) aralığındaki sayfa sayısına sahip makalelerin oranı oldukça yüksektir. Genellikle akademik dergilerin bir

çoğunda indekste yayımlanma ölçütüne bağlı olarak makalelerde sayfa ya da kelime kısıtı konulmaktadır. Bu anlamda belirtilen sayfa aralığı bu kısıtın işlediği bir ortalamaı temsil ettiğı söylenebilir.

Tablo 3: Makalelerin Sayfa Sayıları

Sayfa Sayısı	Frekans	Yüzde
1-10	32	9,2
11-20	279	80,0
21-30	37	10,6
31 ve +	1	0,2
Toplam	349	100,0

Bir çalışma alanında yapılan çalışmaların çok yazarlı olup olmadığı, o alandaki yazarlar arası işbirliğinin göstergesi olarak görölmektedir. Ayrıca boş zaman alanı gibi çok disiplinli alanlarda disiplinlerarası işbirliği kaçınılmaz olduğu için çok yazarlı çalışmalarında fazla olması beklenir. Aşağıda araştırmadaki 349 makalenin yazar sayısı ve çok yazarlılık durumuna ilişkin sayısal dağılım gösterilmiştir.

Göröldüğü üzere 349 makalenin büyük bir bölümü iki yazarlı (%37,2) makalelerden oluşmaktadır. Diğer oranlara bakıldığında bir ve üç yazarlı makalelerin sayısında aynı oranda yer alarak (%24,6) kalarak ikinci sırayı paylaşmışlardır. Dört (%9,7) veya beş (%3,9) yazar üstü makalelerin sayısı çok belirgin bir konumda değildir. Buna göre *Leisure Science* dergisinde çok yazarlılık ya da yazarlar arası işbirliği çalışmalarının yapıldığı makalelerin hakim olduğu söylenebilir. Tek yazarlı makalelerin oranının neredeyse tüm makalelerin toplam sayısının çeyreğini oluşturması; boş zaman çalışmalarının doğası gereği disiplinlerarası işbirliğinin zorunlu olduğunun göstergelerinden birisidir. Nitekim Tablo 4 ve Tablo 5'te yıllar içinde gerek disiplinlerarası

işbirliğinin zorunlu hale gelmesi gerekse yazarlar arası işbirliği çalışmalarının yükselmesinin, çok yazarlı çalışmaları arttırdığı görülmektedir.

Tablo 4: Makalelerin Yazar Sayıları

Yazar Sayısı	Frekans	Yüzde
1	86	24,6
2	130	37,2
3	86	24,6
4	34	9,7
5 ve +	13	3,9
Toplam	349	100,0

Tablo 5’te 2000’li yıllara geçildikten sonra özellikle 2001 yılı sonrasında 2005 yılı istisna olmak kaydıyla tek yazarlı çalışmaların iki yazarlı çalışmaların üstüne çıkamadığı görülmektedir. Çok yazarlı çalışmaların tek yazarlı çalışmalara göre durumu incelendiğinde, 1997 yılındaki eşitlik dışında diğer yılların tamamında tek yazarlılığa göre çok yazarlı çalışmaların daha fazla yapıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra çok yazarlı çalışmaların geçmişten günümüze göre tek yazarlı çalışmalara göre daha fazla tercih edilen bir trendde seyrettiği söylenebilir.

Tablo 5: Makalelerin Yayım Yıllarına göre Çok Yazarlılık Durumları

Makalenin Yayım Yılları	Makalelerin Yazar Sayıları							Toplam
	1	2	3	4	5	6	7	
1997	7	4	3	0	0	0	0	14
1998	4	7	2	0	0	0	0	13
1999	5	9	3	2	1	0	0	20
2000	6	8	1	2	0	0	0	17
2001	7	5	4	2	0	0	0	18
2002	5	9	7	2	1	0	0	24
2003	5	6	7	2	0	0	0	20
2004	6	9	4	3	1	0	0	23
2005	12	8	7	1	1	0	0	29
2006	3	7	8	1	2	0	0	21
2007	7	9	7	1	0	0	0	24
2008	5	19	5	3	2	0	0	34
2009	7	9	8	2	0	0	0	26
2010	2	8	7	4	0	0	2	23
2011	2	6	3	6	1	0	0	18
2012	3	7	10	3	1	1	0	25
Toplam	86	130	86	34	10	1	2	349

Yukarıda bahsedildiği üzere çok disiplinli bir yapının boş zaman çalışmalarının doğasına yerleşmesi olgusu, makale yazarlarının çalıştığı bölümlerden de anlaşılmaktadır. Tablo 6’da makale yazarlarının çalıştıkları bölümler verilmiştir. Tabloda 586 bölüm adı yer almasına karşın, nicelik olarak makalelerde en fazla bölüm adının yer aldığı ilk 25 sıralamada baz alınmıştır. Tablo 6’da yer alan ilk 100 bölüm adı Ek-3’te verilmiştir.

Tablo 6’da bölüm adı belli olmayanların oranının (27,2) yüksek olması makale künyesinde bölüm adı belirtilmeyen çalışmalar ve üniversite bünyesi dışında alt bölümleri bulunmayan enstitü, devlet kurumu ya da özel sektör gruplarından kaynaklanmaktadır. Rekreasyon ve boş zaman çalışmaları (Recreation and *Leisure Studies*) bölümü makale yazarlarının en çok (%7,2) görev aldığı bölümdür. Sonrasında Rekreasyon, Park ve Turizm Çalışmaları (Recreation, Park and Tourism Sciences) (4,7) ve Park, Rekreasyon ve Turizm İşletmeciliği (Parks, Recreation and Tourism Management) (3,2) bölüm ismi olarak ikinci ve üçüncü sırayı almaktadır. Bu durum bölüm isimlerinde turizmin boş zamana alanına ilişkin ilgisinin yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca üçüncü sırada yer alan bölüm ismindeki işletmecilik sözcüğü boş zaman alanındaki çok disiplinli yapının ekonomi bilimleri ile yakından ilgisini de göstermektedir. Böylesi bir durumda makale yazarlarının işletmecilik alanı ile ilgili teorik bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Diğer taraftan kinesiyojoloji ve beden eğitimi gibi farklı sözcüklerin bölüm isimlerinde yer alması spor bilimlerinin de alana ilişkin ilgisinin olduğu söylenebilmektedir. Bunun dışında sosyal bilimler temel alanlarından özellikle psikoloji ve sosyoloji bölümlerinde yer alan yazarların boş zaman çalışmalarına ilgi gösterdikleri görülmektedir.

Tablo 6: Yazarların Görev aldığı Bölümler

Bölüm Adı	Frekans	Yüzde
Belirsiz	219	27,2
Rekreasyon ve boş zaman çalışmaları/Recreation and <i>Leisure Studies</i>	58	7,2
Rekreasyon, park ve turizm bilimleri/Recreation, Park and Tourism Sciences	38	4,7
Park rekreasyon ve turizm işletmeciliği/Parks, Recreation and Tourism Management	26	3,2
Doğal kaynak rekreasyonu ve turizm/Natural Resource Recreation and Tourism	17	2,1
Rekreasyon spor ve turizm/Recreation, Sport and Tourism	17	2,1
Doğal kaynaklar bölümü/School of Natural Resources	17	2,1
<i>Boş zaman/Leisure Studies</i>	16	2,0
Rekreasyon, park ve turizm işletmeciliği/Recreation, Park and Tourism Management	16	2,0
Beden eğitimi ve rekreasyon fakültesi/Faculty of Physical Education and Recreation	14	1,7
Psikoloji bölümü/Psychology	13	1,6
Doğal kaynakların beşeri boyutu bölümü/Human Dimensions of Natural Resources	10	1,2
Sosyoloji bölümü/Sociology	10	1,2
Çevre ve doğal kaynaklar okulu/School of Environment and Natural Resources	9	1,1
Şehir planlama grubu/Urban Planning Group	9	1,1
Hareket bilimi/Kinesiology	7	,9
Rekreasyon işletmeciliği ve turizm/Recreation Management and Tourism	7	,9
Rekreasyon işletmeciliği ve gençlik liderliği/Recreation Management and Youth Leadership	7	,9
Ormancılık bölümü/Forestry	6	,7
Beden eğitimi ve rekreasyon/Physical Education and Recreation	6	,7
Ormancılık okulu/School of Forestry	6	,7
Otel restoran ve rekreasyon işletmeciliği okulu/School of Hotel, Restaurant and Recreation Management	6	,7
Turizm işletmeciliği/Tourism Management	6	,7
Orman kaynakları bölümü/Forest Resources	5	,6
Coğrafya bölümü/Geography	4	,5
Diğer	256	32,2
Toplam	805	100,0

Yazarların görev aldıkları bölüm isimleri incelenirken bu bölümlerin hangi kurumlarda yer aldığı önem arz etmektedir. Nitekim hangi kurumların boş zaman ile ilgili çalışmalarda ön plana çıktığının bilinmesi, bu çalışmaların hangi kurumların öncülüğünde geliştirildiğini ortaya koyabilecektir. Tablo 7’de çalışmada yer alan 349 makalenin yazarlarının görevli olduğu kurumlara ilişkin niceliksel bilgiler verilmiştir. Tabloda 805 kurum adı yer almasına karşın makalelerde en fazla kurum adının yer aldığı ilk 25 sıralama baz alınmıştır. Tablo 7’de yer alan ilk 100 kurum adı Ek-3 de verilmiştir.

Tablo 7’ye bakıldığında University of Waterloo (%6,2) makale yazarlarının en çok görev aldıkları üniversitedir. Sıralamaya bakıldığında Pennsylvania State University (%5,1), University of Illinois (%5) ve Texas A&M University (%4,6) makale yazarlarının en fazla görevli olduğu diğer kurumlardır. Bu noktada üniversite ya da kurum adlarının dağılımına bakıldığında bazı üniversitelerin ön sıralarda yer almasının nedenlerinden biri, *Leisure Science* dergisinde 1997-2012 yıllarında editörlük yapmış kişileri görev aldığı kurumların bulunması olabilir. Bir başka anlatımla, University of Illinois ve Texas A&M University, *Leisure Science* dergisinde bir dönem editörlük yapmış yazarların görevli oldukları üniversitelerdir. Bu nedenle editörlerin görevli oldukları kurumlarda yaptıkları çalışmalar dolayısıyla bu kurumların ön plana çıkması doğaldır. Dolayısıyla sözü edilen kurumların oranları izlenirken bu durumun göz önünde bulundurulması gerekir. Bunun dışında ilk 25 içerisinde üniversite olmayan USDA Forest Service isimli bir kurum göze çarpmaktadır. USDA Forest Service, ABD’de devlet tarafından doğal alanların yönetimi ve araştırılmasına yönelik kurulmuş resmi bir kurumdur. Bu anlamda boş zaman çalışmalarına ilişkin makalelerde bu kurumun da çok sayıda (%3,1) makale ürettiği ifade edilebilir. Diğer taraftan 805 kurumun tamamı içerisinde ilk 25 kurumun %59,3 gibi bir oranla en çok çalışmanın yapıldığı kurumları

kapsadığı göze çarpmaktadır. Bunun dışındaki bir diğer önemli nokta, ilk 25'te yer alan kurumların tamamının ABD'de yer almasıdır. Bu duruma göre *Leisure Science* dergisinde yayımlanan makalelerin neredeyse tamamına yakınının ABD'de faaliyet gösteren kurumlar olduğu görülmektedir. Bu tablonun ortaya çıkmasındaki bir diğer neden ise *Leisure Science* dergisinin uluslararası nitelikte ve boş zaman alanında öncü bir dergi olmasına karşın; boş zaman alanına ilişkin çalışmaların çoğunun ABD merkezli olarak ortaya çıkması şeklinde açıklanabilir.

Tablo 7: Yazarların Görev Aldıkları Kurumlar

Kurum Adı	Frekans	Yüzde
University of Waterloo	50	6,2
Pennsylvania State University	41	5,1
University of Illinois	40	5,0
Texas A&M University	37	4,6
Colorado State University	30	3,7
University of Vermont	29	3,6
USDA Forest Service	25	3,1
University of Alberta	22	2,7
North Carolina State University	18	2,2
Clemson University	17	2,1
University of Florida	17	2,1
Brigham Young University	16	2,0
Eindhoven University of Technology	16	2,0
Arizona State University	15	1,9
University of Georgia	14	1,7
University of Manitoba	13	1,6
Griffith University	12	1,5
University of Montana	11	1,4
Indiana University	8	1,0
University of Minnesota	8	1,0
University of Queensland	8	1,0
University of Utah	8	1,0
West Virginia University	8	1,0
Michigan State University	7	,9
University of North Carolina	7	,9
Diğer	328	40,7
Toplam	805	100,0

Leisure Science dergisinde yayımlanan makalelerin niteliği konusundaki bir diğer önemli konu ise, dergide yayımlanan makalelerin araştırmaya dayalı bir şekilde, hazırlanıp hazırlanmadığı ya da kavramsal nitelikte derleme bir çalışma olup olmadığıdır. Tablo 8’de 349 makalenin hangi yaklaşımla hazırlandığına ilişkin niceliksel veriler verilmiştir. Dergide yer alan makalelerin çoğunluğunun belirli bir araştırma sonucunda hazırlandığı (%85,1) sonucu elde edilen bir yaklaşımla değerlendirildiği görülmüştür. Bu duruma göre boş zaman çalışmalarında kavramsal çalışmaların fazla tercih edilmediği, bunun yerine belirli hipotez ya da inceleme sürecini içeren araştırma yaklaşımının benimsendiği söylenebilir.

Tablo 8: Makalelerin Dayandığı Yaklaşımlar

Yaklaşım	Frekans	Yüzde
Araştırma	297	85,1
Kavramsal	52	14,9
Toplam	349	100,0

Makalenin araştırma yaklaşımlarına bağlı olarak araştırma konusuna ilişkin bulguların hangi yöntemlerle elde edildiği de bir diğer önemli konudur. Tablo 9’da araştırmada kullanılan yöntemlere ilişkin niceliksel verilere yer verilmiştir.

Tablo 9’ danda anlaşıldığı üzere, nicel yöntemler (%58,2) diğerlerine göre daha fazla tercih edilmektedir. Bunun yanı sıra nicel çalışmalara göre nispeten daha düşüğe olsa, nitel yöntemlerin de (%24,9) araştırmalarda kullanılması, boş zaman çalışmalarında nitel araştırma yöntemlerinin de yaygın bir biçimde

tercih edildiğine işaret etmektedir. Özellikle boş zaman alanı dışındaki sosyal bilimler alanlarında yer alan çalışmalarda kullanılan araştırma yöntemlerine bakıldığında, nicel araştırma yöntemlerinin baskın bir biçimde nitele göre daha fazla tercih edildiğinin bilinmesi, nitel araştırma yöntemlerinin boş zaman çalışmalarında yaygınlaştığı yorumunu destekleyebilmektedir. Diğer taraftan, yöntemi belirsiz (%14,9) olarak yer alan makaleler, boş zaman çalışmalarına ilişkin genel değerlendirmelerin yapıldığı kavramsal çalışmalar ve alana ilişkin metodoloji önerisi içeren makalelerden oluşmaktadır. Bunun dışında bir diğer önemli nokta, hem nitel hem de nicel yöntemin uygulandığı karma yöntemli (%2) çalışmaların 1997-2012 yılları arasında düşük bir oranla da olsa yer almasıdır.

Tablo 9: Makalelerde Kullanılan Yöntemler

Yöntem	Frekans	Yüzde
Yöntemi Belirsiz	52	14,9
Nicel	203	58,2
Nitel	87	24,9
Karma	7	2,0
Toplam	349	100,0

Boş zaman alanı ve boş zamanın gerçekleştirildiği eylemsel alanı kapsayan rekreasyon olgusu disiplinlerarası yapısı nedeniyle bu konuda yapılan çalışmalar oldukça geniş bir alanda işlenmektedir. Dolayısıyla bu alandaki konuları belirli bir çalışma konusu grupları oluşturarak incelenebilir. Tablo 10'da *Leisure Science* dergisinde yayımlanan makalelerin araştırma konularına ilişkin 29 ana başlık makale sayısını gösteren niceliksel veriler ile birlikte verilmiştir.

Tablo 10’da görüldüğü üzere sırasıyla açık alan rekreasyonu (%16,6), boş zaman davranışı (%11,5) ve fiziksel rekreasyon (%8,9) gibi çalışma konuları makalelerde en çok işlenen araştırma konularıdır. Özellikle spor ve turizm gibi çok disiplinli alanlarla ilgili konuları da kapsayan açık alan rekreasyonunun boş zaman çalışmaları içerisinde makalelerde en çok işlenen ana konu olduğu göze çarpmaktadır. Bunun yanı sıra, üst sıralarda yer alan boş zaman davranışı (%11,5), boş zaman kullanımı (%5,4), rekreasyona katılım (%5,2) ve boş zaman sosyolojisi (%4) gibi çalışma konularının psikoloji, sosyoloji ve sosyal psikoloji bilim alanlarının çalışma alanlarına girdiğinin bilinmesi de Tablo 10’un değerlendirilmesinde göz önüne alınması gereken bir diğer önemli noktadır. Bunun dışında diğer çalışma konuları incelendiğinde başta turizm ve spor olmak üzere iktisat, işletme, yönetim, pazarlama, muhasebe, peyzaj, eğitim, ekoloji vb. alanların çalışma konularının makalelerde konu olarak işlendiği göze çarpmaktadır. Diğer taraftan boş zaman alanının yapısal özellikleri göz önüne alındığında, tam bir bilim dalı olma özelliği göstermese de alana ilişkin yöntembilim (%1,4) çalışmalarının varlığı ve psikoloji ve sosyoloji kökenli boş zaman kuramlarına (%2) ilişkin çalışmalar bulunması önem arz etmektedir. Ayrıca boş zamanın bir alt bölümü olarak nitelendirilen ciddi boş zaman’a (%1,1) ilişkin çalışmalar ve boş zamanın doğası ve niteliği ile ilgili herhangi bir disiplin tarafından kuramı oluşturulmayan boş zaman araştırmaları (%5,4) başlıklı konuların çalışma konusu olarak makalelerde tercih edilmektedir. Tüm bunlar, boş zaman alanının kuramsal temellerini kuvvetlendirecek bir alt yapının bulunduğu bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Bu bakımdan boş zaman alanının çok disiplinli bir bilim dalı olma yolunda ilerlediği söylenebilir.

Tablo 10: Makalelerin Konuları

Konu Adı	Frekans	Yüzde
Açık Alan Rekreasyonu	58	16,6
Boş Zaman Davranışı	40	11,5
Fiziksel Rekreasyon	31	8,9
Boş Zaman Araştırmaları	19	5,4
Boş Zaman Kullanımı	19	5,4
Rekreasyona Katılım	18	5,2
Rekreasyonel Turizm	17	4,9
Rekreasyon İşletmeciliği	14	4,0
Boş Zaman Sosyolojisi	14	4,0
Ciddi Boş Zaman	4	1,1
Çevre ve Rekreasyon	13	3,7
Kamusal Rekreasyon	13	3,7
Rekreasyonda Erisebilirlik	13	3,7
Kültür ve Bos Zaman	10	2,9
Ev Temelli-Aile Rekreasyonu	9	2,6
Rekreasyon Eğitimi	7	2,0
Boş Zaman Kuramları	7	2,0
Rekreasyon ve Çalışma	5	1,4
Rekreasyon, Sanat ve Medya	5	1,4
Rekreasyonda Özel Gruplar	5	1,4
Yöntembilim	5	1,4
Rekreasyon Planlaması	4	1,1
Doğal Kaynak Yönetimi	4	1,1
Rekreasyonda Finans ve Muhasebe	3	,9
Rekreasyonda Hedonizm	3	,9
Rekreasyonel Liderlik	3	,9
Rekreasyonda Çesitlilik	2	,6
Oyun ve Boş Zaman	2	,6
Rekreasyon Pazarlaması	2	,6
Toplam	349	100,0

Yukarıda da sözü edildiği gibi boş zaman çok disiplinli bir alan olmakla birlikte boş zamana ilişkin çalışma konuları geniş bir disiplinlerarası alana yayılmıştır. Bu nedenle boş zaman alanındaki makalelerde işlenen konuların tetkik edildiği bilim alanları çeşitlilik göstermektedir. Tablo 11’de zaman alanındaki makale konularının tetkik edildiği 10 temel alana ilişkin veriler makale sayılarını içeren niceliksel veriler verilmiştir.

Tablo 11’e bakıldığında hazırlanan makalelerin daha çok sosyal psikoloji alanı (%33,2) tarafından tetkik edildiği anlaşılmaktadır. Nitekim boş zaman alanı, sosyoloji ve psikoloji arasında bir alan olarak ortaya çıkan sosyal psikoloji alanına ilişkin çok sayıda içeriğe sahiptir. Bu duruma paralel olarak sosyoloji (%24,6) ve psikoloji (%19,5) alanlarının sıralamada yukarıda olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra tam olarak bilim alanı özelliği göstermese de diğer disiplinlere ilişkin bir tetkik alanının oluşmadığı makalelerde boş zaman (%5,8) adı verilerek analiz edilmiştir. Bu durum yukardaki çalışma konuları ile ilgili Tablo 10’a ilişkin boş zamanın bilim dalı olma yönündeki yorumları güçlendirecek çalışmaların varlığının bir göstergesidir. Tablo 11’e genel bir bakış açısıyla yaklaşıldığında, sadece sosyal bilimlerdeki ekonomi ve alt disiplin alanları, eğitim, psikoloji, sosyoloji ve sosyal psikoloji gibi alanların yanı sıra fen bilimlerinde yer alan peyzaj (%0,6), sağlık bilimleri (%2,3) gibi alanlarında boş zamana ilişkin çalışma alanlarının içinde yer alan temel disiplinler ya da alanlar olduğu görülmektedir.

Tablo 11: Makale Konularının Yer Aldığı Temel Alanlar

Bilim Alanı Adı	Frekans	Yüzde
Sosyal Psikoloji	116	33,2
Sosyoloji	86	24,6
Psikoloji	68	19,5
Yönetim	27	7,7
Boş zaman	20	5,8
Sağlık Bilimleri	8	2,3
Pazarlama	7	2,0
Ekonomi	6	1,7
Yöntembilim	6	1,7
Eğitim	3	,9
Peyzaj	2	,6
Toplam	349	100,0

Leisure Science dergisi üzerinden değerlendirildiği varsayılan, boş zaman alanında üretilen makalelerin nitelik bakımından ne kadar geniş bir alan taraması ile oluşturulduğu, yeterli derecede kaynağın incelenip incelenmediği ve alan için yapılabilecek potansiyel bir atıf analizi çalışmasında kullanılacak verilerin elde edilebilmesi için; boş zaman alanında üretilen makalelerde kullanılan kaynakça sayılarının bilinmesi önem arz etmektedir. Bu nedenle Tablo 12’de kaynakça sayılarına ilişkin makale sayısı üzerinden niceliksel veriler verilmiştir.

Tablo 12’de görüldüğü üzere, makalelerde en çok 51-60 (%19,1) arasında sayıda kaynağın kullanıldığı tespit edilmiştir. Makalelerde 41-50 (%18,5) arası sayıda kaynak kullanımı, 51-60 arası kaynak kullanım aralığına oldukça yakın gözükmemektedir. Genel bir bakış açısıyla Tablo 12’yi incelendiğinde makalede kullanılan kaynakça sayılarının 41 ve üstü (%70,6) şeklinde ağırlık kazandığı

görülmektedir. Bu durumun SSCI’da indekslenen diğer alanlara ait dergiler göz önüne alınarak değerlendirildiğinde, oldukça tatmin edici bir rakamı işaret ettiği söylenebilir. Bunun yanı sıra, *Leisure Science* dergisi hakkında yayımlanan makalelerin niteliği bakımından olumlu bir konumda olduğu ifade edilebilir.

Tablo 12: Makalelerde Kullanılan Kaynak Sayıları

Sayı	Frekans	Yüzde
0-10	5	1,5
11-20	14	4,2
21-30	23	6,4
31-40	61	17,3
41-50	65	18,5
51-60	67	19,1
61-70	44	12,5
71-80	38	10,9
81-90	11	3,3
91-100	11	3,3
101 ve +	10	3
Toplam	349	100,0

Boş zaman alanında yayımlanan makalelerin kaynakça sayıları kadar kaynakçanın hangi türde eserler içerdiği de önem arz etmektedir. Özellikle bir alan ya da bir dergide yer alan makalelerin performansına ilişkin yapılacak analizlerde kullanılan kaynağın türü, literature hakim olma, makalenin niteliğini artırma gibi hedefler konusunda ipucu verebilir. Tablo 13’te *Leisure Science* dergisindeki makalelerin kaynakçalarında belirtilen kaynakların türlerine ilişkin niceliksel veriler verilmiştir.

Tablo 13’e bakıldığında, makale kaynakçalarında ortalama olarak kitaplarda en çok 11-15 (%22,9), Akademik dergilerde 21-25 (%12,9), 31-35

(%12,9) aralığında kaynak kullanıldığı görülmektedir. Aktüel dergiler kaynakçalarda önemli ölçüde kullanılmamış (%84) olsa da makalelerin az bir kısmında (%11,7) bir adet kaynak kullanılmıştır. Bunun dışında makalelerde tez kullanımı oranı aktüel dergilere göre daha yaygındır. Özellikle makalelerin %19,2'sinde bir tez kaynakça olarak kullanılmıştır. Diğer taraftan makalelerin %69,1'inde hiç tez kullanılmadığı göze çarpmaktadır. Bir diğer önemli kaynak türünden birisi de Elektronik kaynaklardır. Bu kaynaklara ilişkin kullanımlar teknolojiye bağlı olarak son yıllarda gelişim göstermiştir. Makalelerin %16'sında bir elektronik kaynaktan faydalanılırken; %64,8'inde hiçbir elektronik kaynağa yer verilmemiştir. Yıllıklar, teknik raporlar, çalışma notları ve bilgisayar programları gibi kaynakları içeren diğer kaynakların makale kaynakçalarında kullanımına bakıldığında; makalelerin %17,2'sinde bir diğer kaynak kullanılırken, %61,9'unda diğer kaynak kullanılmamıştır. Genel bir değerlendirme yapmak gerekirse, kaynakça türünde kitapların kullanımı 6-20 arasında, akademik dergilerde ise bu oranın 21-35 arasında yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durum sayı bakımından atıf analizi bölümünde yer alan Tablo 17'den de anlaşılacağı üzere her iki veri setinde de kitap ve akademik dergi kullanım oranına paralel bir sonuç ortaya koymaktadır. Sayısal olarak akademik dergilerin kitaba göre daha fazla tercih edilmesi, literatürün çok çeşitli boyutlarda incelenebildiği konu olarak daha geniş alanda tarama yapılabildiğine bir işaret olarak görülebilir. Bunun dışında kitap ve akademik dergi kullanımının diğer türlere (tezler dışında) göre çok daha ağırlıklı olması boş zaman alanındaki makalelerin niteliksel kapsam bakımından daha fazla bilimsel kanıta dayalı veriler ile oluşturulduğunun göstergesi olduğu söylenebilir.

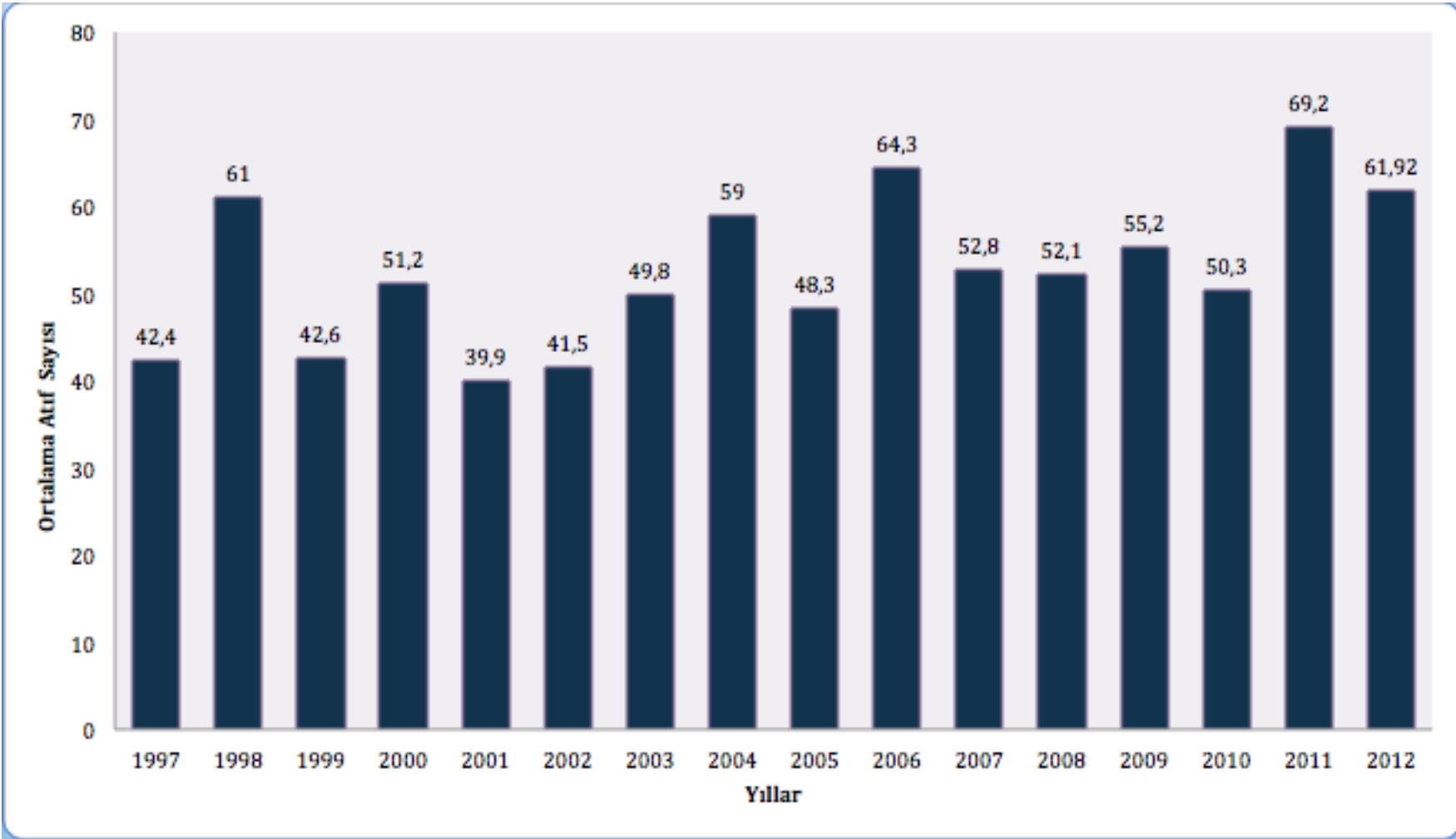
Tablo 13: Makalelerde Kullanılan Kaynakça Türleri

Kitaplar	Akademik Dergiler																																																									
<table><tr><th>Sayı</th><th>Frekans</th><th>Yüzde</th></tr><tr><td>0-5</td><td>27</td><td>7,8</td></tr><tr><td>6-10</td><td>64</td><td>18,4</td></tr><tr><td>11-15</td><td>80</td><td>22,9</td></tr><tr><td>16-20</td><td>58</td><td>16,6</td></tr><tr><td>21-25</td><td>41</td><td>11,7</td></tr><tr><td>26 ve +</td><td>79</td><td>22.6</td></tr><tr><td>Toplam</td><td>349</td><td>100,0</td></tr></table>	Sayı	Frekans	Yüzde	0-5	27	7,8	6-10	64	18,4	11-15	80	22,9	16-20	58	16,6	21-25	41	11,7	26 ve +	79	22.6	Toplam	349	100,0	<table><tr><th>Sayı</th><th>Frekans</th><th>Yüzde</th></tr><tr><td>0-5</td><td>16</td><td>4,1</td></tr><tr><td>6-10</td><td>13</td><td>3,8</td></tr><tr><td>11-15</td><td>22</td><td>6,3</td></tr><tr><td>16-20</td><td>40</td><td>11,4</td></tr><tr><td>21-25</td><td>45</td><td>12,9</td></tr><tr><td>26-30</td><td>44</td><td>12,6</td></tr><tr><td>31-35</td><td>45</td><td>12,9</td></tr><tr><td>36-40</td><td>46</td><td>13,2</td></tr><tr><td>41 ve +</td><td>78</td><td>22,8</td></tr><tr><td>Toplam</td><td>349</td><td>100,0</td></tr></table>	Sayı	Frekans	Yüzde	0-5	16	4,1	6-10	13	3,8	11-15	22	6,3	16-20	40	11,4	21-25	45	12,9	26-30	44	12,6	31-35	45	12,9	36-40	46	13,2	41 ve +	78	22,8	Toplam	349	100,0
Sayı	Frekans	Yüzde																																																								
0-5	27	7,8																																																								
6-10	64	18,4																																																								
11-15	80	22,9																																																								
16-20	58	16,6																																																								
21-25	41	11,7																																																								
26 ve +	79	22.6																																																								
Toplam	349	100,0																																																								
Sayı	Frekans	Yüzde																																																								
0-5	16	4,1																																																								
6-10	13	3,8																																																								
11-15	22	6,3																																																								
16-20	40	11,4																																																								
21-25	45	12,9																																																								
26-30	44	12,6																																																								
31-35	45	12,9																																																								
36-40	46	13,2																																																								
41 ve +	78	22,8																																																								
Toplam	349	100,0																																																								
Aktüel Dergiler	Tezler																																																									
<table><tr><th>Sayı</th><th>Frekans</th><th>Yüzde</th></tr><tr><td>0</td><td>293</td><td>84,0</td></tr><tr><td>1</td><td>41</td><td>11,7</td></tr><tr><td>2 ve +</td><td>15</td><td>4,3</td></tr><tr><td>Toplam</td><td>349</td><td>100,0</td></tr></table>	Sayı	Frekans	Yüzde	0	293	84,0	1	41	11,7	2 ve +	15	4,3	Toplam	349	100,0	<table><tr><th>Sayı</th><th>Frekans</th><th>Yüzde</th></tr><tr><td>0</td><td>241</td><td>69,1</td></tr><tr><td>1</td><td>67</td><td>19,2</td></tr><tr><td>2</td><td>18</td><td>5,2</td></tr><tr><td>3 ve +</td><td>23</td><td>6,5</td></tr><tr><td>Toplam</td><td>349</td><td>100,0</td></tr></table>	Sayı	Frekans	Yüzde	0	241	69,1	1	67	19,2	2	18	5,2	3 ve +	23	6,5	Toplam	349	100,0																								
Sayı	Frekans	Yüzde																																																								
0	293	84,0																																																								
1	41	11,7																																																								
2 ve +	15	4,3																																																								
Toplam	349	100,0																																																								
Sayı	Frekans	Yüzde																																																								
0	241	69,1																																																								
1	67	19,2																																																								
2	18	5,2																																																								
3 ve +	23	6,5																																																								
Toplam	349	100,0																																																								
Elektronik Kaynaklar	Diğer Kaynaklar																																																									
<table><tr><th>Sayı</th><th>Frekans</th><th>Yüzde</th></tr><tr><td>0</td><td>226</td><td>64,8</td></tr><tr><td>1</td><td>56</td><td>16,0</td></tr><tr><td>2</td><td>16</td><td>4,6</td></tr><tr><td>3</td><td>20</td><td>5,7</td></tr><tr><td>4</td><td>13</td><td>3,7</td></tr><tr><td>5 ve +</td><td>18</td><td>5,2</td></tr><tr><td>Toplam</td><td>349</td><td>100,0</td></tr></table>	Sayı	Frekans	Yüzde	0	226	64,8	1	56	16,0	2	16	4,6	3	20	5,7	4	13	3,7	5 ve +	18	5,2	Toplam	349	100,0	<table><tr><th>Sayı</th><th>Frekans</th><th>Yüzde</th></tr><tr><td>0</td><td>216</td><td>61,9</td></tr><tr><td>1</td><td>60</td><td>17,2</td></tr><tr><td>2</td><td>29</td><td>8,3</td></tr><tr><td>3</td><td>14</td><td>4,0</td></tr><tr><td>4 ve +</td><td>30</td><td>8,6</td></tr><tr><td>Toplam</td><td>349</td><td>100,0</td></tr></table>	Sayı	Frekans	Yüzde	0	216	61,9	1	60	17,2	2	29	8,3	3	14	4,0	4 ve +	30	8,6	Toplam	349	100,0												
Sayı	Frekans	Yüzde																																																								
0	226	64,8																																																								
1	56	16,0																																																								
2	16	4,6																																																								
3	20	5,7																																																								
4	13	3,7																																																								
5 ve +	18	5,2																																																								
Toplam	349	100,0																																																								
Sayı	Frekans	Yüzde																																																								
0	216	61,9																																																								
1	60	17,2																																																								
2	29	8,3																																																								
3	14	4,0																																																								
4 ve +	30	8,6																																																								
Toplam	349	100,0																																																								

5.2 Atıf Analizi (Veri seti 2)

Aşağıda tek değişkenli ve çok değişkenli istatistiklerden oluşan; atıf incelemesine ilişkin tablo ve grafikler verilmiştir.

Grafik 7’de 1997-2012 yılları arasında *Leisure Science* dergisinde yayımlanmış 349 makalede yer alan toplam 17214 atfın yıllara göre makale başına düşen atıf ortalamasını göstermektedir. Buna göre, makale başına düşen ortalama atıf sayısı 2011 (69,2) yılında en yüksek, 2001 (39,9) yılında en düşük olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre makale başına düşen ortalama atıf sayısının yıllar içinde yükseliş gösterdiği söylenebilir. Nitekim atıfların yıllara göre dağılımı göz önünde bulundurulduğunda, özellikle 2003’den (996) 2004 (1358) yılına geçişte önemli bir sıçrama yaşandığı görülmektedir. Sonrasında da bu yükseliş devam etmiştir. Bu durum, *Leisure Science* dergisinde yayımlanan makalelerde, süreç içerisinde daha geniş bir literatürün çalışmalarda yer aldığı, dolayısıyla daha kapsamlı ve ya nitelikli makaleler ortaya çıktığını gösterebilmektedir.

Grafik 7: Yıllara göre Makale Başına Düşen Ortalama Atıf Sayısı

Dergideki makalelerde yapılan atıfların yayım yılları incelenmesi, alana ilişkin literatürün yaş aralığı ve literature eskimesi gibi göstergelerin ortaya konulabilmesi için önemlidir. Bu nedenle Tablo 14’de makalelerde yapılan atıfların yayım yılları niceliksel veriler ile tablolaştırılmıştır.

Tablo 14’te 1996-2000 (%23,3) yılları aralığında yayımlanan eserlere en fazla atfın yapıldığı anlaşılmaktadır. 1985 yılı ve öncesi (%17,8) yayımlanan eserlere verilen atıflar çok uzun bir aralığı kapsamasına karşın, diğer aralıklara göre belirgin bir etkiye sahip değildir. Tabloya genel olarak baktığımızda atıf verilen eserlerin 1991-2005 (%61,6) yılları arasında toplandığını görebilmek mümkündür. Bu verilere göre boş zaman alanındaki literatürün yakın aralıklarla yenilendiği ve sürekli olarak ortaya yeni çalışmaların çıktığı, yapılan çalışmaların bu yeni çalışmalar üzerine inşa edildiği söylenebilir. Bu durumda boş zaman alanının literature yaşlanma değerinin düşük olduğu görülebilir. Tüm bu değerlendirmelerden yola çıkarak bu alanın çok genç olduğu ve gelişim sürecini sürdürdüğü kanısına varılabilir.

Tablo 14: Atıf Yapılan Kaynağın Yayım Yılları

Yıllar	Frekans	Yüzde
1985 ve -	3058	17,8
1986-1990	2262	13,1
1991-1995	3520	20,5
1996-2000	4014	23,3
2001-2005	3059	17,8
2006 ve +	1301	7,5
Toplam	17214	100,0

Dergideki makaleler incelendiğinde atıf yapılan belli başlı yazarlar ön plana çıkmaktadır. Bu yazarların çoğu boş zaman alanında belirli çalışma konularında alanın duayeni niteliğindeki kişiler olduğu anlaşılmaktadır. Tablo 15’de en çok atıf yapılan 25 yazara ilişkin niceliksel veriler verilmiştir.

Tablo 15’ten anlaşılacağı üzere *Leisure Science* dergisinde yayımlanan makalelerde yer alan atıflarda en çok Henderson KA (272) isimli yazara atıfta bulunulmuştur. Ancak Handerson KA (272), Shaw SM (233) gibi üst sıralardaki atıf verilen yazarların belirli dönemlerde *Leisure Science* dergisinde editörlük görevini yerine getirdikleri göz önünde bulundurulmalıdır. Bu tabloda üst sıralarda yer alan Henderson KA (272), Jackson EL (238), Shaw SM (233), Vaske JJ (210) ve Godbey GC (201) gibi yazarların *Leisure Science* dergisinde en çok atıf alan yazarlar olduğu görülmektedir. Buradan hareketle bu yazarların boş zaman alanında en verimli eserleri ortaya koyduğu ve performans bakımından duayen kişiler olduğu kanısına varılabilir. Ancak daha önce de belirtildiği üzere, editor olan kişilerin durumu göz ardı edilmemelidir. Çünkü editörlere konumlarından dolayı atıf verilebilir. Ayrıca editörlük konumu sebebiyle çok fazla yayını editor olarak bulunduğu dergide yayımlama fırsatı değerlendirilmiş olabilir. Bu nedenle bu durumun göz ardı edilmeden, alan üzerindeki popüler yazar değerlendirilmesi yapılmalıdır. Bir diğer taraftan, Tablo 15’deki sayısal yüzdeliğe bakıldığında 13801 yazar arasından en çok atıf verilen yazar sıralamasında ilk 25’e giren yazarların toplam verilen atıflar içerisindeki oranı oldukça yüksek (%11,6) çıkmaktadır. Yani bir diğer ifadeyle 13801 yazarın 25’i *Leisure Science* dergisinde yayımlanan makalelerde verilen atıfların %11,6’sını oluşturmaktadır.

Tablo 15: Atıf Verilen Yazarların Adları

Yazar Adları	Frekans	Yüzde
Henderson KA	272	,8
Jackson EL	238	,7
Shaw SM	233	,7
Vaske JJ	210	,6
Godbey GC	201	,6
Shelby B	188	,6
Mannell RC	182	,6
Scott D	179	,5
Kleiber DA	176	,5
Manning RE	173	,5
Driver BL	161	,5
Iso-Ahola SE	159	,5
Williams D	154	,5
Kelly JR	141	,4
Floyd MF	133	,4
Iwasaki Y	122	,4
Graefe A	116	,4
Havitz ME	110	,3
Bialeschki MD	107	,3
Crawford DW	102	,3
Crompton J	102	,3
Heberlein T	94	,3
Donnelly MP	93	,3
Stebbins R	93	,3
Manfredo MJ	88	,3
Diğer	29151	88,4
Toplam	32978	100

Toplam yazar sayısı : 13801

Atıf yapılan kaynağın yazar sayısı bibliyometrik profilde de izah edildiği üzere, çok yazarlılık durumu, yazarlar arası işbirliği gibi konuların ortaya konulması anlamında önem arz etmektedir. Bu nedenle yapılan atıflardaki

kaynakların yazar sayısı Tablo 16’da gösterilmiştir. Ayrıca atıf verilen ilk 100 yazar adı Ek-5’te verilmiştir.

Tablo 16’ya göre, tek yazarlı (%44,9) kaynakların makalelerde atıf verilme oranı oldukça yüksektir. Ancak çok yazarlı kaynakların tercih edilmesi iki ve üç yazarlı eserlerin toplamının (%46,6) tek yazarlı eserlerden fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda veri seti 1’de yer alan makalelerin atıf verilen makalelere göre çok daha ağırlıklı bir biçimde çok yazarlı makalelerden oluştuğu görülmektedir. Bir diğer önemli nokta ise, alan yazarlılık durumunun atıf yapılan kaynakların tümünü kapsamış olduğu konusudur. Yani bu tabloda kitap ve makale yazarlarının tamamına yer verilmiştir. Veri seti1’de ise, sadece makale yazarlarının çok yazarlılık durumuna ilişkin tabloya yer verilmiştir. Bu nedenle kitaplarda ve makalelerde çok yazarlılığın ya da ortak yazarlı eserlerin ortaya konmasının farklılık gösterebileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Tablo 16: Atıf Yapılan Kaynağın Yazar Sayıları

Yazar Sayıları	Frekans	Yüzde
1	7734	44,9
2	5586	32,5
3	2426	14,1
4	894	5,2
5 ve +	574	3,3
Toplam	17214	100,0

Leisure Science dergisindeki makalelerde atıf yapılan kaynağın türü akademik dergi ve kitap olarak iki kategoride incelenmiştir. Tablo 17’de atıf yapılan kaynağın türüne ilişkin niceliksel veriler verilmektedir.

Tablo 17’den anlaşılaçağı üzere, yapılan atıflarda akademik dergilerin (62,7) oranı oldukça yüksektir. Buna göre kitapların daha derinlemesine bilgi içerdığı ancak olay ve olgu bakımından akademik dergilerde yayımlanan makalelere göre daha az çeşitlilik gösterdiği düşünöldüğünde, *Leisure Science* dergisinde yayımlanan makalelerde yapılan atıfların daha geniş olgu ve olayları kapsayan bir literature dayandığı kanısına varılabilir.

Tablo 17: Atıf Yapılan Kaynağın Türü

Türü	Frekans	Yüzde
Akademik Dergi	10788	62,7
Kitap	6426	37,3
Toplam	17214	100,0

Atıf yapılan akademik dergilerin neler olduğunun, hangi sıklıkta hangi dergilere daha çok atıf yapıldığının bilinmesi dergiler konusunda performans değerlendirmesinde en başat ölçütlerden biridir. Bunun yanı sıra bir derginin kendine yaptığı atıf sayısı, yine performans değerlendirmesinde kullanılan bir diğer önemli ölçüt olmaktadır. Bu nedenle *Leisure Science* dergisindeki makalelerde en çok atıf yapılan akademik dergilerin ortaya çıkarılması önem taşımaktadır. Tablo 18’de 1437 akademik dergi içerisinde en çok atıf yapılan ilk 25 akademik derginin isimleri ve bunlara ilişkin niceliksel veriler verilmiştir.

Tablo 18 incelendiğinde, *Journal of Leisure Research* (%10,4) ve *Leisure Science* (%9,1) oranları ile ağırlıklı olarak en çok atıf yapılan dergiler olduğu görölmektedir. Bunun yanı sıra atıf yapılan kaynaklar içerisinde kitapların çıkarılıp sadece akademik dergilerin yer aldığı durumda; *Journal of Leisure Research* dergisinin %16,5, *Leisure Science* dergisinin ise %14,5 atıf alma oranına sahip olduğu tespit edilmiştir. Buna göre boş zaman alanında bilinen en büyük

iki derginin atıf almada en üst sırayı paylaştıkları ortaya çıkmaktadır. Bu durum boş zaman alanında makale hazırlayan yazarların daha çok kendi alanlarındaki dergileri çalışmalarına kaynak olarak kullandıklarını göstermektedir. Diğer taraftan *Leisure Science* kapsamında Tablo 18 değerlendirildiğinde, *Leisure Science*'da yayımlanan makalelerin yazarları en fazla atıfı, kendi makalesinin yayımlandığı *Leisure Science*'da yayımlanan bir başka makaleye vermektense, boş zaman alanındaki diğer büyük dergi niteliğindeki *Journal of Leisure Research* dergisinde yayımlanan makalelere vermeyi tercih etmektedir. Bu durum *Leisure Science* dergisinin kendisine atıf verme sıklığı bağlamında olumlu bir göstergedir. Bir diğer ifade ile *Leisure Science* dergisinde yayımlanan makalelerde verilen atıfların sadece %14,5'i yine *Leisure Science* dergisinde yayımlanmış başka bir makaleye aittir. Bu oran SSCI kriterlerinde belirtilen "kendisinden atıf" (self-cited) kriterini sağlaması bakımından gayet tatmin edicidir. Tablo 18'in geneline bakıldığında ilk on sırada boş zaman alanındaki dergilerin dışında farklı alanlarda bulunan *Journal of Personality and Social Psychology* (%1,4), *Annals of Tourism Research* (%0,8), *Environment Behavior* (%0,6), *Human Dimensions Wildlife* (%0,6) gibi dergilerin yer aldığı görülmektedir. Bu durum ise boş zaman alanı ile ilgili makalelerde daha çok sosyal psikoloji ve psikoloji temel alanları ile turizm ve ekoloji gibi çok disiplinli alanlardaki dergilerin kaynak olarak tercih edildiğini göstermektedir.

Tablo 18: Atıf Verilen Akademik Yayınların Adları

Akademik Yayınların Adları	Frekans	Yüzde
<i>Journal of Leisure Research</i>	1786	10,4
<i>Leisure Sciences</i>	1565	9,1
<i>Leisure Studies</i>	274	1,6
Journal of Personality and Social Psychology	241	1,4
Journal of Park and Recreation Administration	201	1,2
Society and Leisure/Loisir et Societe	167	1,0
Annals of Tourism Research	137	,8
Environment and Behavior	110	,6
Human Dimensions of Wildlife	102	,6
Journal of Travel Research	102	,6
Journal of Consumer Research	100	,6
Psychological Bulletin	90	,5
Journal of Environmental Psychology	89	,5
World Leisure Journal	76	,4
American Journal of Preventive Medicine	75	,4
Therapeutic Recreation Journal	75	,4
American Psychologist	68	,4
Journal of Applied Recreation Research	64	,4
Environmental Management	63	,4
Journal of Marketing Research	63	,4
Leisure/Loisir: The Journal of the Canadian Association for <i>Leisure Studies</i>	63	,4
American Sociological Review	62	,4
Tourism Management	57	,3
Society and Natural Resources	56	,3
KİTAP	6426	37,3
Diğer	5102	29,6
Toplam	17214	100,0

Toplam : 1437 Dergi

Leisure Science dergisinde yayımlanan makalelerde verilen atıflardaki eserlerin kaç sayfa olduğu ile ilgili veriler boş zaman alanında yazılan

makalelerin niceliksel olarak ne kadar genişlikte olabileceğini gösterecektir. Bu nedenle Tablo 19’da atıf yapılan makalelere ilişkin sayfa sayıları verilmiştir. Ayrıca atıf verilen ilk 100 yayım adı Ek-6’da verilmiştir.

Tablo 19 incelendiğinde, 11-20 (52,7) aralığında sayfa sayısına sahip makaleler ağırlıklı olarak en çok sayfa sayısına sahip oranı temsil etmektedir. Veri seti 1’de de sözü edildiği gibi, genellikle akademik dergilerin birçoğunda indekste yayımlanma kriterine bağlı olarak makalelerde sayfa ya da kelime kısıtı konulmaktadır. Bu anlamda belirtilen sayfa aralığı bu kısıtın işlediği bir ortalamayı temsil ettiği söylenebilir.

Tablo 19: Atıf Yapılan Makalelerin Sayfa Sayıları

Sayfa Sayısı	Frekans	Yüzde
1-10	3226	29,9
11-20	5685	52,7
21-30	1534	14,2
31-40	248	2,3
41 ve +	95	0,9
Toplam	10788	100

Boş zaman alanı daha önce de söz edildiği gibi, çok disiplinli bir yapıya sahiptir. Bu nedenle atıf yapılan kaynakların çoğu alanın dışındaki disiplinlerin temelinde şekillenmiştir. Ayrıca boş zaman alanına turizm, spor gibi farklı çok disiplinli alanların ilişkisi de oldukça güçlüdür. Bunun nedeni spor ve turizmin boş zaman içerisinde gerçekleştirilen rekreatif faaliyetlerin bir bölümünü kapsaması şeklinde açıklanabilir. Tablo 20’de atıf yapılan kaynakların incelediği alanlar ya da bilim dalları 15 temel kategoride derlenerek niceliksel verilere dayalı bir biçimde verilmiştir.

Tablo 20’de veri seti 1’deki temel alanlar sınıflamasına paralel olarak; atıf yapılan kaynaklarda da sosyal psikoloji (%29,5) alanının ağırlıklı bir biçimde yer aldığı görülmektedir. Yine sosyoloji (20,8) ve psikoloji (%12,4) alanları, sosyal psikoloji dışında sıralamadaki en yüksek değerlere sahip diğer alanlardır. Bu durum ikinci bölümde de açıklandığı üzere, boş zaman davranış kuramları ve boş zamanı açıklayan ya da tetkik eden yapının bu üç disiplin ile gerçekleştirilmesine paralel bir düzlemi işaret etmektedir. Bunun dışında boş zaman içerisinde gerçekleştirilen rekreatif etkinliklerin bir bölümünün terapötik rekreasyon, yani doğrudan sağlıkla bağlantılı olması, *Leisure Science*’da yayımlanan makalelerin bazılarının sağlık bilimleri (%7,2) alanındaki eserlere atıf yapılmasına neden olmuştur. Diğer yapılan atıfların bir kısmı turizm (%4,3) ve spor (%4,3) gibi çok disiplinli alanların temelinde oluşmuştur. *Leisure Science* dergisinde yayımlanan makalelerin yaptığı atıflar spor ve turizm alanları ile ilgili olarak eşit bir düzlemde şekillenmiştir. Bu anlamda bu iki alanın boş zaman çalışmaları üzerine önemli ölçüde ilgi gösterdiği söylenebilir. Diğer verilen atıfların ise *Leisure Science*’da yayımlanan makalelerin konuları ile ilgili biçimde şekillenen alanlar olduğu göze çarpmaktadır. Örneğin rekreasyon eğitimi konusunu işleyen bir makalede eğitim (%1,5) alanındaki makalelere atıf verilmesi oldukça doğaldır. Bir diğer örnek ise kültür ve boş zamana ilişkin bir çalışmada, elbette antropoloji (%0,7) alanındaki makalelerin incelenmesi gerekmektedir.

Tablo 20: Atıf Yapılan Kaynakların İncelediği Alanlar

Bilim Alanı Adı	Frekans	Yüzde
Sosyal Psikoloji	3190	29,5
Sosyoloji	2248	20,8
Psikoloji	1334	12,4
Sağlık Bilimleri	773	7,2
Boş Zaman	500	4,6
Spor	459	4,3
Turizm	457	4,3
Pazarlama	454	4,2
Yönetim	393	3,6
Yöntembilim	253	2,3
Ekoloji	223	2
Eğitim	168	1,5
Peyzaj	135	1,3
Ekonomi	127	1,1
Antropoloji	74	,7
Toplam	10788	100,0

Leisure Science dergisinde yayımlanan makalelerde verilen atıfların hangi dillerde yazılan makaleler olduğu, Tablo 21’de niceliksel verilere dayalı bir biçimde verilmiştir.

Tablo 21’e göre İngilizce (%99,9) dilinde hazırlanan makalelerin oranı neredeyse tüm makaleleri kapsamaktadır. Bunun nedeni, boş zaman çalışmalarının genellikle Kuzey Amerika kıtasındaki kurumlar ya da yazarlar tarafından üretilmesidir. Bir diğer neden ise, kıta Avrupası ya da Asya ülkelerinde de bu tür çalışmalar yapılmasına karşılık evrensel bilim dilinin İngilizce olması, SSCI’da ve diğer indekslerde dizinlenen dergilerin indekslenme kriterlerine bağlı olarak İngilizce makale kabul etmesidir.

Tablo 21: Makalelerin Dili

Dil Adı	Frekans	Yüzde
İngilizce	10779	99,9
Diğer	21	,1
Toplam	10800	62,7

5.2.1 Çok değişkenli istatistiksel analiz bulguları

1997-2012 yılları arasında *Leisure Science* dergisine yapılan toplam 17214 atıf 1437 dergiden gelmektedir. Bu dergilerden atıf verilme sıklığı 100'den fazla olanlar sıralandığında, 11 dergi ön plana çıkmaktadır. Bu dergiler Tablo 22'de atıf verilme sıklıklarına göre sırasıyla verilmiştir.

Tablo 22'ye göre en çok atıf yapılan dergiler ağırlıklı olarak *Journal of Leisure Research* (1786) ve *Leisure Science* (1565) dergileridir. Bu iki derginin belirtilen zaman diliminde verilen tüm atıflara oranı %19,47'dir. Yani makalelerde verilen her beş atıftan bir tanesi *Journal of Leisure Research* veya *Leisure Science* dergisine aittir. Buna göre boş zaman alanında bilinen en büyük iki derginin atıf almada en üst sırayı paylaştıkları ortaya çıkmaktadır. Bu durum boş zaman alanında makale hazırlayan yazarların daha çok kendi alanlarındaki dergileri çalışmalarına kaynak olarak kullandıklarını göstermektedir. Diğer taraftan *Leisure Science* bağlamında bir değerlendirme yapılacak olursa; *Leisure Science*'da yayımlanan makalelerin yazarları en fazla atıfı, kendi makalesinin yayımlandığı *Leisure Science*'da yayımlanan bir başka makaleye vermektense, boş zaman alanındaki diğer büyük dergi niteliğindeki *Journal of Leisure Research* dergisinde yayımlanan makalelere vermeyi tercih etmektedir. Bu durum *Leisure Science* dergisinin kendisine atıf verme sıklığı adına olumlu bir göstergedir. Öte yandan dokuzuncu sırada bulunan *Human*

Dimensions Wildlife (105) dergisine son yıllarda artan bir sıklıkta atıf verildiği görülmektedir. Bu durum boş zaman alanı dışındaki dergilere de son yıllarda atıf verilme sıklığının arttığının bir göstergesi olabilir. Nitekim *Journal of Travel Research* (102), *Annals of Tourism Research* (137) ve *Environment and Behavior* (110) gibi boş zaman alanı dışında yer alan dergilerine son yıllardaki atıf yapılma sıklıkları, yukarıda sözü edilen atıf verilme sıklığı göstergesini destekler niteliktedir. Bu noktadan hareketle boş zaman alanı dışındaki dergilere atıf verilme sıklığındaki artış, boş zaman alanının çok disiplinli yapısını kuvvetlendiren bir yönde ve çeşitlilik göstererek yayıldığı şeklinde yorumlanabilir. Aynı zamanda *Journal of Travel Research* ve *Annals of Tourism Research* gibi turizm alanında yer alan iki büyük dergiye atıf verilme sıklığının artması boş zaman alanının turizm alanı ile daha yakın ve güçlü ilişkiler geliştirdiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 22: İncelenen Makalelerin Yayın Yıllarına göre Dergiler Bazında Atıf Dağılımı

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Toplam
Journal of Leisure Research	75	50	79	104	73	108	84	158	137	149	131	152	121	93	137	135	1786
Leisure Sciences	68	33	90	76	49	109	75	135	121	119	115	160	97	82	134	102	1565
Leisure Studies	19	11	10	18	9	3	8	11	13	20	16	35	31	18	28	24	274
Journal of Personality and Social Psychology	7	17	36	7	9	11	24	23	8	18	10	20	3	9	6	33	241
Journal of Park and Recreation Administration	4	8	3	4	4	9	16	16	24	8	42	18	14	8	15	8	201
Society and Leisure/Loisir et Societe	1	9	8	16	10	4	19	14	11	22	12	9	4	10	15	3	167
Annals of Tourism Research	5	39	9	3	2	1	4	19	3	1	1	5	15	4	17	9	137
Environment and Behavior	8	0	13	2	2	4	1	5	14	8	7	11	7	10	7	11	110
Human Dimensions of Wildlife	0	0	1	5	7	3	4	7	11	12	4	18	10	12	0	11	105
Journal of Travel Research	8	14	11	6	0	0	8	13	2	1	7	1	17	5	6	3	102
Journal of Consumer Research	7	10	3	11	2	1	6	23	5	9	2	4	4	5	7	1	100
Toplam	202	191	263	252	167	253	249	424	349	367	347	433	323	256	372	340	4788

1997-2012 yılları arasında *Leisure Science* dergisinde en çok atıf alan yazarların birinci yazar olduğu makalelerin yıllara göre dağılımı Tablo 23’de gösterilmiştir. Bu tablo 1997-2012 yılları arasında *Leisure Science* dergisinde yayımlanan makalelerde en çok atıf verilen yazarlardan ilk 10’unun birinci yazar olduğu makalelerin büyükten küçüğe sıralanması ile oluşturulmuştur. Buna göre belirtilen yıllarda yayımlanan makalelerde en çok atıf alan ilk 10 yazar içinde sırasıyla Henderson KA (226), Jackson EL (158) ve Shaw SM (156) en çok atıf alan birinci yazarlar olurken; Vaske JJ (78), Kleiber DA (67) ve Godbey GC (37) en az atıf alan birinci yazarlar olmuştur. Henderson KA, Shaw SM ve Mannel RC’nin belirtilen yıllar aralığında hiç atıf almadığı yıl yoktur. Bu durum bu yazarların boş zaman alanında sürekli olarak atıf verilen kişiler olduğunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Diğer taraftan, Scot D ve nispeten Godbey GC’nin son yıllara ait makalelerde önceki yıllara göre daha fazla atıf aldığı göze çarpmaktadır. Öte yandan Tablo 23’te yer alan 10 yazara verilen atıfların toplamına (1149) incelendiğinde, 1997-2012 yılları içerisindeki tüm atıfların (17214) toplamı içerisinde % 6,67 gibi bir oranı temsil etmektedir. Buna göre en çok atıf verilen yazarların birinci yazar olduğu atıflar esas alındığında bile, en çok atıf alan ilk 10 yazarın boş zaman alanı içerisinde önemli bir yere sahip olduğu kanısına varılabilir. Bir diğer önemli nokta ise bu yazarlara verilen atıfların 2005 yılına yoğunlaşmasıdır. Bu durum yıllara göre dağılımın 1997-2012 senesindeki makaleleri kapsamıyla açıklanabilir. 2005 tarihi sözü edilen zaman aralığının ortasında yer almaktadır.

Tablo 23: İncelenen Makalelerin Yayın Yıllarına göre Birinci Yazar Bazında Atıf Dağılımı

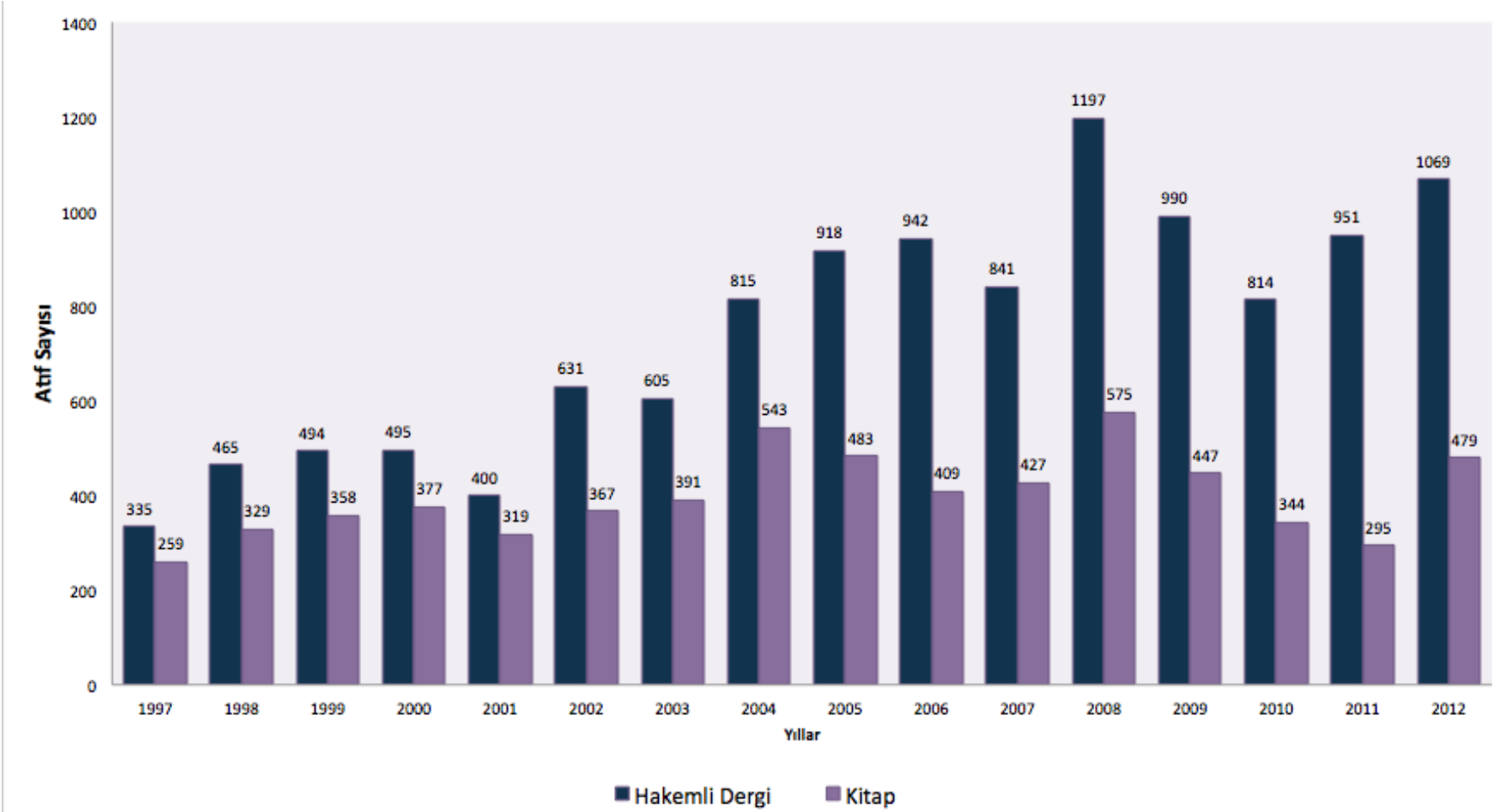
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Toplam
Henderson KA	10	5	15	9	22	6	10	8	29	23	25	23	13	11	12	5	226
Jackson EL	15	1	20	4	7	0	2	18	17	8	12	17	8	4	14	11	158
Shaw SM	5	3	8	12	10	4	5	13	16	15	13	15	9	5	11	9	153
Manning RE	1	0	12	0	4	30	2	5	16	2	8	10	12	4	11	2	119
Scott D	3	2	3	1	2	3	1	13	8	10	14	13	5	12	10	11	111
Shelby B	6	3	19	1	3	30	4	6	13	1	4	10	6	0	2	0	108
Mannell RC	1	3	7	8	5	1	8	3	11	10	4	9	4	4	9	5	92
Vaske JJ	2	0	3	3	6	16	1	9	10	1	2	12	5	6	2	0	78
Kleiber DA	0	1	0	5	2	4	14	2	4	7	6	5	2	7	4	4	67
Godbey GC	1	0	2	1	0	1	1	3	9	3	1	5	2	1	4	3	37
Toplam	44	18	89	44	61	95	48	80	133	80	89	119	66	54	79	50	1149

Leisure Science dergisinde 1997-2012 yılları arasında yayımlanan makaleler işledikleri konu bakımından oldukça geniş alana yayılmıştır. Bu nedenle konu başlıkları 29 temel konu alanı şeklinde kategori edilmiştir. Tablo 24, *Leisure Science*'da yayımlanan makalelerin 1997-2012 yılları aralığında boş zaman alanındaki hangi konuları işlediklerini göstermektedir. Bu tabloya göre açık alan rekreasyonu (58), boş zaman davranışı (40) ve fiziksel rekreasyon (31) konuları sıralamada en üst sırada yer alırken; oyun ve boş zaman (2), rekreasyonda çeşitlilik (2) ve rekreasyon pazarlaması (2) sıralamada alt sırada yer almıştır. Yıllar itibariyle konular düzenli yükselen ya da düşen bir görünüm çizmese de bazı konuların dönemsel olarak daha fazla çalışıldığı görülmektedir. Özellikle fiziksel rekreasyon, rekreasyonel turizm, rekreasyon eğitimi, ev-aile temelli rekreasyon, rekreasyon işletmeciliği ve rekreasyona katılım gibi konuların son yıllarda daha fazla çalışma konusu olarak tercih edildiği söylenebilir. Bir diğer taraftan açık alan rekreasyonu ve boş zaman davranışı hemen hemen her dönem en çok çalışılan konular olduğu göze çarpmaktadır. Bu anlamda açık alan rekreasyonunun konu olarak spor ve turizmi de içine alan geniş bir konu alanı olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Bu durumda hesaba katıldığında, fiziksel rekreasyon ve rekreasyonel turizm konularının son yıllarda belirgin bir biçimde makalelerde konu olarak ön plana çıktığı görüşüne varılabilir. Diğer taraftan Tablo 24'ün bütününe bakıldığında, yıllar içerisinde boş zaman alanındaki konuların çalışma alanı haline geldiği görülmektedir. Örneğin 1997 yılında yayımlanan makalelerde işlenen konu sayısı sekiz iken; 2012 yılında konu sayısının 14'e çıktığı görülmektedir. Bu durum boş zaman alanının giderek yayılan ve çeşitlenen bir şekilde ilerlediği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 24: Yıllara göre Makale Konularının Dağılımı

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Toplam
Acik Alan Rekreasyonu	2	0	2	3	4	6	7	5	4	5	1	6	7	3	1	2	58
Bos Zaman Davranisi	2	2	3	3	1	2	0	0	5	5	4	4	4	0	0	5	40
Fiziksel Rekreasyon	2	1	1	1	1	0	1	1	4	4	2	4	1	1	4	3	31
Bos Zaman Arastirmalari	2	0	3	3	2	2	1	1	3	0	2	0	0	0	0	0	19
Bos Zaman Kullanimi	0	1	1	2	1	0	7	2	0	0	0	0	2	2	1	0	19
Rekreasyona Katilim	2	2	1	1	0	1	0	0	0	1	2	1	1	1	3	2	18
Rekreasyonel Turizm	1	2	1	0	0	0	2	2	0	0	0	3	1	3	1	1	17
Rekreasyon Isletmeciligi	0	0	1	1	0	0	1	2	0	1	0	2	2	3	0	1	14
Bos Zaman Sosyolojisi	0	0	0	1	3	0	0	0	7	0	0	3	0	0	0	0	14
Çevre ve Rekreasyon	2	1	2	0	0	1	0	1	0	0	1	2	0	1	0	2	13
Kamusal Rekreasyon	1	0	0	0	0	3	0	2	1	3	1	0	0	1	1	0	13
Rekreasyonda Erisebilirlik	0	0	2	0	1	0	0	2	0	1	1	1	1	1	2	1	13
Kültür ve Bos Zaman	0	0	0	0	0	4	1	0	0	0	0	1	4	0	0	0	10
Ev Temelli-Aile Rekreasyonu	0	2	0	0	1	1	0	0	0	0	1	0	1	1	0	2	9
Bos Zaman Kuramlari	0	1	1	1	0	0	0	2	0	0	0	0	0	1	0	1	7
Rekreasyon Egitimi	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	1	1	2	7
Rekreasyon ve Calisma	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	5
Rekreasyon, Sanat ve Medya	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	2	0	0	0	0	0	5
Rekreasyonda Özel Gruplar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0	0	1	5
Yöntembilim	0	0	1	0	0	2	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	5
Ciddi Bos Zaman	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	4
Dogal Kaynak Yönetimi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	2	0	0	4
Rekreasyon Planlamasi	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	1	4
Rekreasyonda Finans ve Muhasebe	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	3
Rekreasyonda Hedonizm	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	3
Rekreasyonel Liderlik	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	3
Oyun ve Bos Zaman	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2
Rekreasyonda Cesitlilik	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	2
Rekreasyon Pazarlamasi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	2

Leisure Science'da atıf yapılan kaynaklar sadece kitap ve dergiler temel alındığında, kaynakların %62,7'si akademik dergidir. Kitaplara yapılan atıfların oranı ise 37,3'de kalmaktadır (Tablo 17). Bu durum boş zaman alanında bilimsel iletişimde akademik dergilerin kitaplara göre çok daha önemli bir araç olarak kullanıldığını göstermektedir. Grafik 8 incelendiğinde, kitap ve akademik dergilerin atıf olarak kullanımı ile ilgili farkın yıllar içerisinde açıldığı görülmektedir. Örneğin 1997' de 259 kitap, 335 makale atıf olarak kullanılırken; 2012 yılında 479 kitap, 1069 makalenin atıf olarak kullanıldığı açıkça görülmektedir. Bu durumda gelecekte makalelerin boş zaman alanında çok daha önemli kaynaklar olacağı şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca bu farkın açılmasının bir diğer nedeni de boş zaman alanının çok bakir bir yapıda olması ve alana ilişkin yeni olguların bulunması olarak açıklanabilir. Nitekim bilimde yeni çıkan olgular, olguların derinlemesine işlendiği kitap yerine makaleler vasıtasıyla paylaşıldığı söylenebilir.

Grafik 8: Yıllara Göre Akademik Dergi ve Kitap Bazında Atıf Sayısı Dağılımı

5.2.2. Literatürün Yarı Yaşamı (Literatür Eskimesi)

Leisure Science dergisinin 1997-2012 yılları arasında yayımlanan makalelerde yer alan 17214 atıf, atıf yapılan kaynağın yayımlandığı yıla göre derlenmiştir. En eski atıf 1829 yılında yayımlanan bir kaynağa aittir. *Leisure Science* dergisinde atıf yapılan kaynakların yarı yaşamını saptamak için önce atıfların yapıldığı makalenin yayın yılı, makalede atıf yapılan tüm kaynakların yayım yıllarından tek tek çıkarılmıştır. Bunun sonucunda her makale için atıf yapılan kaynakların ortanca yaşı bulunmuştur. Tüm makaleler için bulunan ortancaların ortalaması alınarak boş zaman literatürü için yarı yaşam hesaplanmıştır. Buna göre yayım türü ayırt edilmeksizin, *Leisure Science*'da atıf yapılan kaynakların yarı yaşamı 12,15'dir. Başka bir ifadeyle, *Leisure Science*'da atıf yapılan yayınların yarısı son 12 yılda yayımlanmıştır.

Diğer taraftan akademik dergilerin boş zaman literatüründeki önemini ve etkisini ortaya çıkarmak için akademik dergilerde yayımlanan makalelere yapılan atıfların yarı yaşamını ayrıca hesaplamak gerekmektedir. Buna göre sadece akademik dergilerde yayımlanan makalelere yapılan atıflar üzerinden yarı yaşam 11,03 yıl olarak bulunmuştur. Bir diğer ifadeyle *Leisure Science* dergisinde atıf yapılan akademik dergilerdeki makalelerin yarısı son 11 yılda yayımlanmıştır.

5.3 Sosyal Ağ Analizine İlişkin Bulgular

5.3.1 Kurumlar arası işbirliği ağı

Kurumlar arası işbirliğinin analizi için *Leisure Science* dergisinde 1997-2012 yılları arasında yayımlanan 349 makale içerisinden en az iki yazar sayısına sahip olan yayınlar dikkate alınarak bir kare matris oluşturulmuştur. Bu matrisin aktörleri üniversite ve sektörden toplam 221 kurumdur. Bu kurumların sosyal ağ analizi ile gerçekleştirilen görsellerde incelenmesi oldukça zordur. Bu nedenle oluşan ağın dikkat çeken noktaları, kurumlar arası işbirliği ağının farklı yönlerini gösteren şekillerle gösterilmeye çalışılmıştır.

Ağa genel bakış

Ağın geneline ilişkin verilerin değerlendirilmesinde, ağdaki aktör sayısının yüksek olması göz önünde bulundurulmalıdır. Ağ yoğunluğu veri matrisinde yer alan aktör sayısı arttıkça olumsuz etkilenmektedir. Bu nedenle ağın yoğunluk derecesi iki şekilde incelenmiştir. Birincisi ağın genel yapısını oluşturan merkez kısmına bağlı yapı seçilerek, ağda yer alan küçük ve ayrı yapılar içeren kısımlar genel ağdan çıkarılmıştır. Bunun sonucunda 136 kurumun bulunduğu merkezi bir ağ oluşmuştur. Bu işlemin sonunda ağdaki kurumlar arasında 486 bağ bulunduğu ve ağın yoğunluk derecesinin 0.026 olduğu tespit edilmiştir. Ağın yoğunluk derecesine ilişkin ikinci incelemede ise ağdaki 221 kurumun tamamı analize dâhil edilmiştir. Bu durumda ise ağın yoğunluk derecesi 0.12 olarak tespit edilmiştir. Kurumlar arası işbirliği ağının yoğunluğu, ağdaki işbirliği oranının, olası işbirliği ağındaki toplam bağlantı

sayısına oranını ifade etmektedir. Bu anlamda 0.26 ağ yoğunluğu değeri kurumlar arası işbirliği ağında maksimum bağlantı sayısının ancak 0,026'sının gerçekleştiğini göstermektedir.

Ağdaki aktörlerin hangi merkez ya da merkezler etrafında şekillendiğini görebilmek için ağın merkezlilik (centrality) derecesine bakmak gerekir. Ancak bir sosyal ağ analizinde merkezlilik, derece (degree), arasındalık (betweenness) ve yakınlık merkezliliği gibi farklı ölçütler ile belirlenebilmektedir. Bunun dışında aktörlerin çok olduğu ağlarda hiyerarşik alt grup, diğer bir ifade ile hiyerarşik kümeleme (clique) analizi yapılabilmektedir. Böylece kurumlar arası işbirliği ağında yer alan 221 aktörün arasındaki ilişki belirli gruplar üzerinden daha kolay biçimde anlaşılabilir. Dolayısıyla aşağıda yer alan kurumlar arası işbirliği ağına ilişkin değerlendirmeler, derece merkezliği, arasındalık merkezliği ve hiyerarşik kümeleme analizi ile yapılmıştır.

Derece merkezliliği (Degree)

Tablo 25 incelendiğinde; “dış derecesi (outdegree)” açısından en yüksek olan ilk üç kurumun sırasıyla Pennsylvania State University, Texas A&M University, USDA Forest Service olduğu görülmektedir. Bu üniversitelerin iç ve dış merkezlilik derecelerine bakıldığında, Pennsylvania State University (62) ve USDA Forest Service’in (42) bir birine eşit iç ve dış merkezlilik derecelerinin olduğu ve ağın merkezindeki başat kurumlar olduğu görülmektedir. Göze çarpan bir diğer önemli nokta Texas A&M University’nin iç merkezlilik (43) derecesinin dış merkezlilik (45) derecesinden düşük olmasıdır. Bu duruma göre Texas A&M University’nin kendi içinden daha fazla dışarıdaki kurumlarla işbirliği yaptığını göstermektedir. Diğer taraftan University of Vermont’un iç (21) ve dış (20) derece merkezliliğine bakıldığında, dış derece merkezliliğinin iç derece merkezliliğinden düşük olduğu görülmektedir. Buna göre University of

Vermont nispeten kurumlar arası işbirliğinden daha fazla kendi içerisinde akademik yayın ürettiği söylenebilir. Bunun yanı sıra kurumlar arası işbirliği ağının derece merkezliliği incelendiğinde, ağ merkezlilik değerinin %14,05 olduğu görülmektedir. Elde edilen bu değere göre ağ içinde düşük düzeyde bir yoğunlaşma miktarının ya da merkezliliğin olduğu söylenebilir. Bu değer ağda yer alan tüm üniversitelerin arasındaki işbirliği oranının düşük düzeyde olduğunu göstermektedir.

Kurumların fazlalığı nedeniyle kurumlar arası işbirliği derece merkezliğine ilişkin ağ, merkeze ilk üç düğümle bağlı olanlar çıkarılarak elde edilmiştir. Bu bağlamda Şekil 2 incelendiğinde; ilişki ağı fazla olan kurumların hem şekil olarak büyük hem de sol tarafa doğru yakınlaştığı görülmektedir. Kurumlar arası işbirliği ağına ilişkin derece merkezliliği değerlerini gösteren tablonun tamamı Ek-7’de yer almaktadır.

Tablo 25: Kurumlara arası İşbirliği Derece Merkezliği

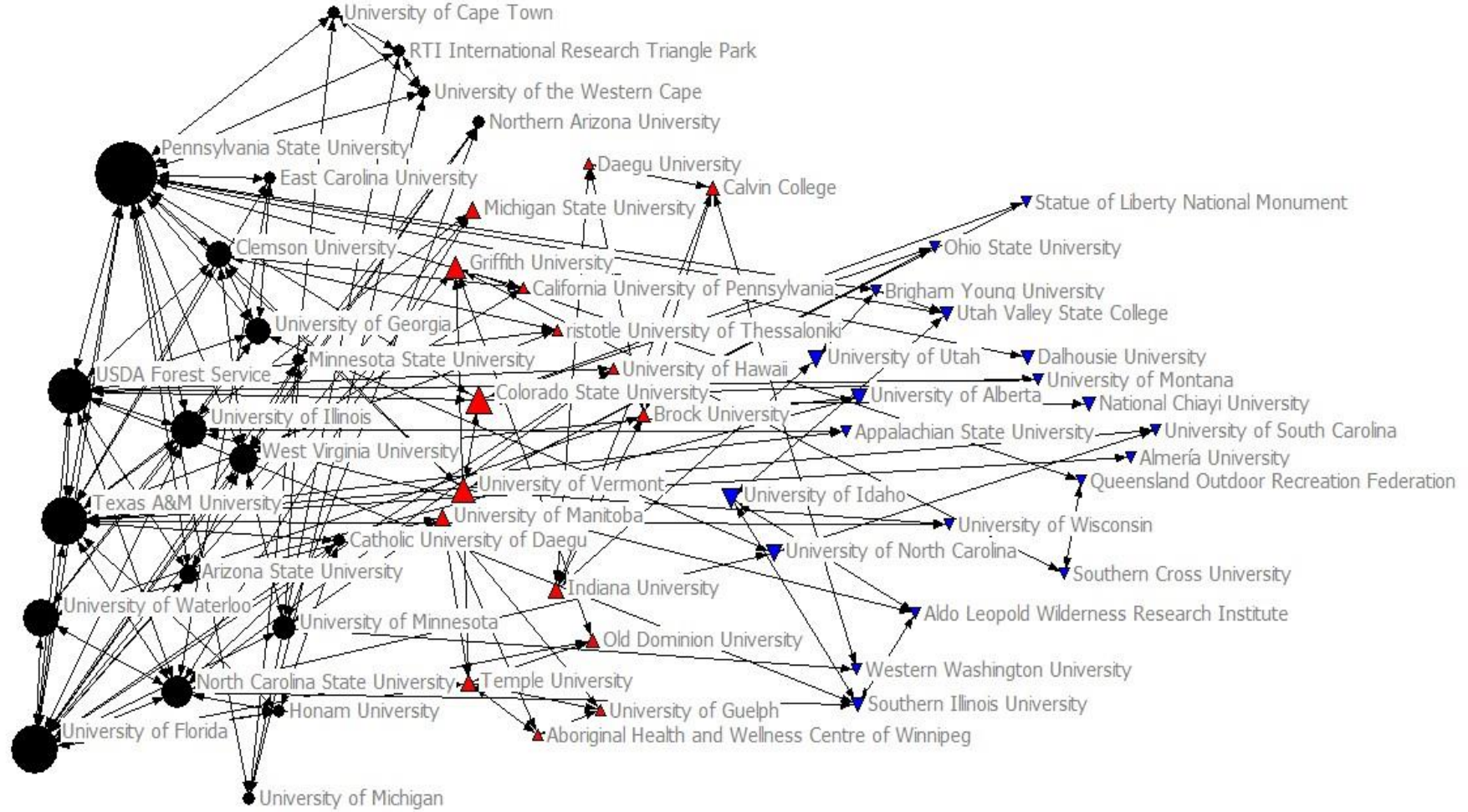
No	Kurum Adı	Dış De- rece	İç De- rece	Nr.D. Der.	Nr. D Der.
1	Pennsylvania State University	62.000	62.000	3.131	3.131
2	Texas A&M University	45.000	43.000	2.273	2.172
3	USDA Forest Service	42.000	42.000	2.121	2.121
4	University of Florida	31.000	31.000	1.566	1.566
5	Colorado State University	29.000	29.000	1.465	1.465
6	Clemson University	28.000	28.000	1.414	1.414
7	University of Waterloo	26.000	26.000	1.313	1.313
8	University of Illinois	26.000	26.000	1.313	1.313
9	North Carolina State University	21.000	21.000	1.061	1.061
10	University of Vermont	20.000	21.000	1.010	1.061
11	University of Georgia	19.000	19.000	0.960	0.960
12	West Virginia University	17.000	18.000	0.859	0.909
13	University of Minnesota	14.000	14.000	0.707	0.707
14	University of North Carolina	12.000	12.000	0.606	0.606
15	Universite de Montreal	12.000	12.000	0.606	0.606
16	University of Manitoba	10.000	10.000	0.505	0.505
17	McGill University	10.000	10.000	0.505	0.505
18	Michigan State University	9.000	9.000	0.455	0.455
19	East Carolina University	9.000	9.000	0.455	0.455
20	Griffith University	9.000	9.000	0.455	0.455
21	University of Alberta	9.000	9.000	0.455	0.455
22	Aristotle University of Thessaloniki	8.000	8.000	0.404	0.404
23	University of South Carolina	8.000	8.000	0.404	0.404
24	University of Utah	7.000	7.000	0.354	0.354
25	Arizona State University	7.000	7.000	0.354	0.354
26	University of Montana	7.000	7.000	0.354	0.354
27	University of Idaho	7.000	7.000	0.354	0.354
28	Temple University	6.000	6.000	0.303	0.303
29	Queen's University	6.000	6.000	0.303	0.303
30	Swiss Federal Research Institute	6.000	6.000	0.303	0.303

Tanımlayıcı İstatistik

	İç Derece	Dış Derece	Nr. İç Derece	Nr. Dış Derece
Mean	4.172	4.172	0.211	0.211
Standart Sp.	7.353	7.321	0.371	0.370
Toplam	922	922	46.566	46.566
Varyans	15794	15690	40.287	40.021
Maksimum	62	62	3.131	3.131
Minimum	1	1	0.51	0.51

Ağ Merkezliği (Dış Derece) = %2.934

Ağ Merkezliği (İç Derece) = %2.93

Şekil 2: Kurumlar arası İşbirliği Derece Merkezliği Ağı

Arasındalık Merkezi (betweenness)

Şekil 3 ve Tablo 26’da gösterilen arasındalık değerleri bir kurumun diğerleriyle doğrudan bağlantılı olmayan kurumlarla ne düzeyde bağlantı içinde olduğunu göstermektedir. Ağ bir bütün olarak bakıldığında, ağ merkezlilik değerinin %14,05 olduğu görülmektedir (Tablo 26). Arasındalık merkezinde 100 ile 0 arası değerler verilerek arasındalık (N) değerleri ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda 100’ e yakın olan değerler merkezi bağları çok yüksek kurumları göstermektedir. Bu kapsamda, Tablo 26 incelendiğinde, kurumlardan “Pennsylvania State University” ve “University of Florida” aldıkları değerler bakımından en yüksek arasındalık merkezlilik ölçüsüne kurumlardır. Buna bağlı olarak kurumlar içerisinde Pennsylvania State University ve University of Florida başta olmak üzere sırasıyla, USDA Forest Service, University of Waterloo, Texas A&M University ve University of Illinois’in ağda, yüksek derecede aktif olan anahtar oyuncular olduğu, diğer bağlantısız kurumlar arasında işbirliği kurma anlamında köprü görevi gördüğü söylenebilir. Ayrıca yüksek arasındalık merkezliliği ölçüsü, diğer düğümlere göre daha merkeziyetçi eğilimi gösteren ağdaki tek ya da az sayıdaki düğümlerin yer aldığı bir hiyerarşik ağ yapısını göstermektedir. Bu kapsamda genel olarak ağ incelendiğinde, ağın arasındalık merkezlilik ölçüsünün %14,5 gibi ortalama bir değere sahip olduğu tespit edilmiştir. Buna bağlı olarak sözü edilen kurumların, kurumlar arası işbirliği kurma anlamında etkin rol oynadığı, ancak ağın genelini ifade eden 221 kurum içerisinde kurumlar arası işbirliğinin düşük gerçekleştiği söylenebilir.

Şekil 3’te bulunan üniversiteler arasındalık değerleri 0’dan büyük olanlardır. Şekil 3’te çember şeklinde olan kurumlar ağda bağlantı sayısı en yoğun ve ağın merkezi konumundaki kurumlar olarak göze çarpmaktadır. Merkezde bulunan bu kurumların çevresinde yer alan ve kare şeklinde

gösterilen kurumlar ise ikinci dereceden bağlantısı olan kurumları göstermektedir. Yine şekildeki düz üçgenler üçüncü derecede, ters üçgenler ise son yani dördüncü derecede önem arz eden kurumlardır. Bunun dışında merkez ağ dışında farklı küçük yapıların oluştuğu görülmektedir. Bu yapılar merkezdeki büyük olan ağ ile bir bağlantısı bulunmayıp kendi içerisinde küçük bir yapı oluşturmaktadır. Tablo 26'nın tamamı Ek-8'de yer almaktadır.

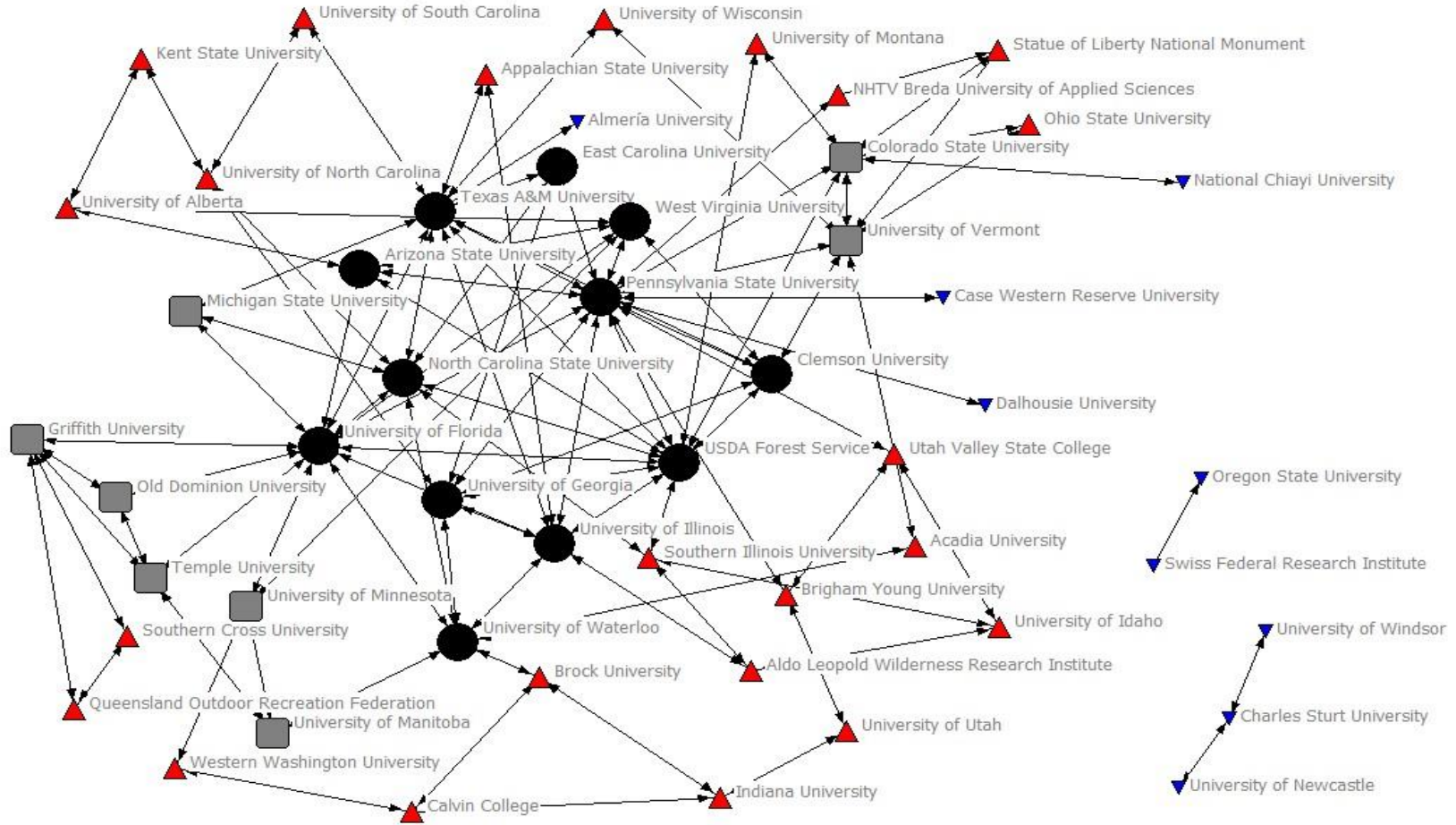
Tablo 26 Kurumlar arası İşbirliği Arasındalık Merkezliliği

No	Kurum Adı	Arasındalık	N arasındalık
1	Pennsylvania State University	6943.863	14.412
2	University of Florida	5174.232	10.739
3	USDA Forest Service	3176.208	6.592
4	University of Waterloo	3132.892	6.502
5	Texas A&M University	2641.883	5.483
6	University of Illinois	2547.453	5.287
7	Colorado State University	2283.459	4.739
8	Griffith University	1425.500	2.959
9	North Carolina State University	1247.969	2.590
10	Brigham Young University	1168.786	2.426
11	University of Minnesota	1152.671	2.392
12	West Virginia University	1117.261	2.319
13	University of Utah	1090.529	2.263
14	University of Georgia	1065.267	2.211
15	University of Vermont	1030.112	2.138
16	Arizona State University	936.095	1.943
17	University of Idaho	846.719	1.757
18	National Chiayi University	787.000	1.633
19	Brock University	688.484	1.429
20	Utah Valley State College	633.833	1.316
21	University of Alberta	633.076	1.314
22	Dalhousie University	526.000	1.092
23	Southern Illinois University	467.502	0.970
24	Clemson University	438.723	0.911
25	Temple University	404.832	0.840
26	University of North Carolina	382.190	0.793
27	Michigan State University	326.147	0.677
28	Almería University	266.000	0.552
29	Indiana University	265.371	0.551
30	Case Western Reserve University	265.000	0.550

Tanımlayıcı İstatistik

Mean	205.756	0.427
Standart Sapma	738.098	1.532
Toplam	45472.000	94.379
Varyans	544789.313	2.347

Ağ Merkez İndeksi = 14.05%

Şekil 3: Kurumlar arası İşbirliği Arasındalık Merkezliliği Ağı

Kurumlar Arası Hiyerarşik Kümeleme Analizi (Clique)

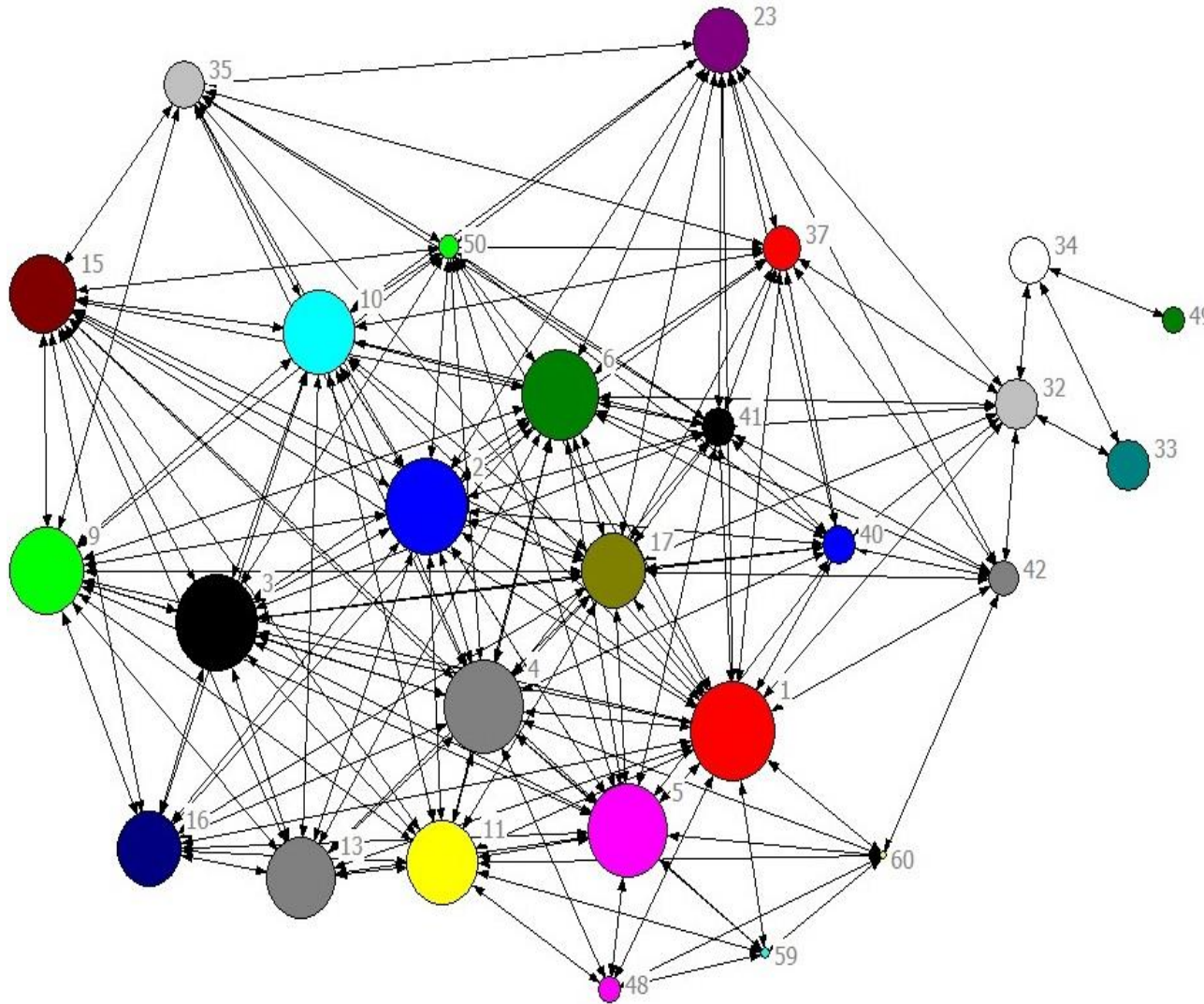
Sosyal ağ analizinde karmaşık ağdaki paydaşları daha sadeleştirilmiş bir biçimde görebilmek için alt gruplama (clique) yapılır. Alt gruplama işlemi en genel biçimde paydaşların kümeler ayrılma işlemini kapsamaktadır. Bu işlem sırasında birbirine yakın ve yüksek ilişkinin bulunduğu paydaşlar bir kümenin altında toplanır. Şekil 4’de gösterilen kümelenmiş kurumlar arası işbirliğini ağı, tüm kurumların yer aldığı veri matrisinden öncelikle merkez ağdan izole olmuş kurumların çıkarılması işlemine tabii tutulmuştur. Daha sonra ortaya çıkan ağ alt gruplama (Clique) analizine tabi tutulmuştur. Alt gruplama analizi sonucu ortaya çıkan hiyerarşik kümeleme matrisinde 61 alt grup oluşmuştur. Bu gruplar arasından seviye değeri 2 olan tüm alt kümeler temel alındığında işbirliği yoğunluğuna göre 27 grup ön plana çıkmaktadır (Tablo 27). Bu gruplar kurumlar arası işbirliği sıklığı en yoğun olan gruplardır. Grup 1’de yer alan üniversiteler kurumlar arası en sık işbirliği yapan grubu oluşturmaktadır. Sözü edilen grup kurumlar arası işbirliği ağında diğer kurumlarla en fazla bağa sahip gruptur. Bunun dışında hiyerarşik kümeleme matrisinde seviye 1 temel alındığında yedi farklı üst grup oluştuğu görülmektedir. Bunlar sırasıyla şöyledir:

1. 32, 33
2. 34, 49
3. 38, 43, 40, 41, 37, 23, 42, 44
4. 35, 50, 52
5. 9, 13, 10, 11, 3, 1, 2, 5, 4, 6, 17
6. 15,16
7. 48,59, 60, 61

Yukarıda belirtilen yedi grup hiyerarşik kümeleme matrisinde yer alan diğer gruplara göre birbirleri ile daha yakın kurumsal bağlara sahiptir. Bu yedi grubun içinde birbirleri ile çok yüksek derecede kurumsal işbirliği bağları bulunan dört ayrı grup göze çarpmaktadır. Bir diğer ifade ile bu dört grup tüm alt grupların farklı merkezleri konumundadır. Bu gruplar şöyledir:

1. 41, 37, 23
2. 1, 2
3. 5, 4
4. 6, 17

Yukarıdaki gruplar hiyerarşik kümeleme matrisinde seviye 5 değerine sahip gruplardır. Ancak bu gruplar arasında eşit mesafede kurumsal işbirliğinin yoğun olduğu söylenemez. Nitekim 1,2 ve 5,4 grupları birbirlerine çok yakın seviye değerine sahip olduğu için hemen hemen bulundukları yerdeki alt grupların merkezi konumundadır.

Kümelerin Listesi

- 1: Pennsylvania State University Texas A&M University University of Florida University of Illinois USDA Forest Service
- 2: Clemson University Pennsylvania State University Texas A&M University USDA Forest Service
- 3: Colorado State University Pennsylvania State University USDA Forest Service
- 4: Clemson University Pennsylvania State University University of Georgia USDA Forest Service
- 5: Pennsylvania State University University of Georgia University of Illinois USDA Forest Service
- 6: Arizona State University Pennsylvania State University University of Florida USDA Forest Service
- 9: California University of Pennsylvania Pennsylvania State University Clemson University West Virginia University
- 10: East Carolina University Pennsylvania State University Texas A&M University
- 11: East Carolina University Pennsylvania State University University of Georgia
- 13: Florida State University Pennsylvania State University West Virginia University
- 15: Clemson University Pennsylvania State University University of Vermont
- 16: Colorado State University Pennsylvania State University University of Vermont
- 17: Arizona State University Pennsylvania State University University of Florida West Virginia University
- 23: Catholic University of Daegu Honan University North Carolina State University Texas A&M University University of Florida
- 32: Griffith University Old Dominion University Temple University University of Florida
- 33: Griffith University Old Dominion University University of Louisville
- 34: Griffith University Queensland Outdoor Recreation Federation Southern Cross University
- 35: Clemson University James Cook University Texas A&M University
- 37: Michigan State University North Carolina State University Texas A&M University University of Florida
- 40: North Carolina State University University of Florida University of Hawaii USDA Forest Service
- 41: North Carolina State University Texas A&M University University of Florida USDA Forest Service
- 42: North Carolina State University University of Florida University of Waterloo
- 48: Polish Research Institute University of Georgia University of Illinois
- 49: Queensland Outdoor Recreation Federation Southern Cross University University of Waikato
- 50: Clemson University Aristotle University of Thessaloniki Texas A&M University USDA Forest Service
- 59: University of Georgia University of Illinois University of the Niger
- 60: University of Georgia University of Illinois University of Waterloo

Şekil 4: Kurumlar Arası Hiyerarşik Kümeleme Analizi (Clique)

Tablo 27: Kurumlar Arası İşbirliğine ilişkin Hiyerarşik Kümeleme Analizi

[illegible]

5.3.2 Bölümler arası işbirliği

Bölümler arası işbirliğinin analizi için *Leisure Science* dergisinde 1997-2012 yılları arasında yayımlanan 349 makale içerisinde en az iki yazar sayısına sahip olan ve yazarların görev yaptığı bölümü makale künyesinde yer alan yayınlar dikkate alınmıştır. Toplam 178 çok yazarlı yayına ait 187 farklı bölüm adı taşıyan ancak aynı bölüm ya da disipline ait olan adlar, 49 ana başlık altında toplanarak simetrik bir matris oluşturulmuştur. Bir diğer ifadeyle, bu matrisin aktörleri üniversitelerde yer alan toplam 48 bölümdür. Bu bölümler arası yayın ilişkilerini ortaya koymak için yakınlık, arasındalık ve derece merkezliliği oranları incelenerek ağın yapısına ilişkin değerlendirilmelerde bulunulmuştur. Ayrıca bölümlerin net katkılarını görebilmek için ağ ego analizine başvurulmuştur.

Ağa genel bakış

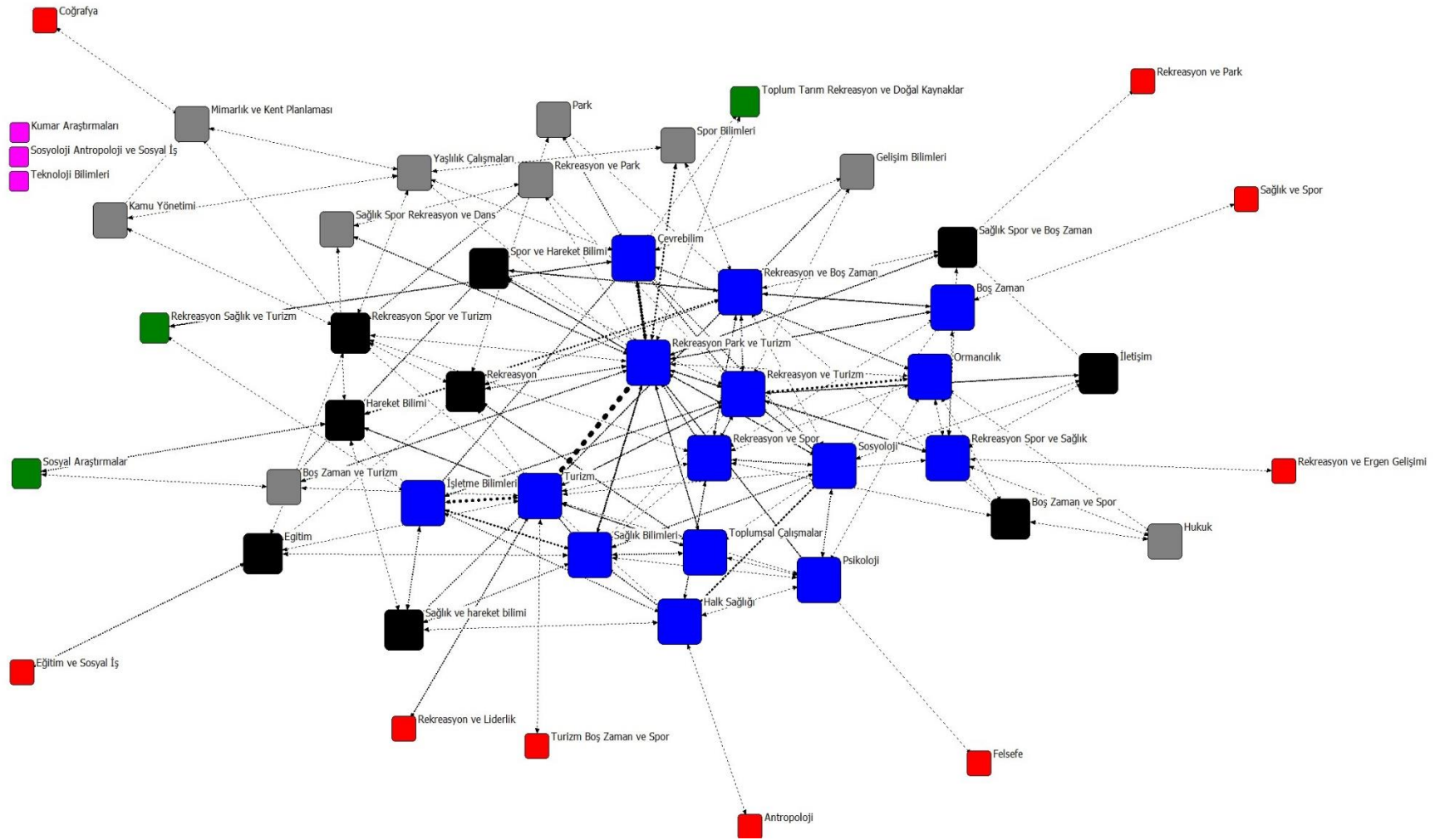
Ağda aktörlerin oluşturduğu tüm bağlantıların, bu ağda oluşturulabilecek maksimum bağlantılara oranını gösteren ağın yoğunluk derecesi % 11,4 olarak bulunmuştur. Bu sayı ağda aktörler arası akademik çalışmaların oranını ortaya koymaktadır. Buna göre 49 bölümün yer aldığı bir ağda farklı aktörler arasında işbirliği çalışmalarının orta düzeyde olduğu söylenebilir. Ancak ağ içerisinde işbirliğinin hangi bölümlerde yoğunlaştığını ve hangi bölümlerin kendi içinden çok diğer aktörler ile çalıştığı ağ ego analizi ile ortaya çıkarılmıştır.

Tablo 28'e bakıldığında en çok işbirliği yapan ilk dört bölümün sırasıyla rekreasyon park ve turizm (21), turizm (18), rekreasyon ve boş zaman (14) ve rekreasyon ve turizm (14) olduğu görülmektedir. Ancak bu yükseklik tek

başına en çok işbirliği yapan bölümlerin saptanması için yetersizdir. Bu durumda bu bölümleri ortalama değerlerine bakmak gerekir. Ortalama değerlere göre bu dört bölüm arasından rekreasyon ve turizm'in (10,5) Tablo 28'deki en yüksek üçüncü değer olduğu göze çarpmaktadır. Bu durum bu bölümün diğer bölümlerle olan bağlarının oldukça yüksek seyrettiğini göstermektedir. Ayrıca bu bölümün 0,83 yoğunluk oranı ile ağda ortalama bir konumda yer aldığını göstermektedir. Bu sonuçlar başka bir ifade ile rekreasyon ve turizm bölümünün kendi içindeki yazarların birbirleri ile çalışmaları, diğer yazarlar ile çalışmalarına göre daha düşük seyretmektedir. Bu nedenle rekreasyon ve turizm bölümünün, ağda yer alan diğer bölümlere göre bölümler arası işbirliğinin en yoğun gerçekleştiği aktör olduğu söylenebilir. Nitekim Şekil 5'te rekreasyon ve turizm bölümü ağın merkezlerinden biri konumundadır.

Tablo 28: Bölümler Arası İşbirliği Ağı Ego Analizi

	Bölüm Adı	Büyüklik	Ort. Der.	Yoğun.
1	Boş Zaman	6.000	4.000	0.800
2	Boş Zaman ve Spor	5.000	2.400	0.600
3	Boş Zaman ve Turizm	4.000	8.500	2.833
4	Çevrebilim	10.000	3.800	0.422
5	Eğitim	5.000	2.000	0.500
6	Gelişim Bilimleri	3.000	3.333	1.667
7	Halk Sağlığı	9.000	8.000	1.000
8	Hareket Bilimi	8.000	4.500	0.643
9	Hukuk	3.000	2.000	1.000
10	İşletme Bilimleri	8.000	5.500	0.786
11	Kamu Yönetimi	3.000	2.000	1.000
12	Mimarlık ve Kent Planlaması	4.000	1.500	0.500
13	Park	3.000	1.333	0.667
14	Rekreasyon	7.000	6.857	1.143
15	Rekreasyon Park ve Turizm	21.000	6.190	0.310
16	Rekreasyon Sağlık ve Turizm	2.000	2.000	2.000
17	Rekreasyon Spor ve Sağlık	10.000	6.800	0.756
18	Rekreasyon Spor ve Turizm	9.000	5.778	0.722
19	Rekreasyon ve Boş Zaman	14.000	4.143	0.319
20	Rekreasyon ve Park	4.000	3.000	1.000
21	Rekreasyon ve Spor	11.000	11.091	1.109
22	Rekreasyon ve Turizm	14.000	10.571	0.813
23	Sağlık Bilimleri	11.000	12.364	1.236
24	Sağlık Spor Rekreasyon ve Dans	3.000	0.667	0.333
25	Sağlık Spor ve Boş Zaman	5.000	0.800	0.200
26	Sağlık ve hareket bilimi	5.000	9.200	2.300
27	Sosyal Araştırmalar	2.000	2.000	2.000
28	Sosyoloji	11.000	9.273	0.927
29	Spor Bilimleri	3.000	0.667	0.333
30	Toplum Tarım Rekreasyon ve Doğal Kaynaklar	2.000	6.000	6.000
31	Toplumsal Çalışmalar	6.000	10.333	2.067
32	Turizm	18.000	8.444	0.497
33	Yaşlılık Çalışmaları	6.000	4.667	0.933
34	Ormancılık	8.000	6.250	0.893
35	İletişim	4.000	2.500	0.833
36	Psikoloji	8.000	9.750	1.393
37	Spor ve Hareket Bilimi	4.000	5.000	1.667

Şekil 5: Bölümler Arası İşbirliği Ağı

Yakınlık Merkezliliği (Closeness)

Tablo 29’da bölümlerin ağ merkezine uzaklığı verilmiştir. Görüldüğü üzere rekreasyon park ve turizm ve turizm bölümleri ağ merkezine en yakın iki bölümü oluşturmaktadır. Buna göre bu iki bölümün yayın sayısı ve işbirliği bağlarının yüksek olduğu söylenebilir. Bu noktada yayın sayısı yüksekliğinin işbirliği çalışmalarının yüksekliği anlamı taşımadığı görülmektedir. Nitekim tablo 28’de rekreasyon ve turizm bölümünün diğer bölümlere göre oransal olarak daha çok işbirliği gerçekleştirdiği görülmektedir.

Tablo 29’daki bir diğer önemli nokta, ilk on sırada ağ merkezinde yer alan rekreasyon ya da boş zamanla ilgili turizm, spor ve park gibi çok disiplinli alanların dışında sağlık bilimleri, sosyoloji ve çevrebilim gibi alanlarında yer almasıdır. Bu durum rekreasyon ve boş zaman alanının hem sosyal hem de fen bilimleri alanlarını kapsayan işbirliği çalışmaları yaptıklarını göstermektedir. Bir diğer taraftan bölüm isimlerinde turizm ismine yer verilmesi ve turizmin ağın merkezine en yakın ikinci bölüm olması, rekreasyon ve boş zaman alanındaki yayınların bu bölümden daha çok etkilendiğini düşündürmektedir.

Tablo 29: Bölümler Arası İşbirliği Yakınlık Merkezliliği

	Bölüm Adı	Uzaklık	Nr. Yak.
1	Rekreasyon Park ve Turizm	219.000	21.918
2	Turizm	222.000	21.622
3	Rekreasyon ve Boş Zaman	232.000	20.690
4	Rekreasyon ve Spor	233.000	20.601
5	Rekreasyon ve Turizm	233.000	20.601
6	Sağlık Bilimleri	236.000	20.339
7	Rekreasyon Spor ve Sağlık	237.000	20.253
8	Sosyoloji	237.000	20.253
9	Rekreasyon Spor ve Turizm	238.000	20.168
10	Çevrebilim	239.000	20.084
11	Rekreasyon	240.000	20.000
12	Psikoloji	241.000	19.917
13	Halk Sağlığı	242.000	19.835
14	Hareket Bilimi	244.000	19.672
15	Ormancılık	244.000	19.672
16	İşletme Bilimleri	245.000	19.592
17	Toplumsal Çalışmalar	245.000	19.592
18	Boş Zaman	247.000	19.433
19	Yaşlılık Çalışmaları	247.000	19.433
20	Sağlık Spor ve Boş Zaman	248.000	19.355
21	Boş Zaman ve Turizm	249.000	19.277
22	Spor ve Hareket Bilimi	249.000	19.277
23	Rekreasyon ve Park	250.000	19.200
24	Spor Bilimleri	251.000	19.124
25	Eğitim	254.000	18.898
26	Sağlık ve hareket bilimi	255.000	18.824
27	Boş Zaman ve Spor	255.000	18.824
28	Sağlık Spor Rekreasyon ve Dans	256.000	18.750
29	Gelişim Bilimleri	257.000	18.677
30	Toplum Tarım Rekreasyon ve Doğal Kaynaklar	258.000	18.605
31	Park	258.000	18.605
32	İletişim	261.000	18.391
33	Rekreasyon ve Liderlik	266.000	18.045
34	Turizm Boş Zaman ve Spor	266.000	18.045
35	Rekreasyon Sağlık ve Turizm	271.000	17.712
36	Hukuk	272.000	17.647
37	Mimarlık ve Kent Planlaması	274.000	17.518
38	Kamu Yönetimi	275.000	17.455
39	Rekreasyon ve Ergen Gelişimi	281.000	17.082
40	Sosyal Araştırmalar	283.000	16.961
41	Felsefe	285.000	16.842
42	Antropoloji	286.000	16.783
43	Sağlık ve Spor	291.000	16.495
44	Rekreasyon ve Park	292.000	16.438
45	Eğitim ve Sosyal İş	298.000	16.107
46	Coğrafya	318.000	15.094

Tanımlayıcı İstatistikler

	Uzaklılık	Nor. Yakınlılık
Mean	256.087	18.863
Standart Sapma	20.912	1.471
Toplam	11780.000	867.704
Varyans	437.297	2.163
Minimum	219.000	15.094
Maksimum	318.000	21.918

Arasındalık Merkezliliği (Betweenness)

Tablo 30'da gösterilen arasındalık değerleri bölümlerin kendileri ile doğrudan bağlantılı olmayan bölümlerle ne düzeyde bağlantı içinde olduğunu göstermektedir. Ağ içerisinde arasındalık değerlerini genel olarak incelendiğinde ağ merkezlilik değerinin %20,37 olduğu görülmektedir (Tablo 30). Bu değere göre ağın merkezlilik değeri disiplinlerarası bir yapıyı göstermektedir. Rekreasyon ve boş zaman alanının oldukça geniş ve çok disiplinli yapısı göz önünde bulundurulduğunda, bu skorun daha yüksek olması beklenebilir. Ancak merkezlilik değeri, rekreasyon, sağlık, spor, turizm ve park isimlerinin değişik kombinasyonları ile isimlendirilen bölüm adları bulunması dolayısıyla net bir değerlendirme olarak görülmemelidir. Bu nedenle bölümlerin arasındalık değerlerinin incelenmesi gerekir. Bu kapsamda, Tablo 30 incelendiğinde, rekreasyon park ve turizm (22,6) ve turizm (18,9) bölümlerinin kendileriyle ve birbirleri ile işbirliği çalışmaları yapmayan diğer bölümlerle bölümler arası işbirliği çalışmalarında köprü görevi gördüğü söylenebilir. Buna bağlı olarak bölümler içinde diğer köprü görevi gören merkezler, rekreasyon ve boş zaman (9,1), rekreasyon spor ve turizm (8,7), rekreasyon spor ve sağlık (7,7), çevrebilim (5,5) ve rekreasyon ve turizm (5,2) bölümleridir. Buna göre, rekreasyon ve turizm bölümünün kendisiyle bağlı olmayan bölümler ile ilk sıralardaki bölümlere nispeten daha alt sıralarda yer

alması, doğrudan işbirliği bağının kuvvetli olması durumuyla paralellik göstermektedir. Bunun yanı sıra halk sağlığı (4,6) ve psikoloji (4,4) gibi farklı disiplinlerin ortalama üstü bir değer taşıması, boş zaman ve rekreasyon alanındaki yayınlara net bir katkı sağladığını göstermektedir.

Şekil 6'ya bakıldığında merkezde yer alan rekreasyon park ve turizm bölümünün turizm, çevre bilimi ve spor bilimleri ile güçlü bağlar oluşturduğu görülmektedir. Bir diğer dikkat çeken nokta ise, turizm'in işleme bilimleri ile merkez arasında köprü vazifesi görmesidir. Bu durum boş zaman ve rekreasyon alanlarının işletme bilimleri ile ilgili bağlarının turizm bölümü üzerinden gerçekleştirildiği şeklinde yorumlanabilir.

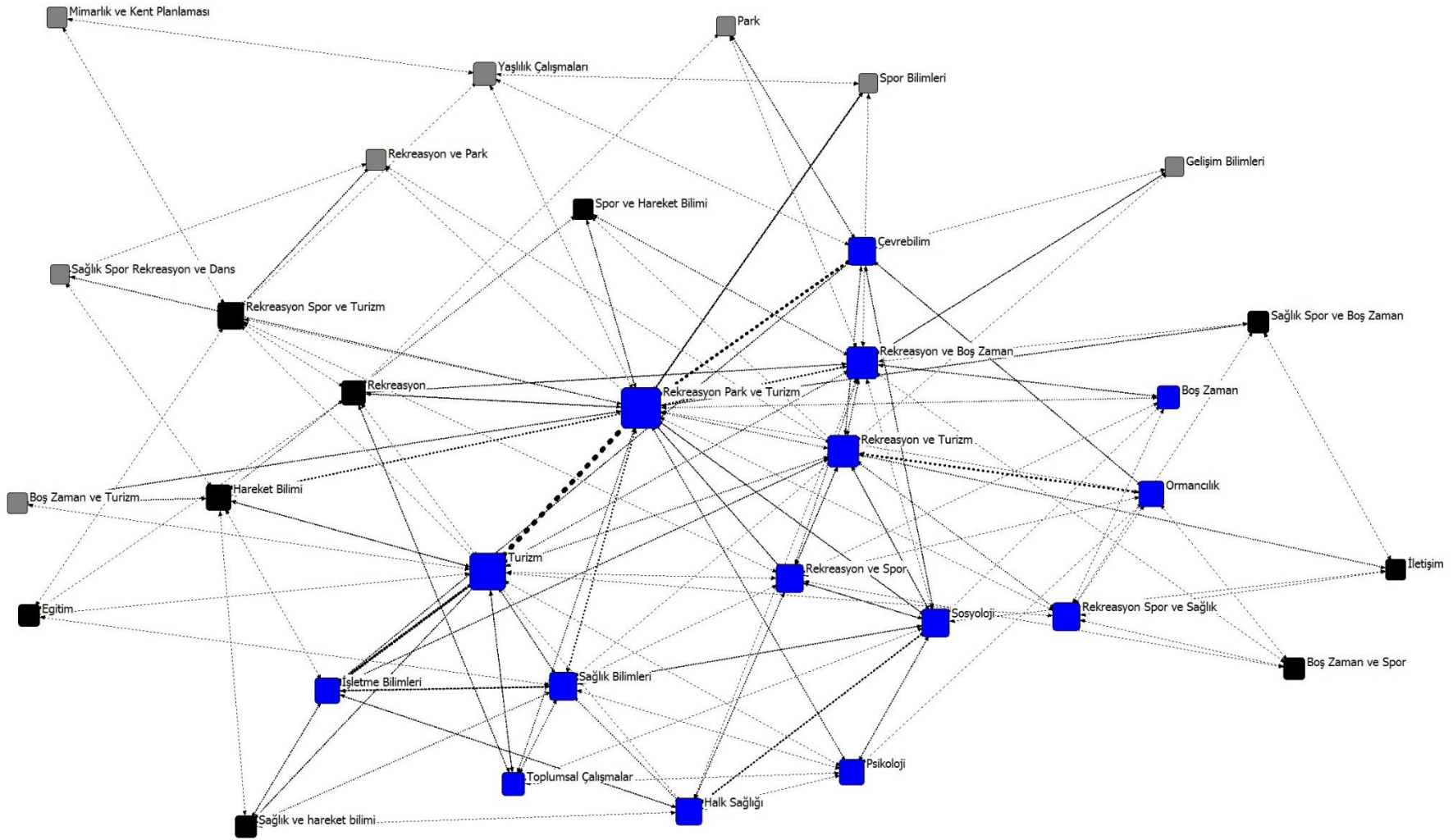
Tablo 30: Bölümler Arası İşbirliği Arasındalık Merkezliliği

	Bölüm Adı	Arasındalık	Nor.Arasındalık
1	Rekreasyon Park ve Turizm	255.215	22.625
2	Turizm	214.304	18.999
3	Rekreasyon ve Boş Zaman	103.039	9.135
4	Rekreasyon Spor ve Turizm	99.099	8.785
5	Rekreasyon Spor ve Sağlık	87.530	7.760
6	Çevrebilim	62.103	5.506
7	Rekreasyon ve Turizm	59.163	5.245
8	Halk Sağlığı	52.710	4.673
9	Psikoloji	50.279	4.457
10	Sağlık Spor ve Boş Zaman	47.565	4.217
11	Boş Zaman	45.712	4.053
12	Eğitim	45.177	4.005
13	Mimarlık ve Kent Planlaması	44.000	3.901
14	Yaşlılık Çalışmaları	43.198	3.830
15	Rekreasyon ve Spor	40.626	3.602
16	Hareket Bilimi	39.249	3.479
17	Sosyoloji	32.183	2.853
18	Sağlık Bilimleri	31.570	2.799
19	İşletme Bilimleri	28.607	2.536
20	Ormancılık	27.040	2.397
21	Boş Zaman ve Turizm	20.609	1.827
22	Rekreasyon	20.458	1.814
23	Boş Zaman ve Spor	6.753	0.599
24	Rekreasyon ve Park	3.956	0.351
25	Spor Bilimleri	2.448	0.217
26	Sağlık Spor Rekreasyon ve Dans	2.307	0.205
27	Toplumsal Çalışmalar	2.024	0.179
28	İletişim	1.939	0.172
29	Sağlık ve Hareket bilimi	1.656	0.147
30	Spor ve Hareket Bilimi	1.560	0.138
31	Park	1.467	0.130

Tanımlayıcı İstatistikler

	Arasındalık	Nor. Arasındalık
Mean	30,082	2,667
Standart Sapma	50,585	4,484
Toplam	1474	130,674
Varyans	2258,826	20,110
Minimum	1,467	0,138
Maksimum	255,215	22,625

Ağ Merkezliliği Oranı: % 20,37

Şekil 6: Bölümler Arası İşbirliği Arasındalık Merkezliliği Ağı

Derece Merkezliliği (Degree)

Derece merkezliliği boş zaman ve rekreasyon alanındaki yayınların temelinde hangi bölümlerden oluşturulduğu konusunda belirli bir yargı sunabilecektir. Bu bağlamda Tablo 31 incelendiğinde rekreasyon park ve turizm (59), rekreasyon ve turizm (29), rekreasyon ve boş zaman (25) gibi doğrudan alanın kendisine ilişkin bölümlerin tablonun ilk dört sırasında, yani merkeze çok yakın yer alması ve diğer aktörlerle yüksek ilişkiler geliştirmesi normal bir durumdur. Bu noktada gözden kaçırılmaması gereken en önemli nokta, turizmin (43) oldukça yüksek arasındalık derecesi ile ikinci bir merkez oluşturmasıdır. Bunun yanı sıra, 46 bölüm içersin de sağlık bilimleri, çevrebilim, işletme bilimleri, sosyoloji, hareket bilimi, ormancılık ve toplumsal çalışmalar gibi bölümlerin tablo içerisindeki değerleri de göz önünde bulundurulmalıdır. Nitekim bu bölümler için Şekil 7'ye bakıldığında, ağın derece merkezliliğinde diğer bölümler ile bağ sağlayan merkezler konumunda oldukları görülmektedir. Buna göre bu bölümlerin, isim olarak rekreasyon ve boş zaman ile ilişkili bölümlerin dışında, rekreasyon ve boş zaman alanında ki yayınların oluşmasında başat aktörler olduğu söylenebilir. Diğer taraftan ağın merkezlilik derecesine bakıldığında, %8,92 oranıyla ağın düşük düzeyde merkezlilik oranına sahip olduğu söylenebilir. Bu durum ağdaki çekirdek sınırın içinde kalan bölümler dışında oldukça fazla bölümün yer aldığı; dolayısıyla genel anlamda tüm bölümler ile işbirliğinin yoğun olarak gelişmediği şeklinde yorumlanabilir. Diğer taraftan ağın heterojenlik oranı %4,86'dır. Bu durum ise ağın heterojen bir şekilde dağılması yerine daha merkez bir görünüm çizdiğini göstermektedir. Bu durum boş zaman ve rekreasyon alanının çok disiplinli yapısının tam yayılım sağlamadığı şeklinde yorumlanabilir.

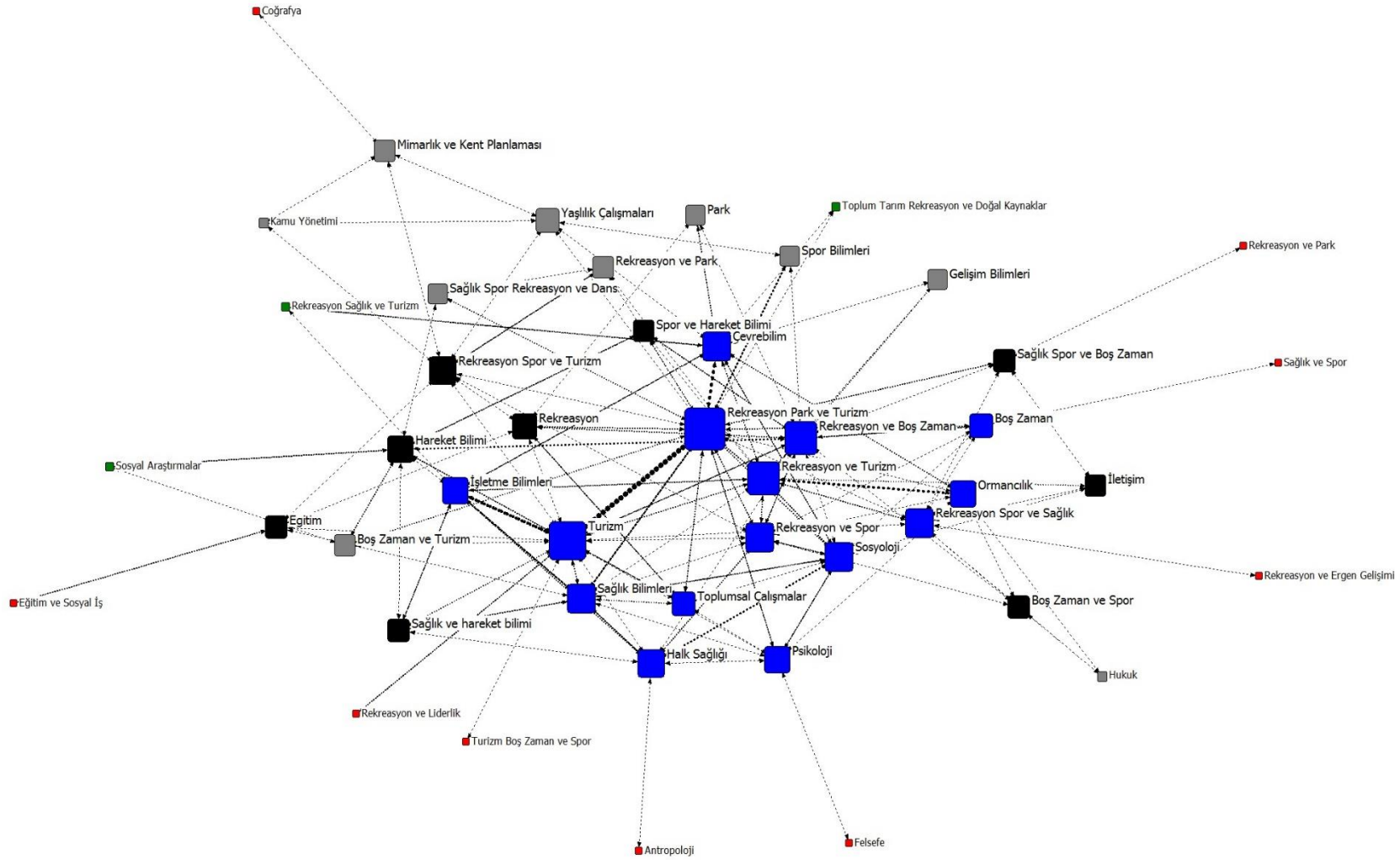
Tablo 31: Bölümler Arası İşbirliği Derece Merkezliliği

	Bölüm Adı	Derece	NDerece	%
1	Rekreasyon Park ve Turizm	59.000	10.243	0.124
2	Turizm	43.000	7.465	0.090
3	Rekreasyon ve Turizm	29.000	5.035	0.061
4	Rekreasyon ve Boş Zaman	25.000	4.340	0.053
5	Sağlık Bilimleri	23.000	3.993	0.048
6	Çevrebilim	23.000	3.993	0.048
7	İşletme Bilimleri	22.000	3.819	0.046
8	Sosyoloji	22.000	3.819	0.046
9	Rekreasyon ve Spor	18.000	3.125	0.038
10	Halk Sağlığı	16.000	2.778	0.034
11	Hareket Bilimi	16.000	2.778	0.034
12	Ormancılık	13.000	2.257	0.027
13	Toplumsal Çalışmalar	12.000	2.083	0.025
14	Rekreasyon Spor ve Sağlık	11.000	1.910	0.023
15	Rekreasyon	11.000	1.910	0.023
16	Rekreasyon Spor ve Turizm	10.000	1.736	0.021
17	Psikoloji	10.000	1.736	0.021
18	Boş Zaman	9.000	1.563	0.019
19	Sağlık ve hareket bilimi	9.000	1.563	0.019
20	Boş Zaman ve Turizm	7.000	1.215	0.015
21	Spor ve Hareket Bilimi	7.000	1.215	0.015
22	Spor Bilimleri	6.000	1.042	0.013
23	Sağlık Spor ve Boş Zaman	6.000	1.042	0.013
24	Yaşlılık Çalışmaları	6.000	1.042	0.013
25	Eğitim	6.000	1.042	0.013
26	İletişim	5.000	0.868	0.011
27	Boş Zaman ve Spor	5.000	0.868	0.011
28	Rekreasyon ve Park	5.000	0.868	0.011
29	Park	5.000	0.868	0.011
30	Sağlık Spor Rekreasyon ve Dans	4.000	0.694	0.008
31	Mimarlık ve Kent Planlaması	4.000	0.694	0.008
32	Gelişim Bilimleri	4.000	0.694	0.008
33	Hukuk	3.000	0.521	0.006
34	Rekreasyon Sağlık ve Turizm	3.000	0.521	0.006
35	Kamu Yönetimi	3.000	0.521	0.006
36	Sosyal Araştırmalar	3.000	0.521	0.006
37	Rekreasyon ve Liderlik	2.000	0.347	0.004
38	Eğitim ve Sosyal İş	2.000	0.347	0.004
39	Toplum Tarım Rekreasyon ve Doğal Kaynaklar	2.000	0.347	0.004
40	Rekreasyon ve Park	1.000	0.174	0.002
41	Turizm Boş Zaman ve Spor	1.000	0.174	0.002
42	Antropoloji	1.000	0.174	0.002
43	Coğrafya	1.000	0.174	0.002
44	Rekreasyon ve Ergen Gelişimi	1.000	0.174	0.002
45	Sağlık ve Spor	1.000	0.174	0.002
46	Felsefe	1.000	0.174	0.002

Ağ Merkezliliği: % 8,92 Heterojenlik Oranı: % 4,86

Tanımlayıcı İstatistik

	Derece	Nor. Derece	%/1000
Mean	9,714	1,687	0,020
Standart Sp.	11,425	1,984	0,024
Toplam	476	82,639	1000
Varyans	130,531	3,934	0,001
Maksimum	1	0,174	0,002
Minimum	59	10,243	0,124

Şekil 7: Bölümler Arası İşbirliği Derece Merkezliliği Ağ

6. Sonuç

Boş zaman alanında yayımlanan akademik makaleler, 2000’li yıllardan sonra daha fazla üretilen ve kullanılan bilimsel iletişim araçları haline gelmiştir. Disiplinlerarası bir alanı temsil eden boş zaman, gerek bilimsel iletişim sağladığı alanlar, gerekse bilimsel iletişimde kullanılan makaleler açısından, diğer temel disiplinlere göre farklı özellikler göstermektedir. Bu kapsamda alanın küresel anlamda en önemli bilimsel iletişim araçlarından biri olan *Leisure Science* dergisinin bibliyometrik özellikleri, atıf özellikleri ve buna bağlı gelişen etkilerin, alana ait bilimsel özellikleri genel anlamda gösterebileceği kanaati oluşmuştur.

Araştırma yukarıda sıralanan nedenlerden dolayı, iki boyutuyla sonuç ortaya koymaktadır. Bunlardan birincisi *Leisure Science* dergisine ilişkin bibliyometrik sonuçlar, ikincisi ise *Leisure Science* dergisinin bibliyometrik ve atıf özelliklerinden yola çıkılarak ulaşılan, boş zaman literatürüne ilişkin sonuçlardır. Bu bağlamda her iki boyuta ilişkin sonuç, boş zaman alanının hangi bilim dallarından beslendiği ve bilim alanının temel özelliklerinin anlaşılabilmesini sağlayacaktır. Sözü edilen iki boyut aşağıda farklı iki başlık içerisinde verilmiştir.

Leisure Science Dergisi’nin Bibliyometrik Verilerine İlişkin Sonuçlar

Genel anlamda dergide 2000’li yıllar sonrasında yayımlanan makalelerin niteliği ve bibliyometrik özelliklerde değişimler gerçekleşmiştir. Örneğin 2000’li yıllar sonrasında yayımlanan makale sayısında ve makalelerde gösterilen atıflarda artış kaydedildiği görülmektedir. Derginin boş zaman literatürünün genişlediği düşüncesinden hareketle, alan’daki bilimsel iletişime nitelik ve nicelik anlamda daha fazla katkı sağlamaya başladığı görülmektedir.

Alanın çok disiplinli yapısı gereği, bilimsel iletişimde kullanılan makalelerin çok yazarlı çalışmalardan oluşması gerekmektedir. Dergiye bakıldığında, makalelerin çok büyük bir bölümü çok yazarlı makalelerden oluştuğu görülmektedir. Bu oran dergide yayımlanan makalelerin neredeyse 3/4 'ünü oluşturmaktadır. Ayrıca yıllar içerisinde bu oranın tek yazarlılıktan çok yazarlılık lehine bozulduğu görülmektedir. Bu anlamda dergi alana ilişkin çok yazarlılık statüsünü yerine getirmektedir. Ancak bu yazarların hangi bölümlerde görev alan yazarlar olduğu çok disiplinlilik statüsünün tam anlamıyla yerine getirilip getirilmediğini gösterecektir. Bu yönüyle dergi incelendiğinde kendi bölüm isimleri dışında turizm bölümlerine ilişkin yazarlarla daha çok ortak makale hazırladıkları görülmektedir. Turizm bölümünü, spor ve çevrebilimi alanlarına ilişkin bölümlerin takip ettiği, sonrasında psikoloji ve sosyoloji gibi alanlarla ortak çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Ancak bu alanlarla yapılan ortak çalışmaların alanın kendi içerisinde yer alan yazarlarla yapılan ortak çalışmalara göre düşük kaldığı tespit edilmiştir. Bu nedenle derginin boş zamanın çok disiplinli bir alan olması statüsünü nispeten yerine getirdiği sonucuna varılabilir.

Bölümler arası işbirliğini gösteren bir diğer önemli sonuç ise, ortak yazarlı çalışmalarda rekreasyon ve boş zaman isminin yer aldığı bölümler dışında turizmin yanı sıra çevrebilim, işletme bilimleri, ormancılık, psikoloji, halk sağlığı ve sağlık bilimleri gibi alanların, bölümler arası işbirliğinin merkezine yakın ve diğer disiplinler ile boş zaman alanına ait bölümler arasında köprü işlevi görmeleridir. Bu noktada spor bilimlerinin yalın bir bölüm ismi olarak, boş zaman alanındaki bölümlerin yer aldığı bir sosyal ağda merkezi konumda olmadığı sonucuna varılabilir. Ancak rekreasyon ve boş zaman adının geçtiği bölüm isimlerinde spor ismi değişik şekillerde geçmektedir. Sözü edilen bölüm isimleri içinde boş zaman alanının etkileşimde

olduğu pek çok bilim alanında çalışmaları bulunan yazarların görev aldığı göz önünde bulundurulursa; spor alanının da turizm gibi bir başat alan olduğu sonucuna varılabilir. Öyleyse boş zaman alanının temelini oluşturan çok disiplinli alanlardan turizm, spor, çevrebilimleri, ormancılık temel disiplinlerden sosyoloji, psikoloji, halksağlığı, sağlık bilimleri ve işletme bilimleri gibi alanlardan doğrudan beslendiği görülmektedir. Ayrıca sözü edilen çok disiplinli alanların da diğer disiplinlerle olan bağlantısı düşünüldüğünde boş zamanın sadece sosyal bilimlerde değil fen bilimleri içerisindeki alanlardaki geniş bir bağ olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dergide yayımlanan makale yazarlarına ilişkin bir diğer önemli nokta ise, makale kaynakçalarında en çok atıf verilen bazı yazarların derginin geçmiş yıllarda editörlüğünü yapmış olan kişilerden oluşmasıdır. Elbette küresel bir dergide editörlük yapmış olan bir yazar alanı konusunda önemli bir yere sahiptir. Ancak alanda yayım yapmak isteyen diğer yazarların yazdıkları makalelerin yayımlanması adına bu durumu istismar ederek, editöre ait bilimsel eserlere atıfta bulunması, alanla ilgili bibliyometrik göstergelerin niceliksel açıdan farklılaştıracaktır. Bu nedenle bibliyometrik göstergeler üzerinden yapılan değerlendirmeler alan hakkındaki gerçekleri yansıtamayabilecektir.

Dergide yayımlanan makale konularının yarısından fazlası başta sosyal psikoloji olmak üzere, sosyoloji ve psikoloji temel disiplinlerine ilişkin incelemeleri kapsamaktadır. Bunun dışında yönetim alanına ilişkin konuların sayısı da nispeten yüksektir. Bu görünüm derginin daha çok bu temel alanlardaki konular üzerine çalışmaları içerdiği, ancak yukarıda sözü edildiği gibi alan dışındaki bölümler arasında ortak çalışmaların çok fazla olmadığı sonucunu yansıtmaktadır.

Makale yazarlarının görev aldıkları kurumlar bakımından incelenmesi, kurumlararası işbirliğine ilişkin detayları ortaya çıkardığı gibi, boş zaman alanında yer alan makalelerin, alanın temel özellikleri aksine bir bölgesel izolasyon özelliği gösterdiğini ortaya koymaktadır. Öyle ki dergide yayımlanan makalelerin çoğu Kuzey Amerika kıtasında yer alan üniversitelerde görev alan yazarlar tarafından kaleme alınmıştır. Bu nedenle incelenen konuların çoğu A.B.D ve Kanada gibi ülkelerin içerisinde yer alan etkinlikleri ve ya boyutları kapsamaktadır. Boş zaman alanının sosyal psikoloji temelinde şekillendiği, yani toplum psikolojisi anlamında farklılıklar gösterebileceği bilinmektedir. Bu bağlamda yayımlanan makalelerin konusal temelde Kuzey Amerika kıtası ile sınırlı kalması, alanın temeline ilişkin zıtlık ortaya çıkarmıştır. Öyle ki boş zamana ilişkin davranışlar bireysel olduğu gibi toplumsal etkilerin öncülüğünde ortaya çıkmaktadır. Farklı toplumlarda ve kültürlerde kişiler arası iletişimin, yönetim anlayışının ve toplumsal değerlerin değişebileceği bilinen bir gerçektir. Bu anlamda Kuzey Amerika dışında yaşayan toplumlarda boş zaman davranışı ve bu davranışın bir sonucu olarak, rekreasyon biçimleri farklılık gösterebilecektir. Bu nedenle dergide yer alan çalışmalar bölgesel bir izolasyon sergilemektedir.

Dergide yer alan makaleler konusal anlamda geniş çeşitlilik göstermektedir. Bu durum alanı oluşturan çok disiplinli yapının konulara yansımaları olarak görülebilir. Bu bağlamda turizm ve spor gibi alanları da ilgilendiren, açık alan rekreasyonu ve fiziksel rekreasyonun en çok çalışılan makale konusu olarak yer aldığı tespit edilmiştir. Diğer taraftan boş zaman davranışı ve kullanımı gibi konuların incelenmesindeki ağırlığı nispeten diğer konulara göre daha yoğundur. Bu durum sosyal psikoloji temelinde şekillenen boş zaman alanının dergide yayınlanan makalelerde de konu olarak yer alması sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Diğer taraftan dergide alana ilişkin yayımlanan makalelerin ¼ ü nitel yöntemin kullanıldığı araştırmalardan oluşmaktadır. Nitel araştırmaların temelde bir konunun boyutlarının ortaya çıkarılması ve bilimsel ispatın gerçekleştirilmesi için gerekli parçaların bir araya getirilmesi durumunu sağladığı bilinmektedir. Bu nedenle dergide yer alan makalelerin bir bölümünün alana ilişkin yeni keşifsel çalışmalara öncülük ettiği, nitel araştırma teknikleri içinde gömülü teori (grounded theory) ve fenomenoloji gibi, bilimsel olay ya da konuların teorilerinin ortaya çıkarılmasını sağlayacak nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır.

Öte yandan, dergide yayımlanan makalelerde kullanılan kaynakça türleri sayısal anlamda incelendiğinde, bilimsel dergilerin kaynakça kullanımında ağırlık kazandığı görülmektedir. Bu yönüyle boş zaman alanında bilimsel iletişim aracı olarak bilimsel makalelerin kullanımının yaygın olduğu genel kanısına paralellik sağlayan bir özellik sergilemektedir.

Sonuç olarak, makalelerde, kitaplarda ya da diğer bilimsel iletişim araçlarında yer alan boş zaman alanına ilişkin bilimsel özellikler, *Leisure Science* dergisinde yayımlanan makalelerden elde edilen bibliyometrik verilerle tam olarak paralellik sağlamamaktadır. *Leisure Science* dergisinin küresel anlamda boş zaman alanına ilişkin en önemli dergi olduğundan hareketle, boş zaman alanındaki makalelerin, boş zaman alanının çok disiplinli ve çok boyutlu çerçevesini kapsayacak şekilde bir yön kazanması önem arz etmektedir. Diğer bir ifadeyle, alanı oluşturan temel disiplinlerin boş zaman alanına ilişkin makaleler geliştirmesini sağlamak gerekmektedir. Bu nedenle, alanın temel değişkenleri ve aktörlerinin iyi analiz edilmesi ve bunların bilimsel iletişim araçlarına daha etkili ve çeşitlilik gösterecek bir biçimde aktarılması gerekmektedir.

Boş Zaman Literatürünün Gelişimine İlişkin Sonuçlar

Yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı *Leisure Science* dergisinde yayımlanan makaleler, boş zaman alanında yayımlanan diğer akademik dergiler arasında öncül ve alanı temsil eder biçimde bir örneklem olarak alınabilir. Bu nedenle dergide yayımlanan makalelerin kaynakçaları 1997-2012 yılları arasında boş zaman literatürünün gelişimine ilişkin bilgiler elde edilebilir. Bu noktadan hareketle alana ilişkin bilimsel değerlendirmeler bu kaynakça üzerinden yapılabilecektir. Ayrıca *Leisure Science*'da yayımlanan makalelerin kaynakçaları incelendiğinde derginin kendisine atıf verme oranının kabul edilebilir seviyenin altında olduğu, başka bir ifade ile en fazla atıf kendisi gibi alana ait büyük bir dergi olan *Journal of Leisure Research* dergisine verildiği tespit edilmiştir. Bu durum, *Leisure Science* dergisine ilişkin makale kaynakçaları üzerine yapılan bir incelemede, *Leisure Science* dergisinin objektiflik bakımından boş zaman literatürünü temsil etme yeteneğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Dergideki makalelerin kaynakçalarında belirtilen makaleler konusal olarak sosyal psikoloji alanı temelinde ele alınmıştır. Neredeyse her üç makaleden bir tanesi bu alana ait teori ya da bilgilerin kullanımı ile ortaya çıkarılmıştır. Diğer taraftan sosyal psikoloji alanının oluşumuna öncülük eden sosyoloji ve psikoloji temelinde hazırlanan makalelerde literatürün oldukça büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. Diğer bir ifade ile sosyal psikoloji, psikoloji ve sosyoloji temelindeki teori ve bilgilerin kullanımı ile boş zaman literatüründe hazırlanan makaleler, boş zaman literatürünün % 60'ını kapsamaktadır. Bu nedenle boş zaman alanını besleyen temel alanların bu üç alan olduğu söylenebilir. Bölümler arası işbirliği çalışmalarında ve diğer değerlendirmelerde turizm ve spor bilimleri her ne kadar ön plana çıkmış olsa

da bu alanlarında çok disiplinli olması ve sosyoloji, psikoloji, işletme bilimleri, çevrebilim, sağlık bilimleri vb. alanların katkısıyla ortaya çıkması göz ardı edilmemelidir. Ayrıca spor ya da turizm, tıpkı boş zaman alanı gibi halen bilimsel bir disiplin alanı değildir. Çünkü kendilerine ait teorileri bulunmamaktadır. Tüm bunların dışında terapötik rekreasyon ve halk sağlığı - boş zaman ilişkilerinin incelendiği makalelerin bulunması nedeniyle; sağlık bilimleri alanının dördüncü aktör olarak boş zaman alanını besleyen temel alanlardan biri olduğu söylenebilir.

Boş zaman literatürüne ilişkin bir diğer önemli sonuç ise, boş zaman ile ilgili makalelerin yazımında kullanılan kaynakçalardır. Bu kapsamda boş zaman alanında ağırlıklı olarak, akademik dergiler kaynakçalarda yer almaktadır. Bilimsel iletişimde akademik dergilerin ön planla olması, hangi alana ilişkin dergilerin boş zaman literatürünü oluşturmada etkili olduğu sorusunu akla getirmektedir. Bu anlamda boş zaman alanına ait hem uzun süreli olması hem de nitelikleri açısından en büyük üç derginin, makale kaynakçalarında en çok kullanılan dergiler olduğu görülmektedir. Sonuç itibarıyla farklı alanlara ait olmasalar dahi boş zaman alanındaki dergilerde yer alan makale konuları farklı alanlar temelinde şekillenmektedir. Bir diğer taraftan boş zaman alanı dışında turizm ve çevrebilim alanlarına ait akademik dergilerin son yıllarda boş zaman literatürüne daha fazla katkı sağladığı anlaşılmaktadır. Nitekim zamanla boş zaman alanı kendi bilimsel temelinde daha fazla alandan beslenerek teorik alt yapısını oluşturabilecektir. Bu nedenle bu süreç, alanın çok disiplinli olma ve bir bilim dalı olma hedefine katkı sağlayacaktır.

Konuyla ilgili bir diğer önemli ayrıntı ise, boş zaman alanında yayımlanan makalelerin yukarıda sözü edildiği gibi Kuzey Amerika menşeli

olmasının yanı sıra boş zaman literatürünün oluşumundaki makalelerin 1/5'inin alana ait dergiler tarafından üretilmesidir. Yukarıda her ne kadar bu dergilerdeki makale konularının farklı temelde oluşturulduğu belirtilmiş olsa da, alanı besleyen temel alanlardaki dergilerde alana ilişkin makalelerin yayımlanması oldukça önemlidir. Bu sonuç, boş zaman alanının beslendiği psikoloji, sosyoloji, sosyal psikoloji, sağlık bilimleri, çevre bilimleri, turizm ve spor vb. alanlara ait akademik dergilerde yayınların yapılması gerektiğini göstermektedir. Böylece alanın temelleri daha güçlü boyutlara ulaşabilecek ve teorik altyapısı güçlendirilebilecektir.

Alanın literatürüne ilişkin bir diğer önemli sonuç, alanda yayımlanan makale yazarlarının çekirdek bir grup tarafından yazılmış olmasıdır. Nitekim, incelenen dönem ve dergide boş zaman literatüründe yer alan 13801 yazar içersinden seçilen 25 yazar, literatürün % 11,6'sının oluşumuna katkı sağlamıştır. Bu sonuç, boş zaman alanında makale hazırlayan akademisyen ya da sektör temsilcilerinin sayısal anlamda düşük olduğunu göstermektedir. Ancak boş zaman endüstrisinin büyüklüğü düşünüldüğünde, bu endüstrideki paydaş sayısının falza olmasına karşın; üretilen akademik makalelerin düşük olması, alanın yeni gelişmekte olduğu, diğer bir ifade ile, alanın bir bilim alanı olarak yakın zamanda incelendiğini göstermektedir. Nitekim boş zaman literatürünün yarı yaşamının (literatür eskimesi) 12 olması bu sonucu destekler niteliktedir.

Boş zaman literatürünün yarı yaşamının oldukça genç olması, bu alanda üretilen bilimsel makalelerin çoğunun son dönemlerde ya da yakın bir dönemde üretildiğini göstermektedir. Bu durumda boş zaman alanı yeni keşiflere açık bir alan görüntüsü vermektedir. Ayrıca boş zaman alanının bir bilim dalı oluşturacak niteliklere kavuşması yarı yaşamının yaşanması, yani

sürekli olarak alana ilişkin yeni teorilerin ve bilgilerin üretilmesine bağlıdır. Tüm bu nedenlerden dolayı boş zaman alanının oldukça bakir ve geliştirmeye açık bir alan olduğu söylenebilir.

Kaynakça

- AAHPERD (2011). *Leisure Education in the Schools: Promoting Healthy Lifestyles for All Children and Youth*. California: AAHPERD Convention
- Abrizah, A., Zainab, A.N., Kiran, K. ve Raj, R.G. (2013). LIS journals scientific impact and subject categorization: a comparison between Web of Science and Scopus. *Scientometrics*, 94(2), 721-740.
- Adamic, L. A. ve Huberman, B. A. (2002). Zipf's law and the Internet. *Glottometrics*, 3(1), 143-150.
- Aghaei, C.A., Salehi, H., Yunus, M., Farhadi, H., Fooladi, M., Farhadi, M. ve Ebrahim, N. (2013). A Comparison between Two Main Academic Literature Collections: Web of Science and Scopus Databases. *Asian Social Science*, 9(5), 18-26.
- Aksnes, D.W. (2003). Characteristics of highly cited papers. *Research Evaluation*, 12(3), 159-170.
- Akyıldız, E. <http://www3.iam.metu.edu.tr/iam/images/f/ff/Bilimselatif.pdf>
Erişim Tarihi: 27.06.2013
- Al, U. ve Coştur, R. (2007). Türk Psikoloji Dergisi'nin bibliyometrik profili. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(2), 142-163.
- Al, U. ve Tonta, Y. (2004). "Atıf Analizi: Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü Tezlerinde Atıf Yapılan Kaynaklar". *Bilgi Dünyası*, 5(1), 19-47
- Al, U.; Soydal, İ. ve Yalçın, H. (2010). Bibliyometrik Özellikleri Açısından bilig'in Değerlendirilmesi. *Bilig*, 55, 1-20.

- Al, U., ve Doğan, G. (2012) Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Tezlerinin Atıf Analizi. *Türk Kütüphaneciliği*, 26 (2), 349-369
- Asan, A. (2005). SCI-EXPANDED, SSCI, AHCI ve Etki Faktörü. *Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık – Türk Tıp Dizini*, 221-262.
- Asan, A. (2010). Web of Science kapsamındaki Türk dergilerin Etki Faktörü (impact factor) değerleri. *Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık 8. Ulusal Sempozyum*, Ankara: Ulakbim
- Åström, F. (2007). Changes in the LIS research front: Time-sliced cocitation analysis of LIS journal articles, 1990–2004. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 58, 947–957.
- Aydoğan, M., (2012). *Samsun İlinde Organik ve Konvansiyonel Fındık Yetiştiricilerinin Gübre Kullanımı Konusundaki İletişim Kaynaklarının Sosyal Ağ Analizi İle Karşılaştırılması*. Ankara: Tarımsal Ekonomi Ve Politika Geliştirme Enstitüsü.
- Aytaç, Ö. (2002). “Boş Zaman Üzerine Kuramsal Yaklaşımlar”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 15-45
- Ball, R. ve Tunger, D. (2006). Science indicators revisited Science Citation Index versus SCOPUS: A bibliometric comparison of both citation databases. *Information Services and Use*, 26, 293-301.
- Bar-Ilan, J. (2010). Citations to the “Introduction to informetrics” indexed by WOS, Scopus and Google Scholar. *Scientometrics*, 82(3), 495-506.
- Birinci, H. G. (2008). Turkish Journal of Chemistry’nin bibliyometrik analizi. *Bilgi Dünyası*, 9(2), 348-369.

- Boorman, S. ve White, H. (1976). Social structure from multiple networks II: Role structures. *American Journal of Sociology*, **81**, 1384–1446
- Bordons, M.; Fernández, M.T. ve Gomez, I. (2002). Advantages and limitations in the use of impact factor measures for the assessment of research performance. *Scientometrics*, 53(2), 195-206.
- Boyack, K.W. ve Börner, K. (2003). Indicator-assisted evaluation and funding of research: Visualizing the influence of grants on the number and citation counts of research papers. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 54(5), 447-461.
- Boyack, K.W. ve Klavans, R. (2010). Co-citation analysis, bibliographic coupling, and direct citation: Which citation approach represents the research front most accurately?. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 61(12), 2389-2404.
- Broadus, R. N. (1987). Early approaches to bibliometrics. *Journal of the American Society for Information Science*, 38(2), 127-129.
- Brodaus, R.N. (1987). ‘Toward a Definition of “Bibliometrics”’. *Scientometrics*, 12 (5-6), 373-379
- Brookes, B.C. (1968). The derivation and application of the Bradford-Zipf distribution. *Journal of Documentation*, 24, 247- 265.
- Brookes, B.C. (1970). The growth, utility, and obsolescence of scientific periodical literature. *Journal of Documentation*, 26 (4), 283-294.
- Brookes, B.C. (1977). Theory of the Bradford Law. *Journal of Documentation*, 33, 180-209.

- Bull, C.; Hoose, J. ve Wheet, M. (2003). *Introduction To Leisure Studies*, Prentice Hall, Essex.
- Burrell, Q. (1985). The 80/20 Rule: Library Lore or Statistical Law? *Journal of Documentation* 41(1), 24-39.
- Burton, R.E. ve Kebler, R.W. (1960). The “half-life” of some scientific and technical literatures. *American Documentation*, 11, 18-22.
- Chick, G. E. (1984). Leisure and the development of culture. *Annals of Tourism Research*, 11(4), 623-626.
- Coalter, F. (1997). *Leisure Sciences and Leisure Studies*: Different concept, same crisis?. *Leisure Sciences*, 19(4), 255-268.
- Cole, J.R. ve Cole S. (1973). *Social stratification in science*. Chicago: University of Chicago Press.
- Craft, R.C. ve Leake, C. (2002). The Pareto Principle in Organizational Decision Making. *Management Decision*, 40(8), 729-733.
- Crawford, D.W.; Jackson, E.L. ve Godbey, G. (1991). A hierarchical model of leisure constraints. *Leisure Sciences*, 13(4), 309-320.
- Cross, G. (1990). *A social history of leisure since 1600*. New York: Venture Publishing.
- Currell, S. (2010). *The March of Spare Time*. Pennsylvania: Univ of Pennsylvania Press.
- De Grazia, S. (1962). *Of time, work, and leisure*. New York: Twentieth Century Fund.

- Drott, M. C. (1981). Bradford's Law: Theory, empiricism and the gaps between. *Library trends*, 30(1), 41-52.
- Dumazedier, J. (1967). *Toward a society of leisure*. New York: Free Press.
- Dutton, D. (2001). What is genius? *Philosophy and Literature* 25: 181-196.
- Earle, P. ve Vickery, B. (1969). Social science literature use in the UK as indicated by citations. *Journal of Documentation*, 25, 123-141.
- Egghe, L. (1986). On The 80/20 Rule. *Scientometrics*, 10(1-2), 55-68.
- Egghe, L. ve Rousseau, R. (1990). *Introduction to informetrics: Quantitative methods in library documentation and information science*. Amsterdam: Elsevier Science Publishers.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri: yaklaşım, yöntem ve teknikler*. Anı Yayıncılık.
- Erfanmanesh, M. A. ve Didegah, F. (2013). A Comparison of Web of Science and Scopus for Iranian Publications and Citation Impact. *International Journal of Information Science and Management*, 11(1), 11-27.
- Fersht, A. (2009). The most influential journals: Impact Factor and Eigenfactor. *PNAS* 106, 6883-6884.
- Fingerman, S. (2006). Web of Science and Scopus: Current features and capabilities. *Issues in Science and Technology Librarianship*. 48(3), 25-49
- Freeman, L.C. (2004). *The development of social network analysis*. Vancouver: Empirical Press.

- Fujiwara, Y. (2004). Zipf law in firms bankruptcy. *Physica A: Statistical Mechanics and its Applications*, 337(1), 219-230.
- Gabaix, X. (1999). Zipf's Law and the Growth of Cities. *The American Economic Review*, 89(2), 129-132.
- Garfield, E. (1955). Citation indexes for science new dimension in documentation through association of ideas. *Science*, 122 (3159), 108-111
- Garfield, E. (1972). Citation analysis as a tool in journal evaluation. *Science*, 178(4060), 471-479.
- Garfield, E. (1979). *Citation indexing: its theory, and application in science, technology, and humanities*. New York: Wiley.
- Garfield, E. (1980). Multiple independent discovery and creativity in science. *Current Contents*, 3 (3), 5-10.
- Garfield, E. (1990). How ISI Selects Journals for coverage: Quantitative and Qualitative considerations. *Current Contents*, May 28.
- Garfield, E. (1996). How can impact factors be improved?. *British Medical Journal*, 313(7054), 411
- Garfield, E. (2003). The meaning of the impact factor. *Revista internacional de psicología clínica y de la salud. International journal of clinical and health psychology*, 3(2), 363-369.
- Garfield, E. (2006). Citation indexes for science. A new dimension in documentation through association of ideas. *International Journal of Epidemiology*, 35(5), 1123-1127

- Garfield, E. (2006). The history and meaning of the journal impact factor. *Journal of the American Medical Association*, 295(1), 90-93.
- Gavel, Y. ve Iselid, L. (2008). Web of Science and Scopus: A journal title overlap study. *Online Information Review*, 32 (1), 8-21.
- Geist, A. (2009). Using Citation Analysis Techniques for Computer Assisted Legal Research in Continental Jurisdictions. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, The University of Edinburgh
- Glänzel, W. and Schubert, A. (1985). "Price distribution: an exact formulation of Price's square root law" *Scientometrics* 7 (3-4): 212-219.
- Glänzel, W. ve Schubert, A. (2005). Analyzing scientific Networks through co-authorship. F. H. Moed, W. Glänzel ve U. Schmoch (Editörler) *Handbook of Quantitative Science and Technology Research* içinde s. 257-276. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Godbey, G.C.; Caldwell, L.L.; Floyd, M. ve Payne, L.L. (2005). Contributions of *Leisure Studies* and recreation and park management research to the active living agenda. *American journal of preventive medicine*, 28(2), 150-158.
- Henderson, K. A. (2010). *Leisure Studies* in the 21st century: The sky is falling?. *Leisure Sciences*, 32(4), 391-400.
- Henderson, K.A.; Bialeschki, M.D.; Shaw, S.M. ve Freysinger, V.J. (1989). *A leisure of one's own: A feminist perspective on women's leisure*. Venture Publishing.

- Henderson, K.A.; Presley, J. ve Bialeschki, M.D. (2004). Theory in recreation and leisure research: Reflections from the editors. *Leisure Sciences*, 26(4), 411-425.
- Hicks, D. (1987). Limitations of co-citation analysis as a tool for science policy. *Social Studies of Science*, 17(2), 295-316.
- Hirsch, J. E. (2005). An index to quantify an individual's scientific research output. *PNAS*, 102(46), 16569-16572
- Hirsch, J. E. (2010). An index to quantify an individual's scientific research output that takes into account the effect of multiple coauthorship. *Scientometrics*, 85(3), 741-754.
- Holmes, A. ve Oppenheim, C. (2001). Use of citation analysis to predict the outcome of the 2001 Research Assessment Exercise for Unit of Assessment. *Library and Information Management. Information Research*, 6(2), 6-2.
- Ioannides, Y.M. ve Overman, H.G. (2003). Zipf's law for cities: an empirical examination. *Regional science and urban economics*, 33(2), 127-137.
- Jackson, E.L. (2004). Individual and institutional concentration of leisure research in North America. *Leisure Sciences*, 26(4), 323-348.
- Juniu, S.; Samdahl, D.M.; Scott, D. ve Weissinger, E. (2000). Downshifting: regaining the essence of leisure. *Journal of Leisure Research*, 32(1), 69-73.
- Kelly, J. (1997). Leisure as life: Outline of a poststructuralist reconstruction. *Loisir & Societe (Society and Leisure)*, 20(2), 401-418.

- Kelly, J.R. ve Freysinger, V.J. (2000). *21st century leisure: Current issues*. Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.
- Kesici, T. ve Kocabaş, Z. (1998). *Biyoistatistik*. Yayın no: 79, Ankara: Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayını
- Kessler, M.M. (1963). Bibliographic coupling between scientific papers. *American Documentation*, 14 (1), 10-25.
- Lafargue, P. (1999). *Tembellik Hakkı*. Çev. V.Günyol, İst: Cumhuriyet Gaz.Yay.
- Leydesdorff, L. ve Opthof, T. (2010). Scopus's source normalized impact per paper (SNIP) versus a journal impact factor based on fractional counting of citations. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 61(11), 2365-2369.
- Line, M.B. (1970). The 'half-life' of periodical literature: apparent and real obsolescence. *Journal of Documentation*, 26, 46-54.
- Lotka, A. J. (1926). The frequency distribution of scientific productivity. *Journal of Washington Academy Sciences*, 16, 317-323
- Lukkonen, T.; Persson, O. ve Sivertsen, G. (1992). Understanding Patterns of International Scientific Collaboration. *Science, Technology and Human Values* 17(1), 101-126.
- MacRoberts, M.H. ve MacRoberts, B.R. (1989). Problems of citation analysis: a critical review. *Journal of the American Society for Information Science*, 40(5), 342-349.

- Mali, F., Kronegger, L. ve Ferligoj, A. (2010). Co-authorship trends and collaboration patterns in the Slovenian Sociological Community. *Corvinus Journal of Sociology and Social Policy* 1(2), 29–50
- Martyn, J. (1964). Bibliographic coupling. *Journal of Documentation*, 20 (4), 236.
- Meadows, A.J. (1967). The citation characteristics of astronomical research literature. *Journal of Documentation*, 23, 28-33.
- Metin, T.C.; Kesici, M. ve Kodaş, D. (2013). Rekreasyon Olgusuna Akademisyenlerin Yaklaşımları. *Journal of Yasar University*, 30(8), 5021-5048.
- Moed, H.F. (2011). The source normalized impact per paper is a valid and sophisticated indicator of journal citation impact. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 62(1), 211-213.
- Moed, H.F. (2005). *Citation analysis in research evaluation*. Dordrecht: Springer.
- Moed, H.F.; Van Leeuwen, T.N. ve Reedijk, J. (1998). A new classification system to describe the ageing of scientific journals and their impact factors. *Journal of Documentation*, 54, 387-419.
- Mommaas, H. (1997). European *Leisure Studies* at the crossroads? A history of leisure research in Europe. *Leisure Sciences*, 19(4), 241-254.
- Montemurro, M.A. (2001). Beyond the Zipf–Mandelbrot law in quantitative linguistics. *Physica A: Statistical Mechanics and its Applications*, 300(3), 567-578.

- Murphy, J.F. (1974). *Concepts of leisure: Philosophical implications*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Murphy, L.J. (1973). Lotka's Law in the Humanities?. *Journal of the American Society for Information Science*, 24(6), 461-462.
- Neulinger, J. (1974), *Psychology Of Leisure*. Springfield, IL: Charles C. Thomas.
- Newman, M.E. (2001). The structure of scientific collaboration networks. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 98(2), 404-409.
- Nicholls, P.T. (1989). Bibliometric modeling processes and the empirical validity of Lotka's law. *Journal of the American Society for Information Science*, 40(6), 379-385
- Nicolaisen, J. (2007). Citation analysis. *Annual review of information science and technology*, 41(1), 609-641.
- Norris, M. ve Oppenheim, C. (2007). Comparing alternatives to the Web of Science for coverage of the 'social sciences' literature. *Journal of Informetrics*, 1 (1), 161-169.
- Noyons, E. ve Van Raan, A. F. (1998). Advanced mapping of science and technology. *Scientometrics*, 41 (12), 61-67.
- O'Connor, J.; French, R.; Sherrill, C. ve Babcock, G. (2001). "Scholarly productivity in adapted physical activity pedagogy: a bibliometric analysis" *Adapted Physical Activity Quarterly* 18 (4): 434-450.
- Okuyama, K.; Takayasu, M. ve Takayasu, H. (1999). Zipf's law in income distribution of companies. *Physica A: Statistical Mechanics and its*

Applications, 269(1), 125-131.

Osareh, F. (1996). Bibliometrics, citation analysis and co-citation analysis: A review of literature I. *Libri*, 46(3), 149-158.

Özdamar, K.; Odabaşı, Y.; Hoşcan, Y.; Bir, A.A.; İftar, G. ve Uzuner, Y. (1999). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Ed. Ali Atıf Bir, Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Pandit, I. (1993). Citation errors in library literature: a study of five library science journals. *Library and information science research*, 15(2), 185-198.

Pinski, G. ve Narin, F. (1976). Citation Influence for Journal Aggregates of Scientific Publications. *Information Processing and Management* 12(1), 297-312.

Pitchard, A. (1969). 'Statistical Bibliography or Bibliometrics?', *Journal of Documentation*, 25(4), 348-349

Potter, W. G. (1981). Lotka's Law Revisited. *Library Trends*, 30(1), 21-39.

Polat, C., Sağlam, M. ve Sarı, T. (2013). Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi'nin Bibliyometrik Analizi. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(2), 273-288.

Potter, W. G. (1988). "Of Making Many Books There Is No End": Bibliometrics and Libraries. *Journal of Academic Librarianship*, 14(4), 238a-38c.

Price, D.S. (1976). "A general theory of bibliometric and other cumulative advantage processes," *Journal of the American Society for Information Science*, 27 (5): 292-306.

- Pritchard, A. (1969). Statistical bibliography or bibliometrics? *Journal of Documentation*, 24 (4), 348-349.
- Roberts, K. (2006), *Leisure in Contemporary Society*. 2.bs., London: Cabi Publishings
- Rodriguez, M. ve Pepe, A. (2008). On the relationship between the structural and socioacademic communities of a co-authorship network. *Journal of Infometrics*, 2(3), 195-201.
- Rojek, C. (2005). *Leisure theory: Principles and practice*. UK: Palgrave Macmillan.
- Rojek, C. (2013). Is Marx still relevant to the study of leisure?. *Leisure Studies*, 32(1), 19-33.
- Ryan, R.M. ve Deci, E.L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary educational psychology*, 25(1), 54-67.
- Sağcan, M. (1986). *Rekreasyon ve Turizm*. İzmir: Cumhuriyet Kitabevi.
- Said, Y.H.; Wegman, E.J.; Sharabati, W. K ve Rigsby, J.T. (2008). Social network of author-coauthor relationships. *Computational Statistics and Data Analysis*, 52, 2177-2184
- Samdahl, D.M. ve Kelly, J.J. (1999). Speaking only to ourselves? Citation analysis of *Journal of Leisure Research* and *Leisure Sciences*. *Journal of Leisure Research*, 31(2), 171-180.
- Schorr, A.E. (1975). Lotka's law and map librarianship. *Journal of the American Society for Information Science*, 26(3), 189-190.

- Scott, J. (1988). Social network analysis. *Sociology*, 22(1), 109-127.
- Scott, J. (2000). *Social network analysis*. SAGE Publications.
- Scott, W.R. ve Davis, G.F. (2003). *Networks In and Around Organizations*. Jai Press
- Sen, S.K. ve Gan, S.K. (1983). A mathematical extension of the idea of bibliographic coupling and its applications. *Annals of Library Science and Documentation*, 30(2), 78-82.
- Sengupta, I.N. (1992). Bibliometrics, informetrics, scientometrics and librametrics: an overview. *Libri*, 42(2), 75-98.
- Shenton, A.K. ve Hay-Gibson, N.V. (2009). Bradford's law and its relevance to researchers. *Education for Information*, 27(4), 217-230.
- Shivers, J.S. ve DeLisle, L.J. (1997). *The story of leisure: context, concepts and current controversy*. Human Kinetics Publishers.
- Singh, N.K.; Sharma, J. ve Kaur, N. (2011). Citation analysis of Journal of Documentation. *Webology*, 8(1).
- Small, H. (1973). Co-citation in the scientific literature: A new measure of the relationship between publications. *Journal of the American Society for Information Science*, 24, 265-269.
- Smith, L.C. (1981). Citation analysis. *Library trends*, 30(1), 83-106.
- Stebbins, R.A. (1997). Meaning, fragmentation, and exploration: bete noire of *Leisure Science*. *Leisure Sciences*, 19(4), 281-284.

- Stebbins, R.A. (2011). *Leisure Studies: The road ahead. World Leisure Journal*, 53(1), 3-10.
- Stebbins, R.A. (1982). Serious leisure: A conceptual statement. *Pacific Sociological Review*, 251-272.
- Stokowski, P.A. (1990). Extending the social groups model: Social network analysis in recreation research. *Leisure Sciences*, 12(3), 251-263.
- Stokowski, P.A. ve Lee, R.G. (1991). The influence of social network ties on recreation and leisure: An exploratory study. *Journal of Leisure Research*, 23(2), 95-113
- Taktak, F. ve Demir, H. (2011). Konumsal Veri Üzerine Sosyal Ağ Analizi (SAA): Afyonkarahisar Örneği. *Electronic Journal of Map Technologies*, 3(1), 7-16.
- Tankut, T. (2008). Teknik Dergi Genişletilmiş Bilim Atıf Endeksi (Science Citation Index Expanded) Kapsamına Alındı. *TMMOB Teknik Dergi*, 19 (3), 43-45
- Tartar, C.C. (2010). Bilimsel Dergilerdeki Müzik Makalelerinin Bibliyometrik Profili. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Tonta, Y. ve Al, U. (2008). Türkçe Dergilerde Yayımlanan Makaleler Üzerine Bir İnceleme. *Bilgi Dünyası*, 9 (1), 41-66
- Tonta, Y., ve Ünal, Y. (2008). *Dergi kullanım verilerinin bibliyometrik analizi ve koleksiyon yönetiminde kullanımı*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi

- Tsay, M.Y. ve Chen, Y.L. (2005). Journals of general and internal medicine and surgery: An analysis and comparison of citation. *Scientometrics*, 64 (1), 17-30.
- Urry, J. (1997). *Consuming places*. NY: Routledge.
- Valentine, K., Allison, M.T. ve Schneider, I. (1999). The one-way mirror of leisure research: A need for cross-national social scientific perspectives. *Leisure Sciences*, 21(3), 241-246.
- Van Raan, A.F.J. (1996). Advanced bibliometric methods as quantitative core of peer review based evaluation and foresight exercises. *Scientometrics*, 36(3), 397-420.
- Van Raan, A.F.J. (2005). Fatal attraction: conceptual and methodological problems in the ranking of universities by bibliometric methods. *Scientometrics*, 62(1), 133-143.
- Vieira, E.S. ve Gomes, J.A. (2009). A comparison of Scopus and Web of Science for a typical university. *Scientometrics*, 81(2), 587-600.
- Wallin, J.A. (2005). Bibliometric methods: pitfalls and possibilities. *Basic and Clinical Pharmacology and Toxicology*, 97(5), 261-275.
- Wasserman, S. ve Faust, K. (1994). *Social Network Analysis: Methods and Applications*. Cambridge University Press
- Watkins, M.N. (2010). A longitudinal study of changeability in leisure meanings. *Leisure Studies*, 29(4), 361-376.

- Watkins, M.N. (2010). A longitudinal study of changeability in leisure meanings. *Leisure Studies*, 29(4), 361-376.
- Williams, D.J. (2006). Forensic *Leisure Science*: A new frontier for leisure scholars. *Leisure Sciences*, 28(1), 91-95.
- Wray, K.B. (2002). The epistemic significance of collaborative research. *Philosophy of Science*, 69 (1), 150-168.
- Yılmaz, M. (1999). Kütüphane ve bilgi bilimi açısından kütüphanenin önemi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi
- Yılmaz, M. (2002). Lotka Yasası ve Türkiye'de kütüphane ve bilgi bilimleri literatürü. *Türk Kütüphaneciliği*, 16(1), 61-69.
- Yılmaz, M. (2005). 80/20 Kuralı. *Türk Kütüphaneciliği*, 19(3), 308-320.
- Yılmaz, M. (2010). Price yasası ve Türkiye'de fikri mülkiyet hakları literatürü. *Bilgi ve Belge Araştırmaları*, 1(1), 23-38.
- Ying, T. ve Xiao H. (2011). Knowledge linkage: A social network analysis of tourism dissertation subjects. *Journal of Hospitality and Tourism Research*, 33(2), 490-507
- Yüncü, D.K. (2012). Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi'nin Bibliyometrik analizi: Araştırma konuları ve kurumlar arası işbirliğinin sosyal ağ analizi ile incelenmesi. *VI Lisansüstü Turizm Öğrencileri Kongresi Bildiri Kitabı*, (yayına haz.: Nazmi Kozak), Antalya: Anatolia, 642-660

Zan, B.U. (2012). Türkiye’de Bilim Dallarında Karşılaştırmalı Bibliyometrik Analiz Çalışması. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü

Zunde, P. (1971). Structural models of complex information sources. *Information Storage and Retrieval*, 7(1), 1–18

İnternet Sayfaları

<http://www.grin.com/en/e-book/106712/the-meanings-of-leisure> Erişim Tarihi: 05.07.2013

http://lin.ca/Uploads/cclr9/CCLR9_04.pdf Erişim Tarihi: 04.07.2013

<http://www.bc.edu/libraries/help/howdoi/howto/glossary.html> Erişim Tarihi: 22.05.2013

<http://www3.iam.metu.edu.tr/iam/images/2/21/Wolfgangbibliometrics.pdf>
Erişim Tarihi: 23.05.2013

http://keithstanger.com/apa_style.pdf Erişim Tarihi: 22.05.2013

<http://wokinfo.com/essays/journal-selection-process> Erişim Tarihi: 25.05.2013

<http://webla.sourceforge.net/javadocs/pt/tumba/links/CoCitation.html> Erişim Tarihi: 26.05.2013

<http://www.info.sciverse.com/scopus/> Erişim Tarihi: 20.06.2013

<http://www.info.sciverse.com/scopus/scopus-in-detail/facts> Erişim Tarihi: 20.06.2013

<http://www.wilsonsd.org/cms/lib01/PA01000270/Centricity/Domain/185/Theory-Leisure-Class.pdf> Erişim Tarihi: 04.03.2012

<http://files.sciverse.com/documents/pdf/ContentCoverageGuide-jan-2013.pdf> Erişim Tarihi: 20.06.2013

http://www.info.sciverse.com/documents/files/scopus-training/resourcelibrary/xls/title_list.xls Erişim Tarihi: 20.06.2013

http://en.wikipedia.org/wiki/Current_Contents Erişim Tarihi: 21.06.2013

http://images.webofknowledge.com/WOK45/help/CCC/h_database.html#ec Erişim Tarihi: 21.06.2013

http://wokinfo.com/media/mtrp/wok5_wos_qrc_tk.pdf Erişim Tarihi: 21.06.2013

http://wokinfo.com/media/pdf/wos_fs_en.pdf Erişim Tarihi: 22.06.2013

http://wokinfo.com/media/essay/journal_selection_essay-en.pdf Erişim Tarihi: 24.06.2013

<http://ip-science.thomsonreuters.com/support/patents/patinf/terms/#I> Erişim Tarihi: 26.06.2013

http://www.tandfonline.com/action/journalInformation?show=aimsScope&journalCode=ulsc20#.Ug_0sRYQTyk Erişim Tarihi: 17.08.2013

http://www.tandfonline.com/action/journalInformation?show=aimsScope&journalCode=ulsc20#.Ug_0sRYQTyk Erişim Tarihi: 18.08.2013

<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01490409009513104?journalCode=ulsc20#.UhdJyxble8U> Erişim Tarihi: 23.08.2013

<http://www.tandf.co.uk/journals//boards/ulsc-edbrd.asp> Erişim Tarihi: 23.08.2013

<http://www.tandfonline.com/action/journalInformation?show=aimsScope&journalCode=ulsc20#.UhdDzBble8U> Erişim Tarihi: 23.08.2013

<http://www.tandfonline.com/action/journalInformation?show=readership&journalCode=ulsc20#.UhdIlhble8U> Erişim Tarihi: 23.08.2013

<http://www.tandfonline.com/toc/ulsc20/current> Erişim Tarihi: 23.08.2013

<http://www.scimagojr.com/compare.php> Erişim Tarihi: 21.08.2013

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TDK.GTS.522c52f0997366.00652049 Erişim Tarihi: 07.09.2013

Ekler

Ek-1: Yazarların Görev Yaptıkları Bölümler

No Department or Faculty

Academy for Tourism

Adjunct Faculty

Applied Human Sciences

Arts and Culture

Business Administration and Marketing

Business School

Center for Leisure Research

Center for Tourism Research and Development

Centre de Recherche du Centre Hospitalier

Centre for Aging, Rehabilitation, Exercise and Sport

Centre for Gambling Education and Research

Centre for Physical Education and *Leisure Studies*

Centre for Tourism and Community Development Research

Centre for Tourism and Services Research

Child and Adolescent Psychiatry

chool of Kinesiology and Recreation

Coastal Planning Specialist

College of Ecosystem Science and Management

College of Environmental Science and Forestry

College of Health and Human Performance

College of Health Professions

College of Hospitality and Tourism

College of Kinesiology

Community Health Sciences

Community, Agriculture, Recreation and Resource Studies

Conferences and Workshops

Conservation Social Sciences

CRC Reef Research Centre

Crop and Animal Sciences

Cultural Studies

Département de Médecine Sociale et Préventive

Development Department

Earth and Atmospheric Sciences

Economics and Management

Ecosystem Science and Management
Education
Eindhoven University of Technology
Environment and Society and The Ecology Center
Faculté des Sciences Infirmières
Faculty of Architecture, Building and Planning
Faculty of Education and Social Work
Faculty of Forest and Natural Resource Management
Faculty of Forestry
Faculty of Management
Faculty of Physical Education and Recreation
Faculty of Tourism and Applied Social Science
Forest Resources
Forest Resources and Tourism Center
Forestry
Forestry College of Agricultural Life and Science
Geography
Graduate Institute of Management
Graduate Institute of Recreation, Tourism and Hospitality
Management
Graduate Institute of Tourism and Hospitality
Graduate School of Leisure and Exercise Studies
Graduate School of Tourism Management
Health and Exercise Science
Health Education and Recreation
Health, Leisure and Exercise Science
Health, Leisure and Human Performance Research Institute
Health, Leisure and Sports
Health, Physical Education and Leisure
Health, Physical Education and Recreation
Health, Physical Education, Recreation and Dance
Hospitality and Tourism Management
Hotel and Tourism
HPERD
Human Development and Family Studies
Human Dimensions of Natural Resources
Human Kinetics
Human Movement Sciences
Human Movement Studies
Human Performance and Sport Sciences
Human Resource Management

Institute for Health Promotion and Sport Sciences
Institute for Housing and Urban Research
Institute for Social Research
Institute of Communication Management
Institute of Physical Education, Health and *Leisure Studies*
Journalism and Technical Communication
Kinesiology
Leisure and Recreation Management
Leisure and Sport Research Unit
Leisure and Tourism Studies
Leisure and Tourism Studies School of Social Sciences
Leisure Management
Leisure Studies
Marketing
Marketing and Marketing Research
Media, Culture and Leisure Management
Melbourne Graduate School of Education
Museum and Heritage Studies
Natural Resource Recreation and Tourism
Natural Resource Recreation and Tourism Human Dimensions
Natural Resources
Occupational Therapy
Park Studies Laboratory
Park, Recreation and Tourism Resources
Parks
Parks, Recreation and Tourism Management
Parks, Recreation and Tourism Resources
Philosophy and Arts
PHS Department
Physical Education
Physical Education and Recreation
Physical Education and Sport Sciences
Physical Education, Health and Recreation
Physiology
Planning, Public Policy and Management
Psychiatry
Psychology
Public and Environmental Affairs
Recreation
Recreation and *Leisure Studies*
Recreation and Outdoor Studies

Recreation and Park Administration
Recreation and Park Management Program
Recreation and Parks
Recreation and Sport Studies
Recreation and Tourism Management
Recreation and Youth Development
Recreation Management
Recreation Management and Tourism
Recreation Management and Youth Leadership
Recreation Resources
Recreation Sport and Tourism
Recreation, Park and Tourism Management
Recreation, Park and Tourism Resources
Recreation, Park and Tourism Sciences
Recreation, Sport and Tourism
Recreation, Tourism and Hospitality Management
Recreational Sport and Health Promotion
Research Center for Gender and Health
School of Aging Studies
School of Applied Health and Educational Psychology
School of Applied Psychology
School of Architecture and Allied Arts
School of Community Resources and Development
School of Earth and Environmental Sciences
School of Education
School of Environment and Natural Resources
School of Exercise Science, Physical and Health Education
School of Exercise, Leisure and Sport
School of Family Life
School of Forest Resources
School of Forest Sciences
School of Forestry
School of Health
School of Health and Human Performance
School of Health Sciences
School of Hospitality Business Management
School of Hotel, Restaurant and Recreation Management
School of Hotel, Restaurant and Tourism Management
School of Human and Life Sciences
School of Human Communication
School of Human Kinetics and Recreation

School of Human Movement Studies
School of Justice Studies
School of Kinesiology and Health Studies
School of Kinesiology and *Leisure Studies*
School of Law
School of *Leisure Studies*
School of Management
School of Marketing and Management
School of Medicine
School of Movement Studies,
School of Natural Resources
School of Outdoor Recreation, Parks and Tourism
School of Physical Education
School of Psychology
School of Public Health
School of Recreation, Health and Tourism
School of Resource and Environmental Management
School of Social and Economic Development
School of Social Sciences
School of Tourism
School of Tourism and Hospitality Management
School of Tourism and Hotel Management
School of Tourism Management
Sea Grant Extension Program
Social and Organizational Psychology
Society and Conservation
Socio-spatial Analysis Group
Sociology
Sociology, Anthropology and Social Work
Spatial, Landscape and Infrastructure Sciences
Sport and Recreation
The Center for Rural Partnerships
Tourism
Tourism Management
Tourism, Conventions and Event Mana
Tourism, Leisure, Hotel and Sport Management
Tourism, Recreation and Sport Management
Urban and Regional Planning
Urban and Regional Studies
Urban Planning Group
Wildlife and Fisheries Sciences
Women's Studies

Ek-2: Makale Konuları

Acik Alan Rekreasyonu
Bos Zaman Arastirmalari
Bos Zaman Davranisi
Bos Zaman Kullanimi
Bos Zaman Kuramlari
Bos Zaman Sosyolojisi
Ciddi Bos Zaman
Çevre ve Rekreasyon
Dogal Kaynak Yönetimi
Ev Temelli-Aile Rekreasyonu
Fiziksel Rekreasyon
Kamusal Rekreasyon
Kültür ve Bos Zaman
Oyun ve Bos Zaman
Rekreasyon Egitimi
Rekreasyon Isletmeciligi
Rekreasyon Pazarlamasi
Rekreasyon Planlamasi
Rekreasyon ve Calisma
Rekreasyon, Sanat ve Medya
Rekreasyona Katilim
Rekreasyonda Cesitlilik
Rekreasyonda Erisebilirlik
Rekreasyonda Finans ve
Muhasebe
Rekreasyonda Hedonizm
Rekreasyonda Özel Gruplar
Rekreasyonel Liderlik
Rekreasyonel Turizm
Yöntembilim

Ek-3: Yazarların Görev Aldığı ilk 100 Bölüm

Bölüm Adı	Frekans	Yüzde
-	219	27,2
Recreation and <i>Leisure Studies</i>	58	7,2
Recreation, Park and Tourism Sciences	38	4,7
Parks, Recreation and Tourism Management	26	3,2
Natural Resource Recreation and Tourism	17	2,1
Recreation, Sport and Tourism	17	2,1
School of Natural Resources	17	2,1
<i>Leisure Studies</i>	16	2,0
Recreation, Park and Tourism Management	16	2,0
Faculty of Physical Education and Recreation	14	1,7
Psychology	13	1,6
Human Dimensions of Natural Resources	10	1,2
Sociology	10	1,2
School of Environment and Natural Resources	9	1,1
Urban Planning Group	9	1,1
Kinesiology	7	,9
Recreation Management and Tourism	7	,9
Recreation Management and Youth Leadership	7	,9
Forestry	6	,7
Physical Education and Recreation	6	,7
School of Forestry	6	,7
School of Hotel, Restaurant and Recreation Management	6	,7
Tourism Management	6	,7
Forest Resources	5	,6
Geography	4	,5
Health, Physical Education and Recreation	4	,5
Recreation	4	,5
Recreation Management	4	,5
School of Health and Human Performance	4	,5
School of Physical Education	4	,5
School of Tourism and Hospitality Management	4	,5
Society and Conservation	4	,5
Centre for Gambling Education and Research	3	,4
CRC Reef Research Centre	3	,4

Health, Leisure and Exercise Science	3	,4
Park Studies Laboratory	3	,4
Physiology	3	,4
Recreation Sport and Tourism	3	,4
School of Human Movement Studies	3	,4
School of Psychology	3	,4
School of Tourism	3	,4
Tourism, Leisure, Hotel and Sport Management	3	,4
Applied Human Sciences	2	,2
Business Administration and Marketing	2	,2
Centre for Physical Education and <i>Leisure Studies</i>	2	,2
Community Health Science	2	,2
Community, Agriculture, Recreation and Resource Studies	2	,2
Earth and Atmospheric Sciences	2	,2
Eindhoven University of Technology	2	,2
Faculty of Architecture, Building and Planning	2	,2
Faculty of Education and Social Work	2	,2
Faculty of Management	2	,2
Graduate Institute of Recreation, Tourism and Hospitality Management	2	,2
Hospitality and Tourism Management	2	,2
HPERD	2	,2
Human Development and Family Studies	2	,2
Human Movement Studies	2	,2
Leisure and Tourism Studies	2	,2
Marketing	2	,2
Natural Resource Recreation and Tourism Human Dimensions	2	,2
Parks, Recreation and Tourism Resources	2	,2
Physical Education	2	,2
Physical Education and Sport Sciences	2	,2
Physical Education, Health and Recreation	2	,2
Recreation and Parks	2	,2
School of Community Resources and Development	2	,2
School of Education	2	,2
School of Exercise Science, Physical and Health Education	2	,2
School of Exercise, Leisure and Sport	2	,2

School of Forest Resources	2	,2
School of Forest Sciences	2	,2
School of Management	2	,2
School of Marketing and Management	2	,2
School of Outdoor Recreation, Parks and Tourism	2	,2
School of Resource and Environmental Management	2	,2
Social and Organizational Psychology	2	,2
Sociology, Anthropology and Social Work	2	,2
Spatial, Landscape and Infrastructure Sciences	2	,2
Tourism, Recreation and Sport Management	2	,2
Women's Studies	2	,2
Academy for Tourism	1	,1
....		
Toplam	805	100,0

Ek-4: Yazarların Görev Aldığı ilk 100 Kurum

Kurum Adı	Frekans	Yüzde
University of Waterloo	50	6,2
Pennsylvania State University	41	5,1
University of Illinois	40	5,0
Texas A&M University	37	4,6
Colorado State University	30	3,7
University of Vermont	29	3,6
USDA Forest Service	25	3,1
University of Alberta	22	2,7
North Carolina State University	18	2,2
Clemson University	17	2,1
University of Florida	17	2,1
Brigham Young University	16	2,0
Eindhoven University of Technology	16	2,0
Arizona State University	15	1,9
University of Georgia	14	1,7
University of Manitoba	13	1,6
Griffith University	12	1,5
University of Montana	11	1,4
Indiana University	8	1,0
University of Minnesota	8	1,0
University of Queensland	8	1,0
University of Utah	8	1,0
West Virginia University	8	1,0
Michigan State University	7	,9
University of North Carolina	7	,9
Brock University	6	,7
Southern Cross University	6	,7
Swiss Federal Research Institute	6	,7
University of Idaho	5	,6
University of Newcastle	5	,6
University of Ottawa	5	,6
University of South Carolina	5	,6
Dalhousie University	4	,5

East Carolina University	4	,5
James Cook University	4	,5
Kent State University	4	,5
Ohio State University	4	,5
Old Dominion University	4	,5
Tilburg University	4	,5
University of Victoria	4	,5
Almería University	3	,4
Appalachian State University	3	,4
Charles Sturt University	3	,4
Hebrew University of Jerusalem	3	,4
Honam University	3	,4
Illinois State University	3	,4
Lakehead University	3	,4
National Chiayi University	3	,4
Ontario Ministry of Natural Resources	3	,4
San Diego State University	3	,4
State University of New York	3	,4
Université de Montréal	3	,4
University of Maine	3	,4
University of Maryland	3	,4
University of Sydney	3	,4
University of Vienna	3	,4
University of Windsor	3	,4
University of Wisconsin	3	,4
Victoria University	3	,4
Western Washington University	3	,4
Acadia University	2	,2
Aldo Leopold Wilderness Research Institute	2	,2
California State University	2	,2
Calvin College	2	,2
Cardiff University	2	,2
Case Western Reserve University	2	,2
Concordia University	2	,2
Eastern Norway Research Institute	2	,2
Eötvös Loránd University	2	,2

Hong Kong Baptist University	2	,2
Leiden University	2	,2
McGill University	2	,2
Mississippi State University	2	,2
Northern Arizona University	2	,2
Norwegian Institute for Nature Research	2	,2
Oregon State University	2	,2
Queensland Outdoor Recreation Federation	2	,2
Aristotle University of Thessaloniki	2	,2
Sejong University	2	,2
Simon Fraser University	2	,2
Southern Illinois University	2	,2
Temple University	2	,2
University of Eastern Finland	2	,2
University of Manchester	2	,2
University of Massachusetts	2	,2
University of Natural Resources and Life Sciences	2	,2
University of Nebraska-Lincoln	2	,2
University of New Mexico	2	,2
University of Oregon	2	,2
University of Oslo	2	,2
University of Otago	2	,2
University of Seville	2	,2
University of Tampere	2	,2
Utah Valley State College	2	,2
	2	,2
Virginia Polytechnic Institute and State University		
.....		
Toplam	805	100,0

Ek-5: Atıf Verilen Yazarlar

Yazar Adı	Frekans	Yüzde
Henderson KA	272	,8
Jackson EL	238	,7
Shaw SM	233	,7
Vaske JJ	210	,6
Godbey GC	201	,6
Shelby B	188	,6
Mannell RC	182	,6
Scott D	179	,5
Kleiber DA	176	,5
Manning RE	173	,5
Driver BL	161	,5
Iso-Ahola SE	159	,5
Williams D	154	,5
Kelly JR	141	,4
Floyd MF	133	,4
Iwasaki Y	122	,4
Graefe A	116	,4
Havitz ME	110	,3
Bialeschki MD	107	,3
Crawford DW	102	,3
Crompton J	102	,3
Heberlein T	94	,3
Donnelly MP	93	,3
Stebbins R	93	,3
Manfredo MJ	88	,3
Csikszentmihalyi M	85	,3
Hammitt W	84	,3
Sallis J	79	,2
Ajzen I	78	,2
Caldwell L	76	,2
Ditton R	76	,2
Schreyer R	76	,2
Roggenbuck JW	75	,2
Shinew KJ	73	,2

Brown P	72	,2
Samdahl DM	72	,2
Freysinger VJ	69	,2
Strauss A	67	,2
Walker G	64	,2
Lazarus RS	62	,2
Chick G	61	,2
Howard D	61	,2
Ryan R	61	,2
Ainsworth BE	58	,2
Glover T	57	,2
Schneider I	54	,2
Patterson M	53	,2
Stodolska M	53	,2
Coleman D	52	,2
Watson A	51	,2
Bentler PM	50	,2
Kuentzel W	50	,2
Lime DW	50	,2
Noe F	50	,2
Deci E	49	,1
Folkman S	49	,1
Tarrant M	49	,1
Louviere J	48	,1
Hutchinson SL	47	,1
Stewart W	46	,1
Zuzanek J	46	,1
Gramann JH	45	,1
Hemingway J	45	,1
Virden R	45	,1
Gobster P	44	,1
McIntyre N	44	,1
Weissinger E	44	,1
Bryan H	43	,1
Dimanche F	43	,1
Kyle G	43	,1

Denzin N	42	,1
Larson RW	42	,1
Dattilo J	41	,1
Dillman D	41	,1
Lincoln Y	41	,1
Payne LL	41	,1
Wearing B	41	,1
Allison MT	40	,1
Knopf R	40	,1
McGuire FA	40	,1
Timmermans H	40	,1
Whittaker D	40	,1
Cordell HK	39	,1
Bauman A	38	,1
Freimund W	38	,1
Ragheb M	38	,1
Mowen AJ	36	,1
Owen N	36	,1
Peterson G	36	,1
Heywood J	34	,1
Kivel BD	34	,1
Shafer CS	34	,1
Hu LT	33	,1
Loomis DK	33	,1
Parry D	33	,1
Alexandris K	32	,1
Glaser B	32	,1
Tinsley H	32	,1
Boxall PC	31	,1
...		
Toplam	32978	100

Ek-6: Atıf verilen ilk 100 Yayın

Akademik Yayının Adı	Frekans	Yüzde
KİTAP	6426	37,3
<i>Journal of Leisure Research</i>	1786	10,4
<i>Leisure Sciences</i>	1565	9,1
<i>Leisure Studies</i>	274	1,6
Journal of Personality and Social Psychology	241	1,4
Journal of Park and Recreation Administration	201	1,2
Society and Leisure/Loisir et Societe	167	1,0
Annals of Tourism Research	137	,8
Environment and Behavior	110	,6
Human Dimensions of Wildlife	102	,6
Journal of Travel Research	102	,6
Journal of Consumer Research	100	,6
Psychological Bulletin	90	,5
Journal of Environmental Psychology	89	,5
World Leisure Journal	76	,4
American Journal of Preventive Medicine	75	,4
Therapeutic Recreation Journal	75	,4
American Psychologist	68	,4
Journal of Applied Recreation Research	64	,4
Environmental Management	63	,4
Journal of Marketing Research	63	,4
Leisure/Loisir: The Journal of the Canadian Association for <i>Leisure Studies</i>	63	,4
American Sociological Review	62	,4
Tourism Management	57	,3
Society and Natural Resources	56	,3
Preventive Medicine	52	,3
Journal of Marketing	49	,3
Journal of Marriage and Family	47	,3
Psychological Review	45	,3
Landscape and Urban Planning	43	,2
Qualitative Inquiry	43	,2
Gerontologist	41	,2
Social Science and Medicine	40	,2
Parks and Recreation	39	,2

American Journal of Sociology	38	,2
Journal of Applied Psychology	38	,2
American Journal of Health Promotion	37	,2
American Journal of Public Health	36	,2
Medicine and Science in Sport and Exercise	36	,2
Journal of Gerontology	34	,2
Research Quarterly for Exercise and Sport	34	,2
Journal of Sport and Exercise Psychology	33	,2
Social Psychology Quarterly	33	,2
Structural Equation Modeling	32	,2
Journal of Experiential Education	31	,2
Journal of Health and Social Behavior	31	,2
American Journal of Agricultural Economics	30	,2
Sociology of Sport Journal	30	,2
Wildlife Society Bulletin	30	,2
Psychological Methods	29	,2
Social Forces	28	,2
Journal of Environmental Education	27	,2
North American Journal of Fisheries Management	27	,2
Social Indicators Research	27	,2
Personality and Social Psychology Bulletin	26	,2
Journal of Social Issues	25	,1
Journal of Travel and Tourism Marketing	25	,1
Journal of Aging and Physical Activity	24	,1
Journal of Sport and Social Issues	24	,1
Annual Review of Sociology	22	,1
Forest Science	22	,1
Journal of Environmental Management	22	,1
Journal of Personality	22	,1
Journal of Sport Behavior	22	,1
Activities, Adaptation and Aging	21	,1
Ageing and Society	21	,1
Annual Review of Psychology	21	,1
Gender and Society	21	,1
Health Psychology	21	,1
Journal of Sport Management	21	,1

Rural Sociology	21	,1
Journal of Epidemiology and Community Health	20	,1
Pacific Sociological Review	20	,1
Journal of Forestry	19	,1
Personality and Individual Differences	19	,1
Psychological Reports	19	,1
Sex Roles	19	,1
Journal of Cross-Cultural Psychology	18	,1
Advances in Consumer Research	17	,1
American Behavioral Scientist	17	,1
Annals of Behavioral Medicine	17	,1
Journal of Applied Social Psychology	17	,1
Journal of Gambling Studies	17	,1
Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly	17	,1
Public Opinion Quarterly	17	,1
Journal of Environmental Economics and Management	16	,1
Journal of Experimental Social Psychology	16	,1
Journal of the Academy of Marketing Science	16	,1
American Anthropologist	15	,1
Fisheries	15	,1
Human Relations	15	,1
International Journal of Eating Disorders	15	,1
Journal of Youth and Adolescence	15	,1
Land Economics	15	,1
Psychological Inquiry	15	,1
Psychological Science	15	,1
American Demographics	14	,1
American Journal of Community Psychology	14	,1
Child Development	14	,1
Journal of Family Issues	14	,1
Journal of Physical Education, Recreation and Dance	14	,1
.....		
Toplam	17214	100,0

Ek-7: Kurumlararası İşbirliği Derece Merkezliği

No	Kurum Adı	Dış De- rece	İç De- rece	Nr.D. Der.	Nr. D Der.
1	Pennsylvania State University	62.000	62.000	3.131	3.131
2	Texas A&M University	45.000	43.000	2.273	2.172
3	USDA Forest Service	42.000	42.000	2.121	2.121
4	University of Florida	31.000	31.000	1.566	1.566
5	Colorado State University	29.000	29.000	1.465	1.465
6	Clemson University	28.000	28.000	1.414	1.414
7	University of Waterloo	26.000	26.000	1.313	1.313
8	University of Illinois	26.000	26.000	1.313	1.313
9	North Carolina State University	21.000	21.000	1.061	1.061
10	University of Vermont	20.000	21.000	1.010	1.061
11	University of Georgia	19.000	19.000	0.960	0.960
12	West Virginia University	17.000	18.000	0.859	0.909
13	University of Minnesota	14.000	14.000	0.707	0.707
14	University of North Carolina	12.000	12.000	0.606	0.606
15	Universite de Montreal	12.000	12.000	0.606	0.606
16	University of Manitoba	10.000	10.000	0.505	0.505
17	McGill University	10.000	10.000	0.505	0.505
18	Michigan State University	9.000	9.000	0.455	0.455
19	East Carolina University	9.000	9.000	0.455	0.455
20	Griffith University	9.000	9.000	0.455	0.455
21	University of Alberta	9.000	9.000	0.455	0.455
22	Aristotle University of Thessaloniki	8.000	8.000	0.404	0.404
23	University of South Carolina	8.000	8.000	0.404	0.404
24	University of Utah	7.000	7.000	0.354	0.354
25	Arizona State University	7.000	7.000	0.354	0.354
26	University of Montana	7.000	7.000	0.354	0.354
27	University of Idaho	7.000	7.000	0.354	0.354
28	Temple University	6.000	6.000	0.303	0.303
29	Queen's University	6.000	6.000	0.303	0.303
30	Swiss Federal Research Institute	6.000	6.000	0.303	0.303
31	University of Cape Town	6.000	6.000	0.303	0.303
32	University of the Western Cape	6.000	6.000	0.303	0.303
33	University of Michigan	6.000	6.000	0.303	0.303
34	Almería University	6.000	2.000	0.303	0.101
35	University of South Australia	6.000	6.000	0.303	0.303
36	Honam University	6.000	6.000	0.303	0.303
37	Dalhousie University	6.000	6.000	0.303	0.303
38	RTI International Research Triangle	6.000	6.000	0.303	0.303
39	Victoria University	5.000	5.000	0.253	0.253
40	State University of New York	5.000	5.000	0.253	0.253
41	National Chiayi University	5.000	5.000	0.253	0.253
42	Indiana University	5.000	5.000	0.253	0.253
43	University of Wisconsin	5.000	5.000	0.253	0.253
44	Brigham Young University	5.000	5.000	0.253	0.253

45	Ontario Ministry of Natural Resources	5.000	5.000	0.253	0.253
46	Old Dominion University	5.000	5.000	0.253	0.253
47	Northern Arizona University	5.000	5.000	0.253	0.253
48	University of Hawaii	4.000	4.000	0.202	0.202
49	Brock University	4.000	4.000	0.202	0.202
50	Statue of Liberty National Monument	4.000	4.000	0.202	0.202
51	Concordia University	4.000	4.000	0.202	0.202
52	Southern Illinois University	4.000	4.000	0.202	0.202
53	Utah Valley State College	4.000	4.000	0.202	0.202
54	Catholic University of Daegu	4.000	4.000	0.202	0.202
55	Acadia University	4.000	4.000	0.202	0.202
56	University of Oregon	4.000	4.000	0.202	0.202
57	University of New Mexico	4.000	4.000	0.202	0.202
58	Minnesota State University	4.000	4.000	0.202	0.202
59	University of Sydney	4.000	4.000	0.202	0.202
60	Kleinschmidt Associates	4.000	4.000	0.202	0.202
61	Calvin College	4.000	4.000	0.202	0.202
62	NHTV Breda University of Applied	4.000	3.000	0.202	0.152
63	University of Guelph	3.000	3.000	0.152	0.152
64	University of Newcastle	3.000	3.000	0.152	0.152
65	Florida State University	3.000	2.000	0.152	0.101
66	University of Windsor	3.000	3.000	0.152	0.152
67	Daegu University	3.000	3.000	0.152	0.152
68	Ohio State University	3.000	3.000	0.152	0.152
69	Appalachian State University	3.000	3.000	0.152	0.152
70	Curtin University	3.000	3.000	0.152	0.152
71	Monongahela National Forest Elkins	3.000	3.000	0.152	0.152
72	University of Zurich	3.000	3.000	0.152	0.152
73	Florida International University	3.000	3.000	0.152	0.152
74	University of Strathclyde	3.000	3.000	0.152	0.152
75	Aldo Leopold Wilderness Research	3.000	3.000	0.152	0.152
76	DePauw University	3.000	3.000	0.152	0.152
77	Charles Sturt University	3.000	3.000	0.152	0.152
78	George Mason University	3.000	3.000	0.152	0.152
79	Marsh-Billings-Rockefeller National	3.000	3.000	0.152	0.152
80	Kansas State University	3.000	3.000	0.152	0.152
81	University of Northern British	3.000	2.000	0.152	0.101
82	University of South Florida Polytechnic	3.000	3.000	0.152	0.152
83	University of Tromsø	3.000	2.000	0.152	0.101
84	Utah State University	3.000	3.000	0.152	0.152
85	Southern Cross University	3.000	3.000	0.152	0.152
86	Queensland Outdoor Recreation	3.000	3.000	0.152	0.152
87	Widener University	3.000	3.000	0.152	0.152
88	Lakehead University	3.000	3.000	0.152	0.152
89	Western Washington University	3.000	3.000	0.152	0.152
90	California University of Pennsylvania	3.000	3.000	0.152	0.152
91	Aboriginal Health and Wellness Centre of	3.000	3.000	0.152	0.152

92	Middle Tennessee State University	3.000	3.000	0.152	0.152
93	National Cheng Kung University	2.000	2.000	0.101	0.101
94	Arthur Andersen	2.000	2.000	0.101	0.101
95	inwen University of Science and	2.000	2.000	0.101	0.101
96	Chinese Culture University	2.000	2.000	0.101	0.101
97	KeMyong University	2.000	2.000	0.101	0.101
98	University of the Negev	2.000	2.000	0.101	0.101
99	Kent State University	2.000	2.000	0.101	0.101
100	Case Western Reserve University	2.000	2.000	0.101	0.101
101	NTNU Social Research	2.000	2.000	0.101	0.101
102	National Outdoor Leadership School	2.000	2.000	0.101	0.101
103	University of Melbourne	2.000	2.000	0.101	0.101
104	Cardiff University	2.000	2.000	0.101	0.101
105	Feng-Chia University	2.000	2.000	0.101	0.101
106	Oregon State University	2.000	4.000	0.101	0.202
107	University of Oslo	2.000	2.000	0.101	0.101
108	University of Queensland	2.000	2.000	0.101	0.101
109	University of Northern Iowa	2.000	2.000	0.101	0.101
110	Boston University	2.000	2.000	0.101	0.101
111	James Cook University	2.000	2.000	0.101	0.101
112	Monash University	2.000	2.000	0.101	0.101
113	Cornell University	2.000	2.000	0.101	0.101
114	Illinois State University	2.000	2.000	0.101	0.101
115	American Camp Association	2.000	2.000	0.101	0.101
116	National Institute for Sport	2.000	2.000	0.101	0.101
117	Polisher Research Institute	2.000	2.000	0.101	0.101
118	Chicago State University	2.000	2.000	0.101	0.101
119	Aurora University	2.000	2.000	0.101	0.101
120	Washburn University	2.000	2.000	0.101	0.101
121	National Sun Yat-Sen University	2.000	2.000	0.101	0.101
122	Jacksonville State University	2.000	2.000	0.101	0.101
123	Virginia Polytechnic University	2.000	2.000	0.101	0.101
124	Simon Fraser University	2.000	2.000	0.101	0.101
125	Eötvös Loránd University	2.000	2.000	0.101	0.101
126	Norwegian Institute for Alcohol and	2.000	2.000	0.101	0.101
127	Leiden University	2.000	2.000	0.101	0.101
128	St Francis Xavier University	2.000	2.000	0.101	0.101
129	University of Maryland	2.000	2.000	0.101	0.101
130	Research Institute of Organic	2.000	0.000	0.101	0.000
131	University of Waikato	2.000	2.000	0.101	0.101
132	University of Massachusetts	2.000	2.000	0.101	0.101
133	National Pingtung University of Science	2.000	2.000	0.101	0.101
134	DongEui University	2.000	2.000	0.101	0.101
135	University of Louisville	2.000	2.000	0.101	0.101
136	Uppsala University	2.000	2.000	0.101	0.101
137	University of Nebraska-Lincoln	2.000	2.000	0.101	0.101
138	Cleveland Metroparks	2.000	2.000	0.101	0.101

139	University of Saskatchewan	2.000	2.000	0.101	0.101
140	University of Hong Kong	2.000	2.000	0.101	0.101
141	Wageningen University	2.000	2.000	0.101	0.101
142	University of Delaware Newark	2.000	2.000	0.101	0.101
143	Norwegian Institute for Nature	2.000	4.000	0.101	0.202
144	University of Missouri	2.000	2.000	0.101	0.101
145	Eindhoven University of Technology	2.000	2.000	0.101	0.101
146	Green Mountain College	2.000	2.000	0.101	0.101
147	University of Maine	2.000	2.000	0.101	0.101
148	Plymouth State University	2.000	2.000	0.101	0.101
149	Sejong University	1.000	1.000	0.051	0.051
150	Tilburg University	1.000	1.000	0.051	0.051
151	Roehampton University	1.000	1.000	0.051	0.051
152	Gahwiler and Associates	1.000	1.000	0.051	0.051
153	Confluence Research and Consulting	1.000	1.000	0.051	0.051
154	University of Colorado	1.000	1.000	0.051	0.051
155	New Mexico State University	1.000	1.000	0.051	0.051
156	DePaul University	1.000	1.000	0.051	0.051
157	University of East London	1.000	1.000	0.051	0.051
158	Chonnam National University	1.000	1.000	0.051	0.051
159	Memorial University of Newfoundland	1.000	1.000	0.051	0.051
160	Miami University	1.000	1.000	0.051	0.051
161	Eastern Norway Research Institute	1.000	1.000	0.051	0.051
162	Granada University	1.000	4.000	0.051	0.202
163	California State University	1.000	1.000	0.051	0.051
164	Longwood College	1.000	1.000	0.051	0.051
165	University of Berlin	1.000	1.000	0.051	0.051
166	University of South Alabama	1.000	1.000	0.051	0.051
167	University of New Brunswick	1.000	1.000	0.051	0.051
168	Hong Kong Baptist University	1.000	1.000	0.051	0.051
169	Radford University	1.000	1.000	0.051	0.051
170	Virginia Tech University	1.000	1.000	0.051	0.051
171	Institute of Freshwater Ecology and	1.000	1.000	0.051	0.051
172	Maastricht University	1.000	1.000	0.051	0.051
173	University of Northumbria	1.000	1.000	0.051	0.051
174	Washington State University	1.000	1.000	0.051	0.051
175	University of Otago	1.000	1.000	0.051	0.051
176	Georgia Southern University	1.000	1.000	0.051	0.051
177	University of Ottawa	1.000	1.000	0.051	0.051
178	University of Applied Sciences and Arts	1.000	1.000	0.051	0.051
179	Philipps University	1.000	1.000	0.051	0.051
180	USDI Bureau of Land Management	1.000	1.000	0.051	0.051
181	Erasmus University	1.000	1.000	0.051	0.051
182	University of Tennessee	1.000	1.000	0.051	0.051
183	Southwest Texas State University	1.000	1.000	0.051	0.051
184	University of the South Pacific	1.000	1.000	0.051	0.051
185	Sheffield University	1.000	1.000	0.051	0.051

186	Free University	1.000	1.000	0.051	0.051
187	China University of Technology	1.000	1.000	0.051	0.051
188	Mokpo National University	1.000	1.000	0.051	0.051
189	University of Western Ontario	1.000	1.000	0.051	0.051
190	Leeds Metropolitan University	1.000	4.000	0.051	0.202
191	Economical Mutual Insurance Company	1.000	1.000	0.051	0.051
192	Grand Valley State University	1.000	1.000	0.051	0.051
193	Penn State University	1.000	1.000	0.051	0.051

Ek-8: Kurumlar arası İşbirliği Arasındalık Merkezliliği

No	Kurum Adı	Betweenness	N betweenness
1	Pennsylvania State University	6943.863	14.412
2	University of Florida	5174.232	10.739
3	USDA Forest Service	3176.208	6.592
4	University of Waterloo	3132.892	6.502
5	Texas A&M University	2641.883	5.483
6	University of Illinois	2547.453	5.287
7	Colorado State University	2283.459	4.739
8	Griffith University	1425.500	2.959
9	North Carolina State University	1247.969	2.590
10	Brigham Young University	1168.786	2.426
11	University of Minnesota	1152.671	2.392
12	West Virginia University	1117.261	2.319
13	University of Utah	1090.529	2.263
14	University of Georgia	1065.267	2.211
15	University of Vermont	1030.112	2.138
16	Arizona State University	936.095	1.943
17	University of Idaho	846.719	1.757
18	National Chiayi University	787.000	1.633
19	Brock University	688.484	1.429
20	Utah Valley State College	633.833	1.316
21	University of Alberta	633.076	1.314
22	Dalhousie University	526.000	1.092
23	Southern Illinois University	467.502	0.970
24	Clemson University	438.723	0.911
25	Temple University	404.832	0.840
26	University of North Carolina	382.190	0.793
27	Michigan State University	326.147	0.677
28	Almería University	266.000	0.552
29	Indiana University	265.371	0.551
30	Case Western Reserve University	265.000	0.550
31	Appalachian State University	265.000	0.550
2	University of Montana	265.000	0.550
33	Ohio State University	265.000	0.550
34	University of Manitoba	255.752	0.531
35	Aldo Leopold Wilderness Research Institute	216.583	0.450

36	Acadia University	189.843	0.394
37	Queensland Outdoor Recreation Federation	131.500	0.273
38	Southern Cross University	131.500	0.273
39	Western Washington University	130.064	0.270
40	Old Dominion University	126.500	0.263
41	University of South Carolina	123.045	0.255
42	Calvin College	79.319	0.165
43	University of Wisconsin	56.774	0.118
44	East Carolina University	40.542	0.084
45	NHTV Breda University of Applied Sciences	37.898	0.079
46	Kent State University	33.621	0.070
47	Swiss Federal Research Institute	13.000	0.027
48	Oregon State University	10.000	0.021
49	Statue of Liberty National Monument	8.000	0.017
50	Charles Sturt University	8.000	0.017
51	University of Newcastle	6.000	0.012
52	University of Windsor	6.000	0.012
53	Victoria University	4.000	0.008
54	Ontario Ministry of Natural Resources	2.000	0.004
55	University of Sydney	2.000	0.004